

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

ΘΕΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

**«Αθλητικές Δραστηριότητες, Παιχνίδι και Εμφάνιση Πρώιμων Μορφών
Επιθετικότητας στα Παιδιά Προσχολικής και Σχολικής Ηλικίας: Στάσεις και
Απόψεις Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

του

ΚΑΛΛΙΑΡΑ ΛΑΜΠΡΟΥ

Επιβλέπων Καθηγητής: Ζάραγκας Χαρίλαος
Αναπληρωτής Καθηγητής

Ιωάννινα, Νοέμβριος 2020

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

ΘΕΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

**«Αθλητικές Δραστηριότητες, Παιχνίδι και Εμφάνιση Πρώιμων Μορφών
Επιθετικότητας στα Παιδιά Προσχολικής και Σχολικής Ηλικίας: Στάσεις και
Απόψεις Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης»**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

του

ΚΑΛΛΙΑΡΑ ΛΑΜΠΡΟΥ

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή:

Επιβλέπων Καθηγητής: Ζάραγκας Χαρίλαος Αναπληρωτής Καθηγητής
Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Ιωαννίνων

Μέλος: Κούτρας Βασίλειος Καθηγητής Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών
Ιωαννίνων

Μέλος: Σακελλαρίου Μαρία Καθηγήτρια Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών
Ιωαννίνων

Ιωάννινα, Νοέμβριος 2020

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Χαρίλαο Ζάραγκα για τη δυνατότητα που μου έδωσε να ασχοληθώ με ένα θέμα που παρουσίαζε για μένα μεγάλο ενδιαφέρον και την καθοδήγηση του κατά την εκπόνηση της εργασίας. Επίσης, θέλω να ευχαριστήσω τα μέλη της τριμελούς εξεταστικής επιτροπής κ. Κούτρα Βασίλειο και κ. Σακελλαρίου Μαρία για την αξιολόγηση της μεταπτυχιακής μου εργασίας. Τέλος, την διπλωματική μου εργασία την αφιερώνω στην οικογένειά μου και στους πραγματικούς φίλους. Τους ευχαριστώ που στάθηκαν δίπλα μου και στις καλές και στις άσχημες στιγμές.

Περίληψη

Η κίνηση μέσω της φυσικής δραστηριότητας, όπως οι αθλητικές δραστηριότητες και το παιχνίδι, κατέχει σημαντικό ρόλο για τη σωματική, κινητική, συναισθηματική, κοινωνική και γνωστική ανάπτυξη των παιδιών. Ωστόσο, δεν είναι λίγες η φορές που παρατηρούνται κατά την διάρκεια αυτών των αλληλεπιδράσεων ανάρμοστες συμπεριφορές με αποτέλεσμα να εμποδίζετε η ομαλή προσαρμογή των παιδιών στο σχολικό πλαίσιο. Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν η διερεύνηση των στάσεων και απόψεων των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με την επιθετική συμπεριφορά των μαθητών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στην σχολική αυλή. Διερευνήθηκαν οι απόψεις για την ύπαρξη σχολικής επιθετικότητας αλλά και τις μορφές που παίρνει, το φύλο αλλά και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών που δέχονται ή εκδηλώνουν επιθετικότητα, τις πρακτικές αντιμετώπισης που βοηθούν στην εξάλειψη του φαινομένου και τέλος την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών για την πρόληψη και αντιμετώπιση τέτοιων συμπεριφορών στο σχολικό πλαίσιο. Δημιουργήθηκε σχετικό ερωτηματολόγιο, το οποίο διανεμήθηκε δια ζώσης στους εκπαιδευτικούς. Το δείγμα της έρευνας επιλέχτηκε με τυχαίο τρόπο και αποτελούνταν από 281 εκπαιδευτικούς της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (97 Νηπιαγωγοί 34,5%, 101 Δάσκαλοι/λες 35,9% και 83 Εκπαιδευτικοί Φυσικής Αγωγής 29,5%) από τρεις Περιφερειακές ενότητες (Ιωάννινα, Καρδίτσα, Τρίκαλα) της Ελλάδας. Προηγήθηκε έλεγχος αξιοπιστίας (0,876) του ερωτηματολογίου πριν από τη στατιστική ανάλυση με στοιχεία περιγραφικής και επαγωγικής στατιστικής. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι εκπαιδευτικοί συμφωνούν ως προς τις μορφές επιθετικότητας, το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών που δέχονται ή εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά στις αθλητικές δραστηριότητες και το παιχνίδι, διαφοροποιούνται όμως ως προς την ύπαρξη επιθετικότητας, με τους νηπιαγωγούς να μην δηλώνουν τόσο σύμφωνοι όσο οι εκπαιδευτικοί Φυσικής Αγωγής και οι δάσκαλοι. Σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ των εκπαιδευτικών έχουμε ως προς τις μεθόδους που προτείνουν και τις ενέργειες που κάνουν, για να αντιμετωπίσουν το φαινόμενο. Τέλος, οι δάσκαλοι και οι νηπιαγωγοί φαίνεται να έχουν παρακολουθήσει κάποιο σχετικό επιμορφωτικό σεμινάριο σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς Φυσικής Αγωγής που δεν έχουν συμμετάσχει σε κάποια αντίστοιχη εκπαίδευση. Ενώ όλοι κρίνουν ότι

είναι απαραίτητο να επιμορφωθούν με βιωματικά σεμινάρια για την καλύτερη αντιμετώπιση της επιθετικότητας στο σχολείο.

Λέξεις κλειδιά: αθλητικές δραστηριότητες, παιχνίδι, επιθετικότητα, στάσεις, απόψεις, εκπαιδευτικοί, προσχολική εκπαίδευση, σχολική εκπαίδευση

Abstract

Movement through physical activity, such as sports and play, holds an important role in the physical, motor, emotional, social and cognitive development of children. However, it is not uncommon for inappropriate behaviors to occur during these interactions, thus preventing children from adapting smoothly to the school context. The purpose of this study was to investigate the attitudes and views of Primary school teachers regarding the aggressive behavior of students during sports activities and play in the school yard. The views on the existence of school aggression were examined, as well as the forms it takes, the gender and the individual characteristics of children who receive or manifest aggression, the coping practices that help eliminate the phenomenon and finally the readiness of teachers for prevention and treatment such behaviors in the school context. A relevant questionnaire was created, which was distributed live to the teachers. The sample of the research was randomly selected and consisted of 281 Primary Education teachers (97 Kindergarten Teachers 34.5%, 101 Elementary Teachers 35.9% and 83 Physical Education Teachers 29.5%) from three Regional Units (Ioannina, Karditsa, Trikala) of Greece. The reliability test (0.876) of the questionnaire preceded the statistical analysis with descriptive and inductive statistics. The results showed that teachers agree on the forms of aggression, gender and individual characteristics of children who accept or exhibit aggressive behavior in sports and play, but differ significantly in the existence of aggression, with kindergarten teachers not agreeing as much as physical education teachers and elementary teachers. We have a significant difference between the teachers in terms of the methods they suggest and the actions they take to deal with the phenomenon. Finally, elementary teachers and kindergarten teachers seem to have attended a relevant training seminar in relation to physical education teachers who have not participated in any similar training. While everyone deems it necessary to be trained with experiential seminars to better deal with aggression in school.

Keywords: sports activities, play, aggression, attitudes, views, teachers, preschool education, primary education

Πίνακας Περιεχομένων

Κεφάλαιο 1^ο : Το Πρόβλημα.....	27
1.1. Εισαγωγή.....	27
1.2. Σκοπός της Έρευνας.....	30
1.3. Ερευνητικοί Στόχοι.....	30
1.4. Ερευνητικές Υποθέσεις.....	31
1.5. Σημασία της Έρευνας.....	36
1.6. Αναγκαιότητα της Έρευνας.....	38
1.7. Όρια και Προϋποθέσεις της Έρευνας.....	40
1.8. Εννοιολογικοί Ορισμοί.....	41
Κεφάλαιο 2^ο: Βιβλιογραφική Ανασκόπηση.....	44
2.1. Θεωρητικές Προσεγγίσεις των Αθλητικών Δραστηριοτήτων, του Παιχνιδιού και της Επιθετικότητας.....	44
2.1.1. Θεωρίες Αθλητικών Δραστηριοτήτων	44
2.1.2. Θεωρίες Παιχνιδιού.....	48
2.1.3. Θεωρίες Επιθετικότητας.....	52
2.2. Διαχωρισμός Επιθετικότητας και Σχολικού Εκφοβισμού.....	60
2.3. Μορφές Επιθετικότητας.....	63
2.4. Φύλο και Επιθετικότητα.....	66
2.5. Χαρακτηριστικά Παιδιών Θυτών και Θυμάτων.....	67
2.6. Πρακτικές Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Επιθετικότητας στο Σχολικό Περιβάλλον.....	75
2.7. Ετοιμότητα Εκπαιδευτικών στην Πρόληψη και Διαχείριση της Επιθετικότητας	83
2.8. Η Έρευνα για την Εμφάνιση Επιθετικότητας στις Αθλητικές Δραστηριότητες και το Παιχνίδι.....	86
Κεφάλαιο 3^ο: Μεθοδολογία της Έρευνας.....	92
3.1. Δείγμα.....	92
3.2. Εργαλεία Μέτρησης	92

3.3. Έλεγχος Κανονικότητας της Κατανομής και Αξιοπιστία Εσωτερικής Συνοχής Ερωτηματολογίου.....	95
3.4. Στατιστική Επεξεργασία και Ανάλυση των Δεδομένων	97
Κεφάλαιο 4^ο: Αποτελέσματα της Έρευνας.....	100
4.1. Περιγραφικά Χαρακτηριστικά	100
4.2. Αποτελέσματα Ερωτήσεων Κλίμακας Β.....	105
4.3. Αποτελέσματα Ερωτήσεων Κλίμακας Γ	115
4.4. Αποτελέσματα Ερωτήσεων Κλίμακας Δ.....	127
4.5. Αποτελέσματα Ερωτήσεων Κλίμακας Ε.....	139
4.6. Έλεγχος Συσχετίσεων των Κλιμάκων Β, Γ, Δ, Ε	147
4.7. Έλεγχος Συσχέτισης των Ερωτήσεων με τις Παραμέτρους Φύλο, Ηλικία, Χρόνια Υπηρεσίας, Σπουδές, Ειδικότητα, Περιοχή.....	158
4.7.1. Έλεγχος Συσχετίσεων της Κλίμακας Β με το Φύλο, Ηλικία, Χρόνια Υπηρεσίας, Σπουδές, Ειδικότητα, Περιοχή	158
4.7.2. Έλεγχος Συσχετίσεων της Κλίμακας Γ με το Φύλο, Ηλικία, Χρόνια Υπηρεσίας, Σπουδές, Ειδικότητα, Περιοχή	169
4.7.3. Έλεγχος Συσχετίσεων της Κλίμακας Δ με το Φύλο, Ηλικία, Χρόνια Υπηρεσίας, Σπουδές, Ειδικότητα, Περιοχή	187
4.7.4. Έλεγχος Συσχετίσεων της Κλίμακας Ε με το Φύλο, Ηλικία, Χρόνια Υπηρεσίας, Σπουδές, Ειδικότητα, Περιοχή	205
4.8. Έλεγχος Συσχέτισης των Ερωτήσεων με την Επιμόρφωση και το Μάθημα Επιθετικότητας.	220
4.8.1. Έλεγχος Συσχετίσεων της Κλίμακας Β με την Επιμόρφωση και το Μάθημα Επιθετικότητας.	220
4.8.2. Έλεγχος Συσχετίσεων της Κλίμακας Γ με την Επιμόρφωση και το Μάθημα Επιθετικότητας.	225
4.8.3. Έλεγχος Συσχετίσεων της Κλίμακας Δ με την Επιμόρφωση και το Μάθημα Επιθετικότητας	229
4.8.4. Έλεγχος Συσχετίσεων της Κλίμακας Ε με την Επιμόρφωση και το Μάθημα Επιθετικότητας	239
4.9 Έλεγχος Υποθέσεων της Έρευνας.....	255

Κεφάλαιο 5^ο: Συμπεράσματα - Συζήτηση - Μελλοντικές Ερευνητικές Προτάσεις.....	262
5.1. Συμπεράσματα - Συζήτηση	262
5.2. Μελλοντικές Ερευνητικές Προτάσεις	272
Βιβλιογραφία.....	273
Παραρτήματα	293
Παράρτημα Ι: Ερωτηματολόγιο της Έρευνας.....	293

Κατάλογος Σχημάτων

<i>Σχήμα 1: Η κατανομή των εκπαιδευτικών ως προς το Φύλο.....</i>	100
<i>Σχήμα 2: Η κατανομή των εκπαιδευτικών ως προς την Ηλικία.....</i>	101
<i>Σχήμα 3: Η κατανομή των εκπαιδευτικών ως προς τα Χρόνια Υπηρεσίας</i>	101
<i>Σχήμα 4: Η κατανομή των εκπαιδευτικών ως προς τις Σπουδές</i>	102
<i>Σχήμα 5: Η κατανομή των εκπαιδευτικών ως προς την Ειδικότητα</i>	102
<i>Σχήμα 6: Η κατανομή των εκπαιδευτικών ως προς την Περιοχή</i>	103
<i>Σχήμα 7: Η κατανομή των εκπαιδευτικών ως προς την παρακολούθηση Επιμορφωτικών Σεμιναρίων</i>	103
<i>Σχήμα 8: Η κατανομή των εκπαιδευτικών ως προς την παρακολούθηση σχετικού Μαθήματος</i>	104
<i>Σχήμα 9: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 8.....</i>	105
<i>Σχήμα 10: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 9.....</i>	106
<i>Σχήμα 11: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 10.....</i>	107
<i>Σχήμα 12: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 11.....</i>	108
<i>Σχήμα 13: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 12.....</i>	109
<i>Σχήμα 14: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 13.....</i>	110
<i>Σχήμα 15: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 14.....</i>	111
<i>Σχήμα 16: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 15.....</i>	112
<i>Σχήμα 17: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 16.....</i>	113
<i>Σχήμα 18: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 17.....</i>	115
<i>Σχήμα 19: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 18.....</i>	116
<i>Σχήμα 20: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 19.....</i>	117
<i>Σχήμα 21: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 20.....</i>	118
<i>Σχήμα 22: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 21.....</i>	119
<i>Σχήμα 23: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 22.....</i>	120
<i>Σχήμα 24: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 23.....</i>	121
<i>Σχήμα 25: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 24.....</i>	122
<i>Σχήμα 26: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 25.....</i>	123
<i>Σχήμα 27: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 26.....</i>	124
<i>Σχήμα 28: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 27.....</i>	125
<i>Σχήμα 29: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 28.....</i>	127
<i>Σχήμα 30: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 29.....</i>	128
<i>Σχήμα 31: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 30.....</i>	129
<i>Σχήμα 32: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 31.....</i>	130
<i>Σχήμα 33: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 32.....</i>	131
<i>Σχήμα 34: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 33.....</i>	132
<i>Σχήμα 35: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 34.....</i>	133
<i>Σχήμα 36: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 35.....</i>	134
<i>Σχήμα 37: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 36.....</i>	135
<i>Σχήμα 38: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 37.....</i>	136
<i>Σχήμα 39: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 38.....</i>	137
<i>Σχήμα 40: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 39.....</i>	139

Σχήμα 41: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 40	140
Σχήμα 42: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 41	141
Σχήμα 43: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 42	142
Σχήμα 44: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 43	143
Σχήμα 45: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 44	144
Σχήμα 46: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 45	145
Σχήμα 47: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 8 ως προς την Ειδικότητα.....	161
Σχήμα 48: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 9 ως προς την Ειδικότητα.....	162
Σχήμα 49: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 11 ως προς την Ηλικία	163
Σχήμα 50: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 11 ως προς τα Χρόνια Υπηρεσίας	164
Σχήμα 51: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 12 ως προς τα Χρόνια Υπηρεσίας	165
Σχήμα 52: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 15 ως προς την Περιοχή.....	166
Σχήμα 53: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 16 ως προς την Ηλικία	167
Σχήμα 54: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 16 ως προς τα Χρόνια Υπηρεσίας	168
Σχήμα 55: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 19 ως προς την Περιοχή.....	172
Σχήμα 56: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 20 ως προς το Φύλο	173
Σχήμα 57: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 20 ως προς την Περιοχή.....	174
Σχήμα 58: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 21 ως προς το Φύλο	175
Σχήμα 59: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 21 ως προς την Περιοχή.....	176
Σχήμα 60: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 22 ως προς την Περιοχή.....	177
Σχήμα 61: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 23 ως προς το Φύλο	178
Σχήμα 62: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 23 ως προς την Ηλικία	179
Σχήμα 63: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 24 ως προς το Φύλο	180
Σχήμα 64: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 25 ως προς το Φύλο	181
Σχήμα 65: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 25 ως προς τις Σπουδές.....	182
Σχήμα 66: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 26 ως προς την Ειδικότητα.....	183

Σχήμα 67: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 26 ως προς την Περιοχή.....	184
Σχήμα 68: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 27 ως προς το Φύλο	185
Σχήμα 69: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 27 ως προς τις Σπουδές.....	186
Σχήμα 70: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 28 ως προς την Ηλικία	189
Σχήμα 71: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 29 ως προς την Περιοχή.....	190
Σχήμα 72: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 30 ως προς το Φύλο	191
Σχήμα 73: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 32 ως προς το Φύλο	192
Σχήμα 74: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 32 ως προς την Ειδικότητα.....	193
Σχήμα 75: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 33 ως προς το Φύλο	194
Σχήμα 76: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 33 ως προς την Ηλικία	195
Σχήμα 77: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 33 ως προς τις Σπουδές.....	196
Σχήμα 78: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 33 ως προς την Ειδικότητα.....	197
Σχήμα 79: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 35 ως προς τα Χρόνια Υπηρεσίας	198
Σχήμα 80: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 36 ως προς τα Χρόνια Υπηρεσίας	199
Σχήμα 81: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 36 ως προς την Ειδικότητα.....	200
Σχήμα 82: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 36 ως προς την Περιοχή.....	201
Σχήμα 83: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 37 ως προς το Φύλο	202
Σχήμα 84: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 37 ως προς τις Σπουδές.....	203
Σχήμα 85: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 37 ως προς την Ειδικότητα.....	204
Σχήμα 86: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 39 ως προς το Φύλο	207
Σχήμα 87: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 39 ως προς την Περιοχή.....	208
Σχήμα 88: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 40 ως προς το Φύλο	209
Σχήμα 89: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 41 ως προς το Φύλο	210

Σχήμα 90: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 41 ως προς την Ειδικότητα.....	211
Σχήμα 91: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 42 ως προς την Ειδικότητα.....	212
Σχήμα 92: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 43 ως προς το Φύλο	213
Σχήμα 93: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 44 ως προς την Ηλικία	214
Σχήμα 94: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 44 ως προς τις Σπουδές.....	215
Σχήμα 95: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 45 ως προς το Φύλο	216
Σχήμα 96: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 45 ως προς τα Χρόνια Υπηρεσίας	217
Σχήμα 97: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 45 ως προς τις Σπουδές.....	218
Σχήμα 98: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 45 ως προς την Ειδικότητα.....	219
Σχήμα 99: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 13 ως προς την Επιμόρφωση.....	222
Σχήμα 100: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 15 ως προς την Επιμόρφωση.....	223
Σχήμα 101: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 16 ως προς την Επιμόρφωση.....	224
Σχήμα 102: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 22 ως προς την Επιμόρφωση.....	227
Σχήμα 103: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 26 ως προς την Επιμόρφωση.....	228
Σχήμα 104: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 30 ως προς την Επιμόρφωση.....	231
Σχήμα 105: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 32 ως προς την Επιμόρφωση.....	232
Σχήμα 106: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 33 ως προς το Μάθημα Επιθετικότητας	233
Σχήμα 107: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 35 ως προς την Επιμόρφωση.....	234
Σχήμα 108: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 36 ως προς την Επιμόρφωση.....	235
Σχήμα 109: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 37 ως προς την Επιμόρφωση.....	236
Σχήμα 110: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 37 ως προς το Μάθημα Επιθετικότητας	237
Σχήμα 111: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 38 ως προς την Επιμόρφωση.....	238
Σχήμα 112: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 39 ως προς την Επιμόρφωση.....	241

Σχήμα 113: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 39 ως προς το Μάθημα Επιθετικότητας	242
Σχήμα 114: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 40 ως προς την Επιμόρφωση.....	243
Σχήμα 115: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 40 ως προς το Μάθημα Επιθετικότητας	244
Σχήμα 116: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 41 ως προς την Επιμόρφωση.....	245
Σχήμα 117: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 41 ως προς το Μάθημα Επιθετικότητας	246
Σχήμα 118: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 42 ως προς την Επιμόρφωση.....	247
Σχήμα 119: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 42 ως προς το Μάθημα Επιθετικότητας	248
Σχήμα 120: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 43 ως προς την Επιμόρφωση.....	249
Σχήμα 121: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 43 ως προς το Μάθημα Επιθετικότητας	250
Σχήμα 122: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 44 ως προς την Επιμόρφωση.....	251
Σχήμα 123: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 44 ως προς το Μάθημα Επιθετικότητας	252
Σχήμα 124: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 45 ως προς την Επιμόρφωση.....	253
Σχήμα 125: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 45 ως προς το Μάθημα Επιθετικότητας	254

Κατάλογος Πινάκων

<i>Πίνακας 1: Αποτελέσματα ελέγχου αξιοπιστίας Gronbach's alpha τελικής έρευνας.....</i>	<i>95</i>
<i>Πίνακας 2: Αποτελέσματα ελέγχου αξιοπιστίας Gronbach's alpha Κλίμακας Β τελικής έρευνας</i>	<i>96</i>
<i>Πίνακας 3: Αποτελέσματα ελέγχου αξιοπιστίας Gronbach's alpha κλίμακας Γ τελικής έρευνας</i>	<i>96</i>
<i>Πίνακας 4: Αποτελέσματα ελέγχου αξιοπιστίας Gronbach's alpha κλίμακας Δ τελικής έρευνας</i>	<i>96</i>
<i>Πίνακας 5: Αποτελέσματα ελέγχου αξιοπιστίας Gronbach's alpha κλίμακας Ε τελικής έρευνας</i>	<i>96</i>
<i>Πίνακας 6: Αποτελέσματα ερώτησης 8.....</i>	<i>105</i>
<i>Πίνακας 7: Αποτελέσματα ερώτησης 9.....</i>	<i>106</i>
<i>Πίνακας 8: Αποτελέσματα ερώτησης 10.....</i>	<i>107</i>
<i>Πίνακας 9: Αποτελέσματα ερώτησης 11.....</i>	<i>108</i>
<i>Πίνακας 10: Αποτελέσματα ερώτησης 12.....</i>	<i>109</i>
<i>Πίνακας 11: Αποτελέσματα ερώτησης 13.....</i>	<i>110</i>
<i>Πίνακας 12: Αποτελέσματα ερώτησης 14.....</i>	<i>111</i>
<i>Πίνακας 13: Αποτελέσματα ερώτησης 15.....</i>	<i>112</i>
<i>Πίνακας 14: Αποτελέσματα ερώτησης 16.....</i>	<i>113</i>
<i>Πίνακας 15: Συνολικά αποτελέσματα όλων των ερωτήσεων της κλίμακας Β του ερωτηματολογίου</i>	<i>114</i>
<i>Πίνακας 16: Αποτελέσματα ερώτησης 17.....</i>	<i>115</i>
<i>Πίνακας 17: Αποτελέσματα ερώτησης 18.....</i>	<i>116</i>
<i>Πίνακας 18: Αποτελέσματα ερώτησης 19.....</i>	<i>117</i>
<i>Πίνακας 19: Αποτελέσματα ερώτησης 20.....</i>	<i>118</i>
<i>Πίνακας 20: Αποτελέσματα ερώτησης 21.....</i>	<i>119</i>
<i>Πίνακας 21: Αποτελέσματα ερώτησης 22.....</i>	<i>120</i>
<i>Πίνακας 22: Αποτελέσματα ερώτησης 23.....</i>	<i>121</i>
<i>Πίνακας 23: Αποτελέσματα ερώτησης 24.....</i>	<i>122</i>
<i>Πίνακας 24: Αποτελέσματα ερώτησης 25.....</i>	<i>123</i>
<i>Πίνακας 25: Αποτελέσματα ερώτησης 26.....</i>	<i>124</i>
<i>Πίνακας 26: Αποτελέσματα ερώτησης 27.....</i>	<i>125</i>
<i>Πίνακας 27: Συνολικά αποτελέσματα όλων των ερωτήσεων της κλίμακας Γ του ερωτηματολογίου</i>	<i>126</i>
<i>Πίνακας 28: Αποτελέσματα ερώτησης 28.....</i>	<i>127</i>
<i>Πίνακας 29: Αποτελέσματα ερώτησης 29.....</i>	<i>128</i>
<i>Πίνακας 30: Αποτελέσματα ερώτησης 30.....</i>	<i>129</i>
<i>Πίνακας 31: Αποτελέσματα ερώτησης 31.....</i>	<i>130</i>
<i>Πίνακας 32: Αποτελέσματα ερώτησης 32.....</i>	<i>131</i>
<i>Πίνακας 33: Αποτελέσματα ερώτησης 33.....</i>	<i>132</i>
<i>Πίνακας 34: Αποτελέσματα ερώτησης 34.....</i>	<i>133</i>
<i>Πίνακας 35: Αποτελέσματα ερώτησης 35.....</i>	<i>134</i>
<i>Πίνακας 36: Αποτελέσματα ερώτησης 36.....</i>	<i>135</i>

Πίνακας 37: Αποτελέσματα ερώτησης 37.....	136
Πίνακας 38: Αποτελέσματα ερώτησης 38.....	137
Πίνακας 39: Συνολικά αποτελέσματα όλων των ερωτήσεων της κλίμακας Δ του ερωτηματολογίου	138
Πίνακας 40: Αποτελέσματα ερώτησης 39.....	139
Πίνακας 41: Αποτελέσματα ερώτησης 40.....	140
Πίνακας 42: Αποτελέσματα ερώτησης 41.....	141
Πίνακας 43: Αποτελέσματα ερώτησης 42.....	142
Πίνακας 44: Αποτελέσματα ερώτησης 43.....	143
Πίνακας 45: Αποτελέσματα ερώτησης 44.....	144
Πίνακας 46: Αποτελέσματα ερώτησης 45.....	145
Πίνακας 47: Συνολικά αποτελέσματα όλων των ερωτήσεων της κλίμακας Ε του ερωτηματολογίου	146
Πίνακας 48: Αποτελέσματα Μέσων Όρων στις Κλίμακες του ερωτηματολογίου ανάμεσα στα δύο φύλα	147
Πίνακας 49: Αποτελέσματα ελέγχου συσχέτισης t-test, των κλιμάκων του ερωτηματολογίου με το Φύλο του ερωτώμενου	148
Πίνακας 50: Αποτελέσματα ελέγχου συσχέτισης ANOVA, των κλιμάκων του ερωτηματολογίου με την Ηλικία	149
Πίνακας 51: Αποτελέσματα ελέγχου συσχέτισης ANOVA, των κλιμάκων του ερωτηματολογίου με τα Χρόνια υπηρεσίας	150
Πίνακας 52: Αποτελέσματα ελέγχου συσχέτισης ANOVA, των κλιμάκων του ερωτηματολογίου με τις Σπουδές	151
Πίνακας 53: Αποτελέσματα ελέγχου συσχέτισης ANOVA, των κλιμάκων του ερωτηματολογίου με την Ειδικότητα.....	152
Πίνακας 54: Αποτελέσματα ελέγχου συσχέτισης ANOVA, των κλιμάκων του ερωτηματολογίου με την Περιοχή.....	153
Πίνακας 55: Αποτελέσματα Μέσων Όρων στις Κλίμακες του ερωτηματολογίου με την παρακολούθηση ή όχι Επιμορφωτικού Σεμιναρίου	154
Πίνακας 56: Αποτελέσματα ελέγχου συσχέτισης t-test, των κλιμάκων του ερωτηματολογίου με την παρακολούθηση ή όχι Επιμορφωτικού Σεμιναρίου	155
Πίνακας 57: Αποτελέσματα Μέσων Όρων στις Κλίμακες του ερωτηματολογίου ανάμεσα στην παρακολούθηση ή όχι μαθήματος Επιθετικότητας	156
Πίνακας 58: Αποτελέσματα ελέγχου συσχέτισης t-test, των κλιμάκων του ερωτηματολογίου με την παρακολούθηση ή όχι μαθήματος Επιθετικότητας	157
Πίνακας 59: Αποτελέσματα ελέγχου συσχετίσεων των απαντήσεων της Κλίμακας Β με τις παραμέτρους Φύλο, Ηλικία, Χρόνια Υπηρεσίας, Σπουδές, Ειδικότητα και Περιοχή	159
Πίνακας 60: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 8 με την Ειδικότητα	161
Πίνακας 61: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 9 με την Ειδικότητα	162
Πίνακας 62: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 11 με την Ηλικία.....	163
Πίνακας 63: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 11 με τα Χρόνια Υπηρεσίας.....	164
Πίνακας 64: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 12 με τα Χρόνια Υπηρεσίας.....	165
Πίνακας 65: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 15 με την Περιοχή.....	166
Πίνακας 66: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 16 με την Ηλικία.....	167
Πίνακας 67: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 16 με τα Χρόνια Υπηρεσίας.....	168

Πίνακας 68: Αποτελέσματα ελέγχου συσχετίσεων των απαντήσεων της Κλίμακας Γ με τις παραμέτρους Φύλο, Ηλικία, Χρόνια Υπηρεσίας, Σπουδές, Ειδικότητα και Περιοχή	169
Πίνακας 69: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 19 με την Περιοχή.....	172
Πίνακας 70: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 20 με το Φύλο	173
Πίνακας 71: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 20 με την Περιοχή.....	174
Πίνακας 72: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 21 με το Φύλο	175
Πίνακας 73: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 21 με την Περιοχή.....	176
Πίνακας 74: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 22 με την Περιοχή.....	177
Πίνακας 75: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 23 με το Φύλο	178
Πίνακας 76: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 23 με την Ηλικία	179
Πίνακας 77: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 24 με το Φύλο	180
Πίνακας 78: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 25 με το Φύλο	181
Πίνακας 79: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 25 με τις Σπουδές.....	182
Πίνακας 80: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 26 με την Ειδικότητα	183
Πίνακας 81: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 26 με την Περιοχή.....	184
Πίνακας 82: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 27 με το Φύλο	185
Πίνακας 83: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 27 με τις Σπουδές.....	186
Πίνακας 84: Αποτελέσματα ελέγχου συσχετίσεων των απαντήσεων της Κλίμακας Δ με τις παραμέτρους Φύλο, Ηλικία, Χρόνια Υπηρεσίας, Σπουδές, Ειδικότητα και Περιοχή	187
Πίνακας 85: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 28 με την Ηλικία	189
Πίνακας 86: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 29 με την Περιοχή.....	190
Πίνακας 87: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 30 με το Φύλο	191
Πίνακας 88: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 32 με το Φύλο	192
Πίνακας 89: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 32 με την Ειδικότητα	193
Πίνακας 90: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 33 με το Φύλο	194
Πίνακας 91: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 33 με την Ηλικία	195
Πίνακας 92: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 33 με τις Σπουδές	196
Πίνακας 93: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 33 με την Ειδικότητα.....	197
Πίνακας 94: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 35 με τα Χρόνια Υπηρεσίας.....	198
Πίνακας 95: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 36 με τα Χρόνια Υπηρεσίας.....	199
Πίνακας 96: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 36 με την Ειδικότητα	200
Πίνακας 97: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 36 με την Περιοχή.....	201
Πίνακας 98: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 37 με το Φύλο	202
Πίνακας 99: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 37 με τις Σπουδές.....	203
Πίνακας 100: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 37 με την Ειδικότητα	204
Πίνακας 101: Αποτελέσματα ελέγχου συσχετίσεων των απαντήσεων της Κλίμακας Ε με τις παραμέτρους Φύλο, Ηλικία, Χρόνια Υπηρεσίας, Σπουδές, Ειδικότητα, Περιοχή.....	205
Πίνακας 102: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 39 με το Φύλο	207
Πίνακας 103: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 39 με την Περιοχή.....	208
Πίνακας 104: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 40 με το Φύλο	209
Πίνακας 105: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 41 με το Φύλο	210
Πίνακας 106: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 41 με την Ειδικότητα	211
Πίνακας 107: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 42 με την Ειδικότητα	212
Πίνακας 108: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 43 με το Φύλο	213
Πίνακας 109: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 44 με την Ηλικία	214

Πίνακας 110: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 44 με τις Σπουδές	215
Πίνακας 111: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 45 με το Φύλο	216
Πίνακας 112: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 45 με τα Χρόνια Υπηρεσίας.....	217
Πίνακας 113: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 45 με τις Σπουδές.....	218
Πίνακας 114: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 45 με την Ειδικότητα	219
Πίνακας 115: Αποτελέσματα ελέγχου συσχέτισεων των απαντήσεων της Κλίμακας Β με τις παραμέτρους Επιμορφωτικά Σεμινάρια και Μάθημα Επιθετικότητας	221
Πίνακας 116: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 13 με την Επιμόρφωση	222
Πίνακας 117: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 15 με την Επιμόρφωση	223
Πίνακας 118: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 16 με την Επιμόρφωση	224
Πίνακας 119: Αποτελέσματα ελέγχου συσχέτισεων Κλίμακας Γ με τις παραμέτρους Επιμορφωτικά Σεμινάρια και Μάθημα Επιθετικότητας	225
Πίνακας 120: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 22 με την Επιμόρφωση	227
Πίνακας 121: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 26 με την Επιμόρφωση	228
Πίνακας 122: Αποτελέσματα ελέγχου συσχέτισεων της Κλίμακας Δ με τις παραμέτρους Επιμορφωτικά Σεμινάρια και Μάθημα Επιθετικότητας	229
Πίνακας 123: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 30 με την Επιμόρφωση	231
Πίνακας 124: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 32 με την Επιμόρφωση.....	232
Πίνακας 125: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 33 με το Μάθημα Επιθετικότητας	233
Πίνακας 126: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 35 με την Επιμόρφωση	234
Πίνακας 127: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 36 με την Επιμόρφωση.....	235
Πίνακας 128: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 37 με την Επιμόρφωση.....	236
Πίνακας 129: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 37 με το Μάθημα Επιθετικότητας	237
Πίνακας 130: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 38 με την Επιμόρφωση	238
Πίνακας 131: Αποτελέσματα ελέγχου συσχέτισεων των απαντήσεων της Κλίμακας Ε με τις παραμέτρους Επιμορφωτικά Σεμινάρια και Μάθημα Επιθετικότητας	239
Πίνακας 132: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 39 με την Επιμόρφωση	241
Πίνακας 133: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 39 με το Μάθημα Επιθετικότητας	242
Πίνακας 134: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 40 με την Επιμόρφωση	243
Πίνακας 135: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 40 με το Μάθημα Επιθετικότητας	244
Πίνακας 136: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 41 με την Επιμόρφωση	245
Πίνακας 137: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 41 με το Μάθημα Επιθετικότητας	246
Πίνακας 138: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 42 με την Επιμόρφωση	247
Πίνακας 139: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 42 με το Μάθημα Επιθετικότητας	248
Πίνακας 140: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 43 με την Επιμόρφωση	249
Πίνακας 141: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 43 με το Μάθημα Επιθετικότητας	250
Πίνακας 142: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 44 με την Επιμόρφωση.....	251
Πίνακας 143: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 44 με το Μάθημα Επιθετικότητας	252
Πίνακας 144: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 45 με την Επιμόρφωση	253
Πίνακας 145: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 45 με το Μάθημα Επιθετικότητας	254

Κεφάλαιο 1^ο : Το Πρόβλημα

1.1. Εισαγωγή

Τις τελευταίες δεκαετίες, έχει εκδηλωθεί μεγάλο ενδιαφέρον στην κοινωνία σχετικά με το αμφιλεγόμενο ζήτημα της σχολικής επιθετικότητας και τον τρόπο με τον οποίο αυτή η δυσλειτουργική συμπεριφορά επηρεάζει την ευημερία των παιδιών. Όντας πιο αναλυτικοί, οι διάφορες μορφές επιθετικότητας που λαμβάνουν χώρα σε ένα σχολικό περιβάλλον και η παρέμβαση των εκπαιδευτικών στα πρώτα χρόνια είναι ένα αρκετά ενδιαφέρον θέμα για διερεύνηση (Karachaliou & Theodotou, 2012).

Σύμφωνα με τον Craig και τους συνεργάτες του (2009), στην Ελλάδα η συνολική εμπλοκή στη σχολική επιθετικότητα (είτε ως θύτες είτε ως θύματα) είναι 41,3% και καταλαμβάνει την τρίτη θέση ανάμεσα σε 40 χώρες (Craig, et al., 2009).

Παρόλο που έρευνες έχουν δείξει ότι το Γυμνάσιο επισημαίνεται σταθερά ως ο πιο διαδεδομένος χρόνος για εκδήλωση σχολικής επιθετικότητας (Finkelhor, Ormrod, & Turner, 2009· Nansel T. R., et al., 2001· Wang, Iannotti, & Nansel, 2009· Sullivan, Cleary, & Sullivan, 2004). Πρόσφατα ερευνητικά στοιχεία αποδεικνύουν ότι σχολική επιθετικότητα υφίστανται και στο προσχολικό (Tanrikulu, 2020· Cameron & Kovacs, 2016· Kirves & Sajaniemi, 2012· Alsaker & Nagele, 2008· Hasan, Drolet, & Paquin, 2003) αλλά και στο σχολικό περιβάλλον (Ming Chen, Cheng, & Ho, 2015· Jansen, et al., 2012· Θάνος, 2012) και μάλιστα σε σημαντικό βαθμό.

Σύμφωνα με την Monks και τους συνεργάτες της (2003), από τη στιγμή που τα παιδιά παρακολουθούν τακτικά προσχολικές ή σχολικές τάξεις, μπορεί να είναι ο στόχος επιθετικών ενεργειών από συνομηλίκους. Από την αρχή της φοίτησης στο σχολείο, ορισμένα παιδιά τείνουν να είναι επιθετικά και η ύπαρξη της επιθετικότητας έχει κάποια σταθερότητα με την πάροδο του χρόνου (Monks, Smith, & Swettenham, 2003).

Η έρευνα έχει δείξει ότι η σχολική επιθετικότητα συμβαίνει σε κάποιο βαθμό σε σχεδόν όλα τα μέρη του σχολικού συγκροτήματος και συχνά σχετίζεται με ομάδες μαθητών που προσπαθούν να δημιουργήσουν κοινωνικές ιεραρχίες (Pellegrini & Long, 2002).

Σε μία μεγάλη έρευνα στη Γερμανία ο Fekkes και οι συνεργάτες του (2005), με δείγμα 2.766 μαθητές δημοτικού ηλικίας 9 έως 11 ετών, εξέτασε έξι τοποθεσίες όπου μπορεί να διαπράττονται επιθετικές συμπεριφορές. Η έρευνα έδειξε ότι το μέρος όπου

τα θύματα δέχονταν σε μεγαλύτερο βαθμό επιθετικές συμπεριφορές ήταν η αυλή του σχολείου με ποσοστό 76,9% και μετά ακολουθούσε η σχολική αίθουσα με ποσοστό 40,5% (Fekkes, Pijpers, & Verloove-Vanhorick, 2005).

Στα ίδια συμπεράσματα κατέληξε και έρευνα της Λιάκου και συνεργάτες (2010), στην οποία εντόπισαν ότι το προαύλιο του σχολείου αποτελεί τον βασικότερο χώρο στον οποίο εκδηλώνονται επιθετικές αλλά και εκφοβιστικές συμπεριφορές και ιδιαίτερα κατά την διάρκεια των διαλειμμάτων (Λιάκου, Διγγελίδης, Χατζηγεωργιάδης, & Παπαϊωάννου, 2010).

Επομένως, είναι ευνόητο ότι είναι πιο εύκολο να παρατηρούνται επιθετικές αλλά και εκφοβιστικές συμπεριφορές και κατά τη διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού που διεξάγονται κυρίως στον αύλειο χώρο του σχολείου.

Όπως αναφέρει η Βλάχου και οι συνεργάτες της (2016), το νηπιαγωγείο αποτελεί την πρώτη ευκαιρία αλληλεπίδρασης των μικρών παιδιών με ένα μεγάλο αριθμό συνομηλίκων μέσα από παιγνιώδης και βιωματικές δραστηριότητες μέσω των οποίων τους παρέχεται η δυνατότητα πολυάριθμων αλληλεπιδράσεων για μεγάλο χρονικό διάστημα στη διάρκεια τόσο των ελεύθερων δραστηριοτήτων όσο και του διαλείμματος. Επομένως, μέσω αυτών των αλληλεπιδράσεων των παιδιών προσχολικής ηλικίας πέρα από τις θετικές σχέσεις που θα δημιουργηθούν, υπάρχει η πιθανότητα να προκύψουν και αρνητικές σχέσεις, η οποίες, κάτω από ορισμένες συνθήκες, αποτελούν αναδυόμενη συμπεριφορά σχολικού εκφοβισμού (Βλάχου, Μπότσογλου, & Ανδρέου, 2016).

Βέβαια, σε αυτό το σημείο πρέπει να γίνει μια επεξήγηση, όσον αφορά την σχολική επιθετικότητα στην προσχολική ηλικία, διότι όπως αναφέρει ο Hanish και οι συνεργάτες του (2004), είναι δύσκολο, σε αυτή την ηλικία, να γίνει διάκριση μεταξύ της πρώιμης εμφάνισης εκφοβισμού και της «υγιής» επιθετικότητας που έχει ως στόχο την αρπαγή κάποιου παιχνιδιού ή την διεκδίκηση του χώρου. Ο ίδιος ο συγγραφέας τονίζει ότι ως εκφοβιστές, στην προσχολική ηλικία, συνήθως χαρακτηρίσουμε εκείνα τα παιδιά των οποίων η συμπεριφορά είναι πιο συχνά επιθετική από άλλα (Hanish, Kochenderfer-Ladd, Fabes, Martin, & Denning, 2004). Ο Monks και οι συνεργάτες του (2003), προτείνουν ότι ο όρος επιτιθέμενος θα πρέπει να χρησιμοποιείται αντί του εκφοβισμού μεταξύ των μικρών παιδιών (Monks, Smith, & Swettenham, 2003).

Σε έρευνα του Jiménez-Barbero και των συνεργατών του (2020), στην οποία πραγματοποιήθηκε μια συστηματική ανασκόπηση σε 16 μελέτες, στις οποίες εξέτασαν πτυχές και μεταβλητές που σχετίζονται με τη σχολική βία σε παιδιά ηλικίας 7 έως 14 ετών, έδειξε ότι κατά την διάρκεια του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής, όπου εκεί διεξάγονται κατά κύριο λόγο οι αθλητικές δραστηριότητες και το παιχνίδι στη σχολική ηλικία, το φαινόμενο της σχολικής επιθετικότητας ήταν πολύ διαδεδομένο. Ο ίδιος ερευνητής τονίζει ότι παρόλο που ορισμένες μελέτες έδειξαν ότι το μάθημα της Φυσικής Αγωγής έχει τη δυνατότητα να προάγει συμπεριφορές αντίθετες με τη σχολική βία και τον εκφοβισμό, εξακολουθούν να υπάρχουν ανεπαρκή επιστημονικά στοιχεία που να συνάγουν θετικό αντίκτυπο στη μείωση ή την πρόληψη αυτού του φαινομένου (Jiménez-Barbero, et al., 2020).

Επίσης, αρκετές είναι οι φορές, όπου κατά τη διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού των παιδιών σχολικής ηλικίας στον αύλειο χώρο, εκδηλώνονται επιθετικές συμπεριφορές που μπορεί να είναι δύσκολες στον εντοπισμό αλλά και στη διαχείριση τους. Όπως επισημαίνει ο Hand (2016), το μέγεθος του διδακτικού περιβάλλοντος της Φυσικής Αγωγής, όπου κατά κύριο λόγο διενεργούνται οι αθλητικές δραστηριότητες και το παιχνίδι στη σχολική ηλικία, σε συνδυασμό με τους θορύβους και τα οπτικά εμπόδια, δημιουργεί ένα περιβάλλον όπου οι συμπεριφορές της σχολικής επιθετικότητας μπορεί να είναι πιο δύσκολο να παρατηρηθούν.

Επομένως, θεωρείται σημαντικό να μπορεί κάποιος να διακρίνει τη φυσιολογική επιθετικότητα και το έντονο σωματικό παιχνίδι των παιδιών προσχολικής και σχολικής ηλικίας, από την επικίνδυνη επιθετική και εκφοβιστική συμπεριφορά, καθώς αυτό θα καθορίσει αν θα παρέμβει ή όχι, και με ποιό τρόπο, διότι έρευνες (Campbell, 2002; Shaw, Owens, Vondra, Keenan, & Winslow, 1996) έχουν δείξει ότι η επιθετικότητα που ξεκινά σε νεαρή ηλικία συνεχίζεται καθ' όλη τη διάρκεια της ανάπτυξης, και ότι το κρίσιμο παράθυρο παρέμβασης πρέπει να είναι τα πρώτα χρόνια (Tremblay, et al., 2004).

1.2. Σκοπός της Έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να εξετάσει τις στάσεις και απόψεις των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για την επιθετικότητα που εκδηλώνουν τα παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή.

1.3. Ερευνητικοί Στόχοι

Οι στόχοι της παρούσας έρευνας είναι πρώτον, η διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης όσον αφορά την ύπαρξη επιθετικότητας αλλά και τις μορφές που παίρνει.

Δεύτερον, η διερεύνηση των απόψεων σχετικά με το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών που δέχονται και εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά.

Τρίτον, η διερεύνηση των στάσεων και απόψεων τους σχετικά με τους τρόπους αντιμετώπισης που επιλέγουν για την εξάλειψη του φαινομένου της επιθετικότητας.

Τέταρτον, η διερεύνηση των στάσεων και απόψεων τους για την ετοιμότητα όσον αφορά την πρόληψη και διαχείριση επιθετικών συμπεριφορών.

Πέμπτον, αναζητήθηκαν πιθανές συσχετίσεις και οι παράγοντες που επηρεάζουν τις στάσεις και απόψεις τους στα προηγούμενα ζητήματα, όπως το φύλο, η ηλικία, τα χρόνια υπηρεσίας, η πρόσθετες σπουδές, η ειδικότητα και η περιοχή των ερωτώμενων εκπαιδευτικών, το αν έχουν συμμετάσχει σε κάποιο επιμορφωτικό σεμινάριο σχετικό με την πρόληψη και αντιμετώπιση της επιθετικότητας και τέλος αν έχουν παρακολουθήσει μαθήματα σχετικά με την διαχείριση της επιθετικότητας κατά την διάρκεια των σπουδών τους στο Πανεπιστήμιο.

1.4. Ερευνητικές Υποθέσεις

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται οι ερευνητικές υποθέσεις της έρευνας.

1.4.1.1 Σε ότι αφορά τις ερευνητικές υποθέσεις ως προς τις απόψεις για την ύπαρξη επιθετικότητας αλλά και τις μορφές που παίρνει (κατηγορία ερωτήσεων Β. 8 έως 16):

Μηδενική Υπόθεση 1 (Μ.Υ.1): Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές δεν σχετίζονται με το φύλο.

Εναλλακτική Υπόθεση 1 (Ε.Υ.1): Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές σχετίζονται με το φύλο.

Μηδενική Υπόθεση 2 (Μ.Υ.2): Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές δεν σχετίζονται με την ηλικία.

Εναλλακτική Υπόθεση 2 (Ε.Υ.2): Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές σχετίζονται με την ηλικία.

Μηδενική Υπόθεση 3 (Μ.Υ.3): Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές δεν σχετίζονται με τα χρόνια υπηρεσίας.

Εναλλακτική Υπόθεση 3 (Ε.Υ.3): Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές σχετίζονται με τα χρόνια υπηρεσίας.

Μηδενική Υπόθεση 4 (Μ.Υ.4): Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές δεν σχετίζονται με τις πρόσθετες σπουδές.

Εναλλακτική Υπόθεση 4 (Ε.Υ.4): Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές σχετίζονται με τις πρόσθετες σπουδές.

Μηδενική Υπόθεση 5 (Μ.Υ.5): Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές δεν σχετίζονται με την ειδικότητα.

Εναλλακτική Υπόθεση 5 (Ε.Υ.5): Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές σχετίζονται με την ειδικότητα.

Μηδενική Υπόθεση 6 (Μ.Υ.6): Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές δεν σχετίζονται με την περιοχή.

Εναλλακτική Υπόθεση 6 (Ε.Υ.6): Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές σχετίζονται με την περιοχή.

Μηδενική Υπόθεση 7 (Μ.Υ.7): Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές δεν σχετίζονται με την παρακολούθηση Επιμορφωτικού σεμιναρίου.

Εναλλακτική Υπόθεση 7 (Ε.Υ.7): Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές σχετίζονται με την παρακολούθηση Επιμορφωτικού σεμιναρίου.

Μηδενική Υπόθεση 8 (Μ.Υ.8): Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές δεν σχετίζονται με την παρακολούθηση μαθήματος επιθετικότητας.

Εναλλακτική Υπόθεση 8 (Ε.Υ.8): Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές σχετίζονται με την παρακολούθηση μαθήματος επιθετικότητας.

1.4.1.2 Σε ότι αφορά τις ερευνητικές υποθέσεις ως προς το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών που δέχονται και εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά (κατηγορία ερωτήσεων Γ. 17 έως 27):

Μηδενική Υπόθεση 9 (Μ.Υ.9): Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών δεν σχετίζονται με το φύλο.

Εναλλακτική Υπόθεση 9 (Ε.Υ.9): Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών σχετίζονται με το φύλο.

Μηδενική Υπόθεση 10 (Μ.Υ.10): Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών δεν σχετίζονται με την ηλικία.

Εναλλακτική Υπόθεση 10 (Ε.Υ.10): Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών σχετίζονται με την ηλικία.

Μηδενική Υπόθεση 11 (Μ.Υ.11): Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών δεν σχετίζονται με τα χρόνια υπηρεσίας.

Εναλλακτική Υπόθεση 11 (Ε.Υ.11): Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών σχετίζονται με τα χρόνια υπηρεσίας.

Μηδενική Υπόθεση 12 (M.Y.12): Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών δεν σχετίζονται με τις πρόσθετες σπουδές.

Εναλλακτική Υπόθεση 12 (E.Y.12): Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών σχετίζονται με τις πρόσθετες σπουδές.

Μηδενική Υπόθεση 13 (M.Y.13): Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών δεν σχετίζονται με την ειδικότητα.

Εναλλακτική Υπόθεση 13 (E.Y.13): Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών σχετίζονται με την ειδικότητα.

Μηδενική Υπόθεση 14 (M.Y.14): Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών δεν σχετίζονται με την περιοχή.

Εναλλακτική Υπόθεση 14 (E.Y.14): Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών σχετίζονται με την περιοχή.

Μηδενική Υπόθεση 15 (M.Y.15): Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών δεν σχετίζονται με την παρακολούθηση Επιμορφωτικού σεμιναρίου.

Εναλλακτική Υπόθεση 15 (E.Y.15): Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών σχετίζονται με την παρακολούθηση Επιμορφωτικού σεμιναρίου.

Μηδενική Υπόθεση 16 (M.Y.16): Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών δεν σχετίζονται με την παρακολούθηση μαθήματος επιθετικότητας.

Εναλλακτική Υπόθεση 16 (E.Y.16): Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών σχετίζονται με την παρακολούθηση μαθήματος επιθετικότητας.

1.4.1.3 Σε ότι αφορά τις ερευνητικές υποθέσεις ως προς τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης που επιλέγουν οι εκπαιδευτικοί για να εξαλείψουν το φαινόμενο της επιθετικότητας (κατηγορία ερωτήσεων Δ. 28 έως 38):

Μηδενική Υπόθεση 17 (Μ.Υ.17): Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας δεν σχετίζονται με το φύλο.

Εναλλακτική Υπόθεση 17 (Ε.Υ.17): Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας σχετίζονται με το φύλο.

Μηδενική Υπόθεση 18 (Μ.Υ.18): Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας δεν σχετίζονται με την ηλικία.

Εναλλακτική Υπόθεση 18 (Ε.Υ.18): Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας σχετίζονται με την ηλικία.

Μηδενική Υπόθεση 19 (Μ.Υ.19): Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας δεν σχετίζονται με τα χρόνια υπηρεσίας.

Εναλλακτική Υπόθεση 19 (Ε.Υ.19): Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας σχετίζονται με τα χρόνια υπηρεσίας.

Μηδενική Υπόθεση 20 (Μ.Υ.20): Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας δεν σχετίζονται με τις πρόσθετες σπουδές.

Εναλλακτική Υπόθεση 20 (Ε.Υ.20): Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας σχετίζονται με τις πρόσθετες σπουδές.

Μηδενική Υπόθεση 21 (Μ.Υ.21): Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας δεν σχετίζονται με την ειδικότητα.

Εναλλακτική Υπόθεση 21 (Ε.Υ.21): Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας σχετίζονται με την ειδικότητα.

Μηδενική Υπόθεση 22 (Μ.Υ.22): Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας δεν σχετίζονται με την περιοχή.

Εναλλακτική Υπόθεση 22 (Ε.Υ.22): Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας σχετίζονται με την περιοχή.

Μηδενική Υπόθεση 23 (Μ.Υ.23): Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας δεν σχετίζονται με την παρακολούθηση Επιμορφωτικού σεμιναρίου.

Εναλλακτική Υπόθεση 23 (Ε.Υ.23): Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας σχετίζονται με την παρακολούθηση Επιμορφωτικού σεμιναρίου.

Μηδενική Υπόθεση 24 (Μ.Υ.24): Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας δεν σχετίζονται με την παρακολούθηση μαθήματος επιθετικότητας.

Εναλλακτική Υπόθεση 24 (Ε.Υ.24): Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας σχετίζονται με την παρακολούθηση μαθήματος επιθετικότητας.

1.4.1.4 Σε ότι αφορά τις ερευνητικές υποθέσεις ως προς την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών όσον αφορά την πρόληψη και διαχείριση επιθετικών συμπεριφορών (κατηγορία ερωτήσεων Ε. 39 έως 45):

Μηδενική Υπόθεση 25 (Μ.Υ.25): Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών δεν σχετίζονται με το φύλο.

Εναλλακτική Υπόθεση 25 (Ε.Υ.25): Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών σχετίζονται με το φύλο.

Μηδενική Υπόθεση 26 (Μ.Υ.26): Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών δεν σχετίζονται με την ηλικία.

Εναλλακτική Υπόθεση 26 (Ε.Υ.26): Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών σχετίζονται με την ηλικία.

Μηδενική Υπόθεση 27 (Μ.Υ.27): Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών δεν σχετίζονται με τα χρόνια υπηρεσίας.

Εναλλακτική Υπόθεση 27 (Ε.Υ.27): Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών σχετίζονται με τα χρόνια υπηρεσίας.

Μηδενική Υπόθεση 28 (M.Y.28): Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών δεν σχετίζονται με τις πρόσθετες σπουδές.

Εναλλακτική Υπόθεση 28 (E.Y.28): Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών σχετίζονται με τις πρόσθετες σπουδές.

Μηδενική Υπόθεση 29 (M.Y.29): Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών δεν σχετίζονται με την ειδικότητα.

Εναλλακτική Υπόθεση 29 (E.Y.29): Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών σχετίζονται με την ειδικότητα.

Μηδενική Υπόθεση 30 (M.Y.30): Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών δεν σχετίζονται με την περιοχή.

Εναλλακτική Υπόθεση 30 (E.Y.30): Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών σχετίζονται με την περιοχή.

Μηδενική Υπόθεση 31 (M.Y.31): Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών δεν σχετίζονται με την παρακολούθηση Επιμορφωτικού σεμιναρίου.

Εναλλακτική Υπόθεση 31 (E.Y.31): Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών σχετίζονται με την παρακολούθηση Επιμορφωτικού σεμιναρίου.

Μηδενική Υπόθεση 32 (M.Y.32): Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών δεν σχετίζονται με την παρακολούθηση μαθήματος επιθετικότητας.

Εναλλακτική Υπόθεση 32 (E.Y.32): Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών σχετίζονται με την παρακολούθηση μαθήματος επιθετικότητας.

1.5. Σημασία της Έρευνας

Η κίνηση μέσω της φυσικής δραστηριότητας, όπως οι αθλητικές δραστηριότητες και το παιχνίδι, κατέχει σημαντικό ρόλο για τη σωματική, κινητική, συναισθηματική, κοινωνική και γνωστική ανάπτυξη των παιδιών (Ζάραγκας, 2012). Ωστόσο, όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενη ενότητα, δεν είναι λίγες η φορές που παρατηρούνται κατά την διάρκεια αυτών των αλληλεπιδράσεων ανάρμοστες συμπεριφορές με αποτέλεσμα να εμποδίζετε η ομαλή προσαρμογή των παιδιών στο

σχολικό πλαίσιο. Έρευνες επισημαίνουν τον αντίκτυπο που μπορεί να έχει η σχολική επιθετικότητα στην ψυχική και σωματική υγεία των νέων και υπογραμμίζουν τις μακροχρόνιες επιπτώσεις στην ενηλικίωση αυτών των ατόμων (Alsaker & Olweus, 2002· Hawker & Boulton, 2000). Εμπειρικά στοιχεία επίσης, υποστηρίζουν ότι όταν λαμβάνει χώρα σχολική επιθετικότητα, κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής, οι μαθητές συνήθως αποφεύγουν τις συγκεκριμένες δραστηριότητες και επιλέγουν να μην είναι σωματικά ενεργοί (O'Connor & Graber, 2014· Parrish, Yeatman, Iverson, & Russell, 2012· Stanley, Boshoff, & Dollman, 2012). Με όλα τα παραπάνω που έχουν αναφερθεί, μπορεί κανείς να συμπεράνει ότι προσπαθώντας οι μαθητές να αποφύγουν την εμπλοκή με συμμαθητές τους, κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού, θα λάβουν χαμηλότερα επίπεδα σωματικής άσκησης και ίσως είναι λιγότερο πιθανό να είναι ενεργοί ακόμη και σε περιόδους όπου είναι μόνοι (O'Connor & Graber, 2014).

Επίσης, ενώ η τελευταία δεκαετία της έρευνας συνεχίζει να ρίχνει φως στις πιθανές βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες συνέπειες της σχολικής επιθετικότητας, λιγότερα είναι γνωστά για το μοναδικό πλαίσιο της Φυσικής Αγωγής αλλά και του ελεύθερου χρόνου στον αύλειο χώρο, όπου εκεί διενεργείται μεγάλο μέρος των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη προσχολική και σχολική ηλικία, και τα εργαλεία διδασκαλίας που απαιτούνται τόσο για την παρέμβαση όσο και για την πρόληψη. Η μετάβαση από την παρέμβαση στην πρόληψη απαιτεί από τους εκπαιδευτικούς να ακολουθήσουν μια προληπτική προσέγγιση στον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση ενός προγράμματος σπουδών που ενσωματώνει στρατηγικές πρόληψης της σχολικής επιθετικότητας. Τα οφέλη από τη δημιουργία μιας τάξης χωρίς εκφοβισμούς περιλαμβάνουν την ανάπτυξη θετικών στάσεων, αξιών και απόλαυσης, τόσο για τη Φυσική Αγωγή όσο και για τη δια βίου σωματική δραστηριότητα στον ελεύθερο χρόνο του σχολείου (Hand, 2016).

Επομένως, η σημασία της παρούσας έρευνας, έγκειται στο γεγονός της σύγχρονης ενημέρωσης της επιστημονικής και εκπαιδευτικής κοινότητας σχετικά με την σχολική επιθετικότητα στην προσχολική και σχολική ηλικία κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού, αλλά και στην ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών για την αναγκαιότητα ανίχνευσης και αντιμετώπισης του φαινομένου της επιθετικότητας.

1.6. Αναγκαιότητα της Έρευνας

Παρ' όλο που έχουν πραγματοποιηθεί πολλές έρευνες για τη σχολική επιθετικότητα στο ευρύτερο σχολικό περιβάλλον, δεν υπάρχουν ακόμα αρκετές μελέτες όσον αφορά την επιθετικότητα κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού είτε στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής είτε στον προαύλιο χώρο κατά τον ελεύθερο χρόνο.

Επίσης, σε πλήθος ερευνών παρατηρούμαι να διερευνάται η ύπαρξη σχολικού εκφοβισμού, το φύλο των θυτών-θυμάτων, τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών αλλά και οι πρακτικές που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί. Ωστόσο, αυτές οι μεταβλητές δεν έχουν εξεταστεί σε μεγάλο βαθμό σε εκπαιδευτικούς προσχολικής αγωγής, αλλά και σε εκπαιδευτικούς Φυσικής Αγωγής, οι οποίοι έχουν συμπεριληφθεί στην συγκεκριμένη έρευνα. Όπως επισημαίνει ο Evans και οι συνεργάτες του (2018), το μεγαλύτερο μέρος των ερευνών που ασχολούνται με την σχολική επιθετικότητα στο ευρύτερο περιβάλλον του σχολείου προέρχεται από δείγματα είτε έφηβων παιδιών είτε τελειόφοιτων δημοτικού (Evans, Frazer, Blossom, & Fite, 2018).

Κύριος στόχος της έρευνας ήταν να αναπτυχθεί μια κατάλληλη μεθοδολογία έτσι ώστε να εκτιμηθεί εάν η σχολική επιθετικότητα υφίσταται σε παιδιά ηλικίας 4 έως 12 ετών και εάν αυτές οι πληροφορίες θα ήταν αξιόπιστες. Όπως αναφέρει ο Rigby (2003), δεδομένα από διάφορες πηγές έχουν χρησιμοποιηθεί για να καταγράψουν την ύπαρξη σχολικής επιθετικότητας, τις μορφές που περιλαμβάνει, τα ατομικά χαρακτηριστικά των θυτών-θυμάτων κτλ. Αυτά περιλαμβάνουν αυτο-αναφορές (που προέρχονται από ερωτηματολόγια ή συνεντεύξεις), αναφορές από ομότιμους, αναφορές από άλλα άτομα που γνωρίζουν τα θέματα (για παράδειγμα, γονείς, εκπαιδευτικοί και διευθυντές) και άμεση παρατήρηση της συμπεριφοράς. Σε ορισμένες περιπτώσεις, έχουν χρησιμοποιηθεί πολλές πηγές πληροφοριών.

Στην παρούσα έρευνα επιλέχτηκε η αναφορά από εκπαιδευτικούς. Οι εκπαιδευτικοί αντιπροσωπεύουν μια σημαντική πηγή πληροφοριών σχετικά με τη συμπεριφορά των παιδιών, καθώς είναι σε θέση να παρατηρήσουν τη συμπεριφορά σε διάφορα περιβάλλοντα (π.χ. σχολική εργασία, παιχνίδι, αλληλεπιδράσεις με συνομηλίκους). Αν και οι εκπαιδευτικοί μπορεί να μην έχουν πλήρη γνώση όλων των περιστατικών και των ποικίλων εκδηλώσεων της επιθετικότητας των παιδιών, οι εκπαιδευτικοί βρίσκονται σε ιδανική τοποθεσία για να αναγνωρίσουν τα παιδιά με

αυξημένη επιθετική συμπεριφορά και να τα παραπέμψουν σε ειδικούς (Evans, Frazer, Blossom, & Fite, 2018). Όπως αναφέρει και ο Θάνος (2012), οι απόψεις των εκπαιδευτικών είναι πολύ σημαντικές και έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, διότι οι εκπαιδευτικοί είναι εκείνοι που εκφράζουν την επίσημη/θεσμική αντίδραση στις διάφορες μορφές αποκλίνουσας και παραβατικής συμπεριφοράς των μαθητών στο νηπιαγωγείο και το δημοτικό σχολείο. Την ίδια άποψη στηρίζει και ο Crick και οι συνεργάτες του (1999), στην οποία αναφέρει ότι οι δηλώσεις εκπαιδευτικών είναι περισσότερο αξιόπιστος τρόπος μέτρησης της εκφοβιστικής συμπεριφοράς από ότι τα ερωτηματολόγια αυτοαναφοράς και οι δηλώσεις των συνομηλίκων (Crick, Casas, & Ku, 1999). Βέβαια, υπάρχουν και ερευνητές (Pellegrini & Bartini, 2000), που υποστηρίζουν τις αναφορές από ομότιμους, καθώς είναι λιγότερο επιρρεπείς σε προκατάληψη από ότι οι αυτοαναφορές και ότι οι εκπαιδευτικοί έχουν λιγότερη έκθεση στις λεπτότητες του εκφοβισμού που μπορεί να παρατηρήσουν οι ίδιοι οι μαθητές.

Στην παρούσα έρευνα θα διερευνηθούν οι στάσεις και απόψεις των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, συγκεκριμένα των νηπιαγωγών, των δασκάλων αλλά και των εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής. Η επιλογή του συγκεκριμένου δείγματος, δηλαδή των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν έγινε τυχαία, καθώς όπως επισημαίνεται από συγγραφείς η πρώτη σχολική ηλικία αποτελεί σημαντικό δείκτη πρόβλεψης μελλοντικών αντικοινωνικών συμπεριφορών (Koprowska & Stein, 2000· Olweus, 1993). Επίσης, σημαντικό είναι ότι οι μαθητές σε αυτές της ηλικίες, προσχολική και σχολική, σε αντίθεση με μαθητές μεγαλύτερης ηλικίας, γυμνάσιο και λύκειο, συμπεριφέρονται με αυθόρμητο τρόπο και έτσι εμπλέκονται, χωρίς αναστολές, σε διαδικασίες εκφοβισμού ακόμα και παρουσία των εκπαιδευτικών (Coie, Dodge, & Kupersmidt, 1990).

Αναλυτικότερα, η διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών θα αφορά την ύπαρξη επιθετικότητας, και συγκεκριμένα την ύπαρξη σχολικού εκφοβισμού, αλλά και τις μορφές που παίρνει κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού, είτε στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής είτε στον προαύλιο χώρο κατά τον ελεύθερο χρόνο.

Τέλος, οι εκπαιδευτικοί της παρούσας έρευνας θα μας δώσουν σαφή εικόνα και για το φύλο που εκφοβίζει η εκφοβίζετε, τα ατομικά χαρακτηριστικά των μαθητών που δέχονται ή εκδηλώνουν ανάρμοστες συμπεριφορές, τις πρακτικές πρόληψης και

αντιμετώπισης επιθετικών συμπεριφορών αλλά και την ετοιμότητα τους όσον αφορά την διαχείριση αυτών των συμπεριφορών στο σχολικό περιβάλλον.

1.7. Όρια και Προϋποθέσεις της Έρευνας

Θα πρέπει να σημειωθούν αρκετοί περιορισμοί στην συγκεκριμένη μελέτη. Κατ' αρχάς, όλες οι μεταβλητές της παρούσας έρευνας αξιολογήθηκαν αποκλειστικά με αναφορές εκπαιδευτικών. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, οι εκπαιδευτικοί φαίνεται να είναι έγκυροι πληροφοριοδότες σχετικά με τις συμπεριφορές και την κοινωνική λειτουργία των παιδιών, ιδίως στο σχολικό πλαίσιο, αλλά όπως επισημαίνει ο Huitsing και οι συνεργάτες του (2019), αρκετές είναι οι φορές όπου τα παιδιά αναφέρουν θυματοποίηση σε έρευνες, ενώ οι εκπαιδευτικοί ενδέχεται να μην αντιλαμβάνονται τις αρνητικές εμπειρίες τους ως προβληματικές. Στο ίδιο συμπέρασμα καταλήγει και ο Alsaker (2003), όπου αναφέρει ότι οι εκπαιδευτικοί αποτελούν σχετικά αξιόπιστους πληροφοριοδότες, ωστόσο δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που συγχέουν τις ενέργειες σχολικού εκφοβισμού με τις έντονες συγκρούσεις. Η μελλοντική έρευνα θα επωφεληθεί από τη συμπερίληψη αναφορών συμπεριφοράς από τον εαυτό, τον ομότιμο και τον γονέα, συμπεριλαμβανομένων των μεταβλητών που περιλαμβάνονται στην παρούσα μελέτη, καθώς και άλλων που δεν αξιολογήσαμε, αλλά απαιτούν περαιτέρω διερεύνηση. Δεύτερον, το παρόν δείγμα περιελάμβανε 281 εκπαιδευτικούς από της περιοχές των Ιωαννίνων, της Καρδίτσας και των Τρικάλων. Απαιτείται πρόσθετη έρευνα με μεγαλύτερο δείγμα αλλά και σε περισσότερες περιοχές της χώρας μας, για την εξέταση της γενικευσιμότητας του πληθυσμού των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς το παρόν δείγμα μπορεί να μας δείξει μόνο μια γενική τάση των απόψεων των εκπαιδευτικών. Τρίτον, το ερωτηματολόγιο το οποίο κατασκευάστηκε για της ανάγκες της παρούσας έρευνας δεν παρείχε πληροφορίες σχετικά με τη σοβαρότητα ή τη συχνότητα της θυματοποίησης, κάτι που θα μπορούσε να επηρεάσει την ευκαιρία να παρατηρηθεί θυματοποίηση. Τέλος, ένας επίσης σημαντικός περιορισμός που αφορά τη διερευνητική φύση της μελέτης είναι ότι περιλάμβανε τη χρήση ενός οργάνου έρευνας όπως προαναφέρθηκε το οποίο όμως δεν έχει δοκιμαστεί σε προηγούμενη έρευνα.

1.8. Εννοιολογικοί Ορισμοί

- **Επιθετικότητα:** Με τον όρο «επιθετικότητα», τόσο στην καθομιλουμένη, όσο και στην επιστημονική γλώσσα, εννοεί κανείς κάθε μορφή συμπεριφοράς η οποία έχει ως στόχο να πληγώσει ή να προξενήσει κακό σε κάποιον άλλο ζωντανό οργανισμό, ο οποίος επιδιώκει να αποφύγει αυτή τη συμπεριφορά. (Baron, 1977· Βουϊδάσκη, 1987· Geen, 2001).
- **Σχολικός Εκφοβισμός:** Είναι ένα φαινόμενο νεανικής παραβατικότητας και αναφέρεται στη χρήση βίας μεταξύ μαθητών ή συνομηλίκων παιδιών, με στόχο να προκληθεί φόβος, πόνος ή αναστάτωση. Εμφανίζεται κατά κύριο λόγο με τη μορφή του σωματικού, λεκτικού, κοινωνικού αλλά και ηλεκτρονικού εκφοβισμού. Κύρια χαρακτηριστικά του είναι πρώτον, η πρόθεση από το παιδί - δράστη να βλάψει, δηλαδή να κάνει ζημιά στο παιδί – στόχο. Δεύτερον, η έλλειψη, συχνά, δικαιολογίας για την πράξη. Τρίτον η επανάληψη της συμπεριφοράς. Τέταρτον η ικανοποίηση που αντλεί ο δράστης από τη βλάβη του θύματος (Smith, 2016· Olweus, 1993).
- **Αθλητικές Δραστηριότητες:** Είναι όλες οι μορφές ανταγωνιστικής σωματικής άσκησης ή παιχνιδιών που μέσω περιστασιακής ή οργανωμένης συμμετοχής, τουλάχιστον εν μέρει στοχεύουν στη χρήση, τη διατήρηση ή τη βελτίωση της φυσικής ικανότητας και των δεξιοτήτων παρέχοντας ταυτόχρονα απόλαυση στους συμμετέχοντες και, σε ορισμένες περιπτώσεις, ψυχαγωγία στους θεατές. Σύμφωνα με τα παραπάνω, ένα άθλημα μπορούμε να το ορίσουμε ως αθλητική δραστηριότητα όταν διέπεται από ένα σύνολο κανόνων και περιλαμβάνει ένα βαθμό ανταγωνισμού, όπως για παράδειγμα το ποδόσφαιρο ή το μπάσκετ (Caspersen, Powell, & Christenson, 1985· Bouchard & Shephard, 1994).
- **Παιχνίδι:** Είναι μια μορφή δραστηριότητας όπου η επιλογή της γίνεται ελεύθερα, κατευθύνεται από εσωτερικά κίνητρα, παρέχει προσωπική ευχαρίστηση αλλά και ικανοποίηση, προσφέρει ενεργή εμπλοκή όλων των συμμετεχόντων, είναι αυτοκατευθυνόμενη και επιτρέπει στα παιδιά να απελευθερωθούν από τους φόβους τους δομώντας ένα ασφαλές πλαίσιο.

Παρόλα αυτά έχει τη δυνατότητα να εκδηλώσει συμπεριφορές και συναισθήματα αρνητικά (Αυγητίδου, 2001· Meckley, 2002· Hughes, 2003).

Κεφάλαιο 2^ο: Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

2.1. Θεωρητικές Προσεγγίσεις των Αθλητικών Δραστηριοτήτων, του Παιχνιδιού και της Επιθετικότητας

2.1.1. Θεωρίες Αθλητικών Δραστηριοτήτων

2.1.1.1. Θεωρία Στόχων Επίτευξης

Η θεωρία των στόχων επίτευξης καθορίζει τα είδη των στόχων (σκοπούς ή λόγους) που κατευθύνουν τις συμπεριφορές που σχετίζονται με την επίτευξη. Οι στόχοι επίτευξης είναι οι προσανατολισμοί για το πώς και γιατί οι άνθρωποι συμμετέχουν σε καταστάσεις επίτευξης. Αναφέρονται στους υποκείμενους στόχους που έχει ένα άτομο ενώ συμμετέχει σε ένα επίτευγμα, ανεξάρτητα από το αν είναι ακαδημαϊκοί (όπως εργασίες στην τάξη ή προετοιμασία δοκιμών) ή όχι (όπως αθλητισμός, ρυθμίσεις εργασίας κ.λπ.). Αυτοί οι προσανατολισμοί καθοδηγούν την ερμηνεία των γεγονότων στο περιβάλλον επίτευξης και παράγουν χαρακτηριστικά γνωρίσματα, συναισθήματα και συμπεριφορές (Maehr & Zusho, 2009).

Σύμφωνα με τον Nicholls (1984, 1989), υπάρχουν δύο τύποι προσανατολισμού επίτευξης στόχων: πρώτον, ο προσανατολισμός στο εγώ και δεύτερον ο προσανατολισμός στο έργο. Τα άτομα που είναι προσανατολισμένα στο έργο επιλέγουν μια δραστηριότητα για να βελτιώσουν την ικανότητά τους και να αποκτήσουν καλύτερη γνώση για τη συγκεκριμένη δραστηριότητα ενώ τα άτομα που είναι προσανατολισμένα στο εγώ τους επιλέγουν μια δραστηριότητα για να επιδείξουν την ικανότητά τους και να αποκομίσουν θετικά σχόλια ή για να αποφύγουν την αποδοκιμασία από τους άλλους (Nicholls, 1984; Nicholls, 1989).

Το μοντέλο της Dweck (1986), προτείνει, πρώτον, τους στόχους μάθησης οι οποίοι χαρακτηρίζονται από την ανάπτυξη ικανοτήτων και κατάκτησης της γνώσης, και, δεύτερον, τους στόχους απόδοσης οι οποίοι χαρακτηρίζονται από την επίδειξη υψηλής υπεροχής στο άτομο σε σύγκριση με άλλους (π.χ. συμμαίκες). Συγκεκριμένα, στον πρώτο στόχο τα άτομα είναι προσανατολισμένα στο να μάθουν νέες δεξιότητες και συνήθως ασχολούνται κατά κύριο λόγο στο να βελτιώσουν την

ικανότητα τους. Ενώ στον δεύτερο στόχο τα άτομα είναι προσανατολισμένα στο να κρατήσουν θετική κριτική ως προς την ικανότητα τους και να αποφύγουν την αρνητική κριτική που κυρίως προέρχεται από τους παρατηρητές ή τους συμπαίκτες (Dweck, 1986· Dweck & Leggett, 1988).

Από την άλλη, ο Elliot, θεώρησε ότι το διχοτομικό μοντέλο που πρότεινε ο Nicholls δεν ανταποκρίνεται πλήρως, καθώς υπάρχει αδυναμία στη διάκριση επιδίωξης και αποφυγής των κινήτρων. Ο Elliot ανέπτυξε το ιεραρχικό μοντέλο των κινήτρων επιδίωξης και αποφυγής της επιτυχίας. Σύμφωνα με αυτό, πέρα από τη διάκριση σε δύο προσανατολισμούς επίτευξης, δηλαδή μάθησης και απόδοσης, που έκαναν ο Nicholls και Dweck, ο Elliot, πρότεινε και ανέπτυξε τη διάκριση του προσανατολισμού στην επίτευξη σε δύο ακόμη προσανατολισμούς. Τον στόχο για επιδίωξη της επίτευξης και τον στόχο για αποφυγή της επίτευξης. Με τον διαχωρισμό αυτόν σε δυο ακόμη στόχους, ο Elliot διατύπωσε το τριχοτομικό μοντέλο με προσανατολισμούς τη μάθηση, την επίτευξη και την αποφυγή της επίτευξης (Elliot & Church, 1997· Elliot, 1999· Elliot & Thrash, 2001).

Τέλος, εξέλιξη όλων των παραπάνω, είναι η εμφάνιση του μοντέλου 2X2 της θεωρίας των στόχων επίτευξης των Elliot και McGregor (2001). Ο Elliot και McGregor (2001), αναφέρουν ότι οι στόχοι μάθησης μπορούν να έχουν και μια συνιστώσα αποφυγής της μάθησης. Επομένως, έκαναν διαχωρισμό του στόχου βελτίωσης σε δύο ακόμη κατηγορίες, την προσέγγιση στη μάθηση και την αποφυγή στη μάθηση (Elliot & McGregor, 2001).

2.1.1.2. Θεωρία Αυτοπροσδιορισμού

Η θεωρία αυτοπροσδιορισμού είναι μια μακρο-θεωρία του ανθρώπινου κινήτρου και της προσωπικότητας που αφορά τις εγγενείς τάσεις ανάπτυξης των ανθρώπων και τις έμφυτες ψυχολογικές ανάγκες. Αφορά το κίνητρο πίσω από τις επιλογές που κάνουν οι άνθρωποι χωρίς εξωτερική επιρροή και παρέμβαση. Η θεωρία επικεντρώνεται στον βαθμό στον οποίο η συμπεριφορά ενός ατόμου είναι αυτοκινούμενη και αυτοπροσδιορισμένη. Αναπτύχθηκε από τους από τους ερευνητές E. Deci και R. Ryan κατά τις δεκαετίες του 1980 και του 1990. Πρωταρχικός στόχος της συγκεκριμένης θεωρίας είναι να συνδέσει την προσωπικότητα, το ανθρώπινο κίνητρο και τη βέλτιστη λειτουργία. Θεωρεί ότι υπάρχουν δύο κύριοι τύποι κινήτρων,

εγγενής και εξωγενής, και ότι και οι δύο είναι ισχυρές δυνάμεις στη διαμόρφωση του ποιοι είμαστε και του πώς συμπεριφερόμαστε (Deci & Ryan, 1985· Deci & Ryan, 1991).

Αναλυτικότερα, στο κοινωνικό περιβάλλον, οι συμπεριφορές των *σημαντικών άλλων* (γονείς, εκπαιδευτικοί, συνομήλικοι), επηρεάζουν και διαμορφώνουν τα κίνητρα των παιδιών. Στόχος της συγκεκριμένης θεωρίας είναι μια πολυδιάστατη προσέγγιση της μελέτης των κινήτρων. Οι συγγραφείς διακρίνουν τρεις τύπους κινήτρων, πέρα από τους δύο βασικούς τύπους κινήτρων και έναν ακόμη, στον άνθρωπο: τα εσωτερικά κίνητρα, τα εξωτερικά και την έλλειψη κινήτρων. Σύμφωνα με τον Deci και τον Ryan, το εξωγενές κίνητρο είναι μια προσπάθεια συμπεριφοράς με συγκεκριμένους τρόπους με βάση εξωτερικές πηγές και οδηγεί σε εξωτερικές ανταμοιβές. Τέτοιες πηγές περιλαμβάνουν συστήματα βαθμολόγησης, αξιολογήσεις υπαλλήλων, βραβεία και επαίνους καθώς και τον σεβασμό και τον θαυμασμό των άλλων. Από την άλλη πλευρά, το εγγενές κίνητρο προέρχεται από μέσα. Υπάρχουν εσωτερικές κινήσεις που μας εμπνέουν να συμπεριφερόμαστε με ορισμένους τρόπους, συμπεριλαμβανομένων των βασικών μας αξιών, των συμφερόντων μας και της προσωπικής μας αίσθησης ηθικής. Τέλος, όσον αφορά στην έλλειψη κινήτρων, το άτομο συμπεριφέρεται χωρίς πρόθεση και αισθάνεται πως δεν ελέγχει τη συμπεριφορά του. Περιβάλλοντα που ευνοούν την αυτονομία των παιδιών αυξάνουν τα εσωτερικά κίνητρα και τα υψηλά αυτοκαθοριζόμενα εξωτερικά κίνητρα (Ryan & Deci, 2002· Ryan & Deci, 2017).

2.1.1.3. Θεωρία Κινήτρων

Το Ιεραρχικό Μοντέλο Κινήτρων, προσφέρει μια πολυεπίπεδη προοπτική για τα ανθρώπινα κίνητρα και είναι βασισμένο στις αρχές της θεωρίας του Αυτοκαθορισμού. Σκοπός αυτού του μοντέλου είναι να παράσχει ένα πλαίσιο για την οργάνωση και κατανόηση των μηχανισμών που αποτελούν το εγγενές και εξωγενές κίνητρο. Σύμφωνα με αυτό το μοντέλο, συγκεκριμένοι τύποι κινήτρων (εσωτερικό, εξωτερικό και έλλειψη κινήτρου) που παρατηρούνται σε διαφορετικά επίπεδα ανάλυσης (γενικό επίπεδο, επίπεδο χώρου και επίπεδο κατάστασης), διαμορφώνονται από κοινωνικούς και προσωπικούς καθοριστικούς παράγοντες, οι οποίοι παράγουν προβλέψιμα αποτελέσματα. Το ιεραρχικό μοντέλο αποτελείται από στοιχεία που είναι

οργανωμένα τόσο κατακόρυφα όσο και οριζόντια. Αυτή η δομική διάταξη χρησιμεύει στην ενσωμάτωση της γνώσης στους κοινωνικό-ψυχολογικούς (οριζόντιος άξονας) και προσωπικούς (κατακόρυφος άξονας) παράγοντες που καθορίζουν τα κίνητρα και οδηγεί σε μια σειρά από καινοφανείς προβλέψεις για τα κίνητρα και τα αποτελέσματα (Vallerand, et al., 1992· Vallerand, 1997· Vallerand & Lalande, 2011).

Συγκεκριμένα, όσον αφορά τους τύπους των κινήτρων, τα εσωτερικά κίνητρα, φαίνεται να έχουν θετικές συνέπειες στο γνωστικό, συναισθηματικό και συμπεριφορικό επίπεδο, ενώ τα εξωτερικά, φαίνεται να έχουν αρνητικές συνέπειες στη διαδικασία της μάθησης. Τέλος, στην περίπτωση της έλλειψης κινήτρων, εκδηλώνεται μια αδιαφορία ή αρνητική στάση απέναντι στη διδασκαλία αλλά και στο αντικείμενο της διδασκαλίας. Τα εσωτερικά κίνητρα προκαλούν την αυτόνομη συμπεριφορά, που είναι εσωτερικά παρακινούμενη, βιώνεται ως εθελοντική και εκδηλώνεται αβίαστα με σκοπό την ευχαρίστηση και την ικανοποίηση από τη συμμετοχή. Τα εξωτερικά κίνητρα προκαλούν την εξωτερικά παρακινούμενη συμπεριφορά, που εκδηλώνεται για την απόκτηση αμοιβών και την αποφυγή τιμωριών. Η έλλειψη κινήτρων χαρακτηρίζεται από την ανυπαρξία ενδιαφέροντος για μια δραστηριότητα επειδή τα άτομα δεν αντιλαμβάνονται την αιτία για την οποία καλούνται να πραγματοποιήσουν τη συγκεκριμένη δραστηριότητα (Vallerand, et al., 1992· Vallerand & Lalande, 2011).

Τέλος, όσον αφορά τα επίπεδα ανάλυσης, το γενικό επίπεδο ή επίπεδο προσωπικότητας, καλύπτει όλες τις πτυχές της ζωής του ατόμου, καθώς αναφέρεται σε γενικότερες καταστάσεις που επηρεάζουν τη συμμετοχή των ατόμων σε δραστηριότητες, ενώ βρίσκονται στην κορυφή της ιεραρχίας. Στο επίπεδο χώρου ανήκουν τα κίνητρα που διαμορφώνονται στο χώρο της εκπαίδευσης, την εργασία, τον αθλητισμό και τις διαπροσωπικές σχέσεις. Στο επίπεδο κατάστασης τα κίνητρα συνδέονται με τη δράση σε μια δεδομένη στιγμή όπως για παράδειγμα ένα μάθημα Φυσικής Αγωγής (Vallerand & Lalande, 2011· Vallerand, 1997).

2.1.2. Θεωρίες Παιχνιδιού

Οι θεωρίες που εξηγούν τον ρόλο του παιχνιδιού χωρίζονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες, τις κλασικές και τις σύγχρονες θεωρίες. Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν, η θεωρία της πλεονάζουσας ενέργειας, η θεωρία της ανακεφαλαίωσης και η θεωρία ανανέωσης της ενέργειας. Σύμφωνα με την Mellou (1994), παρόλο που όλες οι κλασσικές θεωρίες παιχνιδιών έχουν σοβαρές αδυναμίες βασισμένες σε ξεπερασμένες, διστακτικές πεποιθήσεις για την ενέργεια, τα ένστικτα και την εξέλιξη, είναι πολύ σημαντικές, επειδή λειτουργούν ως βάση για τις σύγχρονες θεωρίες. Στην δεύτερη κατηγορία, στις λεγόμενες σύγχρονες θεωρίες ανήκουν η ψυχαναλυτική θεωρία, η γνωστική-αναπτυξιακή θεωρία, και τέλος η κοινωνικοπολιτισμική θεωρία. Σύμφωνα με την Kieff & Casbergue (2017), οι σύγχρονες θεωρίες προσδίδουν μια διορατικότητα στους ποικίλους σκοπούς και τις αξίες του παιχνιδιού στη ζωή και των παιδιών αλλά και των ενηλίκων, ωστόσο, δεν υπάρχει καμία θεωρία που να εξιγεί πλήρως την αξία του στην ανάπτυξη και εξέλιξη των παιδιών.

2.1.2.1. Κλασικές Θεωρίες

2.1.2.1.1. Η θεωρία της πλεονάζουσας ενέργειας

Οι εκφραστές αυτής της θεωρίας ήταν ο Γερμανός ποιητής και φιλόσοφος Friedrich Schiller και ο Άγγλος φιλόσοφος και ψυχολόγος Herbert Spencer. Σύμφωνα με την συγκεκριμένη θεωρία, το παιχνίδι είναι μια περιττή μη παραγωγική δραστηριότητα που μπορεί να είναι ευχάριστη αλλά δεν παρέχει εξελικτική ανάπτυξη. Κάθε άνθρωπος δημιουργεί μια ορισμένη ποσότητα ενέργειας για να καλύψει τις ανάγκες επιβίωσης του. Οποιαδήποτε ενέργεια έχει απομένει μετά από αυτές τις ανάγκες χαρακτηρίζεται ως «πλεονάζουσα ενέργεια», την οποία το παιδί πρέπει να αποβάλλει μέσα από την ενασχόληση του με παιγνιώδης δραστηριότητες (Mellou, 1994). Ένα παράδειγμα της παραπάνω θεωρίας στο σχολικό πλαίσιο είναι η φυσική δραστηριότητα των παιδιών κατά την διάρκεια του διαλλείματος, όπου τα παιδιά αποβάλλουν την πλεονάζουσα ενέργεια που έχει συσσωρευτεί μέσα τους, από την εκτεταμένη παραμονή τους στη σχολική τάξη (Evans & Pellegrini, 1997).

2.1.2.1.2. Η θεωρία της ανακεφαλαίωσης

Η συγκεκριμένη θεωρία προτάθηκε από τον Stanley Hall Αμερικανό ψυχολόγο, ο οποίος στηρίχθηκε στον περίφημο βιογενετικό νόμο του Ernst Haeckel. Αρχικά ο Haeckel πρότεινε ότι η εμβρυϊκή ανάπτυξη κάθε οργανισμού ακολουθεί την εξελικτική ιστορία του είδους του, ενώ ο Hall ισχυρίστηκε ότι η μεταγεννητική αναπτυξιακή πορεία του νου και της συμπεριφοράς του παιδιού ακολουθεί την εξελικτική πορεία του ανθρώπινου είδους στο σύνολό του (Green, 2015).

Σύμφωνα λοιπόν με τον S. Hall (1920), το παιχνίδι είναι το σταυροδρόμι εκείνο στο οποίο συναντώνται η ανάπτυξη των παιδιών και η ανάπτυξη των προγόνων μας, και ακόμη ότι η πρόοδος των παιδιών μέσα από το παιχνίδι αντικατοπτρίζει παρόμοια στάδια με αυτά της ανθρώπινης εξέλιξης. Επιπλέον, μέσα από το παιχνίδι τα ανεπιθύμητα χαρακτηριστικά της ανθρώπινης φύσης μπορούν να εξαλειφθούν. Με άλλα λόγια, το παιχνίδι προετοιμάζει τα παιδιά για πιο εξελιγμένες δραστηριότητες που είναι απαραίτητες στον σύγχρονο κόσμο (Kieff & Casbergue, 2017).

2.1.2.1.3. Η θεωρία ανανέωσης της ενέργειας

Η θεωρία ανανέωσης της ενέργειας προτάθηκε από τον Γερμανό καθηγητή Lazarus και έχει εγκριθεί από διάφορους άλλους συγγραφείς. Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία, η προέλευση του παιχνιδιού έγκειται στην ψυχική και σωματική ανάκαμψη από τις πιέσεις και τις απειλές που επιβάλλονται στο άτομο σε άλλα είδη δραστηριοτήτων. Η ψυχολογική λειτουργία του παιχνιδιού είναι να αποκαταστήσει το φυσικά και διανοητικά δυσάρεστο άτομο μέσω της συμμετοχής του σε μια δραστηριότητα που είναι εύπεπτη και χαλαρωτική. Με την έννοια αυτή, η θεωρία είναι το αντίθετο της έννοιας του παιχνιδιού που απορρέει από την δαπάνη της πλεονάζουσας ενέργειας: ως συμπεριφορά που καταναλώνει «απομείνει» ενέργεια, ενώ η θεωρία ανανέωσης της ενέργειας θεωρεί το παιχνίδι ως δραστηριότητα μέσω του οποίου το άτομο ανακτά τις εξαντλημένες ενεργειές του. Η αδράνεια της θεωρίας ανανέωσης της ενέργειας είναι αρκετά προφανής: δεν δίνεται καμία ένδειξη για τους μηχανισμούς μέσω των οποίων αποκαθίσταται το παιχνίδι και υπάρχουν πολλά παραδείγματα παιχνιδιού που οδηγούν σε ψυχική και φυσική εξάντληση και όχι σε ανάκαμψη (Giddens, 1964).

2.1.2.2. Σύγχρονες Θεωρίες

2.1.2.2.1. Η ψυχαναλυτική θεωρία του παιχνιδιού

Ο ιδρυτής της ψυχαναλυτικής θεωρίας είναι ο Sigmund Freud. Πιστεύει ότι το παιχνίδι διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών και έχει κάθαρση που επιτρέπει στα παιδιά να απαλλαγούν από αρνητικά συναισθήματα που συνδέονται με τραυματικά γεγονότα (Freud, 2008). Σύμφωνα με την Mellou (1994), αυτό λειτουργεί με δύο τρόπους: πρώτον, όταν ένα παιδί, για παράδειγμα, προωθείται από έναν γονέα, μπορεί να χτυπήσει μια κούκλα ή να προσποιηθεί να τιμωρήσει έναν φίλο, προκειμένου να μεταφέρει τα αρνητικά συναισθήματα σε ένα υποκατάστατο αντικείμενο ή άτομο και δεύτερον, όταν ένα παιδί που έχει υποστεί δυσάρεστα γεγονότα επαναλαμβάνει την κακή εμπειρία πολλές φορές στο παιχνίδι διαιρώντας την εμπειρία σε μικρά τμήματα που το παιδί μπορεί να χειριστεί, προκειμένου να αφομοιώσει τα αρνητικά συναισθήματα που σχετίζονται με το γεγονός.

Ο Erik Erikson (1950,1977), επικεντρώθηκε στη σημασία της "Παιδικής Ηλικίας" (τριών έως έξι ετών), κατά την οποία τα παιδιά αναλαμβάνουν τους ρόλους των ισχυρών φανταστικών χαρακτήρων, υπερήρωες ή ενήλικες που είναι ισχυροί στη ζωή τους (π.χ. γιατροί). Σε αυτούς τους ρόλους, υποστήριξε, ότι τα παιδιά βιώνουν την ηγεσία και την εξουσία της θέσης αυτών των ατόμων. Επίσης, δημιουργούν φανταστικούς «κόσμους» που τους επιτρέπουν να αντιμετωπίζουν τα συναισθηματικά και συμπεριφορικά διλήμματα που συναντούν στον «πραγματικό κόσμο». Τέλος, ο Erikson μέσα από θεραπευτικές συνεδρίες με πλήθος παιδιών κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα μικρά παιδιά μέσα από τις κατασκευές τους αποκαλύπτουν σημαντικά συναισθηματικά θέματα που τους απασχολούν στη ζωή τους, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει *«μπορούν να σχεδιάσουν ένα σχετικό προσωπικό θέμα στο μικρόκοσμο ενός τραπεζιού»* (Erikson, 1977· Erikson, 1990).

2.1.2.2.2. Γνωστική – αναπτυξιακή θεωρία του παιχνιδιού

Ο Jean Piaget, Ελβετός φιλόσοφος και ψυχολόγος, ο οποίος παρακολούθησε το παιχνίδι των παιδιών από τη βρεφική έως τη σχολική ηλικία, ανακάλυψε ότι τα παιδιά σκέφτονται και πράττουν διαφορετικά στις διάφορες περιόδους της ζωής τους.

Σύμφωνα με τον Piaget, όλοι οι άνθρωποι, από την γέννηση έως την ενηλικίωση τους, περνούν από τέσσερα διαφορετικά στάδια διανοητικής ανάπτυξης. Πρώτον, το αισθητικοκινητικό στάδιο (0 έως 2 ετών), κατά τη διάρκεια αυτής της πρώτης φάσης της γνωστικής ανάπτυξης, τα βρέφη και τα μικρά παιδιά αποκτούν γνώσεις μέσω αισθητήριων εμπειριών και χειρισμού αντικειμένων. Το προ-ενεργητικό στάδιο (2 έως 7 ετών), όπου τα παιδιά μαθαίνουν μέσω του προσποιημένου παιχνιδιού, αλλά εξακολουθούν να αγωνίζονται με τη λογική και λαμβάνοντας την άποψη άλλων ανθρώπων. Το στάδιο συγκεκριμένων νοητικών ενεργειών (7 έως 11), κατά τη διάρκεια αυτού του σταδίου, τα παιδιά γίνονται λιγότερο εγωκεντρικά και αρχίζουν να σκέφτονται πώς μπορούν να σκέπτονται και να αισθάνονται άλλοι άνθρωποι. Τέλος, το στάδιο τυπικών νοητικών ενεργειών (12 ετών και άνω), περιλαμβάνει μια αύξηση στη λογική, την ικανότητα να χρησιμοποιήσει την παραπλανητική λογική και την κατανόηση των αφηρημένων ιδεών. Ο Piaget πίστευε ότι το παιχνίδι των παιδιών διαδραματίζει ενεργό ρόλο στη μαθησιακή διαδικασία, διότι τα παιδιά μέσω του παιχνιδιού ενεργούν σαν μικροί επιστήμονες πραγματοποιώντας πειράματα, κάνοντας παρατηρήσεις και μαθαίνοντας για τον κόσμο γύρω τους. Καθώς τα παιδιά αλληλεπιδρούν με τον κόσμο γύρω τους, προσθέτουν συνεχώς νέες γνώσεις, αξιοποιούν τις υπάρχουσες γνώσεις και προσαρμόζουν τις ιδέες που είχαν προηγηθεί για να φιλοξενήσουν νέες πληροφορίες (Piaget, 1962· Piaget, 1990· Piaget, 1964).

Εν ολίγοις, το παιχνίδι συμβάλλει περισσότερο στην απόκτηση πληροφοριών μέσω της εμπειρίας και λιγότερο στη λειτουργία μετασχηματίζοντας την εμπειρία στο μυαλό. Επομένως, το παιχνίδι δεν είναι το ίδιο με τη μάθηση, αλλά θα μπορούσε να διευκολύνει τη μάθηση, καθώς εκθέτει το παιδί σε νέες εμπειρίες και νέες δυνατότητες αντιμετώπισης του κόσμου (Wood & Bennett, 1998).

2.1.2.2.3. Κοινωνικοπολιτισμική θεωρία του παιχνιδιού

Η κοινωνικοπολιτισμική θεωρία της ανθρώπινης μάθησης του Vygotsky περιγράφει τη μάθηση ως κοινωνική διαδικασία και την προέλευση της ανθρώπινης νοημοσύνης στην κοινωνία ή τον πολιτισμό. Η κοινωνική αλληλεπίδραση διαδραματίζει θεμελιώδη ρόλο στην ανάπτυξη της γνώσης. Ο Vygotsky πίστευε ότι όλα είναι διδακτικά σε δύο επίπεδα. Πρώτον, μέσω της αλληλεπίδρασης με τους άλλους, και στη συνέχεια ενσωματώνονται στην ψυχική δομή του ατόμου. Ο

Vygotsky ισχυρίστηκε ότι τα παιδιά έχουν μεγάλα κίνητρα να μάθουν στο παιχνίδι τους. Η μάθηση οδηγεί στην ανάπτυξη και είναι κατά κύριο λόγο μια συναλλακτική διαδικασία που περιλαμβάνει διάφορους τρόπους αλληλεπίδρασης και μορφών διδασκαλίας, συμπεριλαμβανομένου του παιχνιδιού (Vygotsky, 1997).

Σύμφωνα με τον Vygotsky, *«το παιχνίδι είναι η κύρια πηγή της ανάπτυξης στην προσχολική ηλικία και δημιουργεί τη ζώνη της εγγύς ανάπτυξης»*. Το παιχνίδι δημιουργεί έτσι ζώνες εγγύς ανάπτυξης, στις οποίες τα παιδιά μπορούν να προχωρήσουν από το πραγματικό αναπτυξιακό τους επίπεδο σε υψηλότερο δυναμικό επίπεδο (Vygotsky, 1967:16).

Όσον αφορά το παιχνίδι, ο Vygotsky αναφέρθηκε μόνο σε ένα είδος παιχνιδιού, δηλαδή το κοινωνικοδραματικό ή φανταστικό παιχνίδι που αφορά τα παιδιά προσχολικής και πρωτοβάθμιας σχολικής ηλικίας. Έτσι, ο ορισμός του παιχνιδιού του δεν περιλαμβάνει πολλά είδη άλλων δραστηριοτήτων, όπως φυσικές δραστηριότητες, παιχνίδια, χειρισμούς αντικειμένων και εξερευνήσεις που οι περισσότεροι άνθρωποι, συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευτικών, εξακολουθούν να ονομάζουν "παιχνίδι" (Bodrova & Leong, 2015).

Τέλος, ένα κεντρικό χαρακτηριστικό του παιχνιδιού στην κοινωνικοπολιτισμική θεώρηση είναι ότι η δράση προέρχεται από ιδέες που δημιουργούν ευκαιρίες για συμβολική και αφηρημένη σκέψη. Τα παιδιά μεταφέρουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες μεταξύ διαφορετικών πλαισίων, ενσωματώνοντας τη φαντασία και την πραγματικότητα (Wood & Bennett, 1998).

2.1.3. Θεωρίες Επιθετικότητας

Πολυάριθμες είναι οι θεωρίες που έχουν διατυπωθεί από έγκριτους επιστήμονες με κύριο στόχο να ερμηνεύσουν και να συμβάλλουν στην κατανόηση της επιθετικότητας στο προσχολικό και σχολικό περιβάλλον αλλά και γενικότερα στην αναπτυξιακή πορεία του φαινομένου. Πιο συγκεκριμένα, τρεις είναι οι κύριες κατευθύνσεις που έχουν διαμορφωθεί μέσα από την έρευνα, οι θεωρίες ενστίκτου, οι θεωρίες ματαίωσης και τέλος οι θεωρίες κοινωνικής μάθησης. Ωστόσο, όπως τονίζει ο Χήνας & Χρυσafiδης (2000), οι συγκεκριμένες θεωρίες έχουν δεχτεί κριτική και καμία δεν είναι σε θέση να ερμηνεύσει το θέμα της επιθετικότητας στο σύνολό του, διότι η επιθετικότητα είναι ένα πρόβλημα πολύ σύνθετο και πολύπλοκο.

2.1.3.1. Θεωρίες Ενστίκτου

2.1.3.1.1. Η ψυχαναλυτική θεωρία (S. Freud)

Η ψυχανάλυση θεωρείται ένα πολύ μεγάλο θέμα καθώς το τοπίο περιέχει μια σειρά από ψυχαναλυτικές θεωρίες. Ωστόσο, η θεωρία του S. Freud είναι η πιο γνωστή και ίσως η πιο σημαντική επειδή κατά κύριο λόγο την ακολούθησαν αλλά και την εφάρμοσαν σε μεγάλο βαθμό και άλλες ψυχαναλυτικές θεωρίες (Farrell, 1964).

Σύμφωνα λοιπόν με τον S. Freud όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται με δύο βασικά ένστικτα: το ένστικτο της ζωής και το ένστικτο του θανάτου. Το ένστικτο του θανάτου είναι αυτό που ωθεί τους ανθρώπους να εκδηλώσουν επιθετικές πράξεις προς άλλα άτομα. Ο S. Freud ενστερνίζεται την άποψη ότι η επιθετικότητα υπάρχει μέσα στον άνθρωπο από την γέννηση του είτε σαν επιθετικό ένστικτο είτε σαν ιδιαίτερος φυσιολογικός παράγοντας ή σαν χαρακτηριστικό της προσωπικότητας του (Freud, 2010). Επίσης, ο S. Freud, επισημαίνει, ότι το ένστικτο του θανάτου στρέφεται πολλές φορές και προς τον ίδιο μας τον εαυτό και υποκινεί πράξεις όπως οι αυτοτραυματισμοί, η αυτοτιμωρία, ακόμη και η αυτοκτονία (Stepansky, 1977).

Συμπερασματικά θα λέγαμε, ότι ο S. Freud αναφέρει το ένστικτο του θανάτου ως την καταστρεπτική δύναμη που χτίζεται μέσα μας και εκτονώνεται με τη βία κατά του άλλου ή κατά του ίδιου του εαυτού μας (Pedder, 1992).

2.1.3.1.2. Η ηθολογική θεωρία (K. Lorenz)

Μια ακόμη θεωρία ενστίκτου είναι η ηθολογική θεωρία του K. Lorenz. Η ηθολογική θεωρία επικεντρώνεται στη συμπεριφορά του ανθρώπου και των ζώων και πώς η συμπεριφορά αυτή μπορεί να αλλάξει για να επιτύχει την επιβίωση. Σύμφωνα με αυτήν λοιπόν, η επιθετικότητα ορίζεται ως *«το αγωνιστικό ένστικτο που υπάρχει στα άγρια ζώα και στον άνθρωπο που έχει σαν στόχο του μέλη του ίδιου είδους»* (Lorenz, 1978).

Για τον K. Lorenz, όπως και για τον S. Freud, η επιθετικότητα που εκδηλώνεται στους ανθρώπους αλλά και στα ζώα είναι ένστικτο που κατά κύριο λόγο τρέφεται από μια αστείρευτη πηγή ενέργειας και δεν αποτελεί αναγκαία το αποτέλεσμα μιας αντίδρασης σε εξωτερικά ερεθίσματα. Ο Lorenz δηλώνει ότι η ενέργεια που κατευθύνεται προς μια πράξη των ενστίκτων συσσωρεύεται αδιάκοπα

στα νευρικά κέντρα που σχετίζονται με αυτόν τον τύπο συμπεριφοράς και όταν έχει πια συσσωρευτεί αρκετή ενέργεια θα συμβεί μια έκρηξη, ακόμη και αν δεν υπάρχει κάποιο εξωτερικό ερέθισμα (Fromm, 1977).

Ο K. Lorenz πίστευε ακράδαντα ότι μέσω της επιθετικότητας ένα ζώο μπορεί να υπερασπιστεί το δικαίωμά του στη ζωή, να εξασφαλίσει την επιτυχία στη φυσική επιλογή και να αποικίσει άριστα ή να κερδίσει ένα βιότοπο. Δηλαδή, σύμφωνα με το παραπάνω η επιθετικότητα εμφανίζεται ως εσωτερική ετοιμότητα που εκδηλώνεται όχι μόνο σε περιπτώσεις αντίδρασης, δηλαδή όταν απειλείται η ζωή είτε ενός ζώου είτε ενός ανθρώπου αλλά και ως ζωτική ανάγκη. Όπως άλλωστε αναφέρει χαρακτηριστικά *«όπως τα κομμάτια ενός πάζλ, αν υποθέσουμε ότι η ανθρώπινη συμπεριφορά, και ιδιαίτερα η ανθρώπινη κοινωνική συμπεριφορά, απέχει πολύ από το να καθορίζεται από τη λογική και την πολιτιστική παράδοση από μόνη της, υπόκειται σε όλους τους νόμους που επικρατούν σε όλες τις φυλογενετικά προσαρμοσμένες ενστικτώδεις συμπεριφορές»* (Lorenz, 1978).

Το πρότυπο του Lorenz για την εκδήλωση επιθετικότητας είναι όμοιο με αυτό του Freud για την λίμπιντο και ονομάστηκε υδραυλικό πρότυπο. Αυτή η υδραυλική έννοια της επιθετικότητας είναι ο ένας στύλος που στηρίζει την θεωρία του Lorenz και αναφέρεται κατά κύριο λόγο στο μηχανισμό όπου παράγεται η επιθετικότητα και ο άλλος στύλος είναι η ιδέα πως η εμφάνιση επιθετικότητας εξυπηρετεί την ζωή αλλά και την επιβίωση του ανθρώπινου είδους. Εν ολίγοις, ο Lorenz με όλα τα παραπάνω θέλει να μας διδάξει ότι ο άνθρωπος είναι επιθετικός γιατί ήταν επιθετικός και ήταν επιθετικός γιατί είναι επιθετικός (Fromm, 1977).

2.1.3.2. Θεωρίες Μатаίωσης

2.1.3.2.1. Το μοντέλο της απογοήτευσης (J. Dollard και συνεργάτες)

Η θεωρία απογοήτευσης-επιθετικότητας προτάθηκε πρώτη φορά από τον Dollard και τους συνεργάτες του (1939) και αναφέρει ότι η εμφάνιση επιθετικής συμπεριφοράς προϋποθέτει πάντα την ύπαρξη απογοήτευσης και, σε αντίθεση, ότι η ύπαρξη απογοήτευσης οδηγεί πάντα σε κάποια μορφή επιθετικότητας (Dollard, Miller, Doob, Mowrer, & Sears, 1939).

Σύμφωνα με τους Breuer & Elson (2017) αυτό που είναι ιδιαίτερα αξιοσημείωτο σε αυτόν τον ορισμό είναι ότι, σε αντίθεση με τη χρήση της λέξης στην

καθημερινή γλώσσα, η απογοήτευση εδώ δεν νοείται ως συναισθηματική εμπειρία αλλά ως παρέμβαση στην εμφάνιση μιας υποκινημένης απόκρισης στόχου (Breuer & Elson, 2017). Δηλαδή, όταν ένας στόχος εμποδίζεται, συνήθως από εξωτερικούς παράγοντες, οι άνθρωποι συχνά νιώθουν απογοητευμένοι. Επομένως, όταν αισθανόμαστε πολύ θυμωμένοι με την πηγή αυτής της απογοήτευσης, υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να εκδηλώσουμε επιθετική συμπεριφορά.

Στη συνέχεια, ο Dollard και οι συνεργάτες του (1939) ισχυρίστηκαν ότι και άλλοι παράγοντες, όπως η επιθυμία να ολοκληρωθεί ο στόχος, ο βαθμός στον οποίο η απογοήτευση εμποδίζει την ολοκλήρωση του στόχου αλλά και πόσες φορές παρεμποδίστηκε η ολοκλήρωση του στόχου, μπορούν να επηρεάσουν επίσης αρνητικά το άτομο ώστε να εκδηλώσει επιθετικότητα. Ένα επιπλέον στοιχείο που τόνισε η ομάδα του Yale είναι ότι η επιθετικότητα δεν κατευθύνεται πάντα στον δράστη της απογοήτευσης και μπορεί αντ' αυτού να εκτοπιστεί εναντίον αθώων θυμάτων (Gilbert & Bushman, 2017).

Ωστόσο, όπως αναφέρουν παρακάτω ο Dollard και οι συνεργάτες (1939), οι ισχυρότερες επιθετικές αντιδράσεις συνήθως παρατηρούνται προς τις αντιληπτές πηγές της απογοήτευσης και όχι σε άτομα που δεν είναι υπεύθυνα για την παρέμβαση της επίτευξης ενός στόχου, δηλαδή η επιθετικότητα μπορούμε να πούμε ότι αποτελεί έναν τύπο αντιποίνων συμπεριφοράς προς την πηγή της απογοήτευσης (Breuer & Elson, 2017).

2.1.3.2.2. Το αναθεωρημένο μοντέλο απογοήτευσης (L. Berkowitz)

Ο Berkowitz (1989) επαναπροσδιόριστηκε την υπόθεση απογοήτευσης-επιθετικότητας καθώς παρατήρησε ορισμένες αποτυχίες της αρχικής έκδοσης του Dollard και των συνεργατών του (1939), παρόλα ταύτα ο Berkowitz είδε επίσης και την αξία σε πολλές από τις ιδέες τους (Berkowitz, 1989).

Αρχικά, ο Berkowitz όρισε ότι αν και η απογοήτευση είναι ένα πιθανό κίνητρο για εμφάνιση επιθετικότητας, ωστόσο η επιθετικότητα μπορεί επίσης να είναι και μια εκπαιδευμένη συντελεστική συμπεριφορά. Για παράδειγμα ένας κλέφτης μπορεί να βλάψει έναν άνθρωπο όχι επειδή είναι απογοητευμένος αλλά επειδή αντιλαμβάνεται ότι αυτή η πορεία δράσης είναι ο καλύτερος τρόπος για να πάρει αυτό που θέλει, δηλαδή να κλέψει το πορτοφόλι του. Με αυτόν τον τρόπο, ο Berkowitz υποστήριξε

ότι η υπόθεση απογοήτευσης-επιθετικότητας είναι πιο σχετική με την εχθρική και όχι με τη συντελεστική επιθετικότητα. Η εχθρική επιθετικότητα είναι παρορμητική, θυμωμένη συμπεριφορά που προκαλείται από την επιθυμία να βλάψει κάποιον. Αντίθετα, η συντελεστική επιθετικότητα είναι προκαθορισμένη, υπολογισμένη συμπεριφορά που υποκινείται από κάποιον άλλο στόχο όπως απόκτηση χρημάτων, αποκατάσταση της εικόνας ενός ατόμου, δικαιοσύνη (Gilbert & Bushman, 2017). Επομένως παρατηρούμε ότι η απογοήτευση είναι ένα επαρκές αλλά όχι απαραίτητο κριτήριο για την εκδήλωση επιθετικότητας.

Μια άλλη αξιοσημείωτη αλλαγή στην αναδιατύπωση του Berkowitz είναι ότι ονομάζει «*επιθετικές κλίσεις*» αντί επιθετικότητα ή επιθετική συμπεριφορά το αποτέλεσμα της απογοήτευσης. Αυτές οι κλίσεις δεν είναι συμπεριφορές αλλά περιλαμβάνουν τόσο συναισθηματική όσο και γνωστική συνιστώσα. Αυτή η λεπτή αλλαγή στην ορολογία της αρχικής υπόθεσης του Dollard και των συνεργατών του, έχει αναμφισβήτητα πιο βαθιές επιπτώσεις, καθώς προβλέπει ότι η αρνητική επίδραση που προκαλείται από την απογοήτευση δεν οδηγεί αυτόματα και αναγκαστικά σε παρατηρήσιμη επιθετικότητα. Σύμφωνα με τον Berkowitz, υπάρχει μια σειρά παραγόντων που θα μπορούσαν να αποτρέψουν αυτό να συμβεί. Για παράδειγμα, τα άτομα ενδέχεται να επανεκτιμήσουν την κατάσταση, μπορεί να υπάρχουν ισχυρά κίνητρα για να μην συμπεριφερθούν επιθετικά ή εξαιρετικά αποτρεπτικές συνέπειες, ή ίσως να μην υπάρχει η ευκαιρία να ενεργήσουν επιθετικά επειδή δεν υπάρχει άμεση αλληλεπίδραση ή επαφή με την πηγή του εκνευρισμού τους (Breuer & Elson, 2017).

Συμπερασματικά, όπως δείχνει η αναδιατύπωση της υπόθεσης από τον Berkowitz (1989), η αιτιώδης πορεία από την απογοήτευση στην επιθετικότητα είναι μια διαδικασία πολλαπλών σταδίων που εξαρτάται και χαρακτηρίζεται από μεγάλο αριθμό παραγόντων που μπορούν να λειτουργήσουν σε διάφορα επίπεδα και σε διάφορες χρονικές τάξεις (Berkowitz, 1989).

2.1.3.3. Θεωρίες Κοινωνικής Μάθησης

2.1.3.3.1. Η θεωρία της κοινωνικής μάθησης (A. Bandura)

Η θεωρία της κοινωνικής μάθησης του A. Bandura είναι μια θεωρία της μαθησιακής διαδικασίας και της κοινωνικής συμπεριφοράς που προτείνει ότι νέες

συμπεριφορές μπορούν να αποκτηθούν με την παρατήρηση και τη μίμηση άλλων συμπεριφορών. Αναφέρει ότι η μάθηση είναι μια γνωστική διαδικασία που λαμβάνει χώρα σε ένα κοινωνικό πλαίσιο και μπορεί να συμβεί καθαρά μέσω της παρατήρησης ή της άμεσης διδασκαλίας, ακόμη και αν δεν υπάρχει κινητική αναπαραγωγή ή άμεση ενίσχυση. Εκτός από την παρατήρηση της συμπεριφοράς, η μάθηση συμβαίνει επίσης μέσω της παρατήρησης των ανταμοιβών και των τιμωριών, μια διαδικασία γνωστή ως εναλλακτική ενίσχυση. Όταν μια συγκεκριμένη συμπεριφορά ανταμείβεται τακτικά, πιθανότατα θα παραμείνει. Αντίθετα, εάν μια συγκεκριμένη συμπεριφορά τιμωρείται συνεχώς, πιθανότατα θα σταματήσει. Η θεωρία επεκτείνεται στις παραδοσιακές θεωρίες συμπεριφοράς, στις οποίες η συμπεριφορά διέπεται αποκλειστικά από ενισχύσεις, δίνοντας έμφαση στους σημαντικούς ρόλους των διαφόρων εσωτερικών διαδικασιών στο μαθησιακό άτομο (Bandura, 1973· Bandura, 1977).

Ενδιαφέρον αποτελεί το γεγονός, ότι τα παιδιά μπορούν να αποκτήσουν ολόκληρα ρεπερτόρια νέας επιθετικής συμπεριφοράς από την παρατήρηση επιθετικών μοντέλων και να διατηρήσουν τέτοια πρότυπα απόκρισης για παρατεταμένες περιόδους. Σε πολλές περιπτώσεις, η συμπεριφορά που μοντελοποιείται μαθαίνεται ουσιαστικά στην ίδια μορφή. Ωστόσο, τα μοντέλα διδάσκουν και γενικότερα μαθήματα. Από την παρατήρηση της συμπεριφοράς των άλλων, τα μικρά παιδιά αλλά και γενικότερα οι άνθρωποι μπορούν να εξαγάγουν γενικές τακτικές και στρατηγικές συμπεριφοράς που τους επιτρέπουν να ξεπεράσουν αυτό που έχουν δει ή ακούσει (Bandura, 1973· Bandura, 1978).

Τέλος, σύμφωνα με τον Bandura, σε μια σύγχρονη κοινωνία, επιθετικοί τρόποι συμπεριφοράς μπορούν να υιοθετηθούν από τρεις κύριες πηγές. Πρώτον, κύρια πηγή μίμησης της επιθετικότητας αποτελεί η οικογένεια, καθώς οι γονείς που επιλέγουν να αντιδρούν με επιθετικό τρόπο σε διάφορα προβλήματα που τους προκύπτουν, συνήθως έχουν παιδιά που τείνουν να χρησιμοποιούν παρόμοιες επιθετικές τακτικές για την αντιμετώπιση άλλων προβλημάτων. Η υποκουλτούρα της γειτονιάς στην οποία κατοικούν οι άνθρωποι, και με την οποία έχουν επανειλημμένα επαφή, παρέχει μια δεύτερη σημαντική πηγή επιθετικότητας. Υψηλή επιθετικότητα παρατηρείται συνήθως σε κοινότητες στις οποίες τα επιθετικά μοντέλα αφθονούν και η μάχη της ικανότητας θεωρείται ως πολύτιμο χαρακτηριστικό. Η τρίτη πηγή επιθετικής συμπεριφοράς είναι η άφθονη συμβολική μοντελοποίηση που παρέχεται από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Η έλευση της τηλεόρασης έχει επεκτείνει σημαντικά το φάσμα των διαθέσιμων μοντέλων σε ένα αναπτυσσόμενο παιδί. Τόσο τα παιδιά όσο και οι

ενήλικες σήμερα έχουν απεριόριστες ευκαιρίες να μάθουν όλο το φάσμα της βίαιης συμπεριφοράς από την τηλεοπτική μοντελοποίηση μέσα από την άνεση των σπιτιών τους (Bandura, 1978).

2.1.3.3.2 Η θεωρία επεξεργασίας κοινωνικών πληροφοριών (K. Dodge)

Η θεωρία επεξεργασίας κοινωνικών πληροφοριών περιγράφει ένα σύνολο γνωστικών-συναισθηματικών μηχανισμών που καθορίζουν πώς ο τρόπος με τον οποίο τα παιδιά ερμηνεύουν ένα συγκεκριμένο γεγονός επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο θα ανταποκριθούν σε αυτήν την κατάσταση. Αυτό το πλαίσιο λαμβάνει υπόψη τη βάση δεδομένων των προηγούμενων εμπειριών με γονείς και συνομηλίκους που τα παιδιά φέρνουν σε νέες καταστάσεις. Ως αποτέλεσμα προηγούμενων κοινωνικών αλληλεπιδράσεων, τα παιδιά αναπτύσσουν γνωστικά σχήματα που επηρεάζουν την επεξεργασία των κοινωνικών πληροφοριών σε νέες καταστάσεις (Dodge & Coie, 1987· Crick & Dodge, 1996).

Οι Crick και Dodge (1994) έχουν προτείνει έξι βήματα σε ένα μοντέλο επεξεργασίας κοινωνικών πληροφοριών. Πρώτον, η κωδικοποίηση εξωτερικών και εσωτερικών ενδείξεων είναι η διαδικασία λήψης πληροφοριών από το περιβάλλον. Δεύτερον, η πραγματοποίηση αποδόσεων (ή ερμηνείες και διανοητικές αναπαραστάσεις των ενδείξεων) συνεπάγεται την απόφαση για το τι παρακινεί τη συμπεριφορά άλλων ανθρώπων. Με βάση τις πληροφορίες που τα παιδιά κωδικοποιούν από μια συγκεκριμένη κατάσταση, θα μπορούσαν να αποφασίσουν ότι άλλοι ενήργησαν με καλοήγη, εχθρική ή διφορούμενη πρόθεση. Τρίτον, η επιλογή ενός στόχου περιλαμβάνει τον καθορισμό του επιθυμητού αποτελέσματος σε μια δεδομένη κατάσταση. Τέταρτον, η δημιουργία απαντήσεων είναι η διαδικασία σκέψης πιθανών συμπεριφορικών ενεργειών. Πέμπτον, η αξιολόγηση των απαντήσεων συμβαίνει όταν τα παιδιά εκτιμούν εάν μια απόκριση είναι καλή για χρήση σε μια συγκεκριμένη κατάσταση και εάν αυτή η απάντηση θα επιφέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα. Έκτον, η εφαρμογή απαντήσεων είναι ο τρόπος με τον οποίο συμπεριφέρεται πραγματικά ένα παιδί (Crick & Dodge, 1994).

Τα ελλείμματα σε κάθε ένα από αυτά τα βήματα έχουν βρεθεί ότι σχετίζονται με επιθετική συμπεριφορά. Στο πρώτο βήμα, τα επιθετικά παιδιά, σε σύγκριση με τους μη επιθετικούς συνομηλίκους, κωδικοποιούν μικρότερο αριθμό κοινωνικών

ενδείξεων, αναζητούν πρόσθετες πληροφορίες σε διαφορετικές κοινωνικές καταστάσεις λιγότερο συχνά και παρακολουθούν επιλεκτικά σε εχθρικές και απειλητικές κοινωνικές ενδείξεις. Στο δεύτερο βήμα, τα επιθετικά παιδιά είναι πιο πιθανό από τα μη επιθετικά παιδιά να ερμηνεύουν τα διαφορετικά κοινωνικά στοιχεία ως απειλητικά. Στο τρίτο βήμα, η επιλογή ενόργανων (π.χ. νίκη ενός παιχνιδιού) και όχι διαπροσωπικών (π.χ. διατήρηση φιλίας) στόχων σχετίζεται με τη συμπεριφορά πιο επιθετικά. Στο τέταρτο βήμα, η δημιουργία λιγότερων συμπεριφορικών απαντήσεων συνολικά και ένα υψηλότερο ποσοστό επιθετικών απαντήσεων σε προβλήματα σχετίζεται με τη συμπεριφορά πιο επιθετικά. Στο πέμπτο βήμα, η θετική αξιολόγηση των πιθανών διαπροσωπικών και οργανικών αποτελεσμάτων της επιθετικότητας σχετίζεται με τη συμπεριφορά πιο επιθετικά. Στο έκτο βήμα, η ικανότητα επιβολής επιθετικών απαντήσεων σχετίζεται με τη συμπεριφορά πιο επιθετικά (Crick & Dodge, 1994).

Τέλος, οι μηχανισμοί επεξεργασίας κοινωνικών πληροφοριών ασχολούνται με συγκεκριμένους δεσμούς μεταξύ των περιβαλλόντων, της γνώσης και των αποτελεσμάτων συμπεριφοράς. Για παράδειγμα, οι προβληματικές σχέσεις γονέα-παιδιού και συνομήλικων συσχετίζονται με πλήθος ελλειμμάτων επεξεργασίας κοινωνικών πληροφοριών. Τα παιδιά που έχουν υποστεί σωματική κακοποίηση, για παράδειγμα, γίνονται πιο προσεκτικά σε εχθρικές ενδείξεις στο περιβάλλον και λιγότερο προσεκτικά σε άλλα σχετικά κοινωνικά στοιχεία. Η κακή κωδικοποίηση σχετίζεται με τη σειρά της με υψηλότερα επίπεδα επακόλουθης επιθετικότητας. Ομοίως, τα παιδιά με ανασφαλείς προσκολλησεις στους γονείς τους είναι πιο πιθανό να αντιμετωπίσουν προβλήματα επεξεργασίας κοινωνικών πληροφοριών από ό, τι τα παιδιά με ασφάλεια. Αυτά τα προβλήματα φαίνεται να προέρχονται από σχήματα σχέσεων που περιλαμβάνουν την έλλειψη συναισθηματικής και οργανικής διαθεσιμότητας των άλλων. Τα παιδιά που απορρίπτονται από τους συνομηλίκους τους είναι επίσης πιο πιθανό να έχουν ελλείμματα επεξεργασίας κοινωνικών πληροφοριών που στη συνέχεια μεταφέρονται σε μελλοντικά κοινωνικά προβλήματα και προβλήματα συμπεριφοράς. Έτσι, τα προβλήματα επεξεργασίας κοινωνικών πληροφοριών χρησιμεύουν ως γνωστικοί μεσολαβητές της σχέσης μεταξύ παραγόντων περιβαλλοντικού κινδύνου και επακόλουθων συμπεριφορικών αποτελεσμάτων (Dodge & Coie, 1987· Dodge & Crick, 1990).

2.2. Διαχωρισμός Επιθετικότητας και Σχολικού Εκφοβισμού

Στη βιβλιογραφία χρησιμοποιούνται διεθνώς διάφοροι όροι σχετικοί με τη έννοια της επιθετικότητας. Όροι όπως σύγκρουση, βία, αποκλίνουσα συμπεριφορά, παραπτωματική ή παραβατική συμπεριφορά, εκφοβισμός ή θυματοποίηση, οι οποίοι είτε χρησιμοποιούνται ως ταυτόσημοι είτε ως όροι συνώνυμοι με την επιθετικότητα (Χήνας & Χρυσafiδης, 2000). Επομένως είναι αναγκαίο στην εν λόγω εργασία να κάνουμε έναν σαφή διαχωρισμό την έννοια της επιθετικότητας με αυτή του εκφοβισμού/θυματοποίησης.

Όπως τονίζει η Ταράτορη & Χατζηδήμου (1997), ο όρος επιθετικότητα διακρίνεται από γενικότητα και αοριστία, γεγονός που δυσκολεύει τη διατύπωση ενός συγκεκριμένου ορισμού και πλαισίου καθορισμού της. Ωστόσο παρακάτω παρατίθενται ορισμένοι ορισμοί της επιθετικότητας που έχουν διατυπωθεί από έγκριτους επιστήμονες.

Σύμφωνα με τον Παπαδόπουλο (1999), έχουν διατυπωθεί αρκετοί ορισμοί που επεξηγούν την έννοια της επιθετικότητας. Το κοινό γνώρισμα όλων των ορισμών είναι ότι η επιθετικότητα περικλείει την εκδήλωση κάποιας βίαιης συμπεριφοράς.

Ένας από τους πιο αποδεκτούς ορισμούς για την επιθετικότητα είναι αυτός του Baron (1977) σύμφωνα με τον οποίο *«επιθετικότητα είναι κάθε μορφή συμπεριφοράς η οποία έχει ως στόχο να πληγώσει ή να προξενήσει κακό σε κάποιον άλλο ζωντανό οργανισμό, ο οποίος επιδιώκει να αποφύγει αυτή τη συμπεριφορά»*.

Ένας εξίσου επικρατέστερος ορισμός είναι αυτός που απέδωσε ο Maxwell (2004), σύμφωνα με τον οποίο, επιθετική χαρακτηρίζεται οποιαδήποτε συμπεριφορά, μη αναγνωρισμένη ως νόμιμη στα πλαίσια των επίσημων κανονισμών διεξαγωγής ενός αθλήματος, που προορίζεται εναντίον του αντιπάλου. Η συμπεριφορά αυτή μπορεί να είναι λεκτική ή φυσική και πρέπει να απευθύνεται σε άλλο άτομο και όχι σε άψυχο αντικείμενο. Η ρίψη μιας ρακέτας στο δάπεδο ή η κατάρα του κακού παιχνιδιού δεν θα χαρακτηριζόταν ως συμπεριφορά επιθετικότητας, μάλλον, θα ήταν σημάδια απογοήτευσης ή θυμού.

Με τον όρο «επιθετικότητα», τόσο στην καθομιλουμένη, όσο και στην επιστημονική γλώσσα, εννοεί κανείς την εχθρική συμπεριφορά και συγκεκριμένα την τάση που έχουν τα άτομα, να επιτίθενται με λόγια ή με πράξεις στον ίδιο τους τον

εαυτό ή εναντίον άλλων ατόμων, που συνήθως έγιναν αιτία να γίνουν αυτά «επιθετικά» (Βουϊδάσκης, 1987).

Ωστόσο, ο Χήνας & Χρυσafiδης (2000), αναφέρουν ότι η έννοια της επιθετικότητας χρησιμοποιείται με δύο σημασίες μια γενική, που αναφέρεται στο δυναμισμό και την ενέργεια ζωής με την οποία ένα άτομο ικανοποιεί τις ανάγκες του, και μια πιο στενή που είναι η συνυφασμένη με βιαιότητα και εχθρική συμπεριφορά.

Πρώτον, η επιθετικότητα είναι ένα φυσιολογικό φαινόμενο, χαρακτηριστικό του ανθρώπου και της κοινωνικής ζωής, βασικό για την διαδικασία ανάπτυξης και ενηλικίωσης του ατόμου, καθώς η ολοκληρωτική απουσία της μπορεί να δηλώνει αδιαφορία, αποξένωση και καταπίεση. Στην κοινωνική ζωή αλλά και γενικά στις διαπροσωπικές, φιλικές και ομαδικές σχέσεις και στις κοινωνικές δραστηριότητες η αντιπαράθεση και η σχετική σύγκρουση είναι αναπόφευκτες. Επομένως, διαπιστώνουμε ότι κάθε φορά που αλληλεπιδρούν άνθρωποι και τίθεται ζήτημα επιλογής ή λήψης απόφασης, διατυπώνονται ποικίλες ιδέες, γνώμες, απόψεις, πληροφορίες, συμπεράσματα, θεωρίες, που θα επιχειρηθεί να επιβληθούν και μοιραία θα συγκρουστούν σε υγειή πάντα πλαίσια (Χήνας & Χρυσafiδης, 2000).

Στη δεύτερη περίπτωση, η επιθετικότητα στο χώρο του σχολείου αναφέρεται στη βία και τον εκφοβισμό. Οι έννοιες βία και εκφοβισμός συναντώνται στο σημείο τομής που αποτελεί την έννοια εκφοβισμός με σωματικά βίαια μέσα (Χήνας & Χρυσafiδης, 2000), όπως άλλωστε έχει τονίσει και ο Olweus (1993). Όπως επισημαίνουν οι ίδιοι συγγραφείς, δεν είναι λίγες οι φορές που η επιθετικότητα ταυτίζεται με τον εκφοβισμό. Η ταύτιση αυτή θεωρείται λανθασμένη, διότι περιορίζει την επιθετικότητα μόνο σε μη αποδεκτές καταστάσεις κάτι που θεωρείται καταστροφικό για την αντιμετώπιση του φαινομένου στο σύνολο του.

Όσον αφορά τον ορισμό του σχολικού εκφοβισμού/θυματοποίησης, υπάρχει αυξανόμενη ακαδημαϊκή συζήτηση γύρω από τα καθοριστικά και εννοιολογικά ζητήματα του τι συνιστά εκφοβισμό. Τέτοιες συζητήσεις συνήθως αφορούν, τη στενή συσχέτιση του εκφοβισμού με την προκατάληψη, τη παρενόχληση, τη διάκριση αλλά και γενικότερα την επιθετικότητα (Mierzwinski, Cock, & Velija, 2019; Volk, Veenstra, & Espelage, 2017).

Στη βιβλιογραφία η έννοια της θυματοποίησης/σχολικού εκφοβισμού έχει λάβει αρκετούς λειτουργικούς ορισμούς. Κάποιοι ορισμοί δίνουν έμφαση στην έκφραση επιθετικής συμπεριφοράς εκ μέρους των μαθητών, εξισώνοντας έτσι την έννοια της θυματοποίησης με αυτήν της επιθετικότητας. Άλλοι ερευνητές

αναφέρονται κυρίως στην έκφραση σωματικής ή/και λεκτικής βίας, γεγονός που οδηγεί σε μια εννοιολογική συρρίκνωση τον ορισμό της θυματοποίησης καθώς δεν αναφέρονται οι περισσότερο κεκαλυμμένες, και όχι εύκολα ορατές, μορφές θυματοποίησης, όπως η διάδοση ψευδών σχολίων ή μορφές συκοφάντησης. Τέλος, κάποιοι ορισμοί δεν συμπεριλαμβάνουν τη διάσταση της επαναληπτικότητας της συμπεριφοράς εκ μέρους των δραστών, εξισώνοντας, έτσι, τη θυματοποίηση με την έννοια της περιστασιακής εκδήλωσης επιθετικότητας (Κυριακίδης, 2007).

Ωστόσο, οι ερευνητές συμφωνούν γενικά ότι ο εκφοβισμός είναι μια ξεχωριστή μορφή επιθετικότητας που χαρακτηρίζεται από τρεις βασικούς παράγοντες: επαναλαμβανόμενη συμπεριφορά, ανισορροπία δύναμης μεταξύ των εμπλεκόμενων ατόμων, είτε πραγματική είτε αντιληπτή, και πρόθεση να βλάψει το άλλο άτομο, σωματικά, λεκτικά ή συναισθηματικά (Olweus, 1993· Whitney & Smith, 1993· Smith, et al., 1999· Rigby, 2002· Nansel & Overpeck, 2003· Volk, Dane, & Marini, 2014· Hand, 2016).

Ο συγκεκριμένος ορισμός που παρατίθεται παραπάνω και στηρίζεται από πλήθος επιστημόνων, είναι ζωτικής σημασίας έτσι ώστε οι εκπαιδευτικοί να μπορούν να διαφοροποιήσουν τον εκφοβισμό από τις συγκρούσεις και άλλες μορφές επιθετικότητας που επικρατούν στο περιβάλλον του σχολείου, προκειμένου να παρέμβουν κατάλληλα. Οι μαθητές πρέπει επίσης να κατανοήσουν τη διαφοροποίηση, ώστε να μπορούν να αναγνωρίσουν τον εκφοβισμό και να γνωρίζουν πώς να ανταποκριθούν σε ανάλογες περιστάσεις.

Επίσης, είναι σημαντικό οι εκπαιδευτικοί να αντιληφθούν ότι οι εμπειρίες εκφοβισμού των παιδιών είναι διαφορετικές τόσο σε ατομικό επίπεδο όσο και στις διάφορες ηλικιακές ομάδες. Πρέπει να ληφθεί υπόψη η προσωπική εμπειρία του θύματος από την κατάσταση. Εάν ο ορισμός του εκφοβισμού είναι πολύ περιορισμένος, υπάρχει κίνδυνος η συμπεριφορά που θεωρείται από το θύμα ως προσβλητική και ταπεινωτική, και η οποία μπορεί να έχει εκτεταμένες συνέπειες στο θύμα, να παραμένει απαρατήρητη και να αγνοηθεί από τους εκπαιδευτικούς (Kirves & Sajaniemi, 2012).

Κάποια επιπλέον χαρακτηριστικά, είναι αρκετά σταθερός από την πρώιμη παιδική ηλικία (Smith & Ananiadou, 2003). Η εκφοβιστική συμπεριφορά είναι συχνά συχνή σε σχολικές μονάδες σε διάφορες χώρες (Wolke, Woods, Stanford, & Schulz, 2001). Όλες οι πτυχές του εκφοβισμού επηρεάζουν τη μάθηση των μαθητών και την κοινωνικοποίηση διαταράσσοντας το κλίμα και τη δυναμική της τάξης. Ο εκφοβισμός

επηρεάζει επίσης τους παρευρισκόμενους και τα άτομα που σχετίζονται με εκείνους που εκφοβίζουν και εκείνους που είναι θύματα (Gibbone & Manson, 2010).

Συνοψίζοντας λοιπόν, ο εκφοβισμός συνιστά υποκατηγορία της επιθετικής συμπεριφοράς με τα δικά της ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, όπως τη συστηματικότητα, τη σκοπιμότητα και την επιλογή συγκεκριμένων κατηγοριών παιδιών ως μόνιμων στόχων και συνήθως την προμελετημένη πρόκληση στον άλλο επώδυνων συναισθημάτων και τον εγκλωβισμό του σε μία κατάσταση αδυναμίας. Αυτά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά διαφοροποιούν το φαινόμενο του εκφοβισμού από τις συνηθισμένες επιθετικές ενέργειες/συγκρούσεις που λαμβάνουν χώρα στο σχολικό πλαίσιο και που μπορεί να συμβαίνουν ανάμεσα σε δύο μαθητές περίπου της ίδιας σωματικής ή άλλου είδους δύναμης. Σ' αυτές μάλιστα τις περιστασιακές επιθετικές συγκρούσεις είναι πιθανή η ύπαρξη φιλικής σχέσης μεταξύ των εμπλεκομένων, ενώ συχνά, ο μαθητής που ξεκίνησε το περιστατικό αναλαμβάνει συνήθως την ευθύνη, δείχνοντας μεταμέλεια, ειδικά σε περιπτώσεις παρέμβασης των εκπαιδευτικών (Κουρκούτας, 2011).

2.3. Μορφές Επιθετικότητας

Πλήθος ερευνητών (Olweus, 1993· Αρτινοπούλου, 2001· Rigby, 2007) διακρίνουν την σχολική επιθετικότητα, σε δύο μεγάλες κατηγορίες στην άμεση και έμμεση. Η άμεση επιθετικότητα εκδηλώνεται κατά κύριο λόγο ανοιχτά και απροκάλυπτα με την χρήση συνήθως σωματικής και λεκτικής βίας. Από την άλλη, η έμμεση επιθετικότητα εκδηλώνεται συχνά με την διάδοση φημών, της συκοφάντησης του θύματος αλλά και μέσω της απομόνωσης και του αποκλεισμού του παιδιού στόχου από ομαδικές δραστηριότητες ή από την παρέα (Μόττη-Στεφανίδη & Τσέργκας, 2000).

Όπως τονίζει ο Κυριακίδης (2007), η επιθετικότητα έχει καταγραφεί με αρκετές μορφές, ωστόσο, στο σχολικό περιβάλλον την εντοπίζουμε πιο συχνά με την μορφή είτε της σωματικής είτε της λεκτικής επιθετικότητας. Επίσης, παρατηρείται και με την μορφή της σχεσιακής επιθετικότητας, δηλαδή, ως διάδοση ψεύτικων φημών, ως συκοφάντηση αλλά και ως κοινωνική απομόνωση αλλά σε μικρότερο βαθμό από τις προαναφερθείσες.

Ωστόσο, πριν προχωρήσουμε στην ανάλυση των τριών συνηθέστερων μορφών επιθετικότητας στο σχολικό πλαίσιο, είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι οι διάφορες μορφές σχολικής επιθετικότητας, στην πλειονότητα τους, δεν εκδηλώνονται ξεχωριστά η μία από την άλλη, δηλαδή, κατά την διάρκεια ενός τσακωμού μεταξύ δυο μαθητών, μπορεί ο ένας μαθητής να χτυπήσει τον άλλο και παράλληλα να τον βρίσει και να τον κοροϊδέψει. Επίσης, οι διάφορες μορφές σχολικής επιθετικότητας διαφοροποιούνται μεταξύ των μαθητών ανάλογα με την ηλικία και την εκπαιδευτική βαθμίδα, καθώς στο δημοτικό η πιο συχνή μορφή είναι είτε η σωματική είτε η λεκτική, ενώ στο Λύκειο μεγάλη συχνότητα εμφανίζουν η λεκτική επιθετικότητα, το κάπνισμα, οι καταλήψεις, η ρύπανση και η πρόκληση ζημιών (Θάνος, 2017).

Η σωματική επιθετικότητα, περιλαμβάνει την άσκηση φυσικής βίας, όπως χτυπήματα, τσιμπήματα, δαγκωνιές, σπρωξίματα, τρικλοποδιές, γρονθοκοπήματα (Olweus, 2009· Αρτινοπούλου, 2001). Όπως αναφέρει ο Fuller και οι συνεργάτες του (2013), την πρωτιά, στο σχολικό πλαίσιο, κατέχει η σωματική επιθετικότητα διότι μέσω αυτής οι μαθητές μπορούν να εδραιώσουν τη δύναμη τους (Fuller, Gulbrandson, & Herman-Ukasick, 2013). Επίσης, την συγκεκριμένη μορφή επιθετικότητας, όπως έχει αποδειχθεί από έρευνες (Björkqvist, 1994· Moretti & Odgers, 2002· Archer, 2004· Wang, Iannotti, & Nansel, 2009) την επιλέγουν συνήθως τα αγόρια, αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι από νεαρή ηλικία, τα κορίτσια αποθαρρύνονται από τη χρήση φυσικών μορφών επιθετικότητας ενώ, σε κάποιο βαθμό, η σωματική επιθετικότητα στα αγόρια είναι πιο αποδεκτή στη δυτική κοινωνία (Owens & MacMullin, 1995). Ένα ακόμη χαρακτηριστικό της σωματικής επιθετικότητας είναι ότι εμφανίζεται πιο συχνά στις μικρότερες ηλικίες, προσχολική και σχολική ηλικία (Alink, et al., 2006) , ενώ παρατηρείται μια σταδιακή μείωση της συχνότητας εμφάνισής της με την πάροδο των ετών και την μετάβαση των παιδιών στο γυμνάσιο, καθώς φαίνεται να αυξάνεται η λεκτική αλλά και άλλες μορφές επιθετικότητας (Whitney & Smith, 1993).

Η λεκτική επιθετικότητα, περιλαμβάνει την χρήση υβριστικών ή περιπαικτικών εκφράσεων, παρατσουκλιών, πειραγμάτων, απειλών, εκβιασμών, αγενών σχολίων και ειρωνεία ή και άλλου είδους κοροϊδευτικών ή σαρκαστικών εκφράσεων που απευθύνονται σκόπιμα από κάποιο άτομο ή ομάδα ατόμων σε κάποιο άλλο προκειμένου να το πληγώσουν (Olweus, 2009· Whitney & Smith, 1993). Όπως αναφέρει ο Sweeting & West (2001), τα πειράγματα, παρατσούκλια αλλά και διάφορες σαρκαστικές εκφράσεις στην ουσία μπορούν να θεωρηθούν ως μια μορφή

λεκτικής επιθετικότητας ανάλογα με τη σχέση μεταξύ των μαθητών που εμπλέκονται και της πρόθεσης του παιδιού που εκφέρει αυτές τις εκφράσεις. Επιπλέον, όπως υποστηρίζει ο Kowalski (2003), τα λεκτικά πειράγματα, δηλαδή τα παρατσούκλια ή οι βρισιές, μπορεί να είναι τόσο επώδυνα για τον παραλήπτη όσο και ένας σωματικός τραυματισμός.

Τέλος, η σχεσιακή επιθετικότητα, περιλαμβάνει τον σκόπιμο αποκλεισμό των παιδιών από ομαδικές δραστηριότητες ή την άσκηση επιρροής στην ομάδα των ομηλίκων, με αποτέλεσμα να νιώσουν αντιπάθεια για το παιδί-θύμα, αλλά και να μειώσουν την αυτοεκτίμηση του (Bauman & Del Rio, 2006· Crick & Grotpeter, 1995). Ωστόσο δεν μπορούμε να αγνοήσουμε το γεγονός, ότι οι εκπαιδευτικοί δεν συμφωνούν πάντα στην κατηγοριοποίηση της κοινωνικής απομόνωσης και γενικότερα της σχεσιακής επιθετικότητας ως μορφής θυματοποίησης (Smith, 1997). Βέβαια, σε πρόσφατη έρευνα του Fuller και των συνεργατών του (2013), επισημαίνουν ότι το πιο αποτελεσματικό εργαλείο του θύτη είναι η σχεσιακή επιθετικότητα (Fuller, Gulbrandson, & Herman-Ukasick, 2013). Σημαντικό είναι να σημειώσουμε ότι, η συγκεκριμένη μορφή επιθετικότητας εντοπίζεται ακόμη και στις ηλικίες των 3 έως 5 ετών (Crick, Casas, & Mosher, 1997). Την σχεσιακή επιθετικότητα, όπως παρατηρείτε από πλήθος ερευνών (Crick & Grotpeter, 1995· Whitney & Smith, 1993) τείνουν να την εκδηλώνουν σε μεγαλύτερο βαθμό τα κορίτσια, και αυτό συνήθως συμβαίνει σε μεγαλύτερο βαθμό με το πέρασ του χρόνου, δηλαδή όταν μεταβαίνουν από το δημοτικό στο γυμνάσιο, με την σταδιακή μείωση της φυσικής επιθετικότητας (Crick, Grotpeter, & Bigbee, 2002). Η αυξημένη εκδήλωση σχεσιακής επιθετικότητας από την πλευρά των κοριτσιών, ίσως οφείλεται στο γεγονός ότι τα κορίτσια, που είναι σωματικά πιο αδύναμα από τα αγόρια, βρίσκουν ότι η σωματική επιθετικότητα δεν είναι τόσο επιτυχής. Επομένως, τα κορίτσια αναπτύσσουν μυστικές έμμεσες στρατηγικές τις οποίες θεωρούν αποτελεσματικές και μειώνουν τις πιθανότητες αντιπόνων από το θύμα (Björkqvist, 1994).

2.4. Φύλο και Επιθετικότητα

Όταν εξετάζονται συγκεκριμένες μορφές επιθετικότητας ως προς το φύλο, υπάρχουν στοιχεία που υποδηλώνουν ότι τα κορίτσια είναι τόσο επιθετικά όσο τα αγόρια. Τα κορίτσια τείνουν να εμπλέκονται σε σχεσιακή επιθετικότητα όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενο κεφάλαιο, ενώ τα αγόρια τείνουν να εμφανίζουν εμφανή επιθετικότητα όπως σωματική ή λεκτική βία (Moretti & Odgers, 2002; Whitney & Smith, 1993). Ωστόσο, τέτοια ευρήματα δεν είναι καθολικά, καθώς σε έρευνα των Boulton & Underwood (1992), για παράδειγμα, δεν αναφέρουν σημαντικές διαφορές στο φύλο με τη μορφή εκφοβισμού που βιώνουν οι μαθητές. Οι τροχιές έναρξης και ανάπτυξης είναι διαφορετικές μεταξύ αγοριών και κοριτσιών. Αν και τα αγόρια εμφανίζουν περισσότερη επιθετικότητα στην πρώιμη παιδική ηλικία, η οποία μειώνεται με την πάροδο του χρόνου, τα κορίτσια εμφανίζουν το αντίθετο μοτίβο, δηλαδή, χαμηλά επίπεδα επιθετικότητας κατά την πρώιμη παιδική ηλικία, και κορύφωση πολύ αργότερα κατά την μετάβαση τους στο δημοτικό ή το γυμνάσιο (Moretti & Odgers, 2002).

Σε έρευνα του Conroy και συνεργάτες (2001), τα αγόρια θεώρησαν περισσότερο νόμιμες τις επιθετικές συμπεριφορές κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και έδειξαν να τη χρησιμοποιούν σε μεγαλύτερο βαθμό σε σχέση με τα κορίτσια σε δραστηριότητες επαφής. Ενδιαφέρον στην συγκεκριμένη έρευνα είναι το γεγονός ότι μετά την ηλικία των 15 ετών τα κορίτσια θεωρούσαν ότι η επιθετικότητα ήταν λιγότερο νόμιμη. Αντίθετα, τα αγόρια της έρευνας θεώρησαν την επιθετικότητα ως όλο και πιο νόμιμη μετά την ηλικία των 12 ετών (Conroy, Silva, Newcomer, Walker, & Johnson, 2001).

Σε παλαιότερη έρευνα των Owens & MacMullin (1995), η οποία έρχεται σε αντίθεση με την παραδοσιακή άποψη ότι τα αγόρια εκδηλώνουν επιθετικές πράξεις σε μεγαλύτερο βαθμό και ότι τα κορίτσια δεν είναι επιθετικά, καθώς η παρούσα έρευνα διαπίστωσε ότι τόσο τα αγόρια όσο και τα κορίτσια μπορούν να είναι επιθετικά στον ίδιο βαθμό, ωστόσο εντόπισε ότι υπάρχουν ποιοτικές διαφορές μεταξύ των φύλων στην εμφάνιση επιθετικότητας. Τα αγόρια ξεπερνούσαν πάντα τα κορίτσια σε χρήση σωματικής επιθετικότητας, ενώ τα κορίτσια ξεπέρασαν τα αγόρια σε χρήση έμμεσης επιθετικότητας από το 9 έτος και μετά.

Επίσης, σε έρευνα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, η οποία πραγματοποιήθηκε σε δείγμα 3000 παιδιών Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου από 450 σχολεία της

Ελληνικής Επικράτειας, έδειξε ότι τα αγόρια επιτίθενται συχνότερα εναντίον άλλων παιδιών, αλλά είναι και συχνότερα οι αποδέκτες παρόμοιων μορφών επιθετικής συμπεριφοράς απ' ότι τα κορίτσια. Η συγκεκριμένη έρευνα έδειξε ακόμη, ότι τα αγόρια και τα κορίτσια διαφέρουν και ως προς το είδος εκφοβισμού που χρησιμοποιούν συχνότερα και του οποίου είναι επίσης συχνότερα οι αποδέκτες. Τα αγόρια συνήθως χρησιμοποιούν τον άμεσο εκφοβισμό, και συγκεκριμένα την σωματική επιθετικότητα για να εδραιωθούν εναντίον του παιδιού στόχου. Τα κορίτσια από την άλλη, συνήθως χρησιμοποιούν τον έμμεσο εκφοβισμό παρενοχλώντας το άλλο παιδί, αποκλείοντάς το από ομαδικές δραστηριότητες, κουτσομπολεύοντας το, διαδίδοντας φήμες εναντίον του αλλά και επηρεάζοντας αρνητικά εναντίον του τους φίλους του (Μόττη-Στεφανίδη & Τσέργκας, 2000).

2.5. Χαρακτηριστικά Παιδιών Θυτών και Θυμάτων

Η έρευνα έχει εντοπίσει ορισμένα χαρακτηριστικά εκείνων που εκφοβίζουν και εκείνων που είναι θύματα στο σχολικό περιβάλλον. Ωστόσο όπως επισημαίνει η Αρτινοπούλου (2010), δεν έχει διερευνηθεί σε μεγάλο βαθμό η διάρκεια και η σταθερότητα των χαρακτηριστικών αυτών στις προσωπικότητες των μαθητών, καθώς τα παιδιά προσπαθούν να δομήσουν την προσωπικότητα αλλά και την ταυτότητα τους, με την μετάβαση τους από την μια εκπαιδευτική βαθμίδα στην άλλη. Επίσης, όπως τονίζει η ίδια συγγραφέας, δεν είναι σαφές ένα αυτά τα χαρακτηριστικά προϋπάρχουν ή προκύπτουν ως επίδραση των καταστάσεων στις οποίες έχουν υπεισέλθει οι ανήλικοι, ως δράστες και ως θύματα σχολικής βίας.

Ως θύτες λοιπόν, μπορούμε να χαρακτηρίσουμε εκείνα τα παιδιά που προβαίνουν σε πράξεις σχολικής επιθετικότητας και έχουν περιγραφεί ως σωματικά πιο δυνατά, από τα παιδιά-στόχος, καθώς και ως επιθετικά, παρορμητικά, κυρίαρχα αλλά και αρκετά δημοφιλή. Τα παιδιά αυτά συχνά είναι επιθετικά προς τους γονείς αλλά και τους εκπαιδευτικούς και παρουσιάζουν αργότερα προβλήματα αντικοινωνικής συμπεριφοράς που τα φέρνουν αντιμέτωπα με τους κανονισμούς και σε ορισμένες περιπτώσεις και με τον νόμο (Swearer-Napolitano, Espelage,

Vaillancourt, & Hymel, 2010· Vaillancourt, Hymel, & McDougall, 2003· Juvonen, Graham, & Schuster, 2003· Μόττη-Στεφανίδη & Τσέργκας, 2000).

Από την άλλη ως θύματα αναφέρονται εκείνα τα παιδιά που περιγράφονται ως αγχώδεις, ανασφαλείς, ευαίσθητοι, ήσυχoi, με λιγότερη αυτοπεποίθηση και χαμηλή αυτοεκτίμηση σε σύγκριση με άλλα παιδιά. Νιώθουν ντροπιασμένοι και καθόλου ελκυστικοί. Συνήθως είναι περιθωριοποιημένοι στο σχολείο και έχουν λίγους φίλους, δεν είναι επιθετικοί και δεν εγκρίνουν την άσκηση βίας (Rigby, 2003· Carney & Merrell, 2001). Επίσης τα παιδιά-θύματα έχουν την τάση να ενισχύουν τους θύτες υποχωρώντας εύκολα και εγκαταλείποντας κάθε προσπάθεια για άμυνα και υπεράσπιση του εαυτού τους. Τα παραπάνω χαρακτηριστικά ισχύουν τόσο για τα αγόρια, όσο και για τα κορίτσια. Τα αγόρια, συγκεκριμένα, έχουν μικρότερη σωματική δύναμη από τους θύτες (Olweus, 1993).

Πέρα από τα προαναφερθείσα γενικά χαρακτηριστικά που αναφέρονται σε πλήθος ερευνών ότι εντοπίζονται είτε στους θύτες είτε στα θύματα της σχολικής επιθετικότητας. Στη συνέχεια θα προχωρήσουμε στην ανάλυση ορισμένων ατομικών χαρακτηριστικών (μειωμένες κινητικές δεξιότητες, αυξημένο σωματικό βάρος, ελλειμματική προσοχή και υπερκινητικότητα, μεταναστευτικό υπόβαθρο), τα οποία έχουν επίσης αποδειχθεί από ένα σημαντικό αριθμό ερευνών ότι ευνοούν στην εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς από τα παιδιά στο σχολικό περιβάλλον, αλλά και τα οποία διερευνήθηκαν στην παρούσα έρευνα.

Παιδιά με Μειωμένες Κινητικές Δεξιότητες

Όπως επισημαίνει ο Gibbone & Manson (2010), οι μαθητές με κακές κινητικές δεξιότητες είναι ευδιάκριτοι κατά τη διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού με αποτέλεσμα να είναι πιθανοί στόχοι για εκφοβισμό. Οι μαθητές με χαμηλότερες δεξιότητες μπορούν να γίνουν πιο επιδέξιοι συμμετέχοντες, εφόσον οι εκπαιδευτικοί διαθέσουν στα συγκεκριμένα παιδιά περισσότερο χρόνο για προπόνηση πριν από ένα παιχνίδι.

Στο ίδιο συμπέρασμα κατέληξε και πρόσφατη έρευνα του Jiménez-Barbero και των συνεργατών του (2020), στην οποία πραγματοποιήθηκε μια συστηματική ανασκόπηση σε 16 μελέτες, στις οποίες εξέτασαν πτυχές και μεταβλητές που σχετίζονται με τη σχολική βία κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και

του παιχνιδιού στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής. Οι έρευνα εντόπισε ότι οι ατομικές πτυχές των μαθητών που εμπλέκονται στη σχολική βία κατά την διάρκεια του μαθήματος Φυσικής Αγωγής έχουν σχέση με διαφορές που σχετίζονται με τις κινητικές δεξιότητες, τη σωματική εμφάνιση, αλλά και τις αναπηρίες (Jiménez-Barbero, et al., 2020).

Ο Beltrán-Carrillo και οι συνεργάτες του (2012), αναφέρουν ότι κατά την διάρκεια του μαθήματος Φυσικής Αγωγής οι μαθητές που είναι λιγότερο ευκίνητοι, οδηγούνται συχνά σε περιθωριοποίηση, αποκλεισμό ή υποτίμηση από τους συμμαθητές τους, εξαιτίας της μειωμένης απόδοσης τους, τις ανταγωνιστικότητας που κυριαρχεί στο συγκεκριμένο μάθημα αλλά και της ηγεμονικής αρρενωπότητας των παιδιών. Η επίδραση αυτών των κοινωνικών λόγων στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής προωθεί τη σωματική αδράνεια αυτών των παιδιών που θεωρούνται ως οι πιο αδύναμοι στην σχολική αυλή (Beltrán-Carrillo, Devís-Devís, Peiró-Velert, & Brown, 2012).

Σε έρευνα των Bejerot και των συνεργατών του (2013), συνολικά 2.730 Σουηδοί ενήλικες απάντησαν σε αναδρομικές ερωτήσεις σχετικά με τον εκφοβισμό και τα ταλέντα τους στη Φυσική Αγωγή (δηλ. δεξιότητες συντονισμού και μπάλας). Η μελέτη έδειξε μια ισχυρή συσχέτιση μεταξύ θυματοποίησης/εκφοβισμού και κακών ακαθάριστων κινητικών δεξιοτήτων στην παιδική ηλικία, με περίπου ένας στους δύο συμμετέχοντες να αναφέρει κακές κινητικές δεξιότητες, καθώς επίσης να αναφέρει ότι έχει εκφοβιστεί στην παιδική ηλικία. Επιπλέον, οι φτωχότερες κινητικές δεξιότητες συσχετίστηκαν με μεγαλύτερη διάρκεια εκφοβισμού. Αντιπροσώπευαν έναν τριπλό αυξημένο κίνδυνο για το θύμα εκφοβισμού, πάνω και πέρα από τις επιπτώσεις άλλων σημαντικών παραγόντων κινδύνου παιδικής ηλικίας (Bejerot, Plenty, Humble, & Humble, 2013).

Μια μεγάλη μελέτη σχετικά με τις κινητικές δεξιότητες, στο ευρύτερο σχολικό περιβάλλον, σε παιδιά ηλικίας 7 ετών σύγκρινε τα παιδιά με πολύ χαμηλές ακαθάριστες κινητικές δεξιότητες, με τα παιδιά με ισχυρότερες δεξιότητες. Η ομάδα των παιδιών με χαμηλές κινητικές δεξιότητες ανέφερε ότι ήταν συχνά θύματα εκφοβισμού σε σύγκριση με την ομάδα των παιδιών με υψηλές δεξιότητες (Lingam, et al., 2012).

Αντίστροφα, μια μελέτη που περιελάμβανε 982 παιδιά έδειξε ότι ανώτερες κινητικές δεξιότητες προέβλεπαν μελλοντικό εκφοβισμό. Τα παιδιά που έπαιζαν πάνω από το μέσο όρο, σύμφωνα με αναδρομικές αναφορές γονέων, στο προσχολικό

περιβάλλον ήταν πιθανότερο να προσδιοριστούν από τους συνομηλίκους τους στην ηλικία των 11 ως εκφοβιστές και λιγότερο πιθανό να προσδιοριστούν ως θύματα (Jansen, Veenstra, Ormel, Verhulst, & Reijneveld, 2011).

Παιδιά με Αυξημένο Σωματικό Βάρος

Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων στο σχολικό περιβάλλον, οι μαθητές που είναι σωματικά αδύναμοι, υπέρβαροι ή θεωρούνται διαφορετικοί από τα κοινά αρσενικά ή θηλυκά στερεότυπα είναι πιο συχνά στοχευμένοι (Gibbone & Manson, 2010· Hurley & Mandigo, 2010· Ma, 2004· Sullivan, Cleary, & Sullivan, 2004). Αυτοί οι παράγοντες κινδύνου είναι ανεξάρτητα από το φύλο και την κοινωνική τάξη των παιδιών (Sweeting & West, 2001). Ευαίσθητες πληροφορίες που συλλέγονται από αξιολογήσεις φυσικής κατάστασης, έχουν δείξει ότι παιδιά με αυξημένο σωματικό βάρος και χαμηλές αθλητικές δεξιότητες, βιώνουν δυσάρεστα συναισθήματα κατά την διάρκεια αθλητικών δραστηριοτήτων στο σχολείο και πρέπει να αντιμετωπίζονται με προσοχή (Wiersma & Sherman, 2008). Ωστόσο, υπάρχουν και ορισμένες περιπτώσεις όπου κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων έχουν εκφοβιστεί οι πολύ ειδικευμένοι (Hurley & Mandigo, 2010).

Η έρευνα έχει δείξει ότι, τα αγόρια αναπτύσσουν απάθεια έναντι του μαθήματος Φυσικής Αγωγής, αυτό το κάνουν όχι επειδή έχουν γενετική προδιάθεση να είναι φυσιολογικά τεμπέληδες ή να μην έχουν κίνητρα. Αντίθετα, οι επαναλαμβανόμενες αρνητικές εμπειρίες που βιώνουν κατά την διάρκεια των δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού, και περιλαμβάνουν λεκτική υποβάθμιση και σωματικό εκφοβισμό τους οδηγούν στην αποδέσμευση από το συγκεκριμένο μάθημα. Οι αρνητικές συμπεριφορές που εκδηλώνονται στα συγκεκριμένα αγόρια της έρευνας οφειλόταν στην ανεπαρκή ενσωμάτωση και έκφραση της ηγεμονικής αρρενωπότητας αλλά και στις αποκλίσεις που είχαν από τα υπόλοιπα παιδιά στο μέγεθος και στις ικανότητες του σώματος, που αποδίδονται εγγενώς σε μια ανταγωνιστική αξιοκρατική δομή (Jachyra, 2016).

Μελέτη του Sweeting & West (2001), η οποία εξέταζε τη συμπεριφορά πειράγματος και εκφοβισμού, διαπίστωσε ότι το υψηλό ακαδημαϊκό επίτευγμα οδηγεί σε λίγα πειράγματα ή εκφοβισμό, ενώ το υψηλό αθλητικό επίτευγμα δεν οδηγεί σε πειράγματα ή εκφοβισμό. Οι μαθητές που έχουν καλές αθλητικές δεξιότητες και

προφανώς βρίσκονται σε καλή σωματική κατάσταση αντιμετωπίζονται ευνοϊκά από τους συνομηλίκους τους.

Σε έρευνα του Lumeng και των συνεργατών του (2010), με δείγμα 821 παιδιά, και αναφορές από μαθητές, γονείς και δασκάλους, διαπίστωσε ότι τα παχύσαρκα παιδιά ηλικίας 8 έως 11 ετών στις ΗΠΑ ήταν πιο πιθανό να εκφοβισθούν σε σύγκριση με τους μη υπέρβαρους συνομηλίκους τους, ανεξάρτητα από το φύλο, τη φυλή, το οικογενειακό υπόβαθρο, το δημογραφικό προφίλ του σχολείου, τις κοινωνικές δεξιότητες ή το ακαδημαϊκό επίτευγμα του παιδιού (Lumeng, et al., 2010).

Οι γονείς παχύσαρκων παιδιών θεωρούν τον εκφοβισμό ως κορυφαίο πρόβλημα υγείας τους. Επίσης, οι γονείς με υπέρβαρα και παχύσαρκα παιδιά είναι πολύ πιο πιθανό από τους γονείς παιδιών με υγιές βάρος να χαρακτηρίζουν τον εκφοβισμό ως μείζον πρόβλημα υγείας. Αυτό μπορεί να υποδηλώνει εκφοβισμό που έχουν βιώσει τα παιδιά τους ή μπορεί να υποδηλώνει ένα ευρύτερο επίπεδο ανησυχίας για το πρόβλημα του εκφοβισμού, το οποίο είναι γνωστό ότι είναι πρόβλημα για παιδιά με αυξημένο βάρος. Για γονείς με υπέρβαρα ή παχύσαρκα παιδιά ηλικίας 6-13 ετών, ο εκφοβισμός βαθμολογείται στην κορυφή μιας λίστας είκοσι ανησυχιών για τα παιδιά στις σχολικές κοινότητες. Το 36% των γονέων υπέρβαρων ή παχύσαρκων παιδιών εκτιμούν τον εκφοβισμό ως μεγάλο πρόβλημα υγείας σε σύγκριση με μόνο το 22% των γονέων με παιδιά με υγιές βάρος (Davis, Clark, Singer, & Butchart, 2008).

Σε άλλη έρευνα των Griffiths και των συνεργατών του (2006), εξέτασαν δεδομένα που ελήφθησαν από παιδιά ηλικίας 7,5 και 8,5 ετών, για να διερευνήσουν εάν η κατηγορία βάρους είναι προγενέστερη κατάσταση εκφοβισμού. Η παχυσαρκία είναι προγνωστική της παρενόχλησης για αγόρια και κορίτσια. Τα παχύσαρκα αγόρια και κορίτσια είναι πιο πιθανό να είναι θύματα εκφοβισμού επειδή αποκλίνουν από τα ιδανικά πρότυπα εμφάνισης. Ωστόσο, η έρευνα έδειξε ότι τα παχύσαρκα αγόρια είναι πιθανό να είναι και εκφοβιστές, πιθανώς λόγω της φυσικής τους κυριαρχίας στην ομάδα των συνομηλίκων (Griffiths, Wolke, Page, Horwood, & Team, 2006).

Παιδιά με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής και Υπερκινητικότητα

Η Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής και Υπερκινητικότητα (ΔΕΠΥ), είναι η πιο κοινή νευροαναπτυξιακή διαταραχή που διαγιγνώσκεται στο 3 έως 6% του παιδικού πληθυσμού, σε μια ποικιλία πολιτισμών και σε μια ποικιλία γεωγραφικών τοποθεσιών (American Psychiatric Association, 2013). Η διαταραχή είναι πιο συχνή στα αγόρια από ότι στα κορίτσια, με ορισμένες αναφορές να εκτιμούν την αναλογία, έξι αγόρια προς ένα κορίτσι (Cormier, 2008). Τα παιδιά που διαγιγνώσκονται με ΔΕΠΥ είναι υπερκινητικά και εμφανίζουν κυρίως απρόσεκτες και παρορμητικές συμπεριφορές ή συνδυασμό και των δύο. Τα συμπτώματα της ΔΕΠΥ δημιουργούν συχνά προβλήματα στο σπίτι και στο σχολείο και σχετίζονται με ορισμένες δυσκολίες συμπεριφοράς όπως επιθετικότητα και μη συμμόρφωση των παιδιών (Barkley, 2006). Ωστόσο, η έρευνα δείχνει επίσης ότι τα παιδιά με ΔΕΠΥ είναι πιο πιθανό από ότι τα παιδιά χωρίς ΔΕΠΥ, να απορρίπτονται κοινωνικά και να έχουν μεγαλύτερες δυσκολίες να ενταχθούν στις ομάδες των συνομηλίκων, με αποτέλεσμα να υφίστανται αποκλεισμό από τους συμμαθητές τους (Hinshaw, 2002).

Σε έρευνα του Twyman και των συνεργατών του (2010), διαπίστωσαν ότι το 29% των παιδιών ηλικίας 8 έως 17 ετών που φοιτούν στο γενικό σχολείο και είχαν διαγνωσθεί με ΔΕΠΥ ανέφεραν ότι παρουσίασαν αυξημένα ποσοστά θυματοποίησης από συνομηλίκους τους, σε αντίθεση με το 9% των παιδιών που δεν είχαν κάποια διαταραχή. Αυτό κατά κύριο λόγο οφειλόταν στο γεγονός ότι αυτά τα παιδιά είχαν δυσκολία στην ερμηνεία μη λεκτικών ενδείξεων, μηνυμάτων επικοινωνίας και συναισθημάτων που σχετίζονται με αυτά τα μηνύματα. Επίσης, τα παιδιά με ΔΕΠΥ παρουσίαζαν παρορμητικές και εξωτερικές συμπεριφορές, οι οποίες τους έθεταν σε υψηλότερο κίνδυνο, με αποτέλεσμα είτε να είναι δράστες είτε στόχοι εκφοβισμού (Twyman, et al., 2010).

Ο Becker και οι συνεργάτες του (2017), σε έρευνα η οποία έγινε σε δείγμα 131 παιδιών ηλικίας 11 έως 15 ετών με ΔΕΠΥ, εντόπισε ότι το 57% των συμμετεχόντων δέχονταν επιθετικές συμπεριφορές τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα. Επίσης, τα συνολικά ποσοστά θυματοποίησης από συνομηλίκους δεν διέφεραν σημαντικά μεταξύ αγοριών και κοριτσιών, και παρόμοια ποσοστά βρέθηκαν μεταξύ αγοριών και κοριτσιών και για την μορφή της σχεσιακής θυματοποίησης. Ωστόσο για την μορφή της σωματικής θυματοποίησης βρέθηκε ότι τα αγόρια με ΔΕΠΥ βίωναν σχεδόν

διπλάσιες φορές από τα κορίτσια σωματική θυματοποίηση (Becker, Mehari, Langberg, & Evans, 2017).

Τέλος, σε έρευνα των Wiener & Mak (2009), στην οποία συμμετείχαν 52 παιδιά με ΔΕΠΥ και 52 παιδιά χωρίς κάποια διαταραχή και βρισκόταν στην ηλικία των 9 έως 14 ετών, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα παιδιά με ΔΕΠΥ δέχονταν πιο συχνά επιθετικές συμπεριφορές από τους συμμαθητές τους σε αντίθεση με τα παιδιά χωρίς ΔΕΠΥ, αυτό εντοπίστηκε σε μεγάλο βαθμό στα κορίτσια παρά στα αγόρια της έρευνας. Τα παιδιά με ΔΕΠΥ ανέφεραν επίσης ότι είχαν υποστεί λεκτική, σωματική και σχεσιακή επιθετικότητα συχνότερα από τα αντίστοιχα χωρίς ΔΕΠΥ. Σημαντικό στην συγκεκριμένη έρευνα είναι το γεγονός ότι τα παιδιά με ΔΕΠΥ δεν ανέφεραν σε μεγάλο βαθμό ότι εκφοβίζουν άλλους συμμαθητές τους, ωστόσο, οι γονείς και οι δάσκαλοί τους ανέφεραν ότι τα παιδιά με ΔΕΠΥ εκφοβίζουν και απειλούν τους άλλους πιο συχνά. Όλες οι πηγές έδειξαν ότι τα αγόρια εκφοβίζουν τους άλλους πιο συχνά από τα κορίτσια. Τα παιδιά με ΔΕΠΥ είχαν περισσότερες πιθανότητες να ταξινομηθούν ως θύματα, εκφοβιστές και εκφοβιστές / θύματα από τα παιδιά χωρίς ΔΕΠΥ.

Παιδιά με Διαφορετικό Πολιτισμικό Υπόβαθρο

Οι νέοι με εμπειρίες μετανάστευσης αποτελούν έναν αυξανόμενο αριθμό μαθητών σε πολλά ευρωπαϊκά σχολεία, και μερικοί από αυτούς αντιμετωπίζουν κοινωνικό αποκλεισμό και ακόμη και εκφοβισμό από τους συνομηλίκους τους (Caravita, Strohmeier, Salmivalli, & Di Blasio, 2019). Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Νικολάου (2013), η σχολική βία και ο εκφοβισμός συνδέονται με την παρουσία μαθητών με μεταναστευτικό προφίλ, οι οποίοι και ενοχοποιούνται, δικαίως ή αδικώς, για την έξαρση του φαινομένου.

Σε έρευνα της Vitoroulis & Georgiades (2017), με βάση τις αυτοαναφορές 1300 παιδιών πρώτης και δεύτερης γενιάς μεταναστών αλλά και παιδιά μη μεταναστών στον Καναδά, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι αλλοδαποί μαθητές πρώτης γενιάς που φοιτούσαν σε σχολεία με υψηλή συγκέντρωση μεταναστών είχαν μειωμένες πιθανότητες θυματοποίησης και διάπραξης εκφοβισμού, σε σύγκριση με μαθητές που φοιτούσαν σε σχολεία με χαμηλή συγκέντρωση μεταναστών. Η έρευνα επίσης εντόπισε ότι μαθητές οι οποίοι είναι δεύτερης γενιάς μετανάστες σε σχολεία

με μέτρια επίπεδα συγκέντρωσης μεταναστών είχαν μειωμένες πιθανότητες για εθνοτική/φυλετική θυματοποίηση. Τέλος, η έρευνα επίσης εντόπισε ότι οι μαθητές που ταυτοποιήθηκαν ως μη Λευκοί είχαν αυξημένες πιθανότητες εθνοτικής/φυλετικής θυματοποίησης σε σύγκριση με τους Λευκούς μαθητές που φοιτούσαν στα σχολεία της έρευνας.

Σε έρευνα του Νικολάου (2013), με δείγμα 839 παιδιά, ανάμεσα τους ελληνικής αλλά και άλλης καταγωγής, διαπιστώθηκε ότι θύματα εκφοβισμού δηλώνουν το 36% των αλλοδαπών μαθητών ενώ των Ελλήνων είναι μικρότερο με 23%. Αντίστοιχα, θύτες δηλώνουν το 35% των αλλοδαπών μαθητών ενώ των Ελλήνων είναι άκρως μικρότερο με 12%. Σε σχέση με τις μορφές εκφοβισμού, που βιώνουν τα θύματα, στην πρώτη θέση έρχεται η λεκτική βία με ποσοστό 65% για τους Έλληνες και 53% για τους αλλοδαπούς. Ακολουθεί η σωματική βία, την οποία οι αλλοδαποί βιώνουν σε ποσοστό 20%, έναντι του 16% των Ελλήνων. Ο αποκλεισμός πλήττει το 12% των Ελλήνων θυμάτων και το 15% των αλλοδαπών. Αξιοσημείωτο στην συγκεκριμένη έρευνα είναι το γεγονός ότι από τους αλλοδαπούς μαθητές θύματα εκφοβισμού έχει πέσει το 29% όσων έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα και το 39% όσων έχουν γεννηθεί στο εξωτερικό. Αντίστοιχα, θύτες εκφοβισμού δηλώνουν το 29% των αλλοδαπών μαθητών που γεννήθηκαν στην Ελλάδα και το 36% όσων γεννήθηκαν στο εξωτερικό.

Σε έρευνα του Von Grünigen και των συνεργατών του (2010), με δείγμα 1090 παιδιά, εκ των οποίων το ένα τέταρτο των παιδιών ήταν από οικογένειες με μεταναστευτικό υπόβαθρο, από 67 τάξεις νηπιαγωγείων της Ελβετίας. Τα αποτελέσματα αποκάλυψαν ότι τα παιδιά με μια ξένη μητέρα διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο θυματοποίησης από ότι τα παιδιά με μια ελβετική μητέρα. Τα παιδιά μεταναστών ενδέχεται επίσης να διατρέχουν κίνδυνο να αναπτύξουν επιθετική και αντικοινωνική συμπεριφορά ως αποτέλεσμα της χαμηλής αποδοχής και θυματοποίησης από ομότιμους. Τέλος, το φύλο των παιδιών εμφανίστηκε επίσης ως σημαντική μεταβλητή. Τα αγόρια ήταν πιο συχνότερα θύματα επιθετικών συμπεριφορών και επίσης εκφόβιζαν σε μεγαλύτερο βαθμό τα άλλα παιδιά σε σχέση με τα κορίτσια. Επιπλέον, τα αγόρια ήταν λιγότερο αποδεκτά από ότι τα κορίτσια (Von Grünigen, Perren, Nägele, & Alsaker, 2010).

2.6. Πρακτικές Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Επιθετικότητας στο Σχολικό Περιβάλλον

Δεδομένης της πολυπλοκότητας αυτού του ζητήματος, είναι σημαντικό να εξετάσουμε τις πρακτικές των εκπαιδευτικών που έχουν διαπιστωθεί ότι έχουν αντίκτυπο στη μείωση της επιθετικότητας, διότι οι εκπαιδευτικοί σε όλα τα αναπτυξιακά επίπεδα μπορούν και πρέπει να συμμετέχουν στην πρόληψη και αντιμετώπιση των επιθετικών συμπεριφορών στο σχολικό περιβάλλον.

Όπως αναφέρει ο Rigby (2010), από βιβλιογραφική ανασκόπηση που έκανε, λίγα προγράμματα πρόληψης της βίας εφαρμόζονται στην προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία. Όσο δύσκολο είναι να ανιχνευθούν τα αίτια και το μέτρο της κρισιμότητας της, άλλο τόσο δύσκολο είναι να γίνουν οι κατάλληλοι χειρισμοί για να αντιμετωπιστούν οι εκρήξεις βίας των παιδιών σε αυτές τις κρίσιμες ηλικίες.

Έρευνες έχουν δείξει, ότι για την σωστή αντιμετώπιση και διαχείριση των περιστατικών επιθετικότητας, πέρα από τον κάθε εκπαιδευτικό μεμονωμένα, οι προσεγγίσεις ολόκληρου του σχολείου είναι ο πιο αποτελεσματικός τρόπος για τη μείωση των συγκεκριμένων συμπεριφορών (Swearer-Napolitano, Espelage, Vaillancourt, & Hymel, 2010· Vreeman & Carroll, 2007).

Οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν, συνήθως, ένα σύνολο πρακτικών για την αντιμετώπιση της αποκλίνουσας και παραβατικής συμπεριφοράς των μαθητών, οι οποίες είναι ανάλογες με τις παιδαγωγικές και κοινωνικές τους αντιλήψεις (Κυρίδης, 2006, *οπ. αναφ. στο Θάνος, 2012*). Βέβαια πρέπει να αναφερθεί ότι από όλους τους τρόπους/πρακτικές κανένας δεν έχει αναγνωριστεί ως μια και μοναδική λύση (Κιούσης, 1995, *οπ. αναφ. στο Θάνος, 2012*). Επίσης, αρκετοί εκπαιδευτικοί καταφεύγουν σε μια ποικιλία τρόπων/πρακτικών αντιμετώπισης της παραβατικής συμπεριφοράς των μαθητών ανάλογα με τα χαρακτηριστικά των παιδιών αλλά και των συμπεριφορών που εκδηλώνουν (Θάνος, 2012).

Όπως επισημαίνει ο Stassen-Berger (2007), πρέπει αρχικά να προσδιοριστεί το επίπεδο εκφοβισμού στο σχολείο, καθώς με αυτόν τον τρόπο θα χρησιμοποιήσουν τις κατάλληλες πρακτικές. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί, όπως προαναφέρθηκε, με την συνεργασία όλων, δηλαδή του προσωπικού του σχολείου, των μαθητών αλλά και των γονέων, οι οποίοι θα ολοκληρώσουν μια σύντομη έρευνα σχετικά με τον εκφοβισμό για να προσδιορίσουν την έκταση του προβλήματος, διότι η χρήση πολλαπλών πηγών

για αυτές τις πληροφορίες είναι σημαντική επειδή η χρήση μίας μόνο πηγής μπορεί να είναι ανακριβής.

Επίσης, ο ρόλος του δασκάλου είναι καθοριστικός στην ταυτοποίηση/εντοπισμό και ανάδειξη του φαινομένου. Κάποιες γενικές πρακτικές πρόληψης που προτείνουν οι Κουρκούτας & Κοκκιάδη (2015), είναι η δυναμική, αποφασιστική λεκτική παρέμβαση στην τάξη, προκειμένου να νιώσουν τα παιδιά-θύτες ότι το σχολείο δεν αδιαφορεί απέναντι σε τέτοιου είδους περιστατικά και υπερασπίζεται τα θύματα, ενώ είναι απαραίτητη η εμπλοκή όλων των εκπαιδευτικών, της διεύθυνσης και των γονέων στη διαχείριση του φαινομένου. Επιπλέον, κρίνεται ωφέλιμη η συνεργασία με ειδικό για τα βήματα που πρέπει να ακολουθηθούν για τη διαχείριση της επαφής με τους γονείς των παιδιών-θυτών και των παιδιών-θυμάτων αλλά και την προσέγγιση των εμπλεκόμενων παιδιών. Άλλωστε τα διαθέσιμα δεδομένα, σε σχέση με πρακτικές πρόληψης, θετικού-υποστηρικτικού τύπου, δείχνουν αλλαγές και στην αντίληψη, αλλά και στη στάση των δασκάλων απέναντι στον εκφοβισμό, καθώς και σε αυτές των μαθητών (Κουρκούτας & Κοκκιάδη, 2015).

Σημαντικοί αρωγοί σε όλοι αυτή τη διαδικασία μπορούν να είναι και οι εκπαιδευτικοί Φυσικής Αγωγής, διότι μέσω κατάλληλων δραστηριοτήτων έχουν την δυνατότητα να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον που οδηγεί στην πρόληψη και παρεμβολή της σχολικής επιθετικότητας. Η συνεργασία με εκπαιδευτικούς άλλων ειδικοτήτων για την από κοινού διεξαγωγή κατάλληλων παιγνιδιών δραστηριοτήτων η οποίες θα στοχεύουν στην εκπαίδευση χαρακτήρων αλλά και τη δημιουργία θετικού κλίματος στην σχολική αυλή είναι μερικές αποτελεσματικές στρατηγικές διδασκαλίας, που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι εκπαιδευτικοί Φυσικής Αγωγής (Gibbone & Manson, 2010).

Τέλος τα επεισόδια βίας είναι δυσκολότερο να συμβούν σε ένα σχολείο που έχει αναγνωρίσει το πρόβλημα και υπάρχει πάγια τακτική αντιμετώπισης. Η συνειδητοποίηση και η συμμετοχή των ενηλίκων, η έρευνα με ερωτηματολόγια, η αποτελεσματική επίβλεψη κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων, οι κανόνες στην τάξη ενάντια στην επιθετική συμπεριφορά, η ενθάρρυνση των θυμάτων και των παρισταμένων να σπάσουν των κώδικα σιωπής, οι συζητήσεις με τους μαθητές, οι σοβαρές συζητήσεις με τους γονείς των αναμειγμένων μαθητών κρίνονται ιδιαίτερα σημαντικά στην εξάλειψη της βίας. Άλλωστε ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κάθε ατόμου στο σχολείο πρέπει να είναι κύριο μέλημα όλων (Κούτρας & Γιαννοπούλου, 2004).

Παρακάτω θα αναφερθούμε συνοπτικά σε ορισμένες πρακτικές, οι οποίες όπως έχει αποδειχθεί από έρευνες (Swearer-Napolitano, Espelage, Vaillancourt, & Hymel, 2010· Ttofi & Farrington, 2009· Ma, 2004) βοηθούν στον προσδιορισμό της επιτυχίας ενός σχολικού προγράμματος πρόληψης και αντιμετώπισης της βίας και τις οποίες συμπεριλάβαμε στην παρούσα έρευνα.

Η ενεργός εποπτεία του εκπαιδευτικού είναι το «κλειδί» για την πρόληψη και τη σωστή διαχείριση της σχολικής επιθετικότητας

Σε έρευνα του Astor και των συνεργατών του (2001), οι μαθητές ανέφεραν ότι αισθάνονται ανασφαλείς και φοβούνται σε περιοχές χωρίς επίβλεψη (Astor, Meyer, & Pitner, 2001). Ένας τρόπος σωστής εποπτείας των μαθητών είναι αυτός που προτείνει ο Swearer-Napolitano και οι συνεργάτες του (2010), οι εκπαιδευτικοί μπορούν να δώσουν στους μαθητές τους έναν χάρτη του σχολείου, της σχολικής αυλής, του γυμναστηρίου ή του αποδυτηρίου και να τους ζητήσουν να επισημάνουν τις περιοχές όπου εκδηλώνεται επιθετική συμπεριφορά. Με αυτόν τον τρόπο θα αντιληφθούν σε ποιο χώρο του σχολείου πρέπει να παρέχουν μεγαλύτερη εποπτεία (Swearer-Napolitano, Espelage, Vaillancourt, & Hymel, 2010).

Όπως αναφέρουν ο Gibbone & Manson (2010), οι εκπαιδευτικοί που είναι πιο προσεκτικοί κατά τη διάρκεια των αλληλεπιδράσεων των μαθητών μπορεί να είναι σε θέση να εντοπίσουν της πηγές και το αντικείμενο του βλαβερού πειράγματος και να ανταποκριθούν κατάλληλα. Η συνειδητοποίηση ευαίσθητων θεμάτων αλλά και τα χαρακτηριστικά των μαθητών που προκαλούν εκφοβισμό αποτελούν χρήσιμες πληροφορίες, έτσι ώστε, οι εκπαιδευτικοί να επέμβουν ή να κάνουν τροποποιήσεις στη δομή του μαθήματος τους.

Οι καλές διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ εκπαιδευτικών και παιδιών μπορούν να συμβάλλουν στην πρόληψη επιθετικών συμπεριφορών

Οι αλληλεπιδράσεις που δημιουργούν οι εκπαιδευτικοί με τους μαθητές, τόσο συλλογικά όσο και ατομικά, θεωρούνται κρίσιμες επειδή επηρεάζουν την κοινωνική δυναμική της τάξης αλλά επίσης επηρεάζουν και τους τύπους σχέσεων που οι μαθητές θα δημιουργήσουν μεταξύ τους (Farmer, McAuliffe Lines, & Hamm, 2011). Όπως

επισημαίνει και ο Di Stasio και οι συνεργάτες του (2016), οι εκπαιδευτικοί χρησιμεύουν ως σημαντικά πρότυπα για την κοινωνική συμπεριφορά που σχετίζεται με τον εκφοβισμό. Επίσης, οι μαθητές που αντιλαμβάνονται τους δασκάλους τους ως φροντιστές και αισθάνονται σεβαστοί είναι πιο πιθανό να εμπιστεύονται τους δασκάλους τους και να ζητούν βοήθεια σε περιόδους ανάγκης (Di Stasio, Savage, & Burgos, 2016).

Σε έρευνα του Gano-Overway (2013), φάνηκε ότι, όταν οι μαθητές αντιλαμβάνονται ότι ο δάσκαλος είναι ευγενικός, υποστηρικτικός και σεβαστός από τα παιδιά, είναι πιο πιθανό να υιοθετήσουν παρόμοιες συμπεριφορές, βοηθώντας τους συμμαθητές τους και κατανοώντας τα συναισθήματα των άλλων και είναι λιγότερο πιθανό να αναφέρουν εμπλοκή σε επιθετικές συμπεριφορές (Gano-Overway, 2013).

Επίσης, σε έρευνα των (Murray-Harvey & Slee, 2010), οι μαθητές που ανέφεραν ότι είχαν κακές διαπροσωπικές σχέσεις με τους εκπαιδευτικούς, όπως χαμηλότερα επίπεδα υποστήριξης από τους εκπαιδευτικούς και υψηλότερα επίπεδα στρες στις μεταξύ τους σχέσεις, ανέφεραν χαμηλότερα επίπεδα κοινωνικό-συναισθηματικής προσαρμογής στο σχολείο και υψηλότερα επίπεδα συμμετοχής στον εκφοβισμό τόσο ως θύτες όσο και ως θύματα.

Τέλος, όπως επισημαίνει και ο Κουρκούτας (2008), οι θετικές ή σταθερές σχέσεις με συνομηλίκους αλλά και δασκάλους στο σχολείο αποτελούν συχνά μια ασπίδα προστασίας, δηλαδή λειτουργούν ως προστατευτικός παράγοντας, απέναντι σε εκφοβιστικές συμπεριφορές. Αντίθετα, οι ελλειπείς ψυχοκοινωνικές δεξιότητες αυξάνουν τον κίνδυνο απόρριψης από τους συνομηλίκους και κατ' επέκταση οδηγούν στην θυματοποίηση των παιδιών.

Δραστηριότητες/παιχνίδια που προάγουν τις κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες των παιδιών λειτουργούν αποτρεπτικά στην εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς

Υπάρχει ένα σύνολο συγκεκριμένων ικανοτήτων κάτω από τον όρο «κοινωνικές δεξιότητες». Μερικές από τις βασικότερες ομάδες ικανοτήτων είναι οι δεξιότητες της συνεργασίας και της ομαδικής εργασίας, καθώς και οι επικοινωνιακές ικανότητες. Ακόμη η ικανότητα χειρισμού διαφωνιών και αποτελεσματικών διαπραγματεύσεων, η ικανότητα επίλυσης συγκρούσεων, όπως και η ικανότητα να

μαθαίνει συνεχώς και να μπορεί να μαθαίνει πώς να μαθαίνει, είναι σημαντικές κοινωνικές δεξιότητες. Η ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων επιτρέπουν την αποτελεσματική αλληλεπίδραση με το περιβάλλον, την ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων με τους άλλους γύρω μας και την ομαλή προσαρμογή των παιδιών στην σχολική ζωή της τάξης. Η απουσία ή η έλλειψη αυτών των δεξιοτήτων μπορεί να οδηγήσει στην απομόνωση και τη σχολική αποτυχία (Σακελλαρίου & Μπέση, 2014).

Τα σχολεία θα πρέπει να εκπαιδεύσουν τους μαθητές τους ενισχύοντας τις προσωπικές και κοινωνικές τους δεξιότητες, αυξάνοντας την αυτοεκτίμηση, την αυτογνωσία, προωθώντας την αξία του εαυτού, την κατανόηση και αναγνώριση των συναισθημάτων των άλλων, έτσι ώστε τα παιδιά να προβλέπουν τις συνέπειες των προσωπικών τους πράξεων, να είναι ήρεμα, να ελέγχουν το θυμό, να σκέφτονται πριν ενεργήσουν και να αντικαταστήσουν την επιθετικότητα με τη θετική συμπεριφορά (Κούτρας & Γιαννοπούλου, 2004).

Η βοήθεια στους μαθητές να αναπτύξουν κοινωνικές δεξιότητες απαραίτητες για τη δημιουργία και τη διατήρηση φίλων μπορεί να είναι ένα αποτελεσματικό εργαλείο για τη μείωση του εκφοβισμού (Bollmer, Milich, Harris, & Maras, 2005). Οι εκπαιδευτικοί και συγκεκριμένα οι εκπαιδευτικοί Φυσικής Αγωγής είναι σε βέλτιστη θέση για να διδάξουν και να ενισχύσουν την ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων στους μαθητές. Οι μαθητές μέσα από την ενασχόληση τους με το συνεταιριστικό παιχνίδι, την ομαδική εργασία αλλά και δραστηριότητες επίλυσης προβλημάτων εξασφαλίζουν αυθεντικές καταστάσεις προβληματισμού και επικοινωνίας, που αυτό συνεπάγεται την κινητοποίηση και την εμπλοκή των μαθητών, δηλαδή οι μαθητές μαθαίνουν πώς να συνεργάζονται, γεγονός που περιορίζει δραστικά τα προβλήματα συμπεριφοράς (Fuller, Gulbrandson, & Herman-Ukasick, 2013).

Η παρότρυνση του εκπαιδευτικού ώστε οι μαθητές να τους ενημερώνουν όταν δέχονται ή παρατηρούν επιθετική συμπεριφορά

Όπως αναφέρει ο Fuller και οι συνεργάτες του (2013), παρόλο που οι εκπαιδευτικοί μπορούν να αντιμετωπίσουν τη συμπεριφορά της σχολικής επιθετικότητας όταν τη βλέπουν, η φύση της σχολικής επιθετικότητας είναι ότι συμβαίνει συνήθως όταν οι ενήλικες είτε δεν το γνωρίζουν είτε δεν είναι παρόντες (Fuller, Gulbrandson, & Herman-Ukasick, 2013).

Σε μια έρευνα για τα Δημόσια Σχολεία του Μιλγουόκι (Fuller, Herman-Ukasick, & Gulbrandson, 2011) το 77% των μαθητών φυσικής αγωγής που ρωτήθηκαν ανέφεραν ότι δεν είπαν στον καθηγητή φυσικής αγωγής όταν εκφοβίστηκαν. Ο Smith και οι συνεργάτες του (2004), διαπίστωσαν ότι η συνομιλία με κάποιον ήταν η καλύτερη στρατηγική για την αντιμετώπιση του εκφοβισμού, καθώς για μια περίοδο 2 ετών, όσοι είχαν σταματήσει να είναι θύματα είχαν μιλήσει συχνότερα σε κάποιον για αυτό (Smith, Talamelli, Cowie, Naylor, & Chauhan, 2004).

Τα προγράμματα παρέμβασης θα πρέπει να αποσκοπούν στο να εκπαιδεύουν τους μαθητές να αναγνωρίζουν και να καταγγέλλουν φαινόμενα εκφοβισμού και να μην τα υποτιμούν ή να μην τα παρερμηνεύουν, καθώς σε πολλές περιπτώσεις, ακόμα και τα καθημερινά ‘χαριτωμένα’ πειράγματα, τα οποία αρκετοί μαθητές βιώνουν, μπορεί να αποτελούν λεκτικό εκφοβισμό και όχι μορφή αστεϊσμού (Rigby, 2007).

Ο εκπαιδευτικός οφείλει να διαβεβαιώσει το παιδί-θύμα ότι δεν ευθύνεται το ίδιο για ότι έχει συμβεί και να του θυμίσει ότι το νοιάζεται και μπορεί να το προστατεύσει. Ακόμη, να ενθαρρύνει το παιδί να αναφέρει περιστατικά θυματοποίησης επεξηγώντας ότι η κοινοποίηση αυτών των περιστατικών δεν αποτελεί «κάρφωμα» (Κουρκούτας & Κοκκιάδη, 2015).

Όπως τονίζουν και οι Λύχνου & Αντωνοπούλου (2016), οι μαθητές θα πρέπει να απενοχοποιήσουν τον όρο ‘κάρφωμα’, αφού το να αξιολογήσουν και να μιλήσουν για την εκφοβιστική πράξη αποτελεί πληροφόρηση, η οποία προσφέρει σημαντική βοήθεια. Είναι σημαντικό να τονιστεί σε όλους τους μαθητές ότι ενοχή θα πρέπει να νιώθουν όχι γιατί αναφέρουν ένα περιστατικό, αλλά γιατί το αποσιωπούν, αφού η σιωπή βολεύει αποκλειστικά και μόνο τον εκφοβιστή.

Τέλος, σημαντικό ρόλο μπορούν να διαδραματίσουν και οι παρευρισκόμενοι σε τέτοιες καταστάσεις, καθώς όπως έχει αποδειχθεί από έρευνα το ποσοστό των παιδιών που είναι θεατές σε καταστάσεις σχολικής επιθετικότητας είναι περίπου στο 85% του μαθητικού πληθυσμού (Hawkins, Pepler, & Craig, 2001). Ωστόσο όπως αναφέρει ο Fuller και οι συνεργάτες του (2013), το πρόβλημα είναι ότι οι παρευρισκόμενοι συχνά είναι ουδέτεροι όταν παρατηρούν σχολική επιθετικότητα. Για τον λόγο αυτό προτείνει οι εκπαιδευτικοί να χρησιμοποιούν τεχνικές που ανταμείβουν τους μαθητές για την επιμονή ή την υπεράσπιση άλλων (Fuller, Gulbrandson, & Herman-Ukasick, 2013).

Η συνεργασία εκπαιδευτικών και γονέων οδηγεί στην επιτυχή διαχείριση των περιστατικών επιθετικότητας

Σημαντικός παράγοντας για την αντιμετώπιση προβλημάτων συμπεριφοράς είναι η συνεργασία εκπαιδευτικών και γονέων. Η συνεργασία οικογένειας-σχολείου αφορά όχι μόνο την επίδοση των μαθητών και την αντιμετώπιση προβλημάτων συμπεριφοράς αλλά και την ενίσχυση της γονεϊκής εμπλοκής στη σχολική ζωή. Η συμμετοχή των γονέων στη μαθησιακή διαδικασία έχει ως αποτέλεσμα την ενίσχυση των σχέσεων γονέων-μαθητών-εκπαιδευτικών και την επιτυχή αντιμετώπιση των περιστατικών επιθετικότητας (Χήνας & Χρυσafiδης, 2000).

Όπως επισημαίνουν και οι Gibbone & Manson (2010), οι συμπράξεις μεταξύ του προσωπικού του σχολείου και των γονέων μπορούν να βοηθήσουν στην καλλιέργεια και την προώθηση υπεύθυνων συμπεριφορών. Η συνεργασία μπορεί να περιλαμβάνει απλούς προβληματισμούς σχετικά με την προσωπική και κοινωνική ευθύνη, την ατομική συμπεριφορά και τη συνεργασία κατά τη διάρκεια δραστηριοτήτων ή παιχνιδιού.

Η επιλογή παιχνιδιών/δραστηριοτήτων που δεν βασίζονται στον ανταγωνισμό και στην αθλητική ικανότητα των παιδιών μπορούν να μειώσουν τα κρούσματα επιθετικής συμπεριφοράς

Οι Gibbone & Manson (2010), αναφέρουν ότι η διδασκαλία ανταγωνιστικών δραστηριοτήτων χωρίς εκπαίδευση χαρακτήρα μπορεί να οδηγήσει σε ένα περιβάλλον όπου οι μαθητές επιδεικνύουν ακατάλληλες επιθετικές συμπεριφορές.

Για παράδειγμα, οι O'Connor και Graber (2014) διαπίστωσαν ότι οι άνδρες και οι γυναίκες εκπαιδευτικοί Φυσικής Αγωγής επιτέλεσαν ένα κλίμα εκφοβισμού, μεταξύ άλλων, προωθώντας την επιθετικότητα και τη βία μέσω της εφαρμογής ακατάλληλων προγραμμάτων σπουδών.

Σε έρευνα του (Hand, 2016) ως τρόπο αντιμετώπισης των επιθετικών συμπεριφορών στην Φυσική Αγωγή προτείνεται οι εκπαιδευτικοί να ενσωματώσουν δραστηριότητες που απαιτούν περισσότερη συνεργασία έτσι ώστε να αποτραπεί ο ανταγωνισμός μεταξύ των συμμετεχόντων. Η αποφυγή δραστηριοτήτων όπου «ο νικητής τα παίρνει όλα» επιτρέπει περισσότερες ευκαιρίες για κάθε μαθητή να βιώσει

επιτυχία στο επίπεδο της ικανότητάς του και με αυτόν τον τρόπο αποφεύγεται και η διένεξη μεταξύ των μαθητών.

Η υιοθέτηση αυταρχικών συμπεριφορών από την πλευρά των εκπαιδευτικών μπορεί να αυξήσει τα κρούσματα επιθετικότητας

Η στάση των δασκάλων απέναντι στα παιδιά που εμπλέκονται σε περιστατικά εκφοβισμού και θυματοποίησης αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την εξέλιξη αυτών των παιδιών και την ανάπτυξη της ψυχοκοινωνικής τους ταυτότητας. Πολλοί εκπαιδευτικοί όμως αντιδρούν με τιμωρητέο τρόπο απέναντι σε επιθετικές συμπεριφορές, με αποτέλεσμα να ενισχύουν τις αρνητικές αντιδραστικές ενέργειες και να διογκώνονται τα προβλήματα (Κουρκούτας, 2008).

Όπως άλλωστε αναφέρει και ο Espelage και οι συνεργάτες του (2000), περιβάλλοντα με θετικά πρότυπα για ενήλικες έχουν λιγότερη συμπεριφορά εκφοβισμού (Espelage, Bosworth, & Simon, 2000). Ενώ κατά τη χρήση σκληρής πειθαρχίας, οι εκπαιδευτικοί διαμορφώνουν επιθετικές συμπεριφορές ως αποδεκτούς τρόπους αλληλεπίδρασης με άλλους και πιθανώς περνούν το μήνυμα ότι οι μαθητές δεν αξίζουν καλύτερης μεταχείρισης (James, et al., 2008).

Ο Χήνας & Χρυσafiδης (2000), αναφέρουν ότι η «πειθαρχία» με την παραδοσιακή της σημασία δεν σημαίνει σε καμία περίπτωση αυτοπειθαρχία ή εσωγενή πειθαρχία. Η αλλαγή της συμπεριφοράς στην περίπτωση αυτή είναι αποτέλεσμα τυφλής υπακοής, σύμφωνα με τις επιθυμίες του ενήλικα, δηλαδή του πιο ισχυρού. Στην ουσία πρόκειται για αλλαγή συμπεριφοράς του παιδιού-θύτη, η οποία κατά κύριο λόγο στηρίζεται στο φόβο που προκαλεί η παρέμβαση του εκπαιδευτικού. Αυτή η διαδικασία ψυχολογικά δεν διαφέρει από τη θυματοποίηση και μπορεί να φέρει τα αντίθετα αποτελέσματα.

Τέλος, όπως αναφέρει ο Fuller και οι συνεργάτες του (2013), οι μαθητές πρέπει να δουν τους εκπαιδευτικούς να χειρίζονται τις συγκρούσεις με μη επιθετικό τρόπο. Οι μαθητές θα σέβονται τους άλλους και δεν θα συμπεριφέρονται με βία εάν αντιληφθούν ότι οι ενήλικες στο περιβάλλον τους δεν υποστηρίζουν τη βία (Fuller, Gulbrandson, & Herman-Ukasick, 2013).

2.7. Ετοιμότητα Εκπαιδευτικών στην Πρόληψη και Διαχείριση της Επιθετικότητας

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Kourkoutas και οι συνεργάτες του (2011), τα συμπεράσματα των περισσότερων μελετών από την ελληνική επικράτεια αλλά και το εξωτερικό υπογραμμίζουν την έλλειψη κατάρτισης των εκπαιδευτικών και τη μη γνώση επαρκών στρατηγικών για την αντιμετώπιση των επιθετικών συμπεριφορών στο περιβάλλον του σχολείου (Kourkoutas, Georgiadi, & Xatzaki, 2011).

Συγκεκριμένα, αρκετοί είναι οι εκπαιδευτικοί που αρνούνται ή αδυνατούν να παρέμβουν αποτρεπτικά κατά την εκδήλωση περιστατικών εκφοβισμού στο σχολικό περιβάλλον, καθώς νιώθουν ότι δεν είναι έτοιμοι ή επαρκώς καταρτισμένοι για την αποτελεσματική αντιμετώπιση επιθετικών συμπεριφορών που εκδηλώνουν οι μαθητές τους (Κουρκούτας & Κοκκιάδη, 2015).

Αξιοσημείωτο είναι ότι ένα σημαντικό ποσοστό δασκάλων αλλά και μαθητών θεωρούν τον σχολικό εκφοβισμό, ως τη φυσική επίθεση ενός μαθητή προς έναν άλλο (Mellor, 1997), αυτό δείχνει άγνοια των εκπαιδευτικών αλλά και γενικότερα τις σχολικής κοινότητας ως προς τις μορφές που μπορεί να λάβει ο σχολικός εκφοβισμός, με αποτέλεσμα να μην εντοπίζονται άλλες μορφές όπως η σχεσιακή επιθετικότητα.

Συχνή είναι, επίσης, και η γενικότερη υποτίμηση του φαινομένου από την πλευρά του σχολείου, η αντίσταση στην αναγνώριση της ευθύνης των δασκάλων για τη διαχείριση προβληματικών καταστάσεων και η άρνηση αναζήτησης βοήθειας από ειδικό (Κουρκούτας & Κοκκιάδη, 2015).

Σε έρευνα των Li & Rukavina (2012), εντόπισαν μέσα από αναφορές μαθητών, ότι οι εκπαιδευτικοί Φυσικής Αγωγής κατά την διάρκεια των παιγνιδιών δραστηριοτήτων των παιδιών στον προαύλιο χώρο ήταν παρόντες στο 55% των περιστατικών πειράγματος, παρ' όλα αυτά οι πλειοψηφία των εκπαιδευτικών είτε το αγνόησαν, είτε απομακρύνθηκαν από την «σκηνή», και σε ορισμένες περιπτώσεις, γελούσαν με τα κακεντρεχή σχόλια των παιδιών-θυτών. Οι παρεμβάσεις των εκπαιδευτικών της συγκεκριμένης έρευνας περιλάμβαναν να λένε στα θύματα να αγνοούν τα σχόλια ή να αποφεύγουν τους δράστες. Τέλος, οι ερευνητές παρατήρησαν ότι οι μαθητές ανέφεραν ότι οι εκπαιδευτικοί Φυσικής Αγωγής είχαν περισσότερες πιθανότητες να παρεμβαίνουν σε περιστατικά σωματικής επιθετικότητας σε σύγκριση με την λεκτική επιθετικότητα, την οποία θεωρούσαν πιο ήπια μορφή επιθετικότητας,

με αποτέλεσμα πολλοί μαθητές να εκφράζουν πώς ένιωθαν ότι οι δάσκαλοί τους δεν ενδιαφέρθηκαν για την επιθετικότητα που εκδηλώνεται στο σχολείο τους (Li & Rukavina, 2012).

Όπως αναφέρει ο Mierzwinski και οι συνεργάτες του (2019), μεταξύ εκπαιδευτικών και παιδιών υπάρχει γενικότερα μια ασυμφωνία μεταξύ του χτυπήματος και του λεκτικού εκφοβισμού, η οποία απεικονίζει, μεταξύ άλλων, τις διαφορετικές ευαισθησίες ενηλίκων-παιδιών στο σχολιασμό με βάση τη διαφορά και τα επίπεδα αδικημάτων που προκαλούνται στο σχολικό περιβάλλον. Η διαφορά μεταξύ των ερμηνειών ενηλίκων και παιδιών προκαλεί περαιτέρω εντάσεις όταν οι εκπαιδευτικοί έχουν αναλάβει να υιοθετήσουν μια καθολική πολιτική κατά του εκφοβισμού (Mierzwinski, Cock, & Velija, 2019).

Σε έρευνα του Fuller και των συνεργατών του (2013), αναφέρθηκε ότι κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού, οι εκπαιδευτικοί Φυσικής Αγωγής πρέπει να είναι σε θέση να κατανοούν το επίπεδο του κάθε παιδιού και να το τοποθετούν στην κατάλληλη θέση. Διότι, συνήθως οι μαθητές που εκδηλώνουν επιθετικότητα είναι συχνά προικισμένοι και υπερέχουν στον αθλητισμό και τις σωματικές δραστηριότητες από τα υπόλοιπα παιδιά. Οι εκπαιδευτικοί κατά κύριο λόγο επιλέγουν αυτούς τους μαθητές και τους τοποθετούν σε καίριες θέσεις επειδή τους αρέσουν οι ικανότητες τους με αποτέλεσμα να παραγκωνίζονται τα υπόλοιπα παιδιά και να μην αναγνωρίζονται οι ικανότητες τους. Με αυτόν τον τρόπο οι εκπαιδευτικοί ευνοούν την επιθετικότητα και ενθαρρύνουν τα παιδιά-θύτες να εκδηλώσουν διάφορες μορφές απρόκλητης συμπεριφοράς (Fuller, Gulbrandson, & Herman-Ukasick, 2013).

Σε έρευνα των O'Connor & Graber (2014), η οποία διερεύνησε την επιθυμία των εκπαιδευτικών, και συγκεκριμένα των εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής, να καταπολεμήσουν τον εκφοβισμό διαπίστωσαν ότι πολλοί από αυτούς δεν ήξεραν πώς να συμπεριφέρονται ενάντια στον εκφοβισμό και συγκεκριμένα σε καταστάσεις λεκτικού εκφοβισμού. Επιπλέον, ορισμένοι εκπαιδευτικοί ενθάρρυναν αυτό το φαινόμενο ασυνείδητα μέσω του σχολικού προγράμματος σπουδών, κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων.

O Hand (2016) αλλά και ο Fuller και οι συνεργάτες του (2013), προτείνουν ότι όλα τα μέλη του σχολικού προσωπικού πρέπει να λαμβάνουν την κατάλληλη εκπαίδευση για τον εντοπισμό συμπεριφοράς εκφοβισμού, το πώς να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά αλλά και να είναι σε θέση να κατανοούν τις

επιπτώσεις του σε όλους τους εμπλεκόμενους μαθητές, διότι με αυτόν τον τρόπο θα μπορέσουν να σχεδιάσουν ένα κατάλληλο πρόγραμμα για την πρόληψη των εν λόγω συμπεριφορών. Τα μέλη του σχολικού προσωπικού έχουν συχνά παρανοήσεις σχετικά με τα χαρακτηριστικά των μαθητών που εκφοβίζουν και των μαθητών που εκφοβίζονται. Αυτό συχνά οδηγεί σε καταστάσεις στις οποίες ο εκφοβισμός δεν αναγνωρίζεται ή δεν αναγνωρίζεται σωστά με αποτέλεσμα οι εκπαιδευτικοί συχνά να μένουν εκτός της διαδικασίας παρέμβασης (Fuller, Gulbrandson, & Herman-Ukasick, 2013).

Έρευνα του Νικολάου (2013), εντόπισε μέσα από αναφορές παιδιών, ότι οι εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης όλων των ειδικοτήτων υστερούσαν όσον αφορά τη δυνατότητα τους, να εντοπίσουν και να διαγνώσουν τα κρούσματα επιθετικής συμπεριφοράς και σχολικού εκφοβισμού στη σχολική μονάδα. Συγκεκριμένα, οι εκπαιδευτικοί της έρευνας δεν έδιναν την απαιτούμενη σημασία στα περιστατικά βίας, όταν αυτά αναφέρονταν από τους μαθητές. Μάλιστα, οι άνδρες εκπαιδευτικοί παρουσιάζονταν λιγότερο ευαισθητοποιημένοι σ' αυτές τις αναφορές, υποτιμώντας τη σοβαρότητα των περιστατικών, ιδιαίτερα αυτά της λεκτικής και σωματικής βίας, συνδέοντάς τα, ατυχώς, με ανδρικά πρότυπα συμπεριφοράς. Επίσης, οι μαθητές, Έλληνες και αλλοδαποί, απέφευγαν να μιλούν στους δασκάλους τους για τις παρενοχλήσεις που δέχονταν. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο συγγραφέας *«οι δηλώσεις των μαθητών, μας αφήνουν να καταλάβουμε ότι δεν υφίσταται κάποια προνομιακή συμπεριφορά των εκπαιδευτικών απέναντι σε μία από τις δύο ομάδες (Έλληνες και αλλοδαποί). Απλώς, φαίνεται ότι δεν πιστεύουν ότι οι εκπαιδευτικοί θα αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τα φαινόμενα του εκφοβισμού, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις, ενδεχομένως να ντρέπονται να αναφερθούν σ' αυτά»*.

Στα ίδια συμπεράσματα καταλήγουν και άλλοι ερευνητές από την ελληνική επικράτεια (Kourkoutas & Giovazolias, 2015· Κουρκούτας, 2011), οι οποίοι αναφέρουν ότι η ελλιπής κατάρτιση των εκπαιδευτικών σε θέματα που αφορούν στην αντιμετώπιση καταστάσεων εκφοβισμού και θυματοποίησης στον χώρο του σχολείου είναι ένας παράγοντας που λειτουργεί ανασταλτικά στην αποτελεσματική διαχείριση του φαινομένου. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι εκπαιδευτικοί να νιώθουν ανασφαλείς μπροστά σε τέτοιου είδους συμπεριφορές και να μη γνωρίζουν πώς θα παρέμβουν αποτελεσματικά.

Ωστόσο, δεν μπορούμε να παραλείψουμε ότι σε έρευνα της Karachaliou & Theodotou (2012), η πλειοψηφία των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών προσχολικής και

πρωτοσχολικής εκπαίδευσης γνώριζαν όλες τις μορφές εκφοβισμού, τα σημάδια μέσω των οποίων μπορούν να αναγνωρίσουν εάν ένα παιδί είναι «θύμα» εκφοβισμού αλλά και πρακτικές αντιμετώπισης αυτών των συμπεριφορών στο σχολικό περιβάλλον. Βέβαια η συγκεκριμένη έρευνα έχει και κάποιους περιορισμούς, καθώς ήταν μελέτη περίπτωσης και το δείγμα το παιδιών αλλά και των εκπαιδευτικών προέρχονταν από μια σχολική μονάδα.

Τέλος, μια επιμόρφωση γύρω από το ζήτημα του εκφοβισμού θα βοηθούσε τους εκπαιδευτικούς να κατανοήσουν τα χαρακτηριστικά που συνθέτουν την πολυπλοκότητα και ιδιαιτερότητα του συγκεκριμένου φαινομένου, τις επιπτώσεις που επιφέρουν στη μαθησιακή, συναισθηματική και ψυχοκοινωνική εξέλιξη των εμπλεκόμενων παιδιών και θα τους ενθάρρυνε να αναλάβουν δράση για τη μείωση και την εξάλειψη αυτών των συμπεριφορών (Κουρκούτας, 2011).

2.8. Η Έρευνα για την Εμφάνιση Επιθετικότητας στις Αθλητικές Δραστηριότητες και το Παιχνίδι

Σε έρευνα της Μπογιατζή (2005), η οποία είχε σκοπό να εξετάσει τη σχέση μεταξύ της επιθετικότητας, των προσωπικών προσανατολισμών και της εσωτερικής-εξωτερικής παρακίνησης μαθητών γυμνασίου κατά την διάρκεια του παιχνιδιού τους στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής καθώς και τις διαφορές αυτών ως προς το φύλο και την τάξη. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι όσοι μαθητές έβρισκαν το μάθημα πιο ενδιαφέρον είχαν μικρότερη πιθανότητα να εκφοβίσουν τον αντίπαλο μη φυσικά. Ενώ όσοι μαθητές πιέζονταν ψυχικά και δεν παρακινούνταν είχαν μεγαλύτερη πιθανότητα να εκφοβίσουν τον αντίπαλο φυσικά. Επίσης, όσοι μαθητές ήταν προσανατολισμένοι στη μάθηση και παρακινούνταν εσωτερικά είχαν μικρότερη πιθανότητα να εκφοβίσουν τον αντίπαλο μη φυσικά. Τέλος, τα αγόρια διαπιστώθηκε πως διασκέδαζαν περισσότερο στο μάθημα, είχαν θετικότερη αντίληψη για την αθλητική τους ικανότητα, σημείωσαν υψηλότερα σκορ στην έλλειψη παρακίνησης και είχαν την τάση να εκφοβίζουν τον αντίπαλο φυσικά και μη φυσικά σε υψηλότερα επίπεδα από τα κορίτσια.

Η Sapouna (2008), σε έρευνα που πραγματοποίησε σε μαθητές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, εντόπισε ότι το ένα τέταρτο των θυμάτων ανέφερε ότι εκφοβίστηκε στο μάθημα της γυμναστικής. Όσον αφορά γενικότερα την έρευνα, το 8,2% όλων των μαθητών ήταν θύματα, το 5,8% ήταν εκφοβιστές και το 1,1% ήταν εκφοβιστές και θύματα. Τα αγόρια ανέφεραν σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι τα κορίτσια ότι εκφοβίζουν άλλους. Ωστόσο, όταν τα αποτελέσματα για μαθητές δημοτικού σχολείου εξετάστηκαν ξεχωριστά, βρέθηκαν αγόρια και κορίτσια να εκφοβίζουν σχεδόν εξίσου. Ο πιο συνηθισμένος τύπος θυματοποίησης που αναφέρθηκε τόσο από μαθητές δημοτικού όσο και από μαθητές γυμνασίου ήταν η «γενική ονομασία». Οι διαφορές μεταξύ των φύλων εντοπίστηκαν σε σχέση με τη σωματική θυματοποίηση, η οποία ήταν πιο συχνή στα αγόρια και τη διάδοση κακόβουλων φημών, η οποία ήταν πιο συχνή στα κορίτσια. Τέλος, εντοπίστηκε ότι η σωματική θυματοποίηση αυξανόταν σημαντικά καθώς οι μαθητές έκαναν τη μετάβαση από το δημοτικό στο γυμνάσιο.

Σε έρευνα της Λιάκου και των συνεργατών της (2010), διερευνήθηκε η ύπαρξη ή όχι συμπεριφορών εκφοβισμού και θυματοποίησης στη φυσική αγωγή αλλά και τη σχέση των παραπάνω συμπεριφορών με τη γενική αυτοαντίληψη, τους στόχους επίτευξης, το κλίμα παρακίνησης στο μάθημα της φυσικής αγωγής, καθώς και το βαθμό θυματοποίησης ανάμεσα στα δύο φύλα. Ως προς την ύπαρξη των συμπεριφορών εκφοβισμού και θυματοποίησης τα αποτελέσματα έδειξαν πως οι εξεταζόμενες συμπεριφορές υφίστανται στη φυσική αγωγή. Όσον αφορά το είδος εκφοβισμού και θυματοποίησης τα υψηλότερα σκορ υπήρχαν σε θέματα σχετικά με το «πείραγμα» και την «κοροϊδία» μεταξύ των μαθητών. Αρνητική ήταν η σχέση του εκφοβισμού και της γενικής αυτοαντίληψης που σημαίνει πως οι μαθητές που εκφράζονται μέσα από τη συμπεριφορά εκφοβισμού στη φυσική αγωγή ωθούνται σε αυτή εξαιτίας της χαμηλής αντίληψης που έχουν για τον εαυτό τους. Επίσης, αρνητική ήταν η σχέση της θυματοποίησης και της γενικής αυτοαντίληψης η οποία προσδιορίζει την χαμηλή αυτοαντίληψη των μαθητών στη φυσική αγωγή ως πιθανή αιτία της θυματοποίησής τους. Τέλος, σχετικά με το βαθμό θυματοποίησης και εκφοβισμού ανάμεσα στα αγόρια και στα κορίτσια τα αποτελέσματα έδειξαν διαφορές στον εκφοβισμό, με τα αγόρια να εκδηλώνουν σε μεγαλύτερο βαθμό επιθετικές συμπεριφορές από τα κορίτσια (Λιάκου, Διγγελίδης, Χατζηγεωργιάδης, & Παπαϊωάννου, 2010).

Η Τσιαντούλα (2011), σε έρευνα που πραγματοποίησε στην πόλη των Τρικάλων με δείγμα 239 μαθητές εντόπισε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό εμφάνισης του εκφοβισμού και θυματοποίησης παρατηρείται στη σχολική αυλή κατά την διάρκεια του παιχνιδιού και των διαφόρων δραστηριοτήτων των παιδιών. Η συγκεκριμένη έρευνα εντόπισε ότι οι ίδιοι μαθητές εκφοβίζουν/εκφοβίζονται και στη μη οργανωμένη φυσική δραστηριότητα εκτός σχολείου. Τα κορίτσια της έρευνας είναι θύματα εκφοβισμού περισσότερο από τα αγόρια. Επίσης, τα κορίτσια φάνηκε ότι ασκούσαν περισσότερο εκφοβισμό απ' ό,τι τα αγόρια.

Σε έρευνα της Παπανικολάου (2013), εξετάστηκε κατά πόσο η αντιλαμβανόμενη επάρκεια (αυτοαντίληψη, αυτοεκτίμηση) του παιδιού σχετίζεται με τη εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής στο Δημοτικό Σχολείο, με δείγμα 388 μαθητές ηλικίας 11 έως 12 ετών. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα παιδιά με χαμηλή αυτοεκτίμηση εμφανίζουν επιθετικές συμπεριφορές κατά την διάρκεια του παιχνιδιού τους στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής. Επίσης, τα αγόρια της έρευνας εμφάνισαν υψηλότερα επίπεδα επιθετικότητας και συγκεκριμένα σωματικής επιθετικότητας. Τέλος, τα παιδιά που είχαν ισχυρή αντίληψη για τις σχέσεις με τους συνομηλίκους τους αλλά και αυτοεκτίμηση, σέβονταν τους συμπαίκτες τους, ενώ τα παιδιά που δεν είχαν καλή αντίληψη για τη σχολική τους ικανότητα ή υστερούσαν στη διαγωγή, ήταν τα παιδιά που έκαναν τα πάντα για τη νίκη, και εκδήλωναν επιθετικότητα.

Σε έρευνα του Gano-Overway (2013), στην οποία συμμετείχαν 528 μαθητές ηλικίας 10 έως 15 ετών από την νοτιανατολική περιοχή των Ηνωμένων Πολιτειών, οι μαθητές στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής ανέφεραν ότι μερικές φορές είχαν θετική κοινωνική συμπεριφορά (π.χ., βοηθώντας έναν άλλο μαθητή, ενθαρρύνοντας κάποιον που είναι λυπημένος) και σπάνια είχαν αντικοινωνική συμπεριφορά (π.χ. διάδοση δυσάρεστων ιστοριών, χτύπημα άλλου μαθητή). Ωστόσο, παρόλο που στην παρούσα έρευνα υπήρχαν χαμηλά επίπεδα αντικοινωνικής συμπεριφοράς, το 28% των μαθητών αναγνώρισαν ότι εκφοβίστηκαν τουλάχιστον μία φορά κατά τη διάρκεια του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής, ενώ το 39% των μαθητών σημείωσε ότι εκφοβίστηκε στο ευρύτερο περιβάλλον του σχολείου. Επομένως, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο ερευνητής *«υπάρχει κάποιο επίπεδο εκφοβισμού και γενικής αντικοινωνικής συμπεριφοράς μεταξύ των μαθητών στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής»*. Τέλος, τα κορίτσια της έρευνας ανέφεραν υψηλότερα επίπεδα γνωστικής και συναισθηματικής ενσυναίσθησης και θετικών κοινωνικών συμπεριφορών σε

σύγκριση με τα αγόρια, αλλά δεν προέκυψαν διαφορές όσον αφορά τις αντικοινωνικές συμπεριφορές ή εκφοβισμό.

Σε άλλη έρευνα των O'Connor και Graber (2014), όπου η συλλογή δεδομένων περιελάμβανε επίσημες και ανεπίσημες συνεντεύξεις με 24 μαθητές, 4 καθηγητές και 20 παρατηρήσεις μαθημάτων Φυσικής Αγωγής της 6ης τάξης. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι ενήλικες μελετούν τους μαθητές για να υποστηρίξουν ένα κλίμα εκφοβισμού παρέχοντας μικτές πληροφορίες σχετικά με τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις, αγνοώντας τις μη φυσικές περιπτώσεις εκφοβισμού και προωθώντας ακατάλληλες επιλογές προγράμματος σπουδών. Οι συμμετέχοντες αναφέρουν επίσης ότι οι αντιληπτές διαφορές όπως η εμφάνιση, το μέγεθος του σώματος, η σωματική ικανότητα και η προσωπική ενδυμασία πυροδοτούν τα περισσότερα επεισόδια παρενόχλησης κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής. Επιπλέον, οι μαθητές αντιλαμβάνονται ότι ο φόβος εμποδίζει πολλούς από να αναφέρουν περιπτώσεις εκφοβισμού σε εκείνους που έχουν την εξουσία, να βοηθούν τους εκφοβισμένους φίλους και να αισθάνονται ασφαλείς σε ορισμένες τοποθεσίες κατά την διάρκεια του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής. Τέλος, οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί αναφέρουν ότι ο εκφοβισμός επηρεάζει την επιθυμία των μαθητών να συμμετάσχουν στη Φυσική Αγωγή.

Σε έρευνα των Βρυωνίδη & Αναγνώστου (2014), στην οποία διερεύνησαν τη συχνότητα του φαινομένου του σχολικού εκφοβισμού, των μορφών άσκησης βίας και θυματοποίησης, που λαμβάνουν χώρα στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής, και συμμετείχαν 330 μαθητές και μαθήτριες, ηλικίας 9 μέχρι 12 ετών, από τέσσερα Δημοτικά Σχολεία της Επαρχίας Λεμεσού. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι κατά την διάρκεια του μαθήματος Φυσικής Αγωγής τα παιδιά εκδηλώνουν εκφοβιστικές συμπεριφορές, ωστόσο όχι σε τόσο μεγάλο βαθμό. Ένα ποσοστό παιδιών κοντά στο 24% δήλωσαν ότι έχουν θυματοποιηθεί 1-2 φορές τον μήνα, ενώ ένα μικρότερο ποσοστό της τάξεως του 4,2% αρκετές φορές τον μήνα. Η συχνότερη μορφή βίας που εντοπίστηκε στην παρούσα έρευνα ήταν η λεκτική. Σχετικά με το πώς οι μορφές εκφοβισμού διαφοροποιούνται ανάμεσα σε αγόρια και κορίτσια, η παρούσα έρευνα έδειξε πως τα αγόρια παρουσίασαν στατιστικά σημαντικές διαφορές, τόσο στις άμεσες μορφές, όσο και στις έμμεσες μορφές εκφοβισμού. Ειδικότερα, τα αγόρια παρουσίασαν στατιστικά σημαντικές διαφορές από τα κορίτσια ως προς την άμεση λεκτική θυματοποίηση, την άμεση σωματική θυματοποίηση, την έμμεση

θυματοποίηση που δηλώνει απειλές και εξαναγκασμό, και στις αντίστοιχες μορφές άσκησης βίας.

Οι Βλάχου, Μπότσογλου, & Ανδρέου (2016), σε έρευνα που πραγματοποίησαν σε 8 σχολικές μονάδες προσχολικής αγωγής, με δείγμα 167 παιδιά ηλικίας 4 έως 6 ετών, εντόπισαν ότι κατά την διάρκεια του ομαδικού ή δυαδικού παιχνιδιού στο χώρο του νηπιαγωγείου τα παιδιά εκδήλωναν πρώιμες μορφές εκφοβιστικής συμπεριφοράς. Τα επεισόδια θυματοποίησης εκδηλώνονταν με μεγαλύτερη συχνότητα στον εσωτερικό χώρο του σχολείου παρά στον αύλειο χώρο. Η συνηθέστερη μορφή πρώιμης εκφοβιστικής συμπεριφοράς ήταν η σωματική, ενώ τελευταία ήταν η διάδοση φημών. Τέλος, ο μέσος όρος των συμμετεχόντων παιδιών που εκδήλωναν κάποια πρώιμη μορφή εκφοβιστικής συμπεριφοράς ήταν 10,5% ενώ των παιδιών που δέχονταν ήταν 8,3%.

Τέλος, σε έρευνα του Addai-Tuffour και των συνεργατών του (2018), όπου πραγματοποίησαν έρευνα σε παιδιά και εκπαιδευτικούς Φυσικής Αγωγής Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι πιο συχνά εμφανιζόμενες επιθετικές συμπεριφορές κατά την διάρκεια του παιχνιδιού των παιδιών στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής ήταν η οι κλοτσιές, τα δαγκώματα, οι λεκτικές επιθέσεις και ο θόρυβος. Η αιτία των επιθετικών συμπεριφορών ήταν η αντιγραφή θορύβου, ο εκφοβισμός, τα αντίποινα όταν θύμωναν από άλλα παιδιά, η απογοήτευση, το χτύπημα φίλων, τα πειράγματα, οι φωνές για να τραβήξουν την προσοχή. Ως τον καταλληλότερο τρόπο αντιμετώπισης της επιθετικής συμπεριφοράς οι εκπαιδευτικοί θεωρούσαν τη χρήση της τιμωρίας, ακολουθούσε η τροποποίηση συμπεριφοράς όπως να παρέχουν συμβουλές στους μαθητές όταν είναι απαραίτητο ενώ στη συνέχεια ήταν η προσέγγιση των δύσκολων παιδιών με αγάπη, δίνοντας θετικές ανταμοιβές για καλή συμπεριφορά αλλά και καθορισμός σταθερών και συνεκτικών ορίων. Τέλος, υπήρχαν και ορισμένοι εκπαιδευτικοί που δήλωσαν ότι αγνοούσαν τους μαθητές που δεν τηρούσαν τους κανόνες της τάξης και επαινούσαν εκείνους που τηρούσαν τους κανόνες.

Κεφάλαιο 3^ο: Μεθοδολογία της Έρευνας

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζεται η ερευνητική διαδικασία που ακολουθήθηκε για την συλλογή και ανάλυση των δεδομένων. Τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν ήταν ποσοτικά, τα οποία αξιολογήθηκαν και αναλύθηκαν για την εξαγωγή των αποτελεσμάτων τα οποία παρουσιάζονται στην συνέχεια.

3.1. Δείγμα

Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από 281 εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, και συγκεκριμένα, από 97 Νηπιαγωγούς (34,5%), 101 Δασκάλους/λες (35,9%) και 83 εκπαιδευτικούς Φυσικής Αγωγής (29,5%). Επίσης, οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στην παρούσα έρευνα προέρχονταν από τρεις Περιφερειακές ενότητες της χώρας μας, και συγκεκριμένα, 98 από τα Ιωάννινα (34,9%), 116 από την Καρδίτσα (41,3%), και τέλος 67 από τα Τρίκαλα (23,8%). Η επιλογή των εκπαιδευτικών δεν πραγματοποιήθηκε με κάποια συστηματική μέθοδο, αλλά βάσει της δυνατότητας πρόσβασης στα σχολεία και τους εκπαιδευτικούς.

3.2. Εργαλεία Μέτρησης

Η μέθοδος που επιλέχθηκε για την συλλογή και επεξεργασία των δεδομένων και συνεπώς την υλοποίηση της ποσοτικής έρευνας είναι το ερωτηματολόγιο. Είναι ένα έντυπο που περιέχει μια σειρά δομημένων ερωτήσεων οι οποίες παρουσιάζονται σε μια συγκεκριμένη σειρά και στις οποίες ο ερωτώμενος καλείται να απαντήσει γραπτά (Bryman, 2017). Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα έρευνα αποτελείται από σαράντα πέντε ερωτήσεις κλειστού τύπου. Οι ερωτήσεις αυτές επιτρέπουν στον ερωτώμενο να επιλέξει μόνο μία από τις απαντήσεις που δίνονται. Είναι πολύ ξεκάθαρες και γι' αυτό ακριβώς η επεξεργασία είναι πολύ πιο εύκολη. Η κατάρτιση των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου έγινε αφού πρώτα προσδιορίστηκαν και εξειδικεύτηκαν οι στόχοι της έρευνας, επιλέχθηκε η μέθοδος συλλογής των δεδομένων και κατανοήθηκαν τα ειδικά χαρακτηριστικά των ερωτώμενων (Παπαναστασίου & Παπαναστασίου, 2016· Cohen, Manion, & Morrison, 2008). Το ερωτηματολόγιο είχε σκοπό να διερευνήσει πέντε κύριες θεματικές ενότητες:

A) Η πρώτη ενότητα του ερωτηματολογίου (ερωτήσεις 1 έως 7) περιλαμβάνει ερωτήσεις που αναφέρονται στα προσωπικά χαρακτηριστικά του ερωτώμενου και σχετίζονται με:

- το φύλο,
- την ηλικία,
- τα χρόνια υπηρεσίας,
- τις πρόσθετες σπουδές,
- την ειδικότητα,
- το αν έχουν συμμετάσχει σε Επιμορφωτικά σεμινάρια
- και το αν έχουν παρακολουθήσει σχετικά μαθήματα στο Πανεπιστήμιο

B) Η δεύτερη ενότητα του ερωτηματολογίου (ερωτήσεις 8 έως 16) περιλαμβάνει ερωτήσεις που διερευνούν τις απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με την ύπαρξη επιθετικότητας, όπως:

- αν τα παιδιά εκδηλώνουν επιθετικότητα,
- αν η επιθετικότητα είναι συχνότερη στην σχολική αυλή,
- αν είναι επαναλαμβανόμενη και σκόπιμη,
- αν χαρακτηρίζεται από ανισότητας δύναμης μεταξύ θύτη και θύματος,
- αν προκαλεί δυσάρεστα συναισθήματα στον αποδέκτη,
- και τέλος ποιες μορφές παίρνει (σωματική, λεκτική, κοινωνικός αποκλεισμός)

Γ) Η τρίτη ενότητα του ερωτηματολογίου (ερωτήσεις 17 έως 27) περιλαμβάνει ερωτήσεις που διερευνούν τις απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με το φύλο αλλά και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών που εκδηλώνουν ή δέχονται επιθετική συμπεριφορά, όπως:

- αν τα αγόρια ή κορίτσια εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά και αν αυτές οι πράξεις έχουν στόχο άτομα του ίδιου ή ετέρου φύλου,
- αν τα παιδιά με μειωμένο επίπεδο κινητικών δεξιοτήτων δέχονται επιθετική συμπεριφορά,
- αν τα παχύσαρκα παιδιά δέχονται επιθετική συμπεριφορά,

- αν τα παιδιά με διαταραχή ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητα δέχονται επιθετική συμπεριφορά,
- και τέλος αν τα παιδιά με μεταναστευτικό υπόβαθρο δέχονται ή εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά

Δ) Η τέταρτη ενότητα του ερωτηματολογίου (ερωτήσεις 28 έως 38) περιλαμβάνει ερωτήσεις που διερευνούν τις στάσεις και απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με πρακτικές που ίσως βοηθούν στην εξάλειψη του φαινομένου, όπως:

- η επιλογή μη ανταγωνιστικών παιχνιδιών αλλά και η τήρηση συγκεκριμένων κανόνων,
- η διεξαγωγή των δραστηριοτήτων σε κλειστό χώρο,
- η συνεργασία εκπαιδευτικών και γονέων,
- η υιοθέτηση αυταρχικών συμπεριφορών αλλά και η εποπτεία του εκπαιδευτικού,
- οι καλές διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ παιδιών και εκπαιδευτικών,
- η κατάλληλα διαμορφωμένοι χώροι,
- η επιλογή ο εκπαιδευτικός να δίνει χρόνο στα παιδιά ώστε να λύνουν μόνα τις διαφορές τους,
- και τέλος η παρότρυνση του ώστε τα παιδιά να μιλούν όταν δέχονται επιθετική συμπεριφορά,

Ε) Η πέμπτη ενότητα του ερωτηματολογίου (ερωτήσεις 39 έως 45) περιλαμβάνει ερωτήσεις που διερευνούν τις στάσεις και απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με την εκπαιδευτική ετοιμότητα τους όσον αφορά την πρόληψη και διαχείριση επιθετικών συμπεριφορών, όπως:

- αν γνωρίζουν πρακτικές πρόληψης,
- αν γνωρίζουν πώς να διαχειριστούν τους θύτες,
- αν γνωρίζουν πώς να υποστηρίξουν τα θύματα,
- αν μπορούν να παρέμβουν και να διευθετήσουν περιστατικά,
- αν μπορούν να αξιολογήσουν την βαρύτητα ενός περιστατικού,
- και τέλος αν τους προκαλεί άγχος η αντιμετώπιση ενός περιστατικού

3.3. Έλεγχος Κανονικότητας της Κατανομής και Αξιοπιστία Εσωτερικής Συνοχής Ερωτηματολογίου

Αρχικά έγινε έλεγχος κανονικότητας της κατανομής των τιμών των μεταβλητών με το Kolmogorov-Smirnov και βρέθηκε το p value μικρότερο του .001, πράγμα που σημαίνει ότι δεν υπάρχει ομαλή κατανομή στις απαντήσεις του ερωτηματολογίου.

Όσον αφορά, την αξιοπιστία εσωτερικής συνοχής τόσο σε μια υποκλίμακα (ορισμένες ερωτήσεις) όσο και σε ολόκληρη κλίμακα (ολόκληρο το σύνολο των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου) εκτιμήθηκε με το συντελεστή Cronbach's alpha που δείχνει την ομοιογένεια μιας κλίμακας. Χρησιμοποιείται για να μετρήσει την αξιοπιστία σε εργαλεία μέτρησης. Μπορεί να εφαρμοστεί όχι μόνο σε μία πρόταση ή σε μία υποκλίμακα αλλά και στο σύνολο του εργαλείου που μετράει την ίδια έννοια (μεταβλητή). Η αξιοπιστία εσωτερικής συνοχής (internal consistency) είναι ένας δείκτης που φανερώνει κατά πόσο διαφορετικές προτάσεις μετρούν την ίδια έννοια-μεταβλητή. Ο Cronbach alpha είναι ο πιο ευρέως χρησιμοποιούμενος από τους δείκτες αξιοπιστίας και είναι γενικά αποδεκτό ότι η τιμή του πρέπει να είναι μεγαλύτερη του 0,7 (Nunnally & Bernstein, 1994· Cronbach, 1951). Εντούτοις, μερικοί ερευνητές αποδέχονται και μικρότερες τιμές, της τάξης του 0,6 και πάνω (DeVellis, 2012).

Πριν την διανομή του ερωτηματολογίου στο σύνολο του δείγματος πραγματοποιήθηκε μια πιλοτική έρευνα ώστε να γίνουν οι απαραίτητες διορθώσεις και τροποποιήσεις. Στην πιλοτική έρευνα συμμετείχαν 21 διαφορετικοί εκπαιδευτικοί από τους τρεις νομούς (Ιωάννινα, Καρδίτσα και Τρίκαλα). Η τιμή του συντελεστή αξιοπιστίας Cronbach's alpha στην πιλοτική έρευνα για το σύνολο του ερωτηματολογίου ήταν 0,746.

Η τιμή του συντελεστή αξιοπιστίας Cronbach's alpha έπειτα από την τελική διανομή στο σύνολο του δείγματος είναι 0,876. (Πίνακας 1)

Πίνακας 1: Αποτελέσματα ελέγχου αξιοπιστίας Cronbach's alpha τελικής έρευνας

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,876	38

Η τιμή του συντελεστή αξιοπιστίας Cronbach's alpha έπειτα από την τελική διανομή στο σύνολο του δείγματος για την κατηγορία των ερωτήσεων Β. είναι 0,702. (Πίνακας 2)

Πίνακας 2: Αποτελέσματα ελέγχου αξιοπιστίας Gronbach's alpha Κλίμακας Β τελικής έρευνας

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,702	9

Η τιμή του συντελεστή αξιοπιστίας Cronbach's alpha έπειτα από την τελική διανομή στο σύνολο του δείγματος για την κατηγορία των ερωτήσεων Γ. είναι 0,876. (Πίνακας 3)

Πίνακας 3: Αποτελέσματα ελέγχου αξιοπιστίας Gronbach's alpha κλίμακας Γ τελικής έρευνας

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,876	11

Η τιμή του συντελεστή αξιοπιστίας Cronbach's alpha έπειτα από την τελική διανομή στο σύνολο του δείγματος για την κατηγορία των ερωτήσεων Δ. είναι 0,813. (Πίνακας 4)

Πίνακας 4: Αποτελέσματα ελέγχου αξιοπιστίας Gronbach's alpha κλίμακας Δ τελικής έρευνας

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,813	11

Η τιμή του συντελεστή αξιοπιστίας Cronbach's alpha έπειτα από την τελική διανομή στο σύνολο του δείγματος για την κατηγορία των ερωτήσεων Ε. είναι 0,751. (Πίνακας 5)

Πίνακας 5: Αποτελέσματα ελέγχου αξιοπιστίας Gronbach's alpha κλίμακας Ε τελικής έρευνας

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
,751	7

Παρατηρούμε ότι στην έρευνα της παρούσας μελέτης, οι συντελεστές αξιοπιστίας Cronbach's alpha σε όλες τις περιπτώσεις ήταν μεγαλύτεροι από την τιμή 0,700 που είναι το αποδεκτό όριο αξιοπιστίας που έχει θέση η επιστημονική κοινότητα.

3.4. Στατιστική Επεξεργασία και Ανάλυση των Δεδομένων

Η στατιστική επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων βασίστηκε στο στατιστικό πρόγραμμα SPSS (Statistical Package for Social Sciences) έκδοση 21, ένα από τα πιο δημοφιλή, ευέλικτα και εύχρηστα στατιστικά πακέτα για την ανάλυση και πραγματοποίηση ποσοτικών ερευνών, ιδιαίτερα αυτών που περιλαμβάνουν ερωτήσεις κλειστού τύπου.

- **Περιγραφική στατιστική (Descriptive Statistics):** Στην περιγραφική ανάλυση υπολογίστηκαν συγκεκριμένοι στατιστικοί δείκτες (μέσος όρος, συχνότητα, εύρος) και δημιουργήθηκαν κατάλληλα διαγράμματα και πίνακες για την οπτική απεικόνιση των μεταβλητών.
- **Ο υπολογισμός χ^2 (Chi square Test):** Ο έλεγχος χ^2 (Pearson chi-square) αποτελεί επαγωγικό έλεγχο μέσω του οποίου ελέγχουμε την υπόθεση ότι οι δύο μεταβλητές του πίνακα συνάφειας είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους (δηλαδή ότι μεταβολές στις τιμές της μιας δεν προκαλούν μεταβολές στις τιμές της άλλης). Η ανεξαρτησία δύο μεταβλητών κατηγοριών, ελέγχεται με τη βοήθεια μιας συνάρτησης που βασίζεται στις διαφορές ανάμεσα στις παρατηρούμενες και τις αναμενόμενες συχνότητες. Ο έλεγχος υποθέσεων είναι:

H0 = Οι μεταβλητές X και Y είναι ανεξάρτητες

H1 = Οι μεταβλητές X και Y ΔΕΝ είναι ανεξάρτητες

Εφαρμόζουμε το χ^2 test σε επίπεδο σημαντικότητας $\alpha=0,05$. Αν το p-value για το χ^2 test $\leq 0,05$ τότε απορρίπτουμε την H0 και συνεπώς οι μεταβλητές δεν είναι ανεξάρτητες. Αν το p-value για το χ^2 test $> 0,05$, τότε δεν απορρίπτουμε την H0 και συνεπώς οι μεταβλητές είναι ανεξάρτητες. Με το χ^2 (Chi square Test) θα εξεταστεί η σχέση ανάμεσα σε δύο ποιοτικές μεταβλητές π.χ. φύλο και απαντήσεις σε κάποια ερώτηση.

- **Independent samples t-test:** Στην περίπτωση αυτή ο έλεγχος αφορά δύο ανεξάρτητους πληθυσμούς, στους οποίους η κατανομή της ποσοτικής μεταβλητής είναι κανονική με μέσες τιμές μ_1 και μ_2 και τυπικές αποκλίσεις σ_1 και σ_2 αντίστοιχα. Ο έλεγχος που γίνεται είναι ο εξής:

$$H_0: \mu_1 = \mu_2$$

$$H_1: \mu_1 \neq \mu_2$$

Αν το p-value για το t-test $\leq 0,05$ τότε απορρίπτουμε την H_0 και συνεπώς οι μεταβλητές δεν είναι ανεξάρτητες. Αν το p-value για το t-test $> 0,05$, τότε δεν απορρίπτουμε την H_0 και συνεπώς οι μεταβλητές είναι ανεξάρτητες.

- **Ανάλυση Διακύμανσης Μονής Κατεύθυνσης (One-Way ANOVA):** Η ανάλυση διακύμανσης μονής κατεύθυνσης εφαρμόζεται στις περιπτώσεις που θέλουμε να συγκρίνουμε περισσότερες από δύο υπό-ομάδες (δείγματα) ως προς μία μεταβλητή. Χρησιμοποιείται μία μεταβλητή ομαδοποίησης για να δηλώσουμε την ομάδα στην οποία ανήκουν οι συμμετέχοντες και μία μεταβλητή όπου καταχωρούμε τη μέτρηση στη μεταβλητή που μας ενδιαφέρει για κάθε συμμετέχοντα.
- **Ανάλυση αξιοπιστίας (Reliability and Item Analysis):** Οι δείκτες αξιοπιστίας παρέχουν μία εκτίμηση του ποσοστού της κοινής διακύμανσης μεταξύ του παρατηρούμενου και του πραγματικού σκορ. Ένας από τους ευρέως χρησιμοποιούμενους δείκτες αξιοπιστίας είναι ο Cronbach's α (alpha) ή αλλιώς δείκτης εσωτερικής συνέπειας (internal consistency coefficient). (Cronbach, 1951).

Κεφάλαιο 4^ο: Αποτελέσματα της Έρευνας

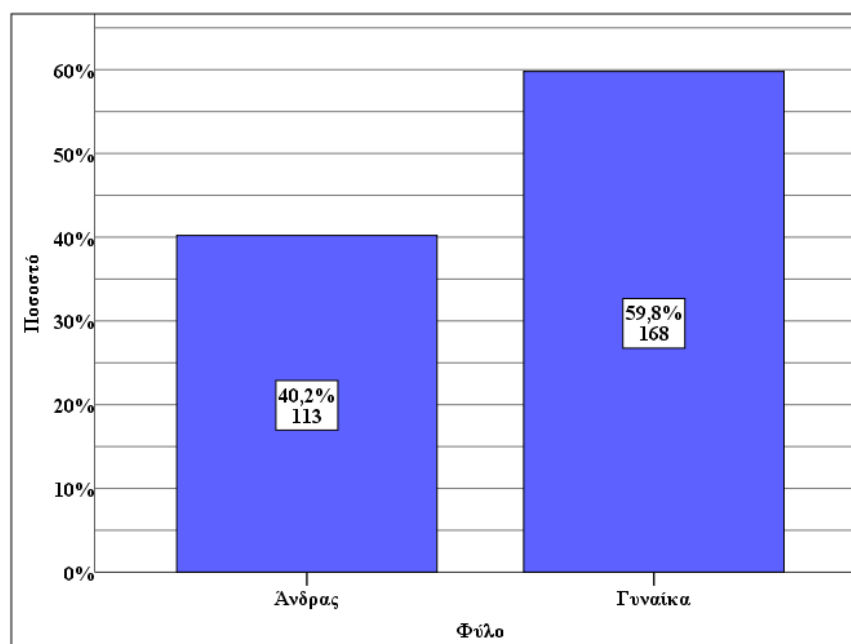
Σε αυτό το κεφάλαιο θα παρουσιαστούν τα περιγραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος με την μορφή ραβδογραμμάτων, στη συνέχεια τα αποτελέσματα των ερωτήσεων με την μορφή ραβδογραμμάτων και πινάκων και τέλος τα αποτελέσματα της διερεύνησης συσχετίσεων, ανάμεσα στις κλίμακες του ερωτηματολογίου με τα περιγραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος, αλλά και ανάμεσα στις απαντήσεις των επιμέρους ερωτήσεων των κλιμάκων με τα περιγραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος.

Για την καλύτερη και συνοπτικότερη παρουσίαση των αποτελεσμάτων θα παρατεθούν τα ραβδογράμματα και οι πίνακες μόνο στις ερωτήσεις που υπάρχει κάποια συσχέτιση.

4.1. Περιγραφικά Χαρακτηριστικά

4.1.1.1. Περιγραφικά χαρακτηριστικά σχετικά με το φύλο των συμμετεχόντων

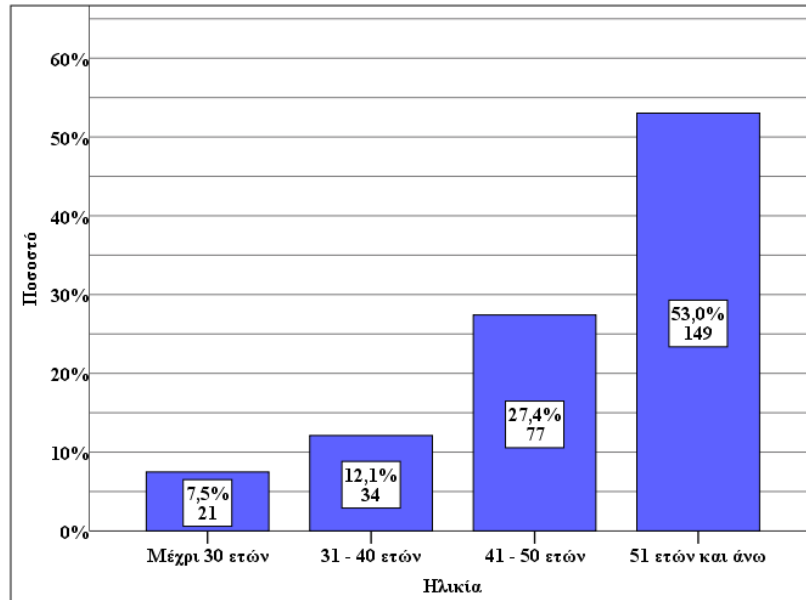
Από τους 281 ερωτώμενους εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν στην παρούσα έρευνα οι 113 ήταν άνδρες (40,2%) και οι 168 ήταν γυναίκες (59,8%). (Σχήμα 1)

Σχήμα 1: Η κατανομή των εκπαιδευτικών ως προς το Φύλο

4.1.1.2. Περιγραφικά χαρακτηριστικά σχετικά με την ηλικία των συμμετεχόντων

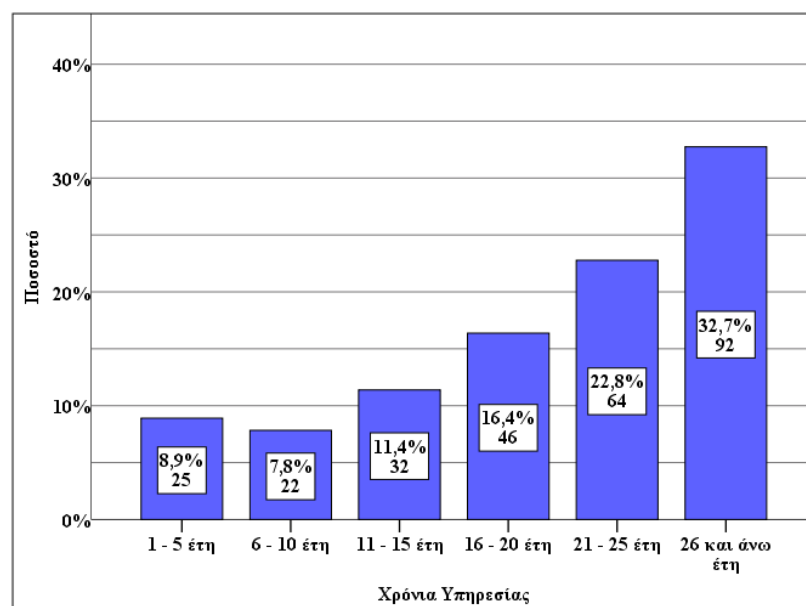
Όσον αφορά την ηλικία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών, 21 (7,5%) είχαν ηλικία μέχρι 30 ετών, 34 (12,1%) ήταν μεταξύ 31 – 40 ετών, 77 (27,4%) ήταν μεταξύ 41 – 50 ετών και τέλος, 149 (53,0%) ήταν 51 ετών και άνω. (Σχήμα 2)

Σχήμα 2: Η κατανομή των εκπαιδευτικών ως προς την Ηλικία

4.1.1.3. Περιγραφικά χαρακτηριστικά σχετικά με τα χρόνια υπηρεσίας των συμμετεχόντων

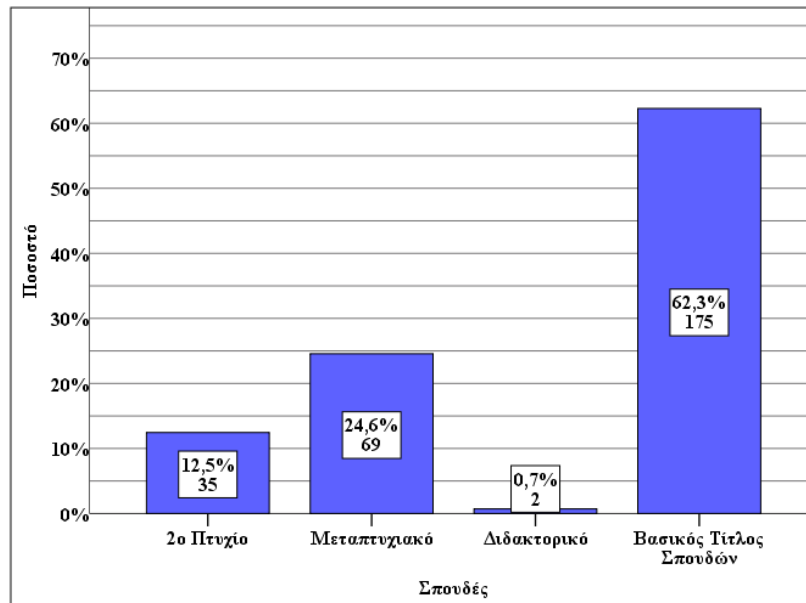
Όσον αφορά τα χρόνια υπηρεσίας των ερωτώμενων εκπαιδευτικών, 25 (8,9%) είχαν 1-5 έτη, 22 (7,8%) είχαν 6-10 έτη, 32 (11,4%) είχαν 11-15 έτη, 46 (16,4%) είχαν 16-20 έτη, 64 (22,8%) είχαν 21-25 έτη και τέλος, 92 (32,7%) είχαν 26 έτη και άνω. (Σχήμα 3)

Σχήμα 3: Η κατανομή των εκπαιδευτικών ως προς τα Χρόνια Υπηρεσίας

4.1.1.4. Περιγραφικά χαρακτηριστικά σχετικά με τις σπουδές των συμμετεχόντων

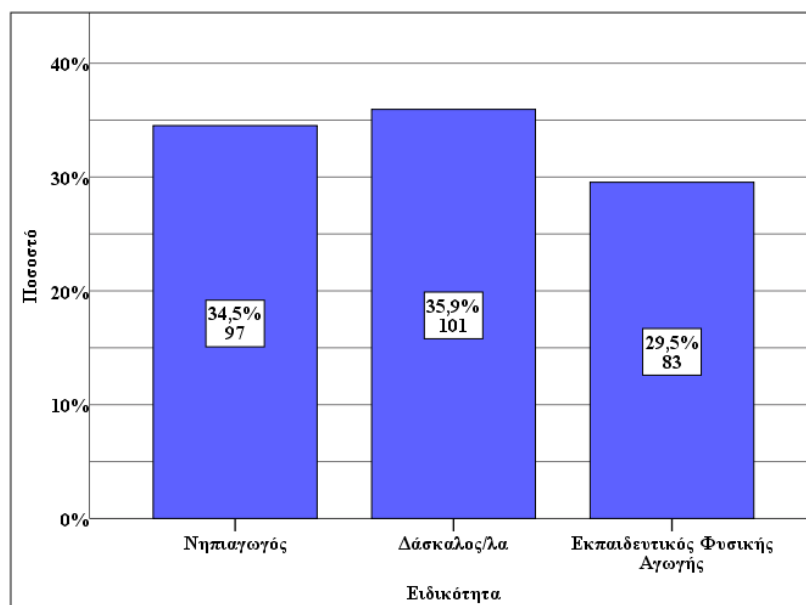
Αναφορικά με τις σπουδές των ερωτώμενων εκπαιδευτικών, 35 (12,5%) άτομα είχαν 2^ο πτυχίο, 69 (24,6%) άτομα είχαν μεταπτυχιακό, 2 (0,7%) διδακτορικό, ενώ 175 (62,3%) άτομα είχαν μόνο το βασικό τίτλο σπουδών. (Σχήμα 4)

Σχήμα 4: Η κατανομή των εκπαιδευτικών ως προς τις Σπουδές

4.1.1.5. Περιγραφικά χαρακτηριστικά σχετικά με την ειδικότητα των συμμετεχόντων

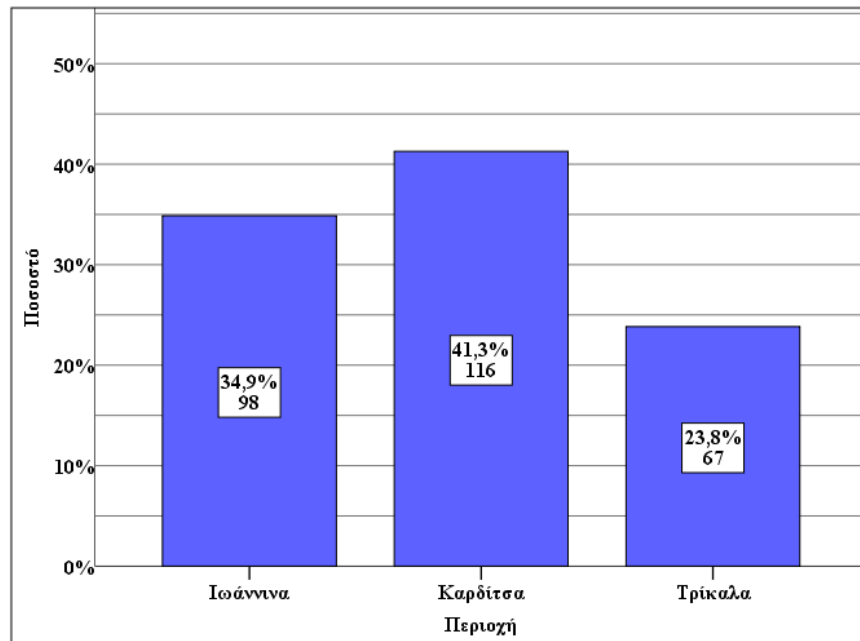
Αναφορικά με την κατανομή των εκπαιδευτικών του δείγματος ως προς την ειδικότητα, 97 (34,5%) ήταν νηπιαγωγοί, 101 (35,9%) ήταν δάσκαλοι και 83 (29,5%) ήταν γυμναστές. (Σχήμα 5)

Σχήμα 5: Η κατανομή των εκπαιδευτικών ως προς την Ειδικότητα

4.1.1.6. Περιγραφικά χαρακτηριστικά σχετικά με την περιοχή των συμμετεχόντων

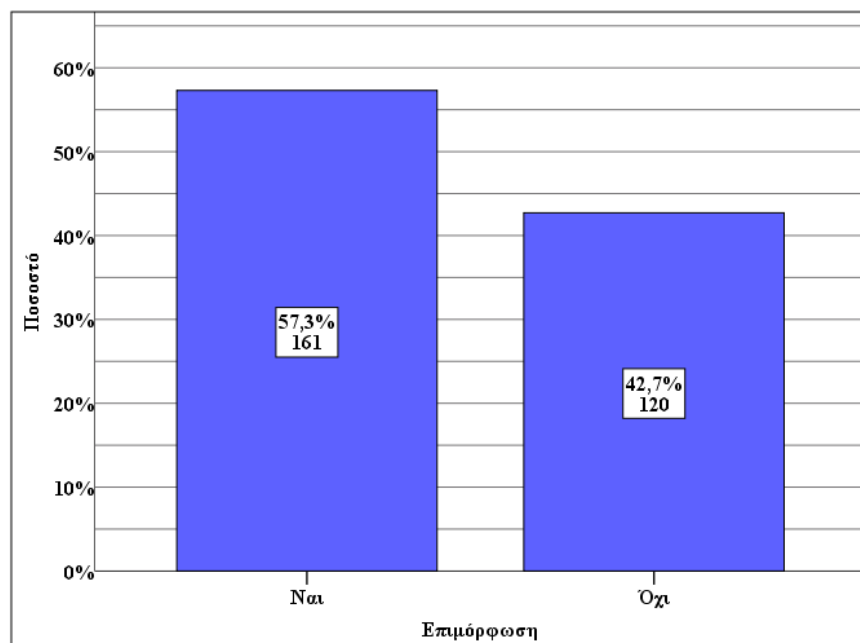
Η κατανομή του δείγματος ως προς την περιοχή δείχνει ότι 98 (34,9%) εκπαιδευτικοί ήταν από την περιοχή των Ιωαννίνων, 116 (41,3%) από την περιοχή της Καρδίτσας και 67 (23,8%) από την περιοχή των Τρικάλων. (Σχήμα 6)

Σχήμα 6: Η κατανομή των εκπαιδευτικών ως προς την Περιοχή

4.1.1.7. Περιγραφικά χαρακτηριστικά σχετικά με την Επιμόρφωση των συμμετεχόντων

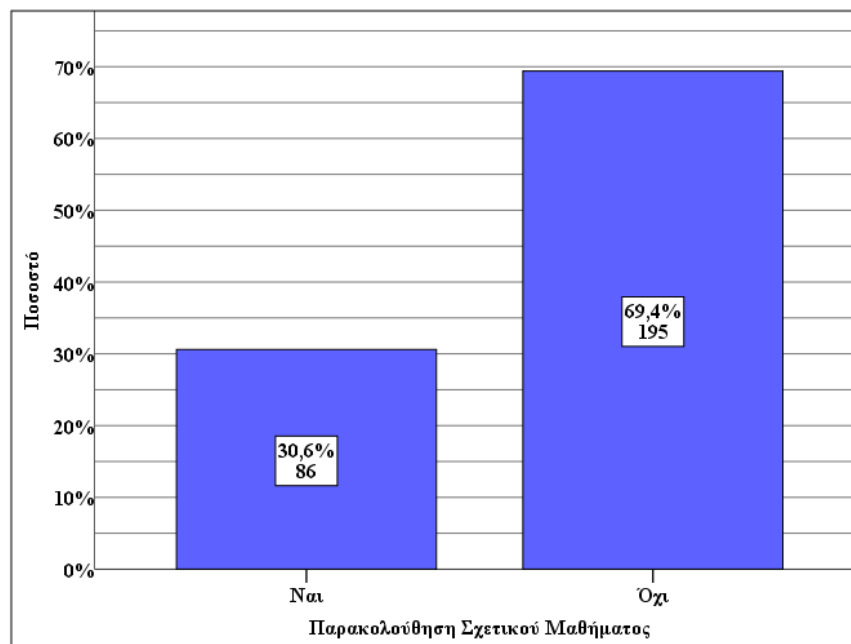
Η κατανομή των ερωτώμενων εκπαιδευτικών ως προς το αν έχουν παρακολουθήσει κάποιο επιμορφωτικό σεμινάριο σχετικό με την επιθετικότητα/βία, δήλωσαν ότι 161(57,3%) εκπαιδευτικοί το έχουν κάνει. (Σχήμα 7)

Σχήμα 7: Η κατανομή των εκπαιδευτικών ως προς την παρακολούθηση Επιμορφωτικών Σεμιναρίων

4.1.1.8.Περιγραφικά χαρακτηριστικά σχετικά με την παρακολούθηση σχετικού μαθήματος

Η κατανομή των ερωτώμενων εκπαιδευτικών ως προς το αν έχουν παρακολουθήσει κάποιο μάθημα, σχετικό με την διαχείριση και αντιμετώπιση επιθετικών συμπεριφορών, κατά την διάρκεια των σπουδών τους στο πανεπιστήμιο, δήλωσαν ότι 86 (30,6%) εκπαιδευτικοί έχουν παρακολουθήσει ενώ 195 (69,4%) εκπαιδευτικοί δεν έχουν παρακολουθήσει κανένα σχετικό μάθημα. (Σχήμα 8)

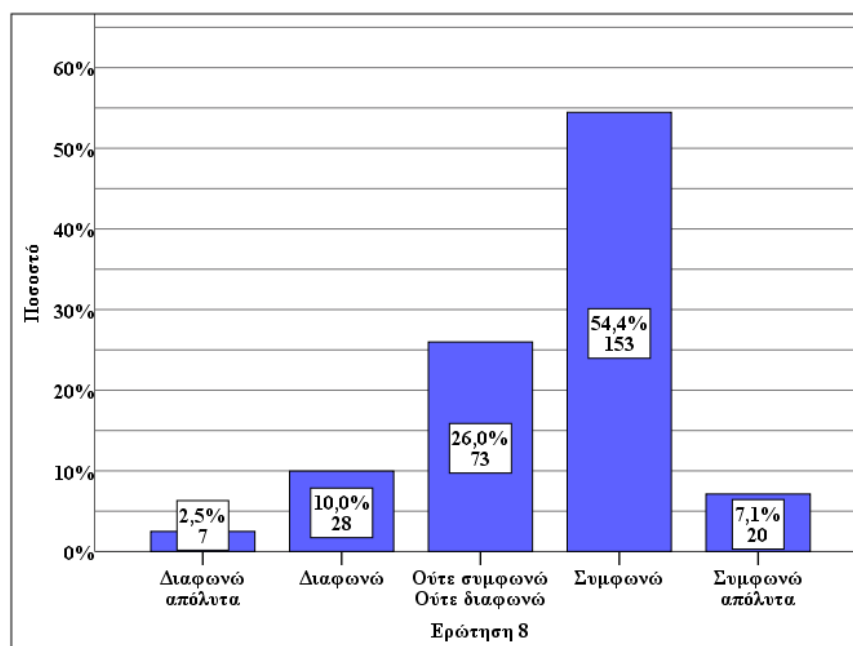
Σχήμα 8: Η κατανομή των εκπαιδευτικών ως προς την παρακολούθηση σχετικού Μαθήματος

4.2. Αποτελέσματα Ερωτήσεων Κλίμακας Β

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται με την μορφή πινάκων και ραβδογραμμάτων τα αποτελέσματα των ερωτήσεων που ανήκουν στην κλίμακα Β και εξετάζουν τις απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με την ύπαρξη επιθετικότητας αλλά και τις μορφές που παίρνει.

4.2.1.1. Ερώτηση 8: Τα παιδιά εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 9) και στον πίνακα (Πίνακας 6) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 54,4% δήλωσε ότι συμφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ με ποσοστό 26,0% δήλωσαν ότι ούτε συμφωνούν αλλά ούτε και διαφωνούν.

Σχήμα 9: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 8

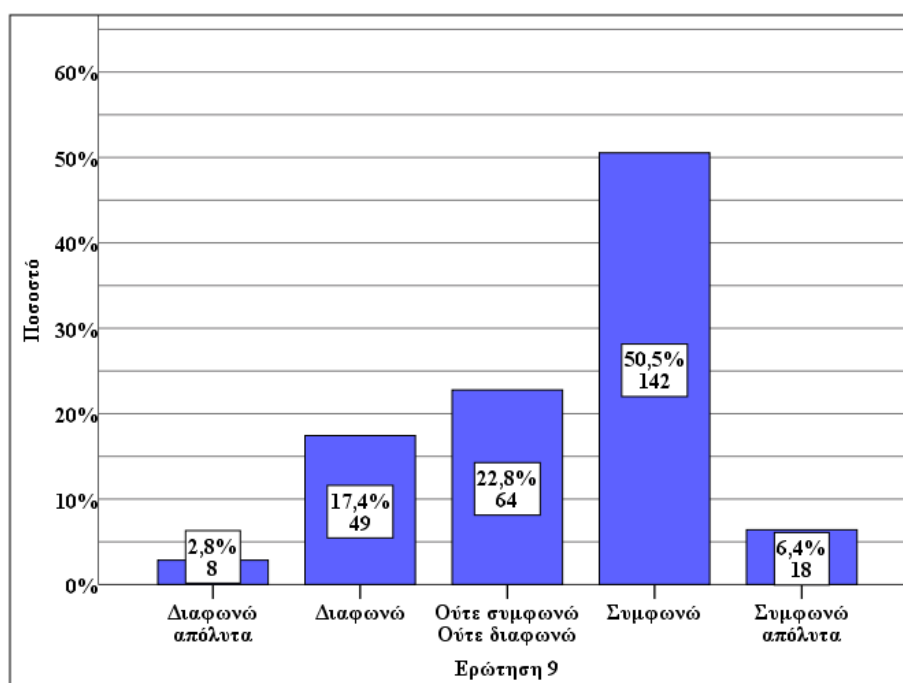
Μόνο το 7,1% των ερωτώμενων εκπαιδευτικών απάντησε ότι συμφωνεί απόλυτα με αυτήν την πρόταση. Το 10,0% αυτών διαφωνούν στο ότι τα παιδιά εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή.

Πίνακας 6: Αποτελέσματα ερώτησης 8

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	7	2,5	2,5	2,5
Διαφωνώ	28	10,0	10,0	12,5
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	73	26,0	26,0	38,4
Συμφωνώ	153	54,4	54,4	92,9
Συμφωνώ απόλυτα	20	7,1	7,1	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.2.1.2. Ερώτηση 9: Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή είναι συχνότερες από την τάξη.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 10) και στον πίνακα (Πίνακας 7) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 50,5% δήλωσε ότι συμφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ με ποσοστό 22,8% δηλώσαν ότι ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν.

Σχήμα 10: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 9

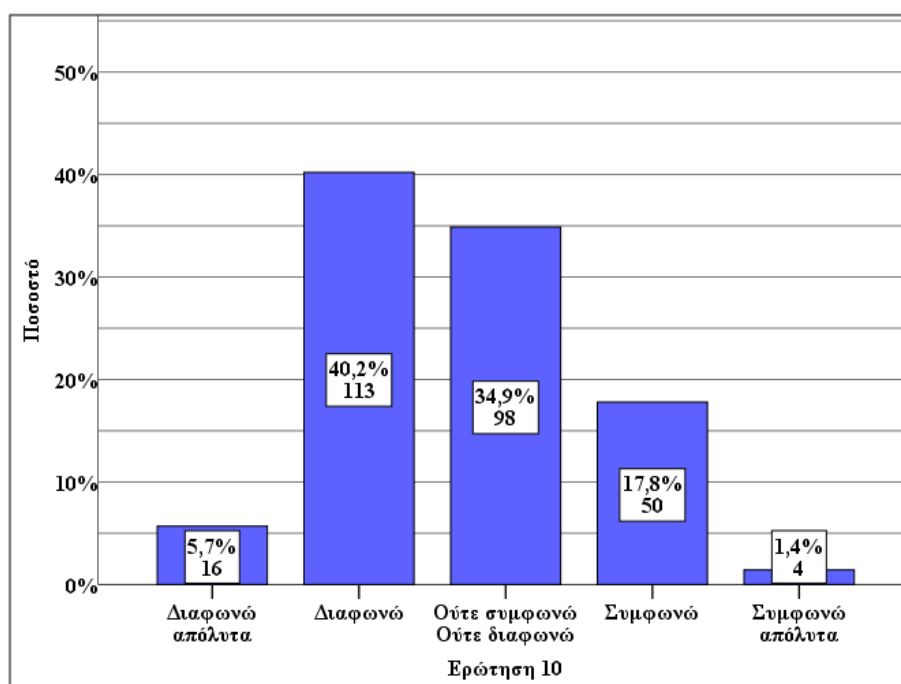
Μόνο το 6,4% των ερωτώμενων εκπαιδευτικών απάντησε ότι συμφωνεί απόλυτα με αυτήν την πρόταση. Το 17,4% αυτών διαφωνούν στο ότι οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή είναι συχνότερες από την τάξη, ενώ μόνο το 2,8% διαφωνεί απόλυτα.

Πίνακας 7: Αποτελέσματα ερώτησης 9

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	8	2,8	2,8	2,8
Διαφωνώ	49	17,4	17,4	20,3
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	64	22,8	22,8	43,1
Συμφωνώ	142	50,5	50,5	93,6
Συμφωνώ απόλυτα	18	6,4	6,4	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.2.1.3. Ερώτηση 10: Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή έχουν επαναλαμβανόμενο και σκόπιμο χαρακτήρα.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 11) και στον πίνακα (Πίνακας 8) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 40,2% δήλωσε ότι διαφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ με ποσοστό 34,9% δήλωσαν ότι ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν.

Σχήμα 11: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 10

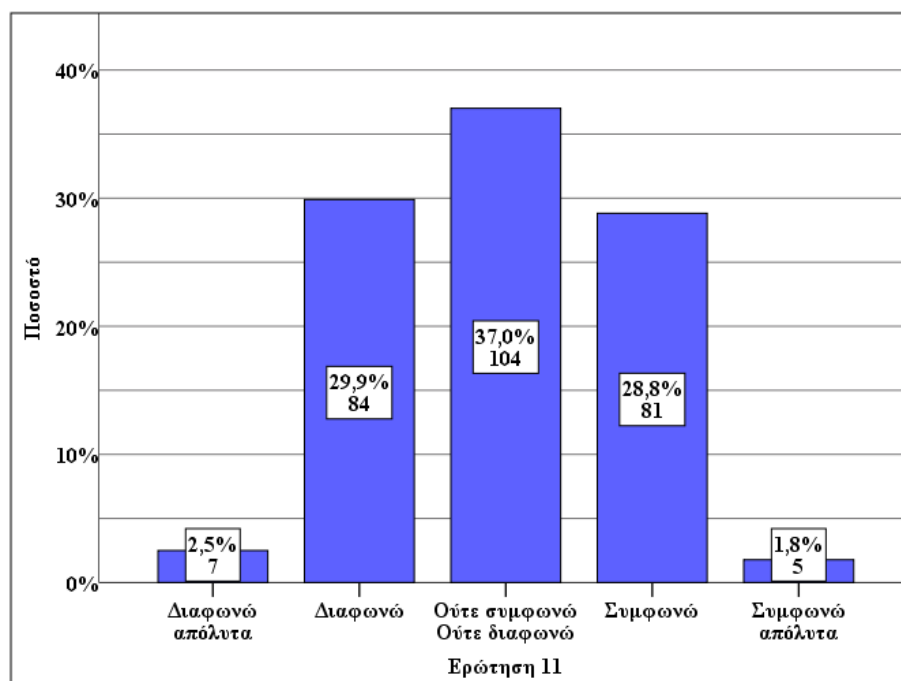
Με ποσοστό 17,8% οι ερωτώμενοι εκπαιδευτικοί δήλωσαν ότι συμφωνούν ότι οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή έχουν επαναλαμβανόμενο και σκόπιμο χαρακτήρα, ενώ μόλις το 1,4% συμφωνεί απόλυτα.

Πίνακας 8: Αποτελέσματα ερώτησης 10

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	16	5,7	5,7	5,7
Διαφωνώ	113	40,2	40,2	45,9
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	98	34,9	34,9	80,8
Συμφωνώ	50	17,8	17,8	98,6
Συμφωνώ απόλυτα	4	1,4	1,4	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.2.1.4. Ερώτηση 11: Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή η σχέση ανάμεσα στον εμπλεκόμενο και στον αποδέκτη χαρακτηρίζεται από ανισότητα δύναμης όπως σωματική διάπλαση.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 12) και στον πίνακα (Πίνακας 9) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 37,0% δήλωσε ότι ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ με ποσοστό 29,9% δηλώνσαν ότι διαφωνούν, ενώ μόλις το 2,5% διαφωνούν απόλυτα.

Σχήμα 12: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 11

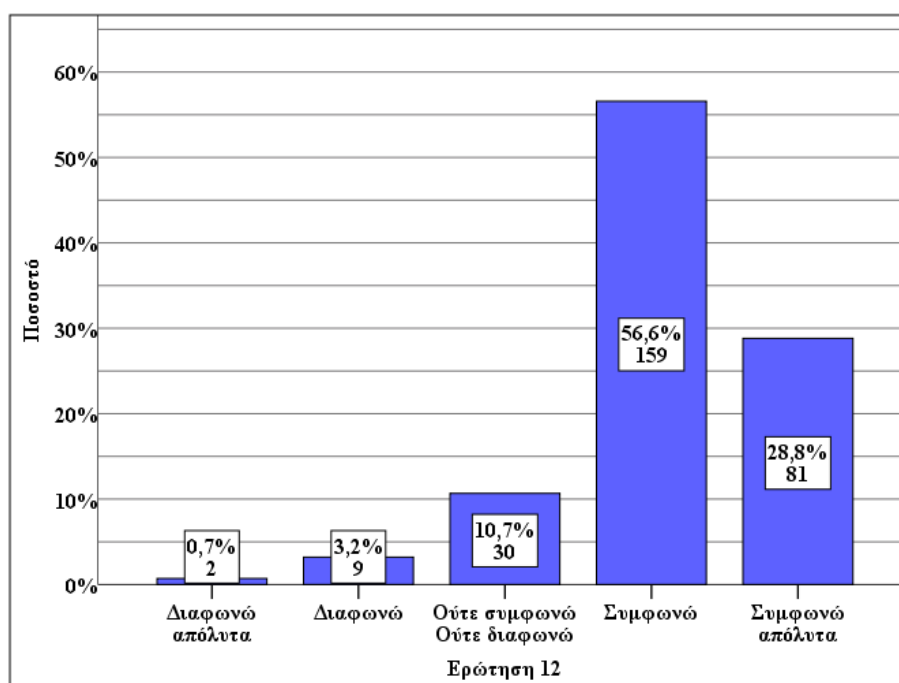
Ένα μικρό ποσοστό των ερωτώμενων εκπαιδευτικών δήλωσε πως συμφωνούν ότι κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή η σχέση ανάμεσα στον εμπλεκόμενο και στον αποδέκτη χαρακτηρίζεται από ανισότητα δύναμης όπως σωματική διάπλαση που φτάνει μόλις το 28,8%, ενώ μόλις το 1,8% συμφωνεί απόλυτα.

Πίνακας 9: Αποτελέσματα ερώτησης 11

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	7	2,5	2,5	2,5
Διαφωνώ	84	29,9	29,9	32,4
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	104	37,0	37,0	69,4
Συμφωνώ	81	28,8	28,8	98,2
Συμφωνώ απόλυτα	5	1,8	1,8	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.2.1.5. Ερώτηση 12: Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή προκαλούν δυσάρεστα συναισθήματα στον αποδέκτη.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 13) και στον πίνακα (Πίνακας 19) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 56,6% δήλωσε ότι συμφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ με ποσοστό 28,8% δήλωσαν ότι συμφωνούν απόλυτα.

Σχήμα 13: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 12

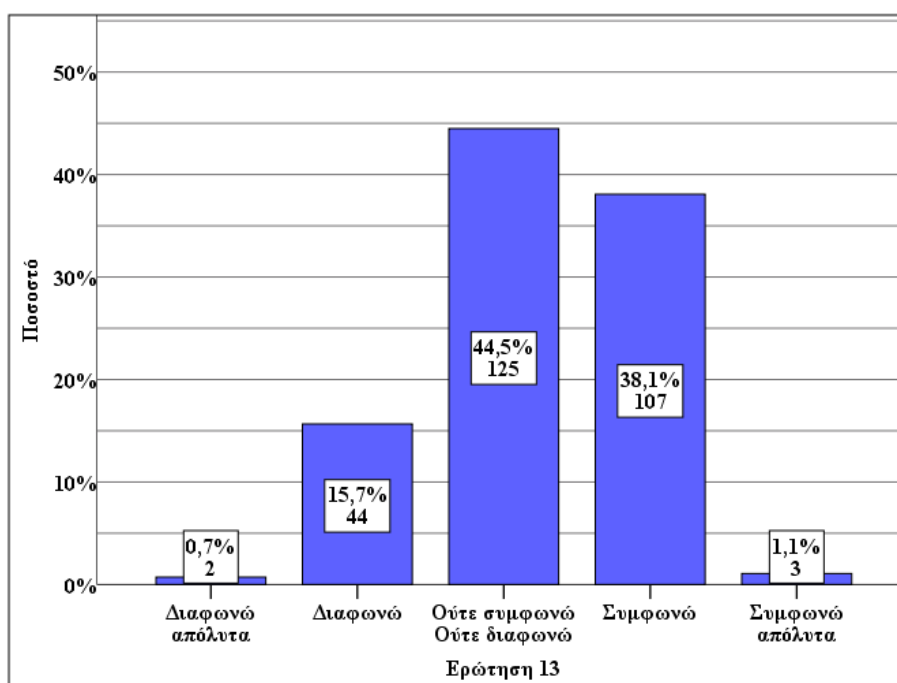
Οι ερωτώμενοι εκπαιδευτικοί δήλωσαν ότι ούτε διαφωνούν ούτε συμφωνούν στο ότι οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή προκαλούν δυσάρεστα συναισθήματα στον αποδέκτη με ποσοστό 10,7%, ενώ με ποσοστό μικρότερο του 4% αθροιστικά οι ερωτώμενοι δήλωσαν ότι διαφωνούν ή διαφωνούν απόλυτα.

Πίνακας 10: Αποτελέσματα ερώτησης 12

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ απόλυτα	2	,7	,7	,7
Διαφωνώ	9	3,2	3,2	3,9
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	30	10,7	10,7	14,6
Valid Συμφωνώ	159	56,6	56,6	71,2
Συμφωνώ απόλυτα	81	28,8	28,8	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.2.1.6. Ερώτηση 13: Τα παιδιά που εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή στη συνέχεια συμμορφώνονται και μετανιώνουν για την πράξη τους.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 14) και στον πίνακα (Πίνακας 11) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 44,5% δήλωσε ότι ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ με ποσοστό 38,1% δήλωσαν ότι συμφωνούν

Σχήμα 14: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 13

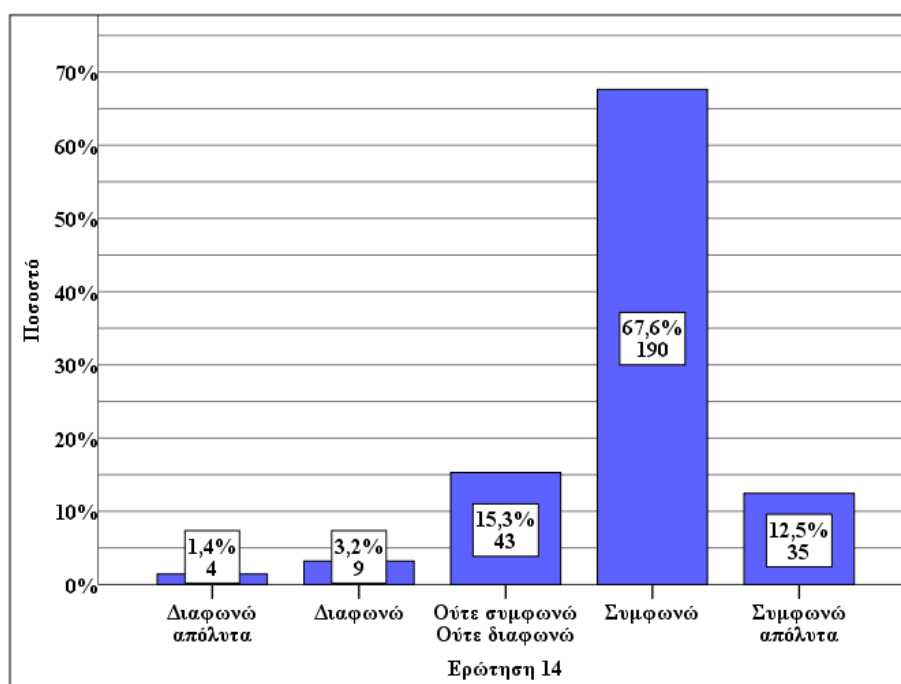
Οι ερωτώμενοι εκπαιδευτικοί που δήλωσαν ότι διαφωνούν ή διαφωνούν απόλυτα στο ότι τα παιδιά που εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή στη συνέχεια συμμορφώνονται και μετανιώνουν για την πράξη τους δεν ξεπερνούν σε ποσοστό το 17,0%.

Πίνακας 11: Αποτελέσματα ερώτησης 13

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ απόλυτα	2	,7	,7	,7
Διαφωνώ	44	15,7	15,7	16,4
Valid Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	125	44,5	44,5	60,9
Συμφωνώ	107	38,1	38,1	98,9
Συμφωνώ απόλυτα	3	1,1	1,1	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.2.1.7. Ερώτηση 14: Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή περιέχουν σωματική βία π.χ. (σπρωξίματα, τραβήγματα, τρικλοποδιές, κλωτσιές).

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 15) και στον πίνακα (Πίνακας 12) διαπιστώνουμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 67,6% δήλωσε ότι συμφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ με ποσοστό 12,5% δηλώσαν ότι συμφωνούν απόλυτα.

Σχήμα 15: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 14

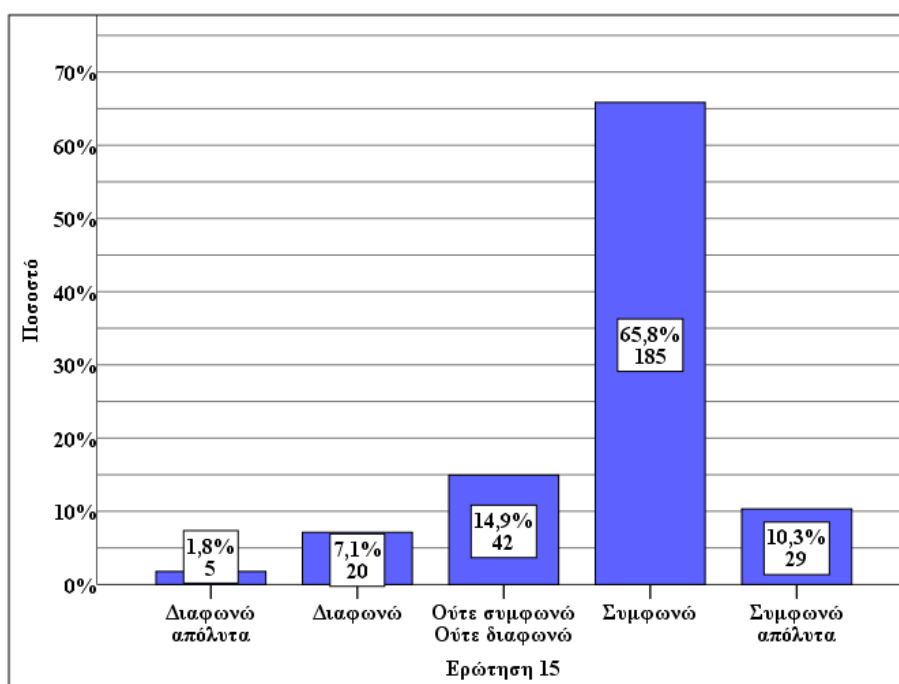
Ένα ποσοστό 15,3% των συμμετεχόντων στην έρευνα δήλωσαν ότι ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν στην πρόταση ότι οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή περιέχουν σωματική βία π.χ. (σπρωξίματα, τραβήγματα, τρικλοποδιές, κλωτσιές). Από την άλλη, οι συμμετέχοντες που διαφωνούν ή διαφωνούν απόλυτα δεν ξεπερνούν το 5%.

Πίνακας 12: Αποτελέσματα ερώτησης 14

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ απόλυτα	4	1,4	1,4	1,4
Διαφωνώ	9	3,2	3,2	4,6
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	43	15,3	15,3	19,9
Συμφωνώ	190	67,6	67,6	87,5
Συμφωνώ απόλυτα	35	12,5	12,5	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.2.1.8. Ερώτηση 15: Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή περιέχουν λεκτική βία π.χ. (κοροϊδία για τις επιδόσεις, πειράγματα).

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 16) και στον πίνακα (Πίνακας 13) διαπιστώνουμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 65,8% δήλωσε ότι συμφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ με ποσοστό 10,3% δηλώσαν ότι συμφωνούν απόλυτα.

Σχήμα 16: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 15

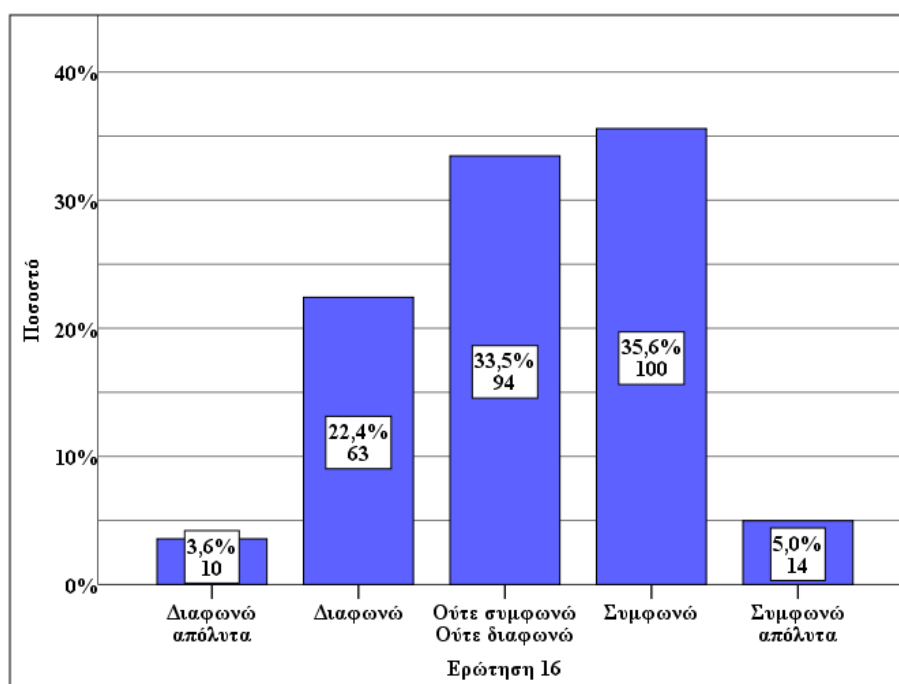
Ένα ποσοστό 14,9% των συμμετεχόντων στην έρευνα δήλωσαν ότι ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν στην πρόταση ότι Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή περιέχουν λεκτική βία π.χ. (κοροϊδία για τις επιδόσεις, πειράγματα). Από την άλλη, οι συμμετέχοντες που διαφωνούν ή διαφωνούν απόλυτα δεν ξεπερνούν το 9%.

Πίνακας 13: Αποτελέσματα ερώτησης 15

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	5	1,8	1,8	1,8
Διαφωνώ	20	7,1	7,1	8,9
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	42	14,9	14,9	23,8
Συμφωνώ	185	65,8	65,8	89,7
Συμφωνώ απόλυτα	29	10,3	10,3	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.2.1.9. Ερώτηση 16: Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή παίρνουν την μορφή κοινωνικού αποκλεισμού π.χ. (αποκλεισμός από ομαδικό παιχνίδι/δραστηριότητες).

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 17) και στον πίνακα (Πίνακας 14) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 35,6% δήλωσε ότι συμφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ με ποσοστό 33,5% δηλώσαν ότι ούτε συμφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ούτε διαφωνούν. Ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν.

Σχήμα 17: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 16

Παρόλο που η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών δήλωσαν ότι συμφωνούν με την παραπάνω πρόταση, το ποσοστό των ερωτώμενων που συμφωνούν απόλυτα είναι πάρα πολύ μικρό μιας και αγγίζει μόνο το 5%. Από την άλλη, το ποσοστό των ερωτώμενων εκπαιδευτικών που δήλωσαν ότι διαφωνούν ή διαφωνούν απόλυτα είναι συνολικά 26%.

Πίνακας 14: Αποτελέσματα ερώτησης 16

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	10	3,6	3,6	3,6
Διαφωνώ	63	22,4	22,4	26,0
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	94	33,5	33,5	59,4
Συμφωνώ	100	35,6	35,6	95,0
Συμφωνώ απόλυτα	14	5,0	5,0	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.2.1.10. Αποτελέσματα Μέσων Όρων, Συνόλου, και πιο Συνηθισμένης απάντησης στις ερωτήσεις της κλίμακας B του ερωτηματολογίου

Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 15) παρουσιάζονται τα αποτελέσματα όλων των ερωτήσεων της κλίμακας B που εξετάζει τις απόψεις των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης όσον αφορά την ύπαρξη επιθετικότητας αλλά και τις μορφές που παίρνει, και διαπιστώνουμε ότι οι μέσοι όροι των απαντήσεων κυμαίνονται από το 2,69 για την ερώτηση 10 έως το 4,10 για την ερώτηση 12. Η πιο συνηθισμένη απάντηση είναι το 4 που αντιστοιχεί στην απάντηση «Συμφωνώ». Μόνο στην ερώτηση 10 η πιο συνηθισμένη απάντηση είναι «Διαφωνώ», ενώ στις ερωτήσεις 11 και 13 οι πιο συνηθισμένες απαντήσεις είναι το «Ούτε συμφωνώ αλλά ούτε και Διαφωνώ».

Πίνακας 15: Συνολικά αποτελέσματα όλων των ερωτήσεων της κλίμακας B του ερωτηματολογίου

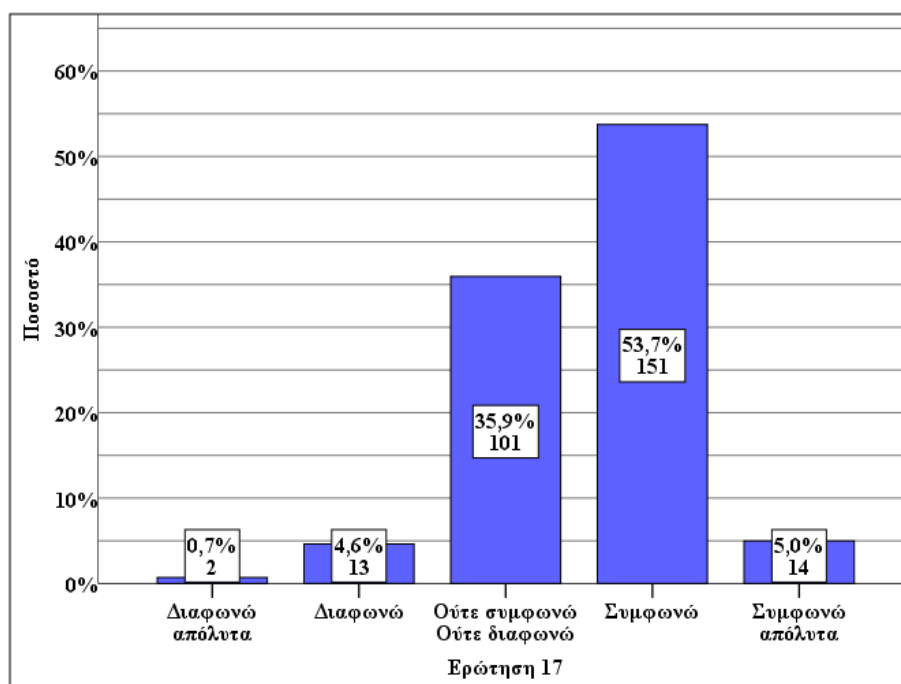
	Ερώτηση 8	Ερώτηση 9	Ερώτηση 10	Ερώτηση 11	Ερώτηση 12	Ερώτηση 13	Ερώτηση 14	Ερώτηση 15	Ερώτηση 16
N	281	281	281	281	281	281	281	281	281
	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mean	3,54	3,40	2,69	2,98	4,10	3,23	3,86	3,76	3,16
Mode	4	4	2	3	4	3	4	4	4
Sum	994	956	756	836	1151	908	1086	1056	888

4.3. Αποτελέσματα Ερωτήσεων Κλίμακας Γ

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται με την μορφή πινάκων και ραβδογραμμάτων τα αποτελέσματα των ερωτήσεων που ανήκουν στην κλίμακα Γ του ερωτηματολογίου και εξετάζουν τις απόψεις των εκπαιδευτικών όσον αφορά το φύλο αλλά και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών που εκδηλώνουν ή δέχονται επιθετική συμπεριφορά.

4.3.1.1. Ερώτηση 17: Τα αγόρια εμφανίζουν επιθετική συμπεριφορά κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 18) και στον πίνακα (Πίνακας 16) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 53,7% δήλωσε ότι συμφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ ακολουθεί με ποσοστό 35,9% η απάντηση ότι ούτε συμφωνούν αλλά ούτε και διαφωνούν.

Σχήμα 18: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 17

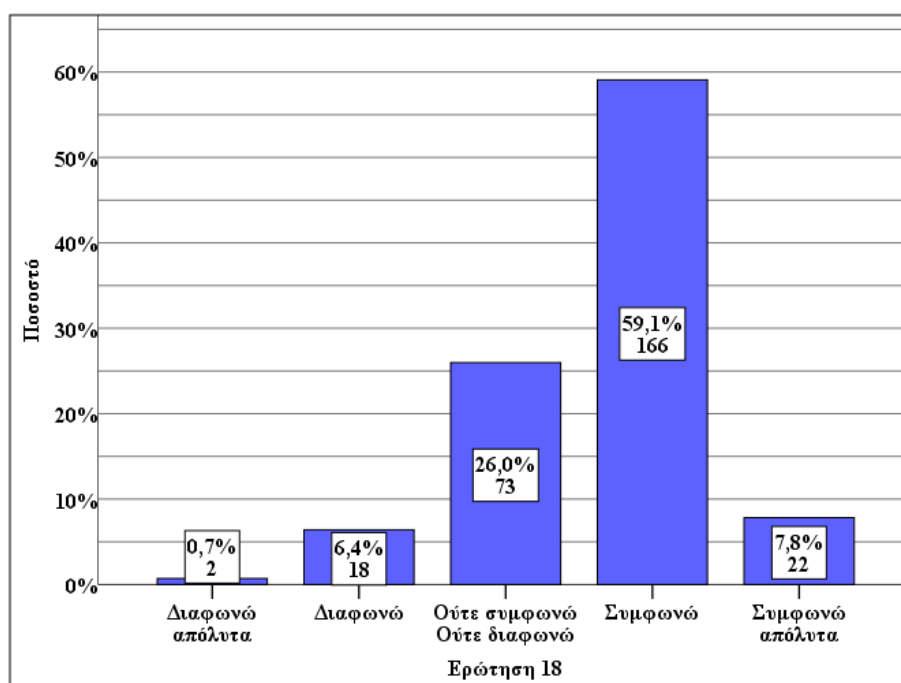
Τα ποσοστά που λαμβάνουν συνολικά οι υπόλοιπες τρεις απαντήσεις στην παραπάνω πρόταση δεν υπερβαίνουν το 11%.

Πίνακας 16: Αποτελέσματα ερώτησης 17

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ απόλυτα	2	,7	,7	,7
Διαφωνώ	13	4,6	4,6	5,3
Valid Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	101	35,9	35,9	41,3
Συμφωνώ	151	53,7	53,7	95,0
Συμφωνώ απόλυτα	14	5,0	5,0	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.3.1.2. Ερώτηση 18: Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά αγόρια προς αγόρια.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 19) και στον πίνακα (Πίνακας 17) διαπιστώνουμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 59,1% δήλωσε ότι συμφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ ακολουθεί με ποσοστό 26,0% η απάντηση ότι ούτε συμφωνούν αλλά ούτε και διαφωνούν.

Σχήμα 19: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 18

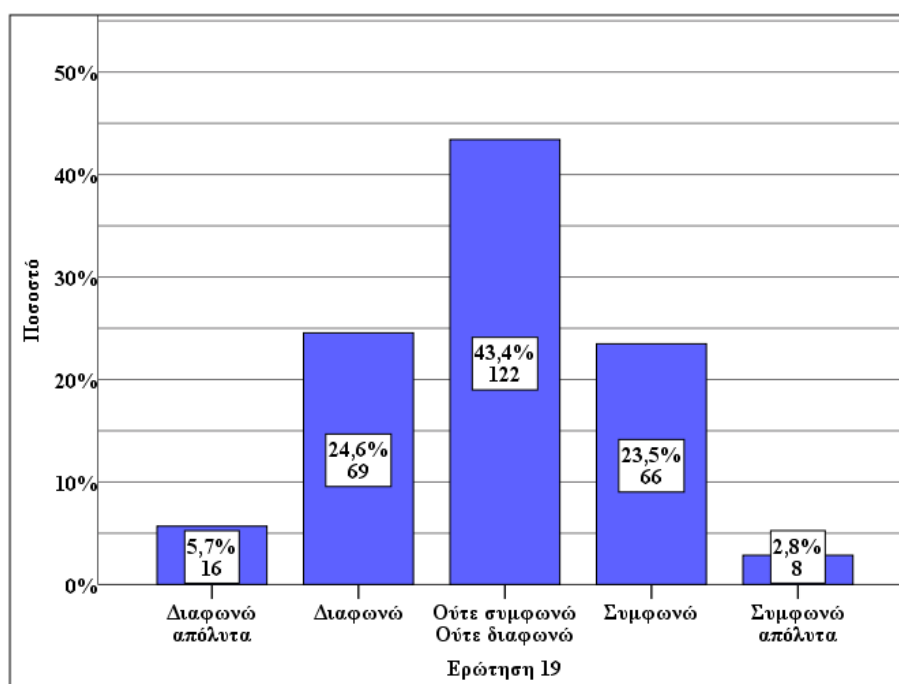
Ένα μικρό ποσοστό του 7,8% συμφωνεί απόλυτα με την παραπάνω πρόταση, απεναντίας μόνο το 7,1% των ερωτώμενων εκπαιδευτικών συνολικά διαφωνούν ή διαφωνούν απόλυτα στο ότι κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά αγόρια προς αγόρια.

Πίνακας 17: Αποτελέσματα ερώτησης 18

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ απόλυτα	2	,7	,7	,7
Διαφωνώ	18	6,4	6,4	7,1
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	73	26,0	26,0	33,1
Συμφωνώ	166	59,1	59,1	92,2
Συμφωνώ απόλυτα	22	7,8	7,8	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.3.1.3. Ερώτηση 19: Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά αγόρια προς κορίτσια.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 20) και στον πίνακα (Πίνακας 18) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 43,4% δήλωσε ότι ούτε συμφωνούν αλλά ούτε και διαφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ ακολουθεί με ποσοστό 24,6% η απάντηση ότι διαφωνούν.

Σχήμα 20: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 19

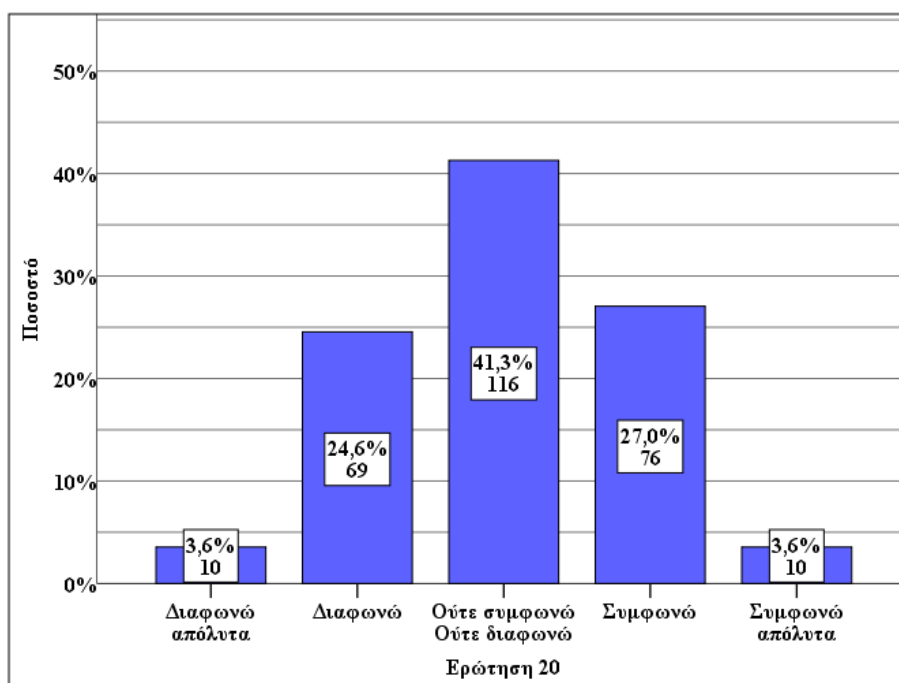
Το ποσοστό των ερωτώμενων εκπαιδευτικών που συμφωνούν ότι κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά αγόρια προς κορίτσια είναι 23,5%, τέλος τα δύο άκρα διαφωνώ απόλυτα και συμφωνώ απόλυτα λαμβάνουν 5,7% και 2,8% αντίστοιχα.

Πίνακας 18: Αποτελέσματα ερώτησης 19

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	16	5,7	5,7	5,7
Διαφωνώ	69	24,6	24,6	30,2
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	122	43,4	43,4	73,7
Συμφωνώ	66	23,5	23,5	97,2
Συμφωνώ απόλυτα	8	2,8	2,8	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.3.1.4. Ερώτηση 20: Τα κορίτσια εμφανίζουν επιθετική συμπεριφορά κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 21) και στον πίνακα (Πίνακας 19) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 41,3% δήλωσε ότι ούτε συμφωνούν αλλά και ούτε διαφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ ακολουθεί με ποσοστό 27,0% η απάντηση ότι συμφωνούν. Ένα μικρό ποσοστό του 3,6% λαμβάνει η απάντηση συμφωνώ απόλυτα.

Σχήμα 21: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 20

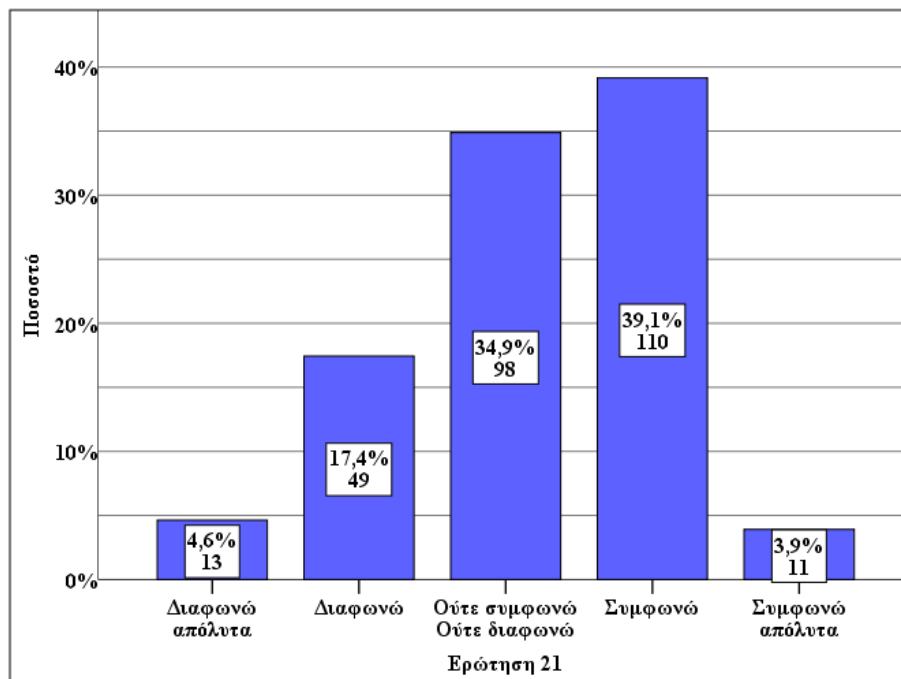
Από την άλλη πλευρά, τα ποσοστά των ερωτώμενων εκπαιδευτικών που είτε διαφωνούν είτε διαφωνούν απόλυτα ότι τα κορίτσια εμφανίζουν επιθετική συμπεριφορά κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή είναι συνολικά 28,2%.

Πίνακας 19: Αποτελέσματα ερώτησης 20

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ απόλυτα	10	3,6	3,6	3,6
Διαφωνώ	69	24,6	24,6	28,1
Valid Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	116	41,3	41,3	69,4
Συμφωνώ	76	27,0	27,0	96,4
Συμφωνώ απόλυτα	10	3,6	3,6	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.3.1.5. Ερώτηση 21: Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά κορίτσια προς κορίτσια.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 22) και στον πίνακα (Πίνακας 20) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 39,1% δήλωσε ότι συμφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ ακολουθεί με πολύ κοντινό ποσοστό 34,9% η απάντηση ότι ούτε συμφωνούν αλλά ούτε και διαφωνούν.

Σχήμα 22: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 21

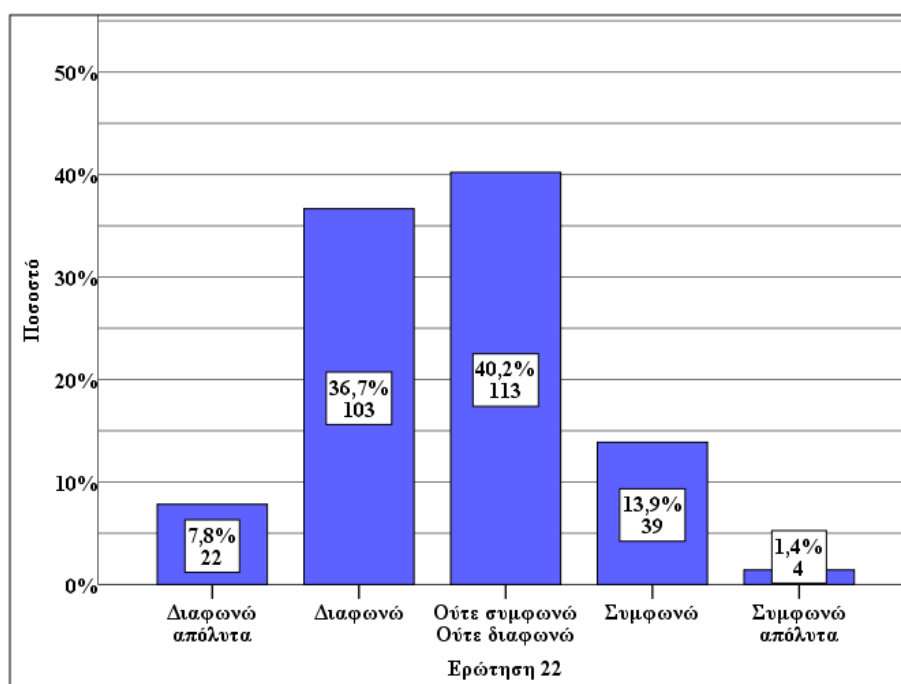
Σε αντίθεση, ένα ποσοστό 22% συνολικά των ερωτώμενων εκπαιδευτικών δηλώνει ότι είτε διαφωνεί είτε διαφωνεί απόλυτα ότι κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά κορίτσια προς κορίτσια. Τέλος, ένα πολύ μικρό ποσοστό της τάξεως του 3,9% συμφωνεί απόλυτα με την παραπάνω πρόταση.

Πίνακας 20: Αποτελέσματα ερώτησης 21

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ απόλυτα	13	4,6	4,6	4,6
Διαφωνώ	49	17,4	17,4	22,1
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	98	34,9	34,9	56,9
Συμφωνώ	110	39,1	39,1	96,1
Συμφωνώ απόλυτα	11	3,9	3,9	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.3.1.6. Ερώτηση 22: Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά κορίτσια προς αγόρια.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 23) και στον πίνακα (Πίνακας 21) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 40,2% δήλωσε ότι ούτε συμφωνούν αλλά και ούτε διαφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ ακολουθεί με πολύ κοντινό ποσοστό 36,7% η απάντηση ότι διαφωνούν.

Σχήμα 23: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 22

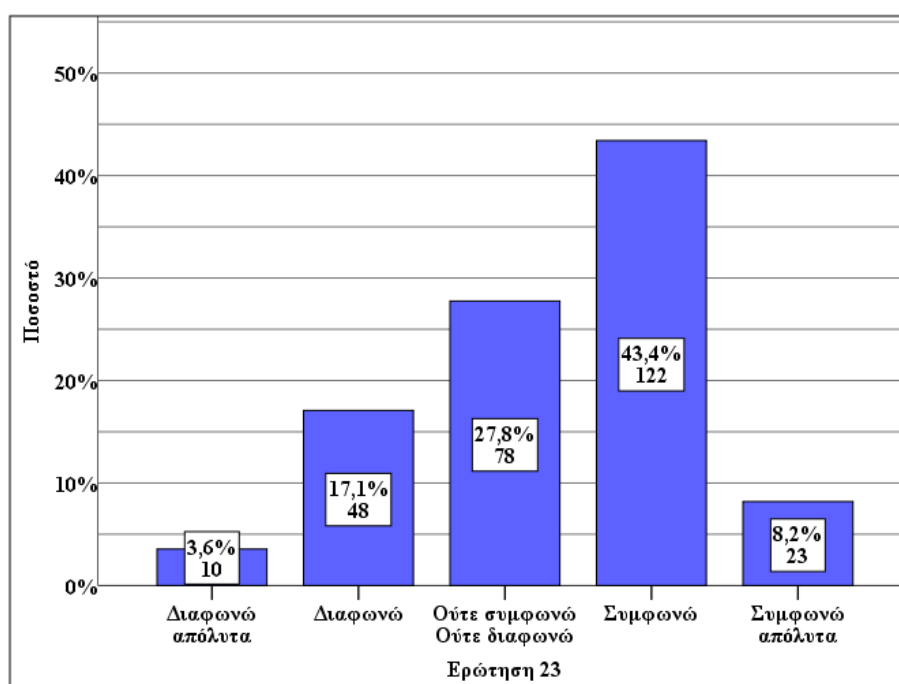
Ένα ποσοστό της τάξεως του 13,9% δήλωσαν πως συμφωνούν ότι κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά κορίτσια προς αγόρια, ενώ τα δύο άκρα διαφωνώ απόλυτα και συμφωνώ απόλυτα λαμβάνουν ποσοστό 7,8% και 1,4% αντίστοιχα.

Πίνακας 21: Αποτελέσματα ερώτησης 22

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	22	7,8	7,8	7,8
Διαφωνώ	103	36,7	36,7	44,5
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	113	40,2	40,2	84,7
Συμφωνώ	39	13,9	13,9	98,6
Συμφωνώ απόλυτα	4	1,4	1,4	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.3.1.7. Ερώτηση 23: Τα παιδιά με μειωμένο επίπεδο κινητικών δεξιοτήτων κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή δέχονται επιθετική συμπεριφορά περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά π.χ. (αποκλεισμός από ομαδικό παιχνίδι, κοροϊδία, πειράγματα).

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 24) και στον πίνακα (Πίνακας 22) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 43,4% δήλωσε ότι συμφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ ακολουθεί με ποσοστό 27,8% η απάντηση ότι ούτε συμφωνούν αλλά ούτε και διαφωνούν.

Σχήμα 24: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 23

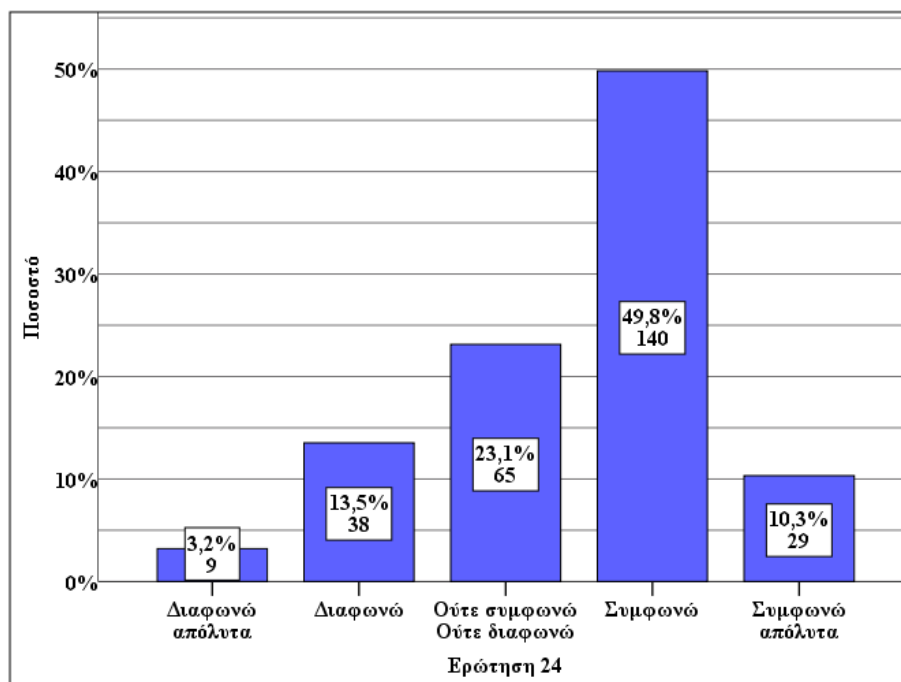
Απεναντίας, τα συνολικά ποσοστά των απαντήσεων διαφωνώ και διαφωνώ απόλυτα στην παραπάνω πρόταση είναι 20,7%. Τέλος, ένα μικρό ποσοστό της τάξεως του 8,2% λαμβάνει η απάντηση συμφωνώ απόλυτα.

Πίνακας 22: Αποτελέσματα ερώτησης 23

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	10	3,6	3,6	3,6
Διαφωνώ	48	17,1	17,1	20,6
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	78	27,8	27,8	48,4
Συμφωνώ	122	43,4	43,4	91,8
Συμφωνώ απόλυτα	23	8,2	8,2	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.3.1.8. Ερώτηση 24: Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή τα παχύσαρκα παιδιά αποτελούν αντικείμενο πειραγμάτων και αρνητικών σχολίων περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 25) και στον πίνακα (Πίνακας 23) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 49,8% δήλωσε ότι συμφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ ακολουθεί με ποσοστό 23,1% η απάντηση ότι ούτε συμφωνούν αλλά ούτε και διαφωνούν. Ένα ποσοστό της τάξεως του 10,3% λαμβάνει η απάντηση συμφωνώ απόλυτα.

Σχήμα 25: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 24

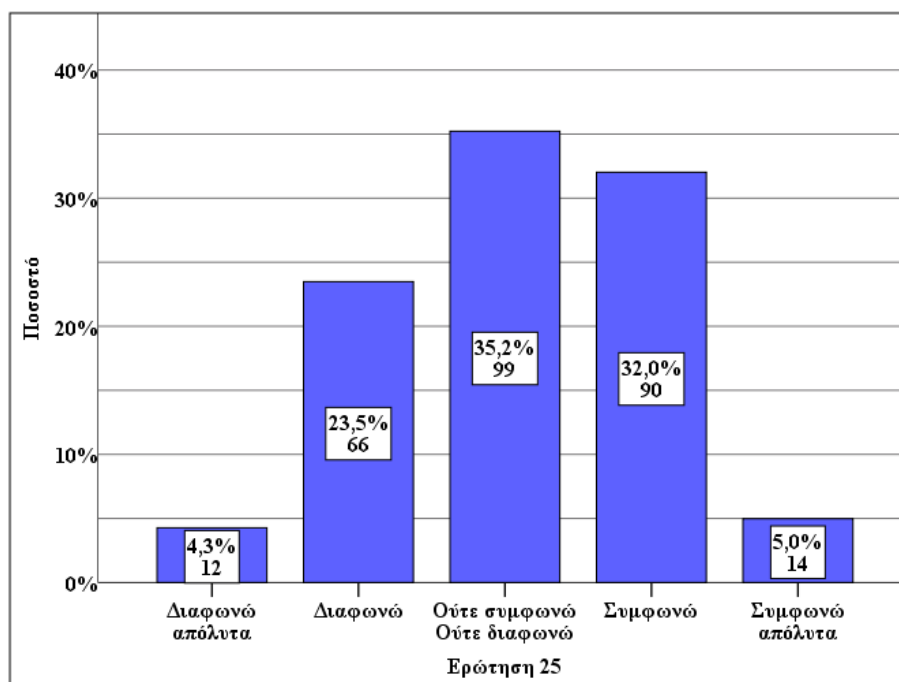
Από την άλλη πλευρά, τα συνολικά ποσοστά των απαντήσεων διαφωνώ και διαφωνώ απόλυτα στο ότι κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή τα παχύσαρκα παιδιά αποτελούν αντικείμενο πειραγμάτων και αρνητικών σχολίων περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά είναι μικρότερα από το 17%.

Πίνακας 23: Αποτελέσματα ερώτησης 24

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	9	3,2	3,2	3,2
Διαφωνώ	38	13,5	13,5	16,7
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	65	23,1	23,1	39,9
Συμφωνώ	140	49,8	49,8	89,7
Συμφωνώ απόλυτα	29	10,3	10,3	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.3.1.8. Ερώτηση 25: Τα παιδιά με διαταραχή ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητα κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή δέχονται επιθετική συμπεριφορά περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά π.χ. (αποκλεισμός από ομαδικό παιχνίδι, κοροϊδία, πειράγματα).

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 26) και στον πίνακα (Πίνακας 24) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 35,2% δήλωσε ότι ούτε συμφωνούν αλλά ούτε και διαφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ ακολουθεί με ποσοστό 32,0% η απάντηση ότι συμφωνούν.

Σχήμα 26: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 25

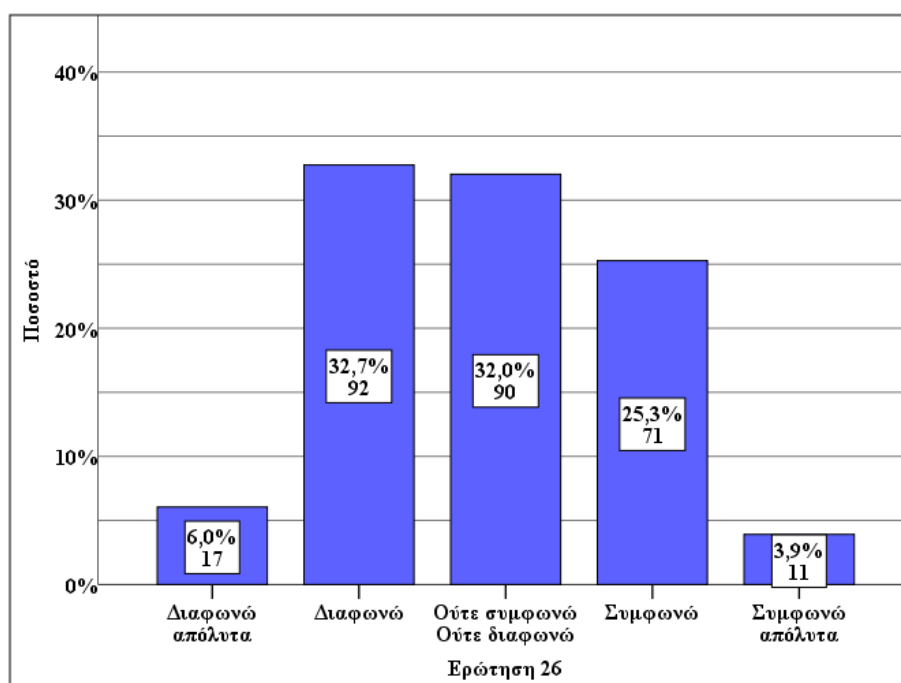
Ένα μικρό ποσοστό της τάξεως του 5,0% δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα στην παραπάνω πρόταση, ενώ τα συνολικά ποσοστά των απαντήσεων διαφωνώ και διαφωνώ απόλυτα είναι μικρότερα από 28%.

Πίνακας 24: Αποτελέσματα ερώτησης 25

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	12	4,3	4,3	4,3
Διαφωνώ	66	23,5	23,5	27,8
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	99	35,2	35,2	63,0
Συμφωνώ	90	32,0	32,0	95,0
Συμφωνώ απόλυτα	14	5,0	5,0	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.3.1.9. Ερώτηση 26: Τα παιδιά με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή δέχονται επιθετική συμπεριφορά περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 27) και στον πίνακα (Πίνακας 25) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 32,7% δήλωσε ότι διαφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ με πολύ κοντινό ποσοστό 32,0% ακολουθεί η απάντηση ότι συμφωνούν.

Σχήμα 27: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 26

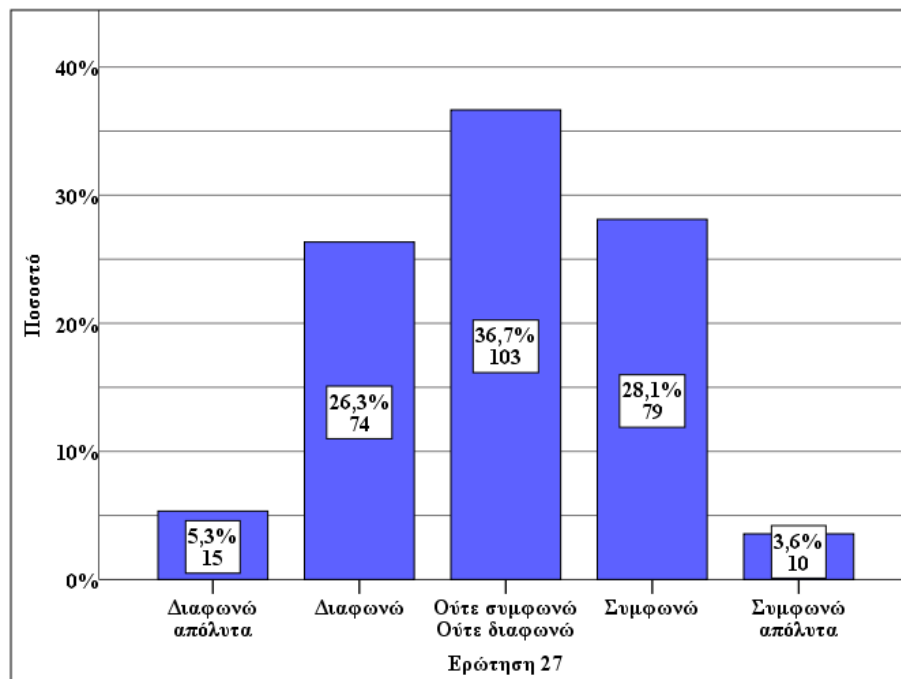
Ένα ποσοστό των ερωτώμενων εκπαιδευτικών που αγγίζει το 29,2%, δήλωσε ότι είτε συμφωνεί είτε συμφωνεί απόλυτα ότι τα παιδιά με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή δέχονται επιθετική συμπεριφορά περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά. Τέλος, ένα μικρό ποσοστό της τάξεως του 3,9% δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα.

Πίνακας 25: Αποτελέσματα ερώτησης 26

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	17	6,0	6,0	6,0
Διαφωνώ	92	32,7	32,7	38,8
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	90	32,0	32,0	70,8
Συμφωνώ	71	25,3	25,3	96,1
Συμφωνώ απόλυτα	11	3,9	3,9	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.3.1.10. Ερώτηση 27: Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή τα παιδιά με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 28) και στον πίνακα (Πίνακας 26) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 36,7% δήλωσε ότι ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ ακολουθεί με ποσοστό 28,1% η απάντηση ότι συμφωνούν.

Σχήμα 28: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 27

Ένα ποσοστό των ερωτώμενων που αγγίζει το 31,6% δήλωσε πως είτε διαφωνεί είτε διαφωνεί απόλυτα ότι κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή τα παιδιά με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά. Τέλος, ένα μικρό ποσοστό της τάξεως του 3,6% δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα.

Πίνακας 26: Αποτελέσματα ερώτησης 27

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	15	5,3	5,3	5,3
Διαφωνώ	74	26,3	26,3	31,7
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	103	36,7	36,7	68,3
Συμφωνώ	79	28,1	28,1	96,4
Συμφωνώ απόλυτα	10	3,6	3,6	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.3.1.11. Αποτελέσματα Μέσων Όρων, Συνόλου, και πιο Συνηθισμένης απάντησης στις ερωτήσεις της κλίμακας Γ του ερωτηματολογίου

Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 27) παρουσιάζονται τα αποτελέσματα όλων των ερωτήσεων της κλίμακας Γ που εξετάζει τις απόψεις των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών που δέχονται και εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά, όπου διαπιστώνουμε ότι οι μέσοι όροι των απαντήσεων κυμαίνονται από το 2,65 για την ερώτηση 22 έως το 3,67 για την ερώτηση 18. Διαπιστώνουμε ότι η πιο συνηθισμένη απάντηση είναι το 3 αλλά και το 4 που αντιστοιχεί στην απάντηση «Συμφωνώ». Μόνο στην ερώτηση 26 η πιο συνηθισμένη απάντηση είναι η «Διαφωνώ».

Πίνακας 27: Συνολικά αποτελέσματα όλων των ερωτήσεων της κλίμακας Γ του ερωτηματολογίου

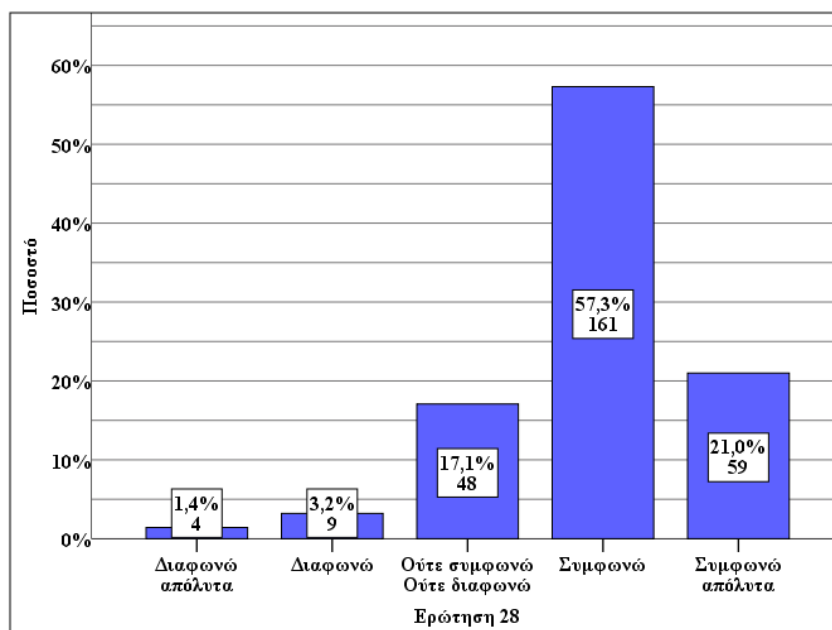
	Ερώτησ η 17	Ερώτησ η 18	Ερώτησ η 19	Ερώτησ η 20	Ερώτησ η 21	Ερώτησ η 22	Ερώτησ η 23	Ερώτησ η 24	Ερώτησ η 25	Ερώτησ η 26	Ερώτησ η 27
N	281	281	281	281	281	281	281	281	281	281	281
Mean	3,58	3,67	2,93	3,02	3,20	2,64	3,36	3,51	3,10	2,88	2,98
Mode	4	4	3	3	4	3	4	4	3	2	3
Sum	1005	1031	824	850	900	743	943	985	871	810	838

4.4. Αποτελέσματα Ερωτήσεων Κλίμακας Δ

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται με την μορφή πινάκων και ραβδογραμμάτων τα αποτελέσματα των ερωτήσεων που ανήκουν στην κλίμακα Δ του ερωτηματολογίου και εξετάζουν τις απόψεις των εκπαιδευτικών για τους τρόπους αντιμετώπισης που επιλέγουν για την εξάλειψη του φαινομένου της επιθετικότητας.

4.4.1.1. Ερώτηση 28: Η επιλογή παιχνιδιών/δραστηριοτήτων που δεν βασίζονται στον ανταγωνισμό και στην αθλητική ικανότητα των παιδιών μπορούν να μειώσουν τα κρούσματα επιθετικής συμπεριφοράς.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 29) και στον πίνακα (Πίνακας 28) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 57,3% δήλωσε ότι συμφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ ακολουθεί με ποσοστό 21,0% η απάντηση ότι συμφωνούν απόλυτα.

Σχήμα 29: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 28

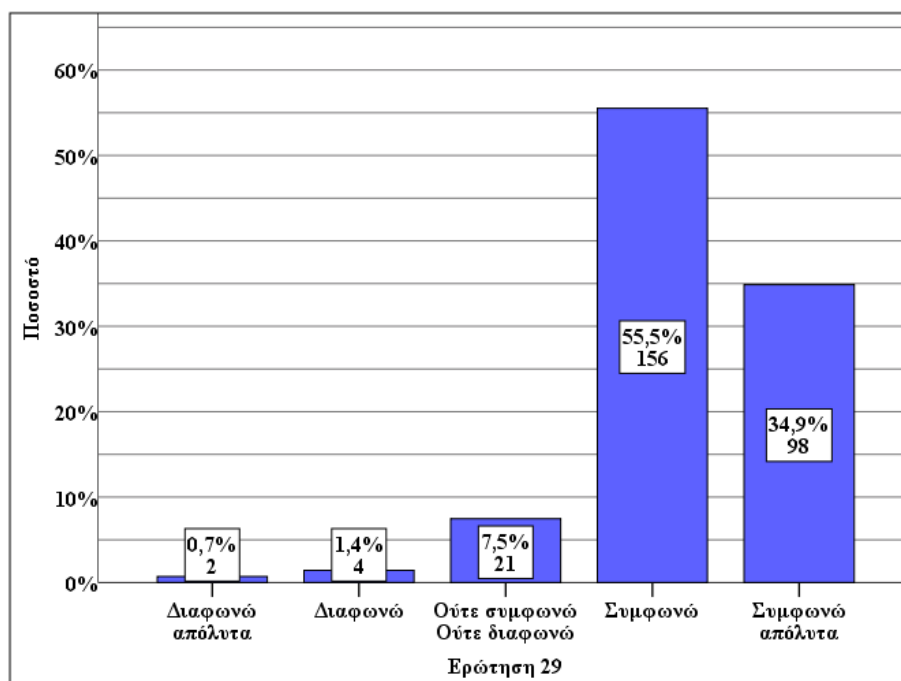
Ένα ποσοστό των ερωτώμενων που αγγίζει το 17,1% δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση. Μόνο ένα ποσοστό κάτω από 5% συνολικά είτε διαφωνεί είτε διαφωνεί απόλυτα με αυτή την πρόταση.

Πίνακας 28: Αποτελέσματα ερώτησης 28

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	4	1,4	1,4	1,4
Διαφωνώ	9	3,2	3,2	4,6
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	48	17,1	17,1	21,7
Συμφωνώ	161	57,3	57,3	79,0
Συμφωνώ απόλυτα	59	21,0	21,0	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.4.1.2. Ερώτηση 29: Η υιοθέτηση συγκεκριμένων κανόνων συμπεριφοράς όπως υπευθυνότητα, σεβασμός του άλλου, τίμιο και δίκαιο παιχνίδι και η τήρηση αυτών από τα παιδιά μπορεί να μειώσει τα κρούσματα επιθετικότητας.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 30) και στον πίνακα (Πίνακας 29) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 55,5% δήλωσε ότι συμφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ ακολουθεί με ποσοστό 34,9% η απάντηση ότι συμφωνούν απόλυτα.

Σχήμα 30: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 29

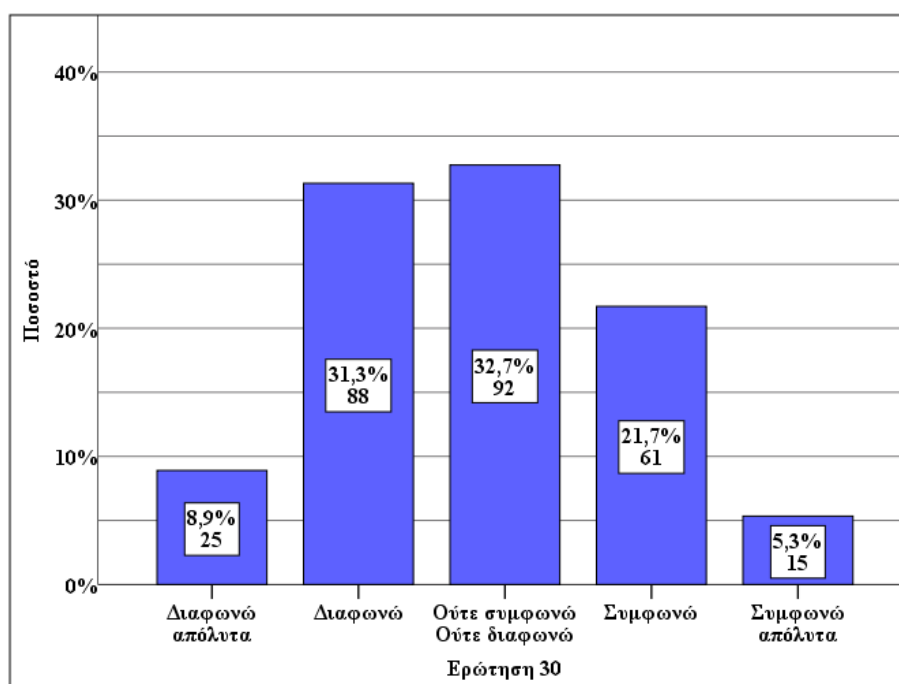
Ένα μικρό ποσοστό της τάξεως του 7,5% δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί ότι η υιοθέτηση συγκεκριμένων κανόνων συμπεριφοράς όπως υπευθυνότητα, σεβασμός του άλλου, τίμιο και δίκαιο παιχνίδι και η τήρηση αυτών από τα παιδιά μπορεί να μειώσει τα κρούσματα επιθετικότητας, ενώ τα συνολικά ποσοστά των απαντήσεων διαφωνώ και διαφωνώ απόλυτα συγκεντρώνουν μόλις 2,1%.

Πίνακας 29: Αποτελέσματα ερώτησης 29

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ απόλυτα	2	,7	,7	,7
Διαφωνώ	4	1,4	1,4	2,1
Valid Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	21	7,5	7,5	9,6
Συμφωνώ	156	55,5	55,5	65,1
Συμφωνώ απόλυτα	98	34,9	34,9	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.4.1.3. Ερώτηση 30: Η διεξαγωγή των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού σε κλειστό χώρο μπορεί να περιορίσει τα κρούσματα επιθετικότητας.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 31) και στον πίνακα (Πίνακας 30) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 32,7% δήλωσε ότι ούτε συμφωνούν αλλά ούτε και διαφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ ακολουθεί με πολύ κοντινό ποσοστό 31,3% η απάντηση ότι διαφωνούν.

Σχήμα 31: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 30

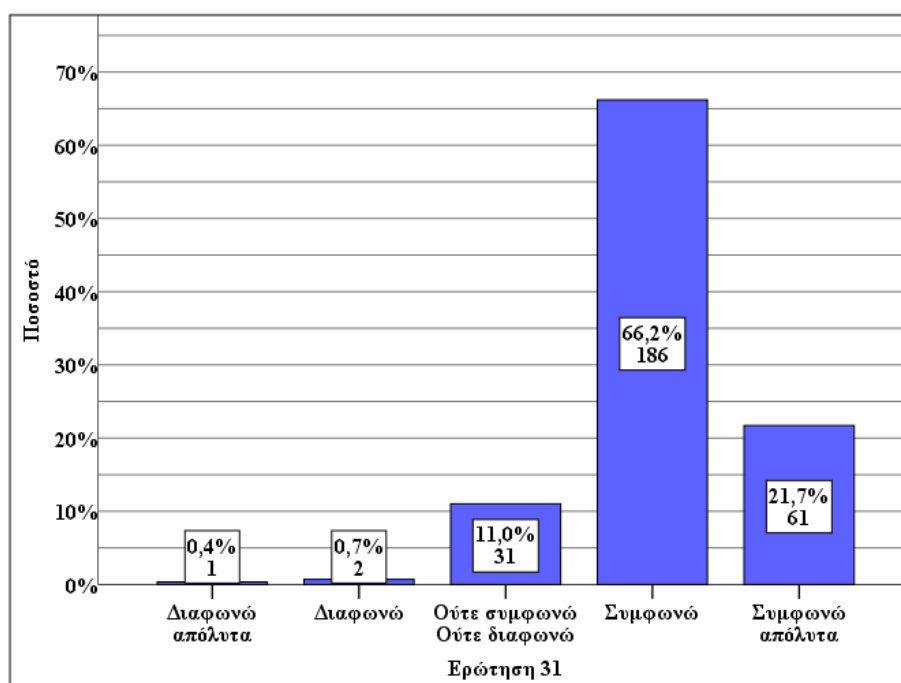
Τα συνολικά ποσοστά των απαντήσεων συμφωνώ και συμφωνώ απόλυτα στο ότι η διεξαγωγή των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού σε κλειστό χώρο μπορεί να περιορίσει τα κρούσματα επιθετικότητας είναι 27,0%, ενώ με ποσοστό αρκετά χαμηλότερο της τάξεως του 8,9% οι ερωτώμενοι δήλωσαν ότι διαφωνούν απόλυτα.

Πίνακας 30: Αποτελέσματα ερώτησης 30

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	25	8,9	8,9	8,9
Διαφωνώ	88	31,3	31,3	40,2
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	92	32,7	32,7	73,0
Συμφωνώ	61	21,7	21,7	94,7
Συμφωνώ απόλυτα	15	5,3	5,3	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.4.1.4. Ερώτηση 31: Δραστηριότητες/παιχνίδια που προάγουν τις κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες των παιδιών λειτουργούν αποτρεπτικά στην εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 32) και στον πίνακα (Πίνακας 31) διαπιστώνουμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό που αγγίζει το 66,2% δήλωσε ότι συμφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ ακολουθεί με ποσοστό 21,7% η απάντηση ότι συμφωνούν απόλυτα.

Σχήμα 32: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 31

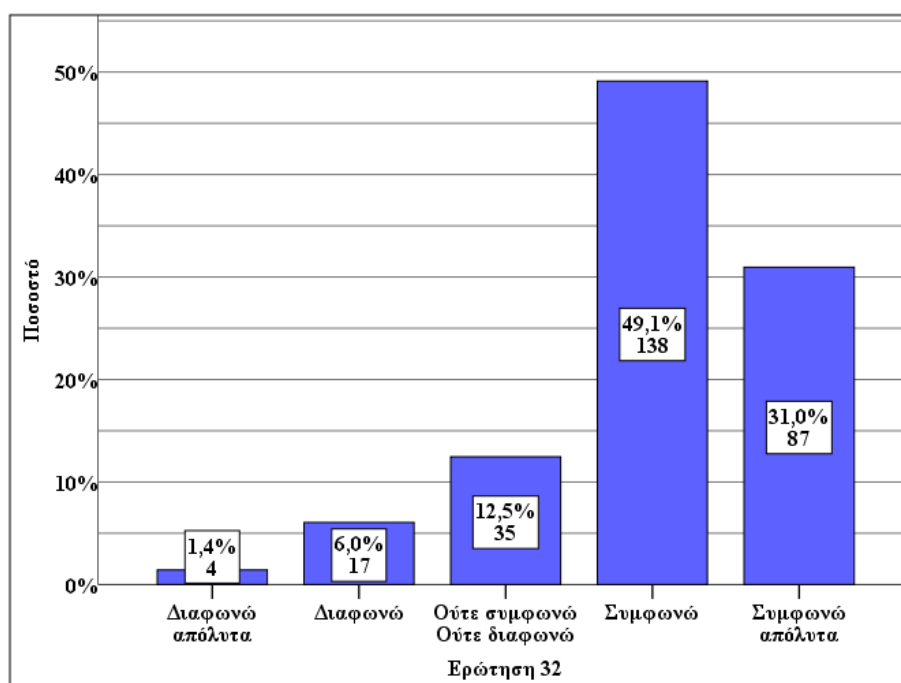
Ένα ποσοστό αρκετά χαμηλότερο της τάξεως του 11,0% λαμβάνει η απάντηση ούτε συμφωνώ αλλά ούτε και διαφωνώ, ενώ το ποσοστό των ερωτώμενων εκπαιδευτικών που δήλωσαν ότι είτε διαφωνούν είτε διαφωνούν απόλυτα ότι δραστηριότητες/παιχνίδια που προάγουν τις κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες των παιδιών λειτουργούν αποτρεπτικά στην εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς είναι μόλις 1,1% συνολικά.

Πίνακας 31: Αποτελέσματα ερώτησης 31

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ απόλυτα	1	,4	,4	,4
Διαφωνώ	2	,7	,7	1,1
Valid Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	31	11,0	11,0	12,1
Συμφωνώ	186	66,2	66,2	78,3
Συμφωνώ απόλυτα	61	21,7	21,7	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.4.1.5. Ερώτηση 32: Η συνεργασία εκπαιδευτικών και γονέων οδηγεί στην επιτυχή διαχείριση των περιστατικών επιθετικότητας.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 33) και στον πίνακα (Πίνακας 32) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 49,1% δήλωσε ότι συμφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ ακολουθεί με ποσοστό 31,0% η απάντηση ότι συμφωνούν απόλυτα.

Σχήμα 33: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 32

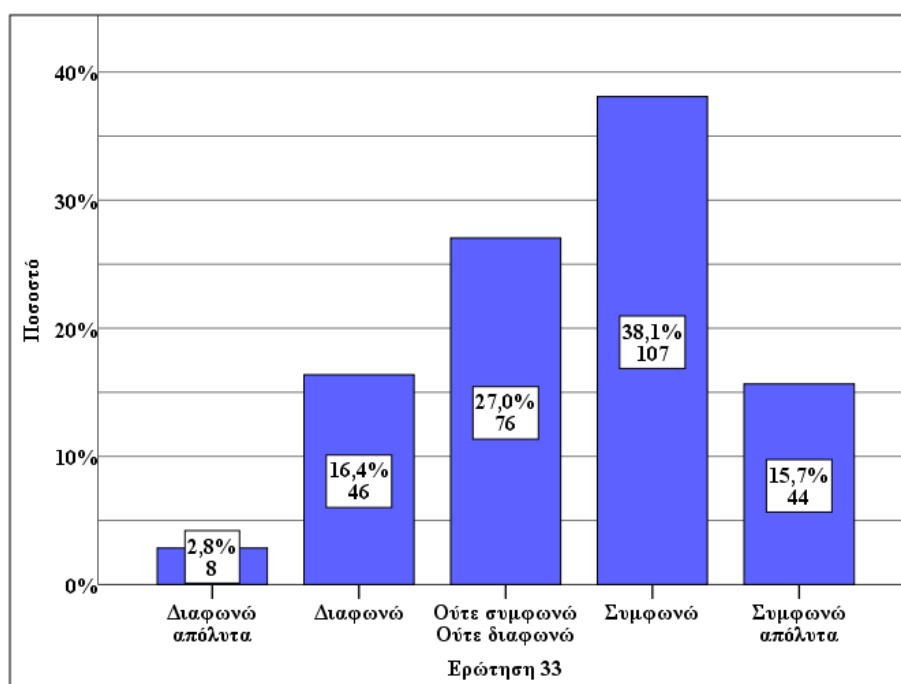
Με αρκετά χαμηλότερο ποσοστό που αγγίζει το 12,5% οι εκπαιδευτικοί δήλωσαν πως ούτε συμφωνούν αλλά ούτε και διαφωνούν, ενώ τα συνολικά ποσοστά των απαντήσεων διαφωνώ και διαφωνώ απόλυτα στο ότι η συνεργασία εκπαιδευτικών και γονέων οδηγεί στην επιτυχή διαχείριση των περιστατικών επιθετικότητας είναι μικρότερα από το 8%.

Πίνακας 32: Αποτελέσματα ερώτησης 32

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	4	1,4	1,4	1,4
Διαφωνώ	17	6,0	6,0	7,5
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	35	12,5	12,5	19,9
Συμφωνώ	138	49,1	49,1	69,0
Συμφωνώ απόλυτα	87	31,0	31,0	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.4.1.6. Ερώτηση 33: Η υιοθέτηση αυταρχικών συμπεριφορών από την πλευρά των εκπαιδευτικών μπορεί να αυξήσει τα κρούσματα επιθετικότητας.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 34) και στον πίνακα (Πίνακας 33) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 38,1% δήλωσε ότι συμφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ ακολουθεί με ποσοστό 27,0% η απάντηση ότι ούτε συμφωνούν αλλά ούτε και διαφωνούν.

Σχήμα 34: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 33

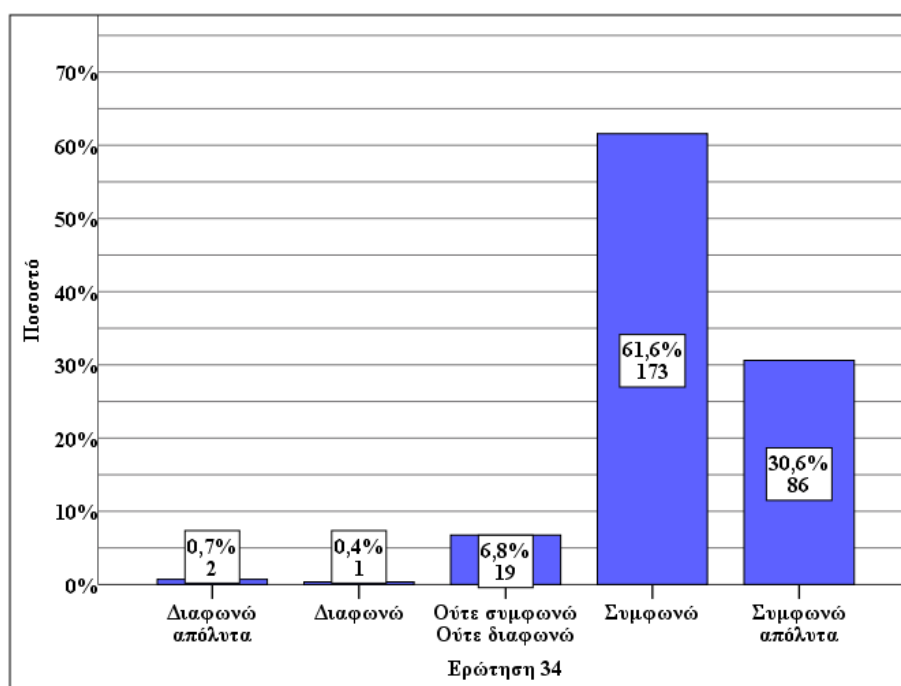
Τα συνολικά ποσοστά των απαντήσεων διαφωνώ και διαφωνώ απόλυτα αγγίζουν το 20,0%, ενώ το ποσοστό των εκπαιδευτικών που δήλωσαν ότι συμφωνούν απόλυτα ότι η υιοθέτηση αυταρχικών συμπεριφορών από την πλευρά των εκπαιδευτικών μπορεί να αυξήσει τα κρούσματα επιθετικότητας είναι μόλις 15,7%.

Πίνακας 33: Αποτελέσματα ερώτησης 33

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	8	2,8	2,8	2,8
Διαφωνώ	46	16,4	16,4	19,2
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	76	27,0	27,0	46,3
Συμφωνώ	107	38,1	38,1	84,3
Συμφωνώ απόλυτα	44	15,7	15,7	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.4.1.7. Ερώτηση 34: Η ενεργός εποπτεία του εκπαιδευτικού συμβάλλει στην πρόληψη εμφάνισης επιθετικών συμπεριφορών ή στην ειρηνική επίλυση συγκρούσεων.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 35) και στον πίνακα (Πίνακας 34) διαπιστώνουμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 61,6% δήλωσε ότι συμφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ ακολουθεί με ποσοστό 30,6% η απάντηση ότι συμφωνούν απόλυτα.

Σχήμα 35: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 34

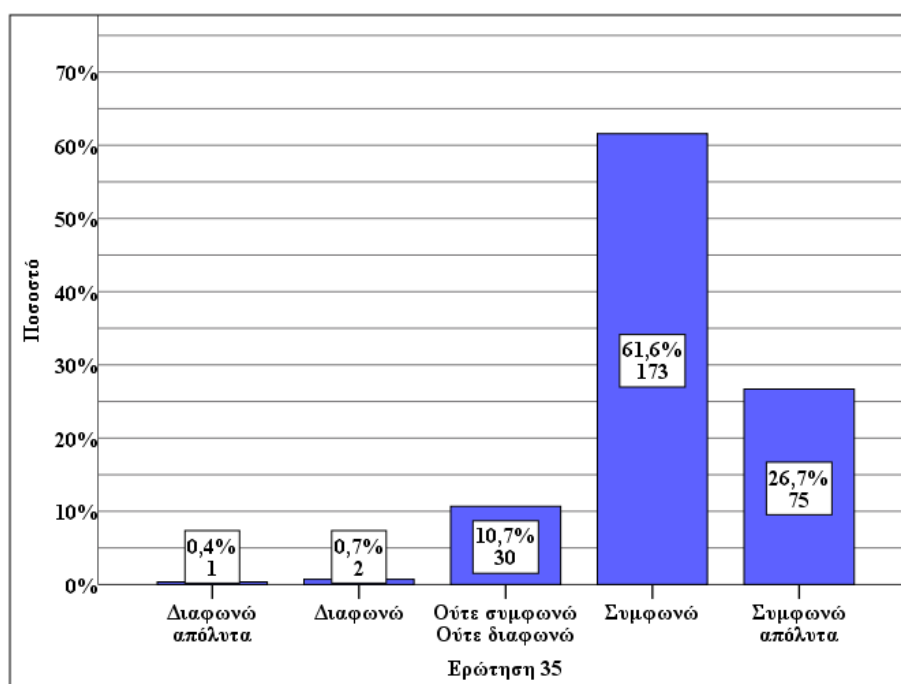
Με αρκετά χαμηλότερο ποσοστό που αγγίζει το 6,8% οι εκπαιδευτικοί δήλωσαν πως ούτε συμφωνούν αλλά ούτε και διαφωνούν, ενώ τα συνολικά ποσοστά των εκπαιδευτικών που δήλωσαν ότι είτε διαφωνώ είτε διαφωνώ απόλυτα ότι η ενεργός εποπτεία του εκπαιδευτικού συμβάλλει στην πρόληψη εμφάνισης επιθετικών συμπεριφορών ή στην ειρηνική επίλυση συγκρούσεων είναι μόλις 1,1%.

Πίνακας 34: Αποτελέσματα ερώτησης 34

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	2	,7	,7	,7
Διαφωνώ	1	,4	,4	1,1
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	19	6,8	6,8	7,8
Συμφωνώ	173	61,6	61,6	69,4
Συμφωνώ απόλυτα	86	30,6	30,6	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.4.1.8. Ερώτηση 35: Οι καλές διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ εκπαιδευτικών και παιδιών συμβάλλουν στην αποφυγή επιθετικών συμπεριφορών.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 36) και στον πίνακα (Πίνακας 35) διαπιστώνουμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 61,6% δήλωσε ότι συμφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ ακολουθεί με ποσοστό 26,7% η απάντηση ότι συμφωνούν απόλυτα.

Σχήμα 36: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 35

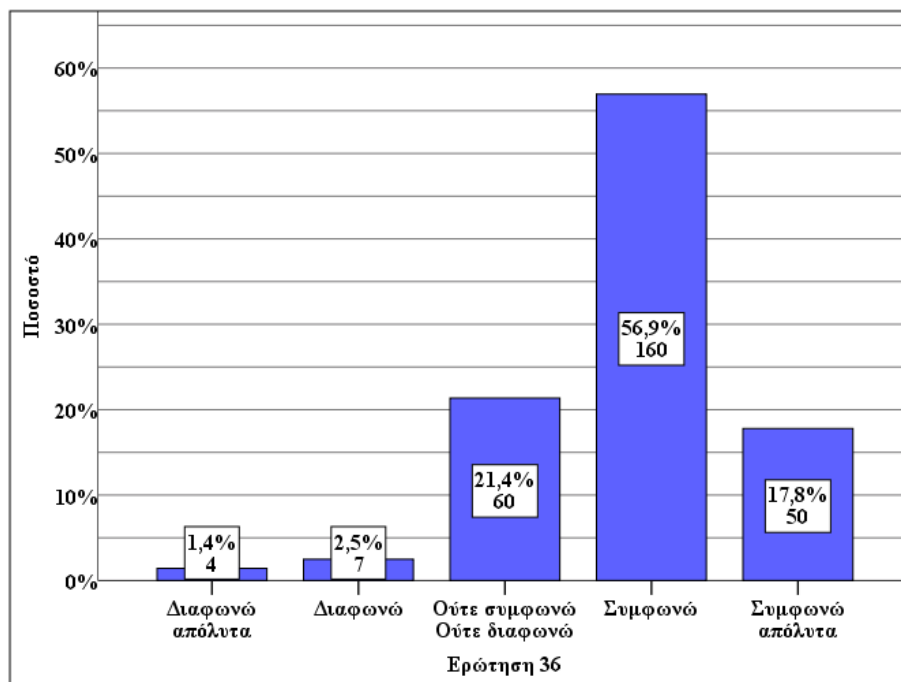
Με αρκετά χαμηλότερο ποσοστό που αγγίζει το 10,7% οι εκπαιδευτικοί δήλωσαν πως ούτε συμφωνούν αλλά ούτε και διαφωνούν, ενώ τα συνολικά ποσοστά των εκπαιδευτικών που δήλωσαν ότι είτε διαφωνώ είτε διαφωνώ απόλυτα ότι οι καλές διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ εκπαιδευτικών και παιδιών συμβάλλουν στην αποφυγή επιθετικών συμπεριφορών είναι μόλις 1,1%.

Πίνακας 35: Αποτελέσματα ερώτησης 35

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ απόλυτα	1	,4	,4	,4
Διαφωνώ	2	,7	,7	1,1
Valid Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	30	10,7	10,7	11,7
Συμφωνώ	173	61,6	61,6	73,3
Συμφωνώ απόλυτα	75	26,7	26,7	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.4.1.9. Ερώτηση 36: Μια σχολική αυλή με επιδαπέδια παιχνίδια (κουτσό, φιδάκι) και κατάλληλα διαμορφωμένους χώρους άθλησης μπορεί να περιορίσει τα κρούσματα επιθετικότητας.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 37) και στον πίνακα (Πίνακας 36) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 56,9% δήλωσε ότι συμφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ ακολουθεί με ποσοστό 21,4% η απάντηση ότι ούτε συμφωνούν αλλά ούτε και διαφωνούν.

Σχήμα 37: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 36

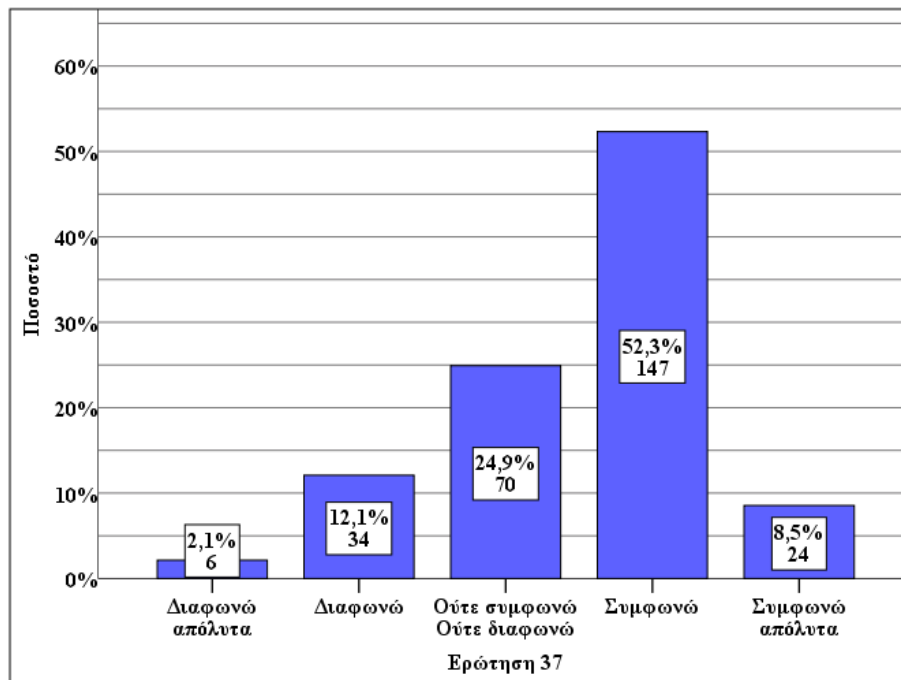
Τα συνολικά ποσοστά των απαντήσεων διαφωνώ και διαφωνώ απόλυτα είναι μόλις 3,9%, ενώ το ποσοστό των εκπαιδευτικών που δήλωσαν ότι συμφωνούν απόλυτα ότι μια σχολική αυλή με επιδαπέδια παιχνίδια (κουτσό, φιδάκι) και κατάλληλα διαμορφωμένους χώρους άθλησης μπορεί να περιορίσει τα κρούσματα επιθετικότητας είναι αρκετά υψηλότερο και φτάνει το 17,8%.

Πίνακας 36: Αποτελέσματα ερώτησης 36

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	4	1,4	1,4	1,4
Διαφωνώ	7	2,5	2,5	3,9
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	60	21,4	21,4	25,3
Συμφωνώ	160	56,9	56,9	82,2
Συμφωνώ απόλυτα	50	17,8	17,8	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.4.1.10. Ερώτηση 37: Δίνω χρόνο στα παιδιά να διευθετήσουν μόνα τις διαφορές τους.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 38) και στον πίνακα (Πίνακας 37) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 52,3% δήλωσε ότι συμφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ ακολουθεί με ποσοστό 24,9% η απάντηση ότι ούτε συμφωνούν αλλά ούτε και διαφωνούν.

Σχήμα 38: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 37

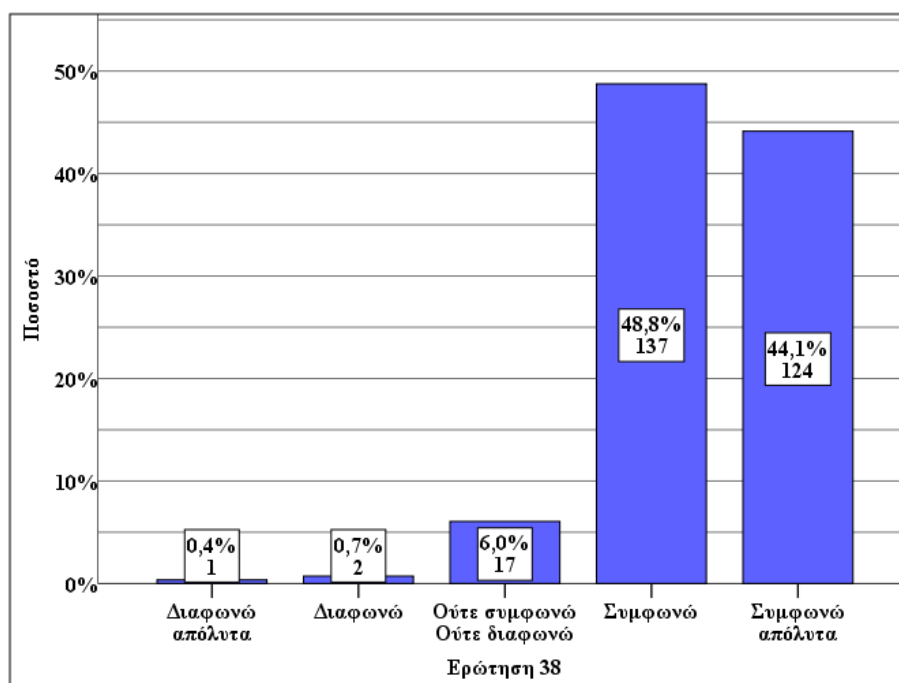
Τα συνολικά ποσοστά των απαντήσεων διαφωνώ και διαφωνώ απόλυτα αγγίζουν το 14,2%, ενώ το ποσοστό των εκπαιδευτικών που δήλωσαν ότι συμφωνούν απόλυτα στην πρόταση δίνω χρόνο στα παιδιά να διευθετήσουν μόνα τις διαφορές τους είναι μόλις 8,5%.

Πίνακας 37: Αποτελέσματα ερώτησης 37

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ απόλυτα	6	2,1	2,1	2,1
Διαφωνώ	34	12,1	12,1	14,2
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	70	24,9	24,9	39,1
Συμφωνώ	147	52,3	52,3	91,5
Συμφωνώ απόλυτα	24	8,5	8,5	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.4.1.11. Ερώτηση 38: Παροτρύνω τα παιδιά να ενημερώνουν τους εκπαιδευτικούς όταν δέχονται ή παρατηρούν επιθετική συμπεριφορά.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 39) και στον πίνακα (Πίνακας 38) διαπιστώνουμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με συνολικό ποσοστό που αγγίζει το 93,0% δήλωσε ότι είτε συμφωνούν είτε συμφωνούν απόλυτα με την παραπάνω πρόταση, ενώ ακολουθεί με πολύ μικρό ποσοστό 6,0% η απάντηση ότι ούτε συμφωνούν αλλά ούτε και διαφωνούν.

Σχήμα 39: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 38

Τα συνολικά ποσοστά των απαντήσεων διαφωνώ και διαφωνώ απόλυτα στην πρόταση παροτρύνω τα παιδιά να ενημερώνουν τους εκπαιδευτικούς όταν δέχονται ή παρατηρούν επιθετική συμπεριφορά είναι μόλις 1,1%.

Πίνακας 38: Αποτελέσματα ερώτησης 38

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	1	,4	,4	,4
Διαφωνώ	2	,7	,7	1,1
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	17	6,0	6,0	7,1
Συμφωνώ	137	48,8	48,8	55,9
Συμφωνώ απόλυτα	124	44,1	44,1	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.4.1.12. Αποτελέσματα Μέσων Όρων, Συνόλου, και πιο Συνηθισμένης απάντησης στις ερωτήσεις της κλίμακας Δ του ερωτηματολογίου

Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 39) παρουσιάζονται τα αποτελέσματα όλων των ερωτήσεων της κλίμακας Δ, που εξετάζει τις απόψεις των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με τους τρόπους αντιμετώπισης που επιλέγουν για την εξάλειψη του φαινομένου της επιθετικότητας. Διαπιστώνουμε ότι οι μέσοι όροι των απαντήσεων κυμαίνονται από το 2,83 για την ερώτηση 30 έως το 4,36 για την ερώτηση 38. Η πιο συνηθισμένη απάντηση είναι το τέσσερα που αντιστοιχεί στην απάντηση «Συμφωνώ». Μόνο στην ερώτηση 30 η πιο συνηθισμένη απάντηση είναι η «Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ».

Πίνακας 39: Συνολικά αποτελέσματα όλων των ερωτήσεων της κλίμακας Δ του ερωτηματολογίου

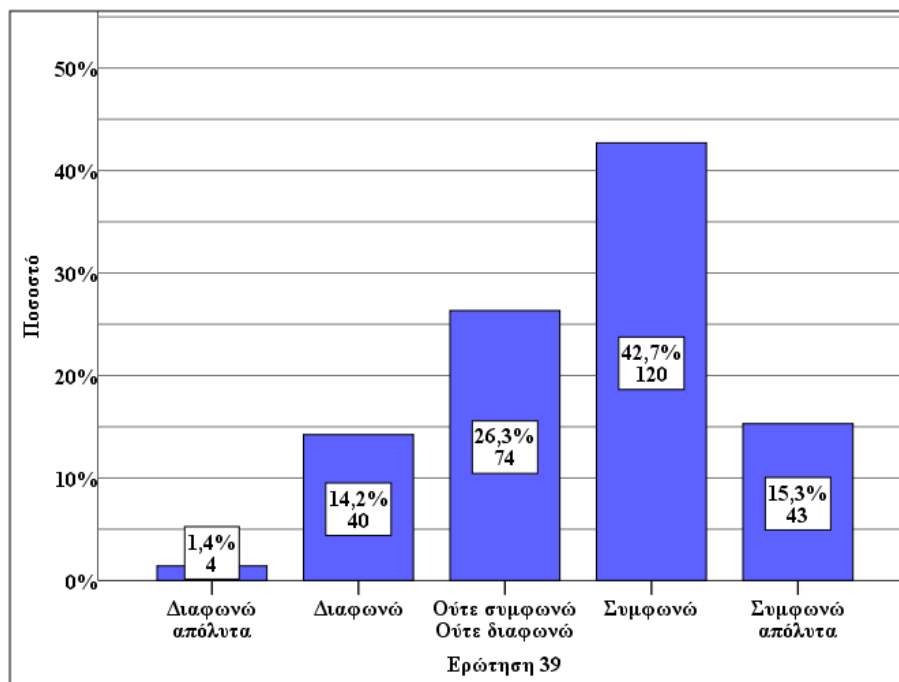
	Ερώτησ η 28	Ερώτησ η 29	Ερώτησ η 30	Ερώτησ η 31	Ερώτησ η 32	Ερώτησ η 33	Ερώτησ η 34	Ερώτησ η 35	Ερώτησ η 36	Ερώτησ η 37	Ερώτησ η 38
N	281	281	281	281	281	281	281	281	281	281	281
Mean	3,93	4,22	2,83	4,08	4,02	3,47	4,21	4,14	3,87	3,53	4,36
Mode	4	4	3	4	4	4	4	4	4	4	4
Sum	1105	1187	796	1147	1130	976	1183	1162	1088	992	1224

4.5. Αποτελέσματα Ερωτήσεων Κλίμακας Ε

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται με την μορφή πινάκων και ραβδογραμμάτων τα αποτελέσματα των ερωτήσεων που ανήκουν στην κλίμακα Ε του ερωτηματολογίου και εξετάζει τις απόψεις των εκπαιδευτικών για την ετοιμότητα όσον αφορά την πρόληψη και διαχείριση της επιθετικότητας.

4.5.1.1. Ερώτηση 39: Γνωρίζω πρακτικές για την πρόληψη του φαινομένου της επιθετικότητας.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 40) και στον πίνακα (Πίνακας 40) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 42,7% δήλωσε ότι συμφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ ακολουθεί με ποσοστό 26,3% η απάντηση ότι ούτε συμφωνούν αλλά ούτε και διαφωνούν.

Σχήμα 40: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 39

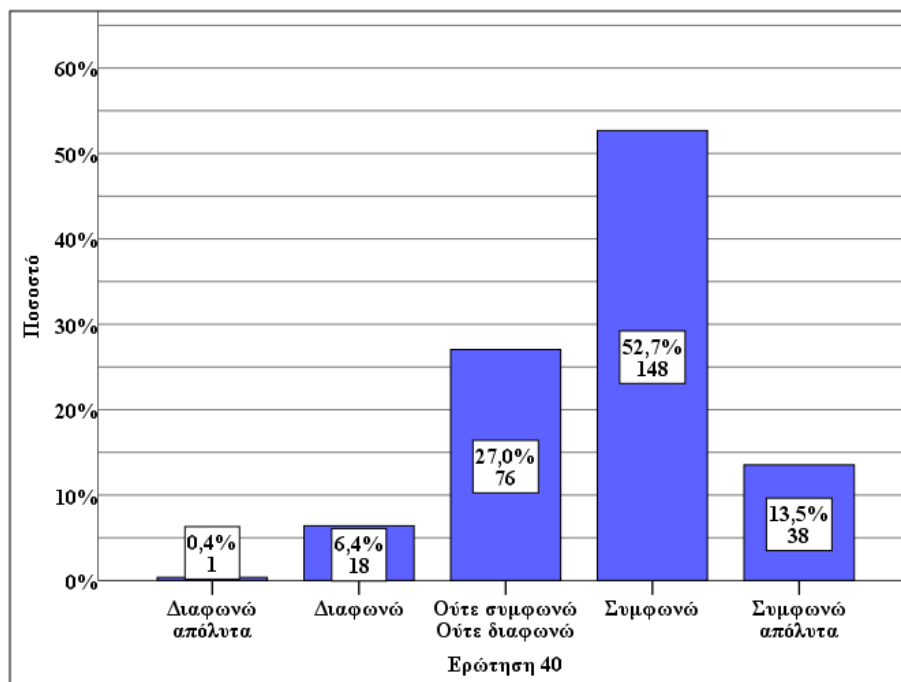
Τα συνολικά ποσοστά των απαντήσεων διαφωνώ και διαφωνώ απόλυτα στην παραπάνω πρόταση είναι 15,6%, παρόμοιο ποσοστό 15,3% συγκέντρωσε και η απάντηση συμφωνώ απόλυτα.

Πίνακας 40: Αποτελέσματα ερώτησης 39

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ απόλυτα	4	1,4	1,4	1,4
Διαφωνώ	40	14,2	14,2	15,7
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	74	26,3	26,3	42,0
Συμφωνώ	120	42,7	42,7	84,7
Συμφωνώ απόλυτα	43	15,3	15,3	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.5.1.2. Ερώτηση 40: Γνωρίζω πώς να διαχειριστώ τους μαθητές (θύτες) που εμφανίζουν επιθετική συμπεριφορά.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 41) και στον πίνακα (Πίνακας 41) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 52,7% δήλωσε ότι συμφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ ακολουθεί με ποσοστό 27,0% η απάντηση ότι ούτε συμφωνούν άλλα ούτε και διαφωνούν.

Σχήμα 41: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 40

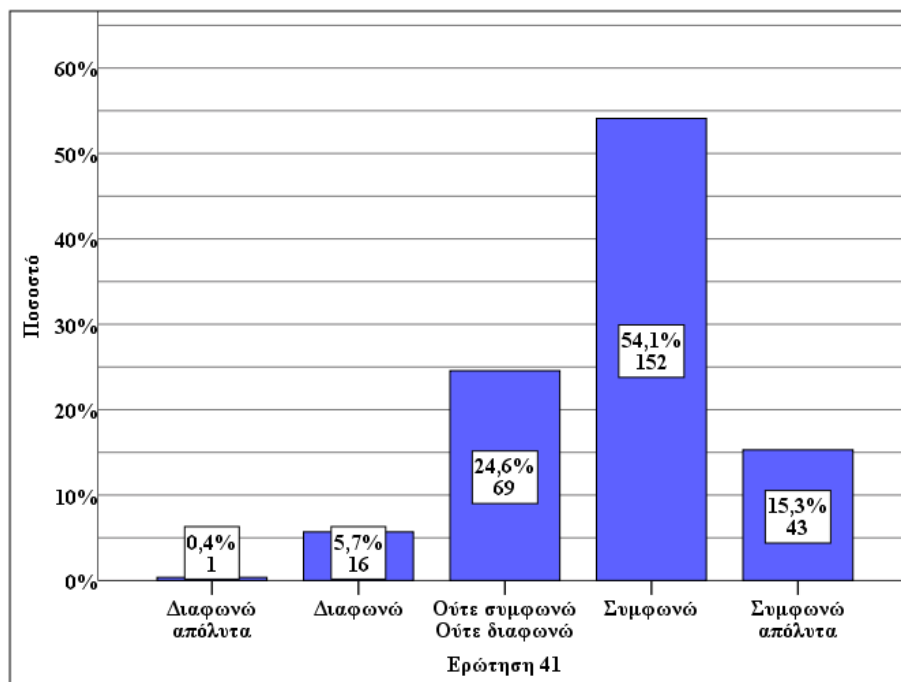
Το ποσοστό των εκπαιδευτικών που δηλώσαν ότι συμφωνούν απόλυτα με την πρόταση γνωρίζω πώς να διαχειριστώ τους μαθητές (θύτες) που εμφανίζουν επιθετική συμπεριφορά είναι 13,5%, ενώ τα συνολικά ποσοστά των απαντήσεων διαφωνώ και διαφωνώ απόλυτα δεν ξεπερνούν το 7,0%.

Πίνακας 41: Αποτελέσματα ερώτησης 40

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ απόλυτα	1	,4	,4	,4
Διαφωνώ	18	6,4	6,4	6,8
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	76	27,0	27,0	33,8
Συμφωνώ	148	52,7	52,7	86,5
Συμφωνώ απόλυτα	38	13,5	13,5	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.5.1.3. Ερώτηση 41: Γνωρίζω πως να υποστηρίξω τα παιδιά (θύματα) που δέχονται επιθετική συμπεριφορά.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 42) και στον πίνακα (Πίνακας 42) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 54,1% δήλωσε ότι συμφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ ακολουθεί με ποσοστό 24,6% η απάντηση ότι ούτε συμφωνούν αλλά ούτε και διαφωνούν.

Σχήμα 42: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 41

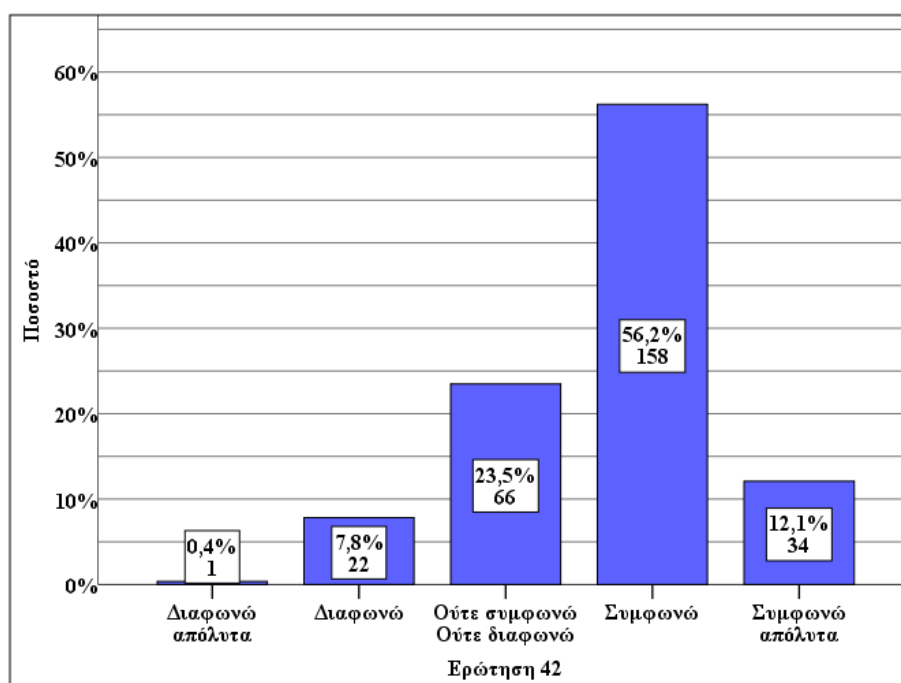
Το ποσοστό των εκπαιδευτικών που δήλωσαν ότι συμφωνούν απόλυτα με την πρόταση γνωρίζω πως να υποστηρίξω τα παιδιά (θύματα) που δέχονται επιθετική συμπεριφορά είναι 15,3%, ενώ το συνολικό ποσοστό των απαντήσεων διαφωνώ και διαφωνώ απόλυτα είναι μόλις 6,1%.

Πίνακας 42: Αποτελέσματα ερώτησης 41

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ απόλυτα	1	,4	,4	,4
Διαφωνώ	16	5,7	5,7	6,0
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	69	24,6	24,6	30,6
Συμφωνώ	152	54,1	54,1	84,7
Συμφωνώ απόλυτα	43	15,3	15,3	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.5.1.4. Ερώτηση 42: Αισθάνομαι ότι μπορώ να παρέμβω και να διευθετήσω περιστατικά επιθετικότητας.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 43) και στον πίνακα (Πίνακας 43) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 56,2% δήλωσε ότι συμφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ ακολουθεί με ποσοστό 23,5% η απάντηση ότι ούτε συμφωνούν αλλά ούτε και διαφωνούν.

Σχήμα 43: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 42

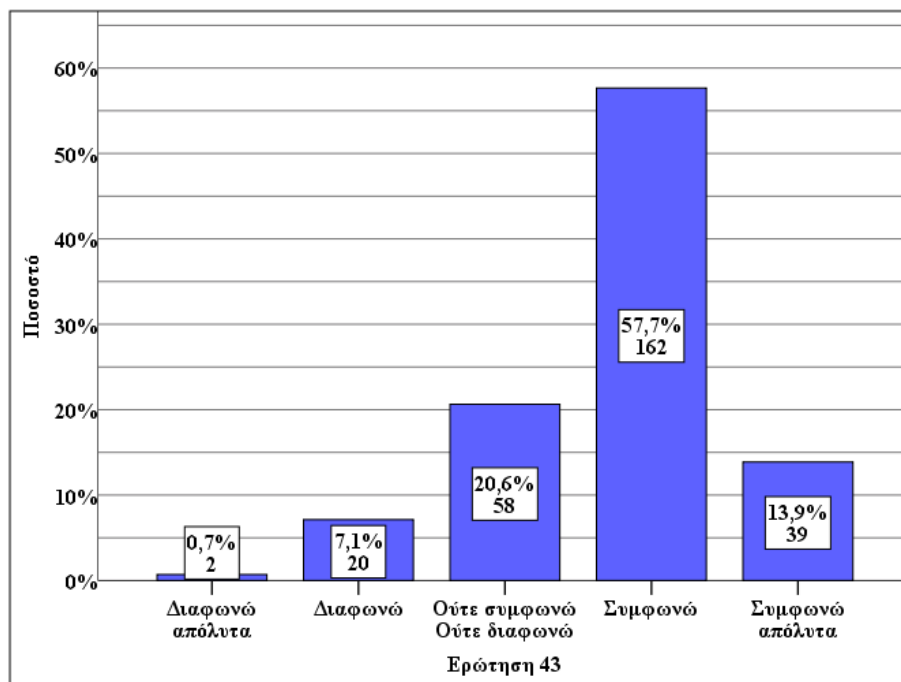
Το ποσοστό των εκπαιδευτικών που δήλωσαν ότι συμφωνούν απόλυτα με την πρόταση αισθάνομαι ότι μπορώ να παρέμβω και να διευθετήσω περιστατικά επιθετικότητας είναι 12,1%, ενώ το συνολικό ποσοστό των απαντήσεων διαφωνώ και διαφωνώ απόλυτα είναι μόλις 8,2%.

Πίνακας 43: Αποτελέσματα ερώτησης 42

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	1	,4	,4	,4
Διαφωνώ	22	7,8	7,8	8,2
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	66	23,5	23,5	31,7
Συμφωνώ	158	56,2	56,2	87,9
Συμφωνώ απόλυτα	34	12,1	12,1	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.5.1.5. Ερώτηση 43: Αισθάνομαι ότι μπορώ να αξιολογήσω τη βαρύτητα ενός περιστατικού επιθετικότητας.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 44) και στον πίνακα (Πίνακας 44) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 57,7% δήλωσε ότι συμφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ ακολουθεί με ποσοστό 20,6% η απάντηση ότι ούτε συμφωνούν αλλά ούτε και διαφωνούν.

Σχήμα 44: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 43

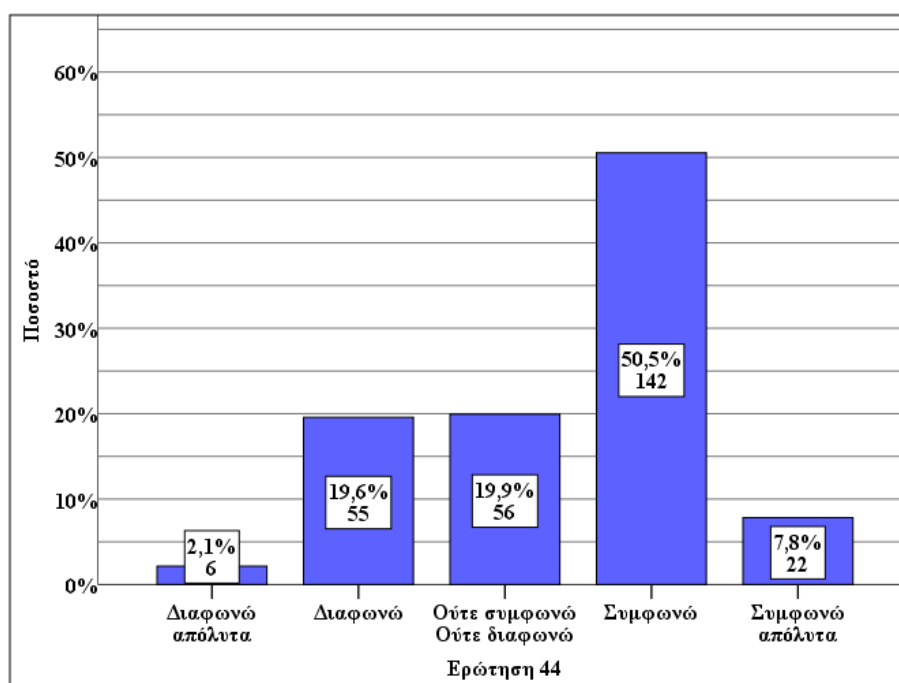
Το ποσοστό των εκπαιδευτικών που δήλωσαν ότι συμφωνούν απόλυτα με την πρόταση αισθάνομαι ότι μπορώ να αξιολογήσω τη βαρύτητα ενός περιστατικού επιθετικότητας είναι 13,9%, ενώ το συνολικό ποσοστό των απαντήσεων διαφωνώ και διαφωνώ απόλυτα είναι μόλις 7,8%.

Πίνακας 44: Αποτελέσματα ερώτησης 43

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	2	,7	,7	,7
Διαφωνώ	20	7,1	7,1	7,8
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	58	20,6	20,6	28,5
Συμφωνώ	162	57,7	57,7	86,1
Συμφωνώ απόλυτα	39	13,9	13,9	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.5.1.6. Ερώτηση 44: Μου προκαλεί άγχος η αντιμετώπιση της επιθετικής συμπεριφοράς των παιδιών.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 45) και στον πίνακα (Πίνακας 45) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 50,5% δήλωσε ότι συμφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ ακολουθεί με ποσοστό 19,9% η απάντηση ότι ούτε συμφωνούν αλλά ούτε και διαφωνούν.

Σχήμα 45: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 44

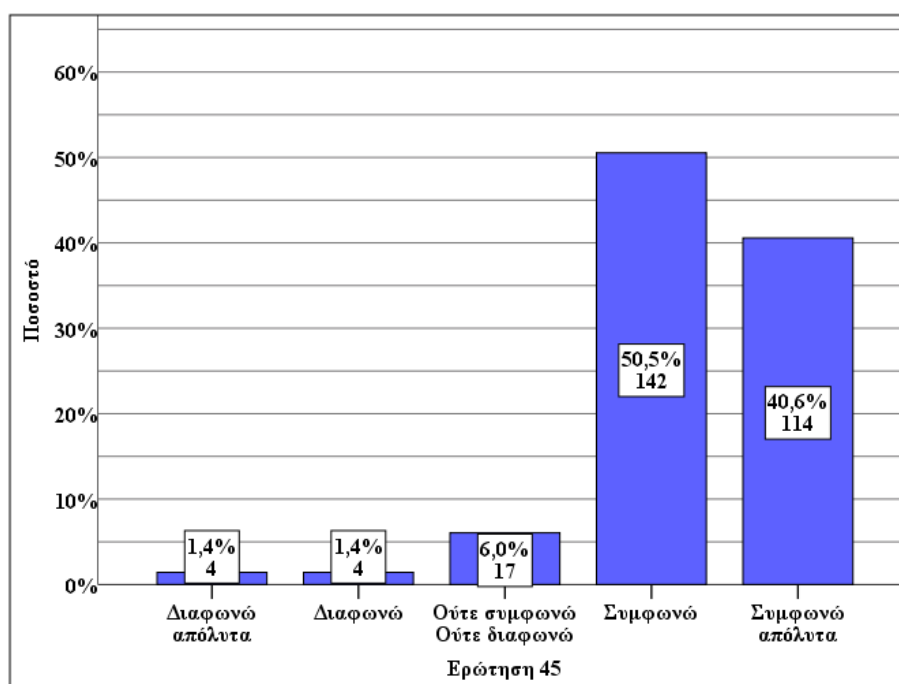
Με παρόμοιο ποσοστό 19,6% ακολουθεί και η απάντηση διαφωνώ, ενώ το ποσοστό των εκπαιδευτικών που δήλωσαν ότι διαφωνούν απόλυτα με την πρόταση ότι μου προκαλεί άγχος η αντιμετώπιση της επιθετικής συμπεριφοράς των παιδιών είναι μόλις 2,1%. Τέλος, η απάντηση συμφωνώ απόλυτα συγκέντρωσε ποσοστό της τάξεως του 7,8%.

Πίνακας 45: Αποτελέσματα ερώτησης 44

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	6	2,1	2,1	2,1
Διαφωνώ	55	19,6	19,6	21,7
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	56	19,9	19,9	41,6
Συμφωνώ	142	50,5	50,5	92,2
Συμφωνώ απόλυτα	22	7,8	7,8	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.5.1.7. Ερώτηση 45: Θα ήθελα να συμμετάσχω σε ένα σεμινάριο σχετικό με την πρόληψη και αντιμετώπιση επιθετικών συμπεριφορών στα σχολεία.

Από την στατιστική ανάλυση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση, τα οποία παρουσιάζονται στο ραβδόγραμμα (Σχήμα 46) και στον πίνακα (Πίνακας 46) διαπιστώνουμε ότι η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών με ποσοστό 50,5% δήλωσε ότι συμφωνούν με την παραπάνω πρόταση, ενώ ακολουθεί με ποσοστό 40,6% η απάντηση συμφωνώ απόλυτα.

Σχήμα 46: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην ερώτηση 45

Το ποσοστό των εκπαιδευτικών που δήλωσαν ότι ούτε συμφωνούν αλλά ούτε και διαφωνούν με την πρόταση θα ήθελα να συμμετάσχω σε ένα σεμινάριο σχετικό με την πρόληψη και αντιμετώπιση επιθετικών συμπεριφορών στα σχολεία είναι 6,0%, ενώ το συνολικό ποσοστό των απαντήσεων διαφωνώ και διαφωνώ απόλυτα είναι μόλις 2,8%.

Πίνακας 46: Αποτελέσματα ερώτησης 45

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαφωνώ απόλυτα	4	1,4	1,4	1,4
Διαφωνώ	4	1,4	1,4	2,8
Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	17	6,0	6,0	8,9
Συμφωνώ	142	50,5	50,5	59,4
Συμφωνώ απόλυτα	114	40,6	40,6	100,0
Total	281	100,0	100,0	

4.5.1.8. Αποτελέσματα Μέσων Όρων, Συνόλου, και πιο Συνηθισμένης απάντησης στις ερωτήσεις της κλίμακας Ε του ερωτηματολογίου

Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 47) παρουσιάζονται τα αποτελέσματα όλων των ερωτήσεων της κλίμακας Ε που εξετάζει τις απόψεις των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για την ετοιμότητα τους, όσον αφορά την πρόληψη και διαχείριση επιθετικών συμπεριφορών. Διαπιστώνουμε ότι οι μέσοι όροι των απαντήσεων κυμαίνονται από το 3,42 για την ερώτηση 44 έως το 4,27 για την ερώτηση 45. Η πιο συνηθισμένη απάντηση είναι το τέσσερα που αντιστοιχεί στην απάντηση «Συμφωνώ».

Πίνακας 47: Συνολικά αποτελέσματα όλων των ερωτήσεων της κλίμακας Ε του ερωτηματολογίου

	Ερώτηση 39	Ερώτηση 40	Ερώτηση 41	Ερώτηση 42	Ερώτηση 43	Ερώτηση 44	Ερώτηση 45
N	281	281	281	281	281	281	281
Mean	3,56	3,73	3,78	3,72	3,77	3,42	4,27
Mode	4	4	4	4	4	4	4
Sum	1001	1047	1063	1045	1059	962	1201

4.6. Έλεγχος Συσχετίσεων των Κλιμάκων Β, Γ, Δ, Ε

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα του έλεγχου συσχετίσεων, των Κλιμάκων Β, Γ, Δ, Ε του ερωτηματολογίου με τις παραμέτρους, το φύλο του ερωτώμενου εκπαιδευτικού, την ηλικία τους, τα χρόνια υπηρεσίας, τις πρόσθετες σπουδές που έχει ολοκληρώσει, την ειδικότητα που έχει, την περιοχή στην οποία βρίσκεται, με το εάν έχει παρακολουθήσει κάποιο Επιμορφωτικό Σεμινάριο σχετικό με την πρόληψη και διαχείριση της επιθετικότητας και τέλος το αν έχει παρακολουθήσει Μάθημα κατά την διάρκεια των σπουδών του στο πανεπιστήμιο σχετικό με την πρόληψη και διαχείριση της επιθετικότητας.

4.6.1.1. Έλεγχος Συσχέτισης των Κλιμάκων του Ερωτηματολογίου με το Φύλο

Για τον έλεγχο συσχέτισης ανάμεσα στις κλίμακες του ερωτηματολογίου και του φύλου του ερωτώμενου επιλέχτηκε το T-Test διότι έχουμε δύο μεταβλητές όπου η μια είναι ποσοτική και η άλλη ποιοτική με μόνο δύο κατηγορίες τιμών (άνδρας, γυναίκα).

Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 48) διαπιστώνουμε ότι μικρή διαφορά ανάμεσα στο μέσο όρο των απαντήσεων των δυο φύλων υπάρχει μόνο στην κλίμακα Β. Οι μεγαλύτερες διαφορές στους μέσους όρους των δυο φύλων παρατηρούνται στην κλίμακα Γ, Δ και Ε του ερωτηματολογίου.

Πίνακας 48: Αποτελέσματα Μέσων Όρων στις Κλίμακες του ερωτηματολογίου ανάμεσα στα δύο φύλα

Group Statistics					
	Φύλο	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
B_SCALE	Άνδρας	113	30,80	4,009	,377
	Γυναίκα	168	30,66	4,190	,323
Γ_SCALE	Άνδρας	113	36,05	6,797	,639
	Γυναίκα	168	34,08	6,412	,495
Δ_SCALE	Άνδρας	113	41,67	6,181	,581
	Γυναίκα	168	43,34	4,355	,336
Ε_SCALE	Άνδρας	113	25,18	4,095	,385
	Γυναίκα	168	26,98	3,258	,251
ALL_SCALE	Άνδρας	113	133,70	14,011	1,318
	Γυναίκα	168	135,07	13,395	1,033

Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 49) μας ενδιαφέρει αρχικά το Levene's Test for Equality of Variances που είναι τεστ για την ισότητα των διασπορών. Όπου αν $p > 0,05$ οι διασπορές είναι ίσες και αν $p < 0,05$ οι διασπορές είναι άνισες. Όταν οι διασπορές είναι ίσες, στην ανάγνωση του υπόλοιπου πίνακα (t-test for equality of means) ελέγχουμε την πρώτη γραμμή, ενώ όταν είναι άνισες, ελέγχουμε τη δεύτερη γραμμή.

Στην περίπτωση μας υπάρχει μόνο μια τιμή όπου το $p < 0,05$ (Κλίμακα Δ) οπότε μόνο σε αυτήν ελέγχουμε την δεύτερη γραμμή του πίνακα. Στις υπόλοιπες ελέγχουμε μόνο τις πρώτες γραμμές του πίνακα.

Στην Κλίμακα Γ το $p = 0,014$, στην Κλίμακα Δ το $p = 0,014$ και στην Κλίμακα Ε το $p = 0,000$. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις η τιμή του p είναι μικρότερη από την τιμή 0,05, οπότε απορρίπτουμε τις υποθέσεις H_0 και δεχόμαστε τις υποθέσεις H_1 .

Άρα διαπιστώνουμε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στις απαντήσεις των αντρών και σε αυτές των γυναικών στις Κλίμακες Γ, Δ, και Ε του ερωτηματολογίου. Μόνο στην Κλίμακα Β του ερωτηματολογίου δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική διαφορά.

Πίνακας 49: Αποτελέσματα ελέγχου συσχέτισης t-test, των κλιμάκων του ερωτηματολογίου με το Φύλο του ερωτώμενου

Independent Samples Test									
	Levene's Test for Equality of Variances				t-test for Equality of Means				
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
								Lower	Upper
B_SCALE	,688	,408	,271	279	,787	,136	,501	-,851	1,122
			,273	247,436	,785	,136	,497	-,843	1,114
Γ_SCALE	,124	,725	2,465	279	,014	1,970	,799	,396	3,543
			2,437	230,781	,016	1,970	,808	,377	3,563
Δ_SCALE	4,472	,035	-2,652	279	,008	-1,667	,629	-2,904	-,429
			-2,482	185,426	,014	-1,667	,672	-2,992	-,342
E_SCALE	2,670	,103	-4,101	279	,000	-1,805	,440	-2,672	-,939
			-3,924	202,994	,000	-1,805	,460	-2,712	-,898
ALL_SCALE	,125	,724	-,823	279	,411	-1,366	1,660	-4,634	1,902
			-,816	232,974	,415	-1,366	1,675	-4,666	1,934

4.6.1.2. Έλεγχος Συσχέτισης των Κλίμακων του Ερωτηματολογίου με την Ηλικία

Για τον έλεγχο συσχέτισης ανάμεσα στις κλίμακες του ερωτηματολογίου και την Ηλικία των ερωτώμενων επιλέχτηκε η ανάλυση διακύμανσης ANOVA διότι έχουμε δύο μεταβλητές όπου η μια είναι ποσοτική και η άλλη ποιοτική με πάνω από δύο κατηγορίες τιμών (μέχρι 30 ετών, 31-40 ετών, 41-50 ετών, 51 ετών και άνω).

Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 50) διαπιστώνουμε ότι σε όλες της Κλίμακες του ερωτηματολογίου υπάρχει συσχέτιση με την έτος ηλικία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών. Σε όλες της περιπτώσεις η τιμή των $p < 0,05$ (0,004 0,021, 0,026, 0,040), οπότε απορρίπτουμε την μηδενική υπόθεση H_0 σε όλες τις κλίμακες του ερωτηματολογίου και δεχόμαστε τις υποθέσεις H_1 .

Πίνακας 50: Αποτελέσματα ελέγχου συσχέτισης ANOVA, των κλιμάκων του ερωτηματολογίου με την Ηλικία

ANOVA		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
B_SCALE	Between Groups	217,791	3	72,597	4,453	,004
	Within Groups	4515,434	277	16,301		
	Total	4733,224	280			
Γ_SCALE	Between Groups	422,711	3	140,904	3,285	,021
	Within Groups	11879,930	277	42,888		
	Total	12302,641	280			
Δ_SCALE	Between Groups	249,660	3	83,220	3,122	,026
	Within Groups	7384,561	277	26,659		
	Total	7634,221	280			
Ε_SCALE	Between Groups	113,916	3	37,972	2,799	,040
	Within Groups	3757,635	277	13,565		
	Total	3871,552	280			
ALL_SCALE	Between Groups	2943,925	3	981,308	5,532	,001
	Within Groups	49132,253	277	177,373		
	Total	52076,178	280			

4.6.1.3. Έλεγχος Συσχέτισης των Κλιμάκων του Ερωτηματολογίου με τα Χρόνια Υπηρεσίας

Για τον έλεγχο συσχέτισης ανάμεσα στις κλίμακες του ερωτηματολογίου και τα Χρόνια Υπηρεσίας των ερωτώμενων επιλέχτηκε η ανάλυση διακύμανσης ANOVA διότι έχουμε δύο μεταβλητές όπου η μια είναι ποσοτική και η άλλη ποιοτική με πάνω από δύο κατηγορίες τιμών (1-5 έτη, 6-10 έτη, 11-15 έτη, 16-20 έτη, 21-25 έτη, 26 και άνω έτη).

Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 51) διαπιστώνουμε ότι σε δύο Κλίμακες του ερωτηματολογίου υπάρχει συσχέτιση με τα χρόνια υπηρεσίας των ερωτώμενων εκπαιδευτικών. Στην περίπτωση της Κλίμακας Β και Ε η τιμή των $p < 0,05$ (0,053, 0,031), οπότε απορρίπτουμε την μηδενική υπόθεση H_0 σε αυτές τις κλίμακες του ερωτηματολογίου και δεχόμαστε τις υποθέσεις H_1 .

Στις άλλες δύο περιπτώσεις, Κλίμακα Γ και Δ η τιμή των $p > 0,05$ (0,996, 0,128), οπότε δεν μπορούμε να απορρίψουμε την μηδενική υπόθεση H_0 σε αυτές τις δύο κλίμακες του ερωτηματολογίου.

Πίνακας 51: Αποτελέσματα ελέγχου συσχέτισης ANOVA, των κλιμάκων του ερωτηματολογίου με τα Χρόνια υπηρεσίας

ANOVA		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
B_SCALE	Between Groups	183,108	5	36,622	2,213	,053
	Within Groups	4550,116	275	16,546		
	Total	4733,224	280			
Γ_SCALE	Between Groups	16,058	5	3,212	,072	,996
	Within Groups	12286,582	275	44,678		
	Total	12302,641	280			
Δ_SCALE	Between Groups	232,657	5	46,531	1,729	,128
	Within Groups	7401,564	275	26,915		
	Total	7634,221	280			
E_SCALE	Between Groups	168,256	5	33,651	2,499	,031
	Within Groups	3703,296	275	13,467		
	Total	3871,552	280			
ALL_SCALE	Between Groups	1615,699	5	323,140	1,761	,121
	Within Groups	50460,479	275	183,493		
	Total	52076,178	280			

4.6.1.4. Έλεγχος Συσχέτισης των Κλιμάκων του Ερωτηματολογίου με τις Σπουδές

Για τον έλεγχο συσχέτισης ανάμεσα στις κλίμακες του ερωτηματολογίου και τις Σπουδές των ερωτώμενων επιλέχτηκε η ανάλυση διακύμανσης ANOVA διότι έχουμε δύο μεταβλητές όπου η μια είναι ποσοτική και η άλλη ποιοτική με πάνω από δύο κατηγορίες τιμών (Βασικός Τίτλος Σπουδών, 2^ο Πτυχίο, Μεταπτυχιακό, Διδακτορικό).

Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 52) διαπιστώνουμε ότι σε καμία Κλίμακα του ερωτηματολογίου δεν υπάρχει συσχέτιση με τις σπουδές των ερωτώμενων εκπαιδευτικών. Σε όλες της περιπτώσεις η τιμή των $p > 0,05$ (0,356, 0,428, 0,440, 0,699), οπότε δεν μπορούμε να απορρίψουμε την μηδενική υπόθεση H_0 σε καμία από τις κλίμακες του ερωτηματολογίου.

Πίνακας 52: Αποτελέσματα ελέγχου συσχέτισης ANOVA, των κλιμάκων του ερωτηματολογίου με τις Σπουδές

ANOVA		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
B_SCALE	Between Groups	54,939	3	18,313	1,084	,356
	Within Groups	4678,285	277	16,889		
	Total	4733,224	280			
Γ_SCALE	Between Groups	122,229	3	40,743	,927	,428
	Within Groups	12180,412	277	43,973		
	Total	12302,641	280			
Δ_SCALE	Between Groups	73,938	3	24,646	,903	,440
	Within Groups	7560,283	277	27,293		
	Total	7634,221	280			
Ε_SCALE	Between Groups	19,858	3	6,619	,476	,699
	Within Groups	3851,694	277	13,905		
	Total	3871,552	280			
ALL_SCALE	Between Groups	239,102	3	79,701	,426	,735
	Within Groups	51837,076	277	187,137		
	Total	52076,178	280			

4.6.1.5. Έλεγχος Συσχέτισης των Κλίμακων του Ερωτηματολογίου με την Ειδικότητα

Για τον έλεγχο συσχέτισης ανάμεσα στις κλίμακες του ερωτηματολογίου και την Ειδικότητα των ερωτώμενων επιλέχτηκε η ανάλυση διακύμανσης ANOVA διότι έχουμε δύο μεταβλητές όπου η μια είναι ποσοτική και η άλλη ποιοτική με πάνω από δύο κατηγορίες τιμών (Νηπιαγωγός, Δάσκαλός/λα, Εκπαιδευτικός Φυσικής Αγωγής).

Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 53) διαπιστώνουμε ότι μόνο σε μία Κλίμακα του ερωτηματολογίου υπάρχει συσχέτιση με την ειδικότητα των ερωτώμενων εκπαιδευτικών. Στην περίπτωση της Κλίμακας E η τιμή του $p < 0,05$ (0,022), οπότε απορρίπτουμε την μηδενική υπόθεση H_0 σε αυτήν την κλίμακα του ερωτηματολογίου και δεχόμαστε την υπόθεση H_1 .

Σε όλες της άλλες περιπτώσεις η τιμή των $p > 0,05$ (0,167, 0,125, 0,158), οπότε δεν μπορούμε να απορρίψουμε την μηδενική υπόθεση H_0 σε καμία από τις υπόλοιπες κλίμακες του ερωτηματολογίου.

Πίνακας 53: Αποτελέσματα ελέγχου συσχέτισης ANOVA, των κλιμάκων του ερωτηματολογίου με την Ειδικότητα

ANOVA		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
B_SCALE	Between Groups	60,489	2	30,244	1,799	,167
	Within Groups	4672,735	278	16,808		
	Total	4733,224	280			
Γ_SCALE	Between Groups	182,646	2	91,323	2,095	,125
	Within Groups	12119,994	278	43,597		
	Total	12302,641	280			
Δ_SCALE	Between Groups	100,778	2	50,389	1,859	,158
	Within Groups	7533,443	278	27,099		
	Total	7634,221	280			
E_SCALE	Between Groups	105,317	2	52,658	3,887	,022
	Within Groups	3766,235	278	13,548		
	Total	3871,552	280			
ALL_SCALE	Between Groups	,376	2	,188	,001	,999
	Within Groups	52075,802	278	187,323		
	Total	52076,178	280			

4.6.1.6. Έλεγχος Συσχέτισης των Κλίμακων του Ερωτηματολογίου με την Περιοχή

Για τον έλεγχο συσχέτισης ανάμεσα στις κλίμακες του ερωτηματολογίου και την Περιοχή των ερωτώμενων επιλέχτηκε η ανάλυση διακύμανσης ANOVA διότι έχουμε δύο μεταβλητές όπου η μια είναι ποσοτική και η άλλη ποιοτική με πάνω από δύο κατηγορίες τιμών (Ιωάννινα, Καρδίτσα, Τρίκαλα).

Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 54) διαπιστώνουμε ότι σε δύο Κλίμακες του ερωτηματολογίου υπάρχει συσχέτιση με την περιοχή των ερωτώμενων εκπαιδευτικών. Στην περίπτωση της Κλίμακας Δ και Ε η τιμή των $p < 0,05$ (0,039, 0,009), οπότε απορρίπτουμε την μηδενική υπόθεση H_0 σε αυτές τις κλίμακες του ερωτηματολογίου και δεχόμαστε τις υποθέσεις H_1 .

Στις άλλες δύο περιπτώσεις, Κλίμακα Β και Γ η τιμή των $p > 0,05$ (0,769, 0,639), οπότε δεν μπορούμε να απορρίψουμε την μηδενική υπόθεση H_0 σε αυτές τις δύο κλίμακες του ερωτηματολογίου.

Πίνακας 54: Αποτελέσματα ελέγχου συσχέτισης ANOVA, των κλιμάκων του ερωτηματολογίου με την Περιοχή

ANOVA		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
B_SCALE	Between Groups	8,919	2	4,460	,262	,769
	Within Groups	4724,305	278	16,994		
	Total	4733,224	280			
Γ_SCALE	Between Groups	39,589	2	19,794	,449	,639
	Within Groups	12263,052	278	44,112		
	Total	12302,641	280			
Δ_SCALE	Between Groups	176,190	2	88,095	3,284	,039
	Within Groups	7458,030	278	26,827		
	Total	7634,221	280			
Ε_SCALE	Between Groups	129,255	2	64,628	4,801	,009
	Within Groups	3742,297	278	13,461		
	Total	3871,552	280			
ALL_SCALE	Between Groups	1024,710	2	512,355	2,790	,063
	Within Groups	51051,468	278	183,638		
	Total	52076,178	280			

4.6.1.7. Έλεγχος Συσχέτισης των Κλίμακων του Ερωτηματολογίου με την Επιμόρφωση

Για τον έλεγχο συσχέτισης ανάμεσα στις κλίμακες του ερωτηματολογίου και την παρακολούθηση Επιμορφωτικού Σεμιναρίου από τον ερωτώμενο, επιλέχτηκε το T-Test διότι έχουμε δύο μεταβλητές όπου η μια είναι ποσοτική και η άλλη ποιοτική με μόνο δύο κατηγορίες τιμών (παρακολούθηση Επιμορφωτικού Σεμιναρίου, μη παρακολούθηση Επιμορφωτικού Σεμιναρίου).

Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 55) διαπιστώνουμε ότι υπάρχουν σημαντικές διαφορές ανάμεσα στους μέσους όρους των εκπαιδευτικών που έχουν παρακολουθήσει και σε αυτούς που δεν έχουν παρακολουθήσει κάποιο Επιμορφωτικό Σεμινάριο. Μικρή διαφορά παρατηρείται στις Κλίμακες Β και Γ του ερωτηματολογίου, ενώ μεγάλη διαφορά παρατηρείται στις Κλίμακες Δ και Ε που εξετάζουν τους τρόπους αντιμετώπισης που επιλέγουν οι εκπαιδευτικοί για την εξάλειψη του φαινομένου της επιθετικότητας (Κλίμακα Δ) αλλά και την ετοιμότητα τους όσον αφορά την πρόληψη και διαχείριση επιθετικών συμπεριφορών (Κλίμακα Ε).

Πίνακας 55: Αποτελέσματα Μέσων Όρων στις Κλίμακες του ερωτηματολογίου με την παρακολούθηση ή όχι Επιμορφωτικού Σεμιναρίου

Group Statistics					
	Συμμ. Σεμινάριο	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
B_SCALE	Ναι	161	30,98	3,977	,313
	Όχι	120	30,36	4,276	,390
Γ_SCALE	Ναι	161	34,98	6,581	,519
	Όχι	120	34,73	6,717	,613
Δ_SCALE	Ναι	161	43,68	5,040	,397
	Όχι	120	41,31	5,171	,472
Ε_SCALE	Ναι	161	27,16	3,494	,275
	Όχι	120	25,05	3,682	,336
ALL_SCALE	Ναι	161	136,80	14,181	1,118
	Όχι	120	131,45	12,275	1,121

Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 56) μας ενδιαφέρει αρχικά το Levene's Test for Equality of Variances που είναι τεστ για την ισότητα των διασπορών. Όπου αν $p > 0,05$ οι διασπορές είναι ίσες και αν $p < 0,05$ οι διασπορές είναι άνισες. Όταν οι διασπορές είναι ίσες, στην ανάγνωση του υπόλοιπου πίνακα (t-test for equality of means) ελέγχουμε την πρώτη γραμμή, ενώ όταν είναι άνισες, ελέγχουμε τη δεύτερη γραμμή. Στην περίπτωση μας δεν υπάρχει τιμή όπου το $p < 0,05$ οπότε ελέγχουμε μόνο την πρώτη γραμμή του πίνακα.

Στην Κλίμακα Δ το $p = 0,000$ και στην Κλίμακα Ε το $p = 0,000$. Στις δύο αυτές περιπτώσεις η τιμή του p είναι μικρότερη από την τιμή 0,05 οπότε απορρίπτουμε τις υποθέσεις H_0 και δεχόμαστε τις υποθέσεις H_1 .

Επομένως, διαπιστώνουμε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στις απαντήσεις αυτών που έχουν παρακολουθήσει και σε αυτούς που δεν έχουν παρακολουθήσει κάποιο Επιμορφωτικό Σεμινάριο στις Κλίμακες Δ και Ε του ερωτηματολογίου ενώ στις Κλίμακες Β και Γ του ερωτηματολογίου δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική διαφορά.

Πίνακας 56: Αποτελέσματα ελέγχου συσχέτισης t-test, των κλιμάκων του ερωτηματολογίου με την παρακολούθηση ή όχι Επιμορφωτικού Σεμιναρίου

Independent Samples Test									
	Levene's Test for Equality of Variances				t-test for Equality of Means				
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
								Lower	Upper
B_SCALE	,969	,326	1,258	279	,210	,623	,495	-,352	1,598
			1,245	245,911	,214	,623	,501	-,363	1,609
Γ_SCALE	,021	,885	,310	279	,757	,248	,801	-1,328	1,824
			,309	253,621	,758	,248	,803	-1,334	1,830
Δ_SCALE	,213	,645	3,864	279	,000	2,375	,615	1,165	3,585
			3,850	252,903	,000	2,375	,617	1,160	3,590
Ε_SCALE	,655	,419	4,882	279	,000	2,105	,431	1,256	2,954
			4,845	248,915	,000	2,105	,435	1,249	2,961
ALL_SCALE	,408	,524	3,311	279	,001	5,351	1,616	2,170	8,533
			3,381	272,760	,001	5,351	1,583	2,235	8,467

4.6.1.8. Έλεγχος Συσχέτισης των Κλίμακων του Ερωτηματολογίου με το Μάθημα Επιθετικότητας

Για τον έλεγχο συσχέτισης ανάμεσα στις κλίμακες του ερωτηματολογίου και την παρακολούθηση μαθήματος Επιθετικότητας από τον ερωτώμενο επιλέχτηκε το t-Test διότι έχουμε δύο μεταβλητές όπου η μια είναι ποσοτική και η άλλη ποιοτική με μόνο δύο κατηγορίες τιμών (παρακολούθηση μαθήματος Επιθετικότητας, μη παρακολούθηση μαθήματος Επιθετικότητας).

Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 57) διαπιστώνουμε ότι υπάρχουν σημαντικές διαφορές ανάμεσα στους μέσους όρους των εκπαιδευτικών που έχουν παρακολουθήσει και σε αυτούς που δεν έχουν παρακολουθήσει κάποιο μάθημα Επιθετικότητας. Μικρή διαφορά παρατηρείται στις Κλίμακες Β και Γ του ερωτηματολογίου, ενώ μεγάλη διαφορά παρατηρείται στις Κλίμακες Δ και Ε που εξετάζουν τους τρόπους αντιμετώπισης που επιλέγουν οι εκπαιδευτικοί για την εξάλειψη του φαινομένου της επιθετικότητας (Κλίμακα Δ) αλλά και την ετοιμότητα τους όσον αφορά την πρόληψη και διαχείριση επιθετικών συμπεριφορών (Κλίμακα Ε).

Πίνακας 57: Αποτελέσματα Μέσων Όρων στις Κλίμακες του ερωτηματολογίου ανάμεσα στην παρακολούθηση ή όχι μαθήματος Επιθετικότητας

Group Statistics					
	Παρακ.Μαθημάτων	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
B_SCALE	Ναι	86	31,26	4,328	,467
	Όχι	195	30,48	4,000	,286
Γ_SCALE	Ναι	86	34,76	6,891	,743
	Όχι	195	34,93	6,527	,467
Δ_SCALE	Ναι	86	44,36	5,819	,627
	Όχι	195	41,92	4,763	,341
Ε_SCALE	Ναι	86	27,05	4,049	,437
	Όχι	195	25,91	3,518	,252
ALL_SCALE	Ναι	86	137,42	16,063	1,732
	Όχι	195	133,24	12,247	,877

Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 58) μας ενδιαφέρει αρχικά το Levene's Test for Equality of Variances που είναι τεστ για την ισότητα των διασπορών. Όπου αν $p > 0,05$ οι διασπορές είναι ίσες και αν $p < 0,05$ οι διασπορές είναι άνισες. Όταν οι διασπορές είναι ίσες, στην ανάγνωση του υπόλοιπου πίνακα (t-test for equality of means) ελέγχουμε την πρώτη γραμμή, ενώ όταν είναι άνισες, ελέγχουμε τη δεύτερη γραμμή. Στην περίπτωση μας δεν υπάρχει τιμή όπου το $p < 0,05$ οπότε ελέγχουμε μόνο την πρώτη γραμμή του πίνακα.

Στην Κλίμακα Δ το $p = 0,000$ και στην Κλίμακα Ε το $p = 0,018$. Στις δύο αυτές περιπτώσεις η τιμή του p είναι μικρότερη από την τιμή $0,05$ οπότε απορρίπτουμε τις υποθέσεις H_0 και δεχόμαστε τις υποθέσεις H_1 .

Επομένως, διαπιστώνουμε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στις απαντήσεις αυτών που έχουν παρακολουθήσει και σε αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει μαθήματα Επιθετικότητας στις Κλίμακες Δ και Ε του ερωτηματολογίου ενώ στις Κλίμακες Β και Γ του ερωτηματολογίου δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική διαφορά.

Πίνακας 58: Αποτελέσματα ελέγχου συσχέτισης t-test, των κλιμάκων του ερωτηματολογίου με την παρακολούθηση ή όχι μαθήματος Επιθετικότητας

Independent Samples Test									
	Levene's Test for Equality of Variances				t-test for Equality of Means				
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
								Lower	Upper
B_SCALE	,063	,802	1,466	279	,144	,779	,531	-,267	1,824
			1,422	151,679	,157	,779	,548	-,303	1,861
Γ_SCALE	,371	,543	-,201	279	,841	-,172	,860	-1,864	1,520
			-,196	154,951	,845	-,172	,878	-1,906	1,562
Δ_SCALE	1,496	,222	3,686	279	,000	2,437	,661	1,136	3,739
			3,413	137,412	,001	2,437	,714	1,025	3,850
Ε_SCALE	,324	,569	2,386	279	,018	1,139	,477	,199	2,078
			2,259	143,998	,025	1,139	,504	,142	2,135
ALL_SCALE	1,101	,295	2,389	279	,018	4,183	1,751	,736	7,629
			2,154	130,414	,033	4,183	1,942	,342	8,024

4.7. Έλεγχος Συσχέτισης των Ερωτήσεων με τις Παραμέτρους Φύλο, Ηλικία, Χρόνια Υπηρεσίας, Σπουδές, Ειδικότητα, Περιοχή

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα του ελέγχου συσχέτισεων με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου με τις παραμέτρους, φύλο του ερωτώμενου εκπαιδευτικού, την ηλικία του, τα χρόνια υπηρεσίας του, τις σπουδές που έχει κάνει, την ειδικότητα του αλλά και την περιοχή στην οποία βρίσκεται.

4.7.1. Έλεγχος Συσχετίσεων της Κλίμακας B με το Φύλο, Ηλικία, Χρόνια Υπηρεσίας, Σπουδές, Ειδικότητα, Περιοχή

Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 59) παρουσιάζονται συνοπτικά τα αποτελέσματα ελέγχου συσχέτισεων της Κλίμακας B του ερωτηματολογίου με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square) όπου γίνεται ο έλεγχος των εξής υποθέσεων:

H₀: Οι απαντήσεις στην ερώτηση δε σχετίζονται με την παράμετρο που εξετάζεται.

H₁: Οι απαντήσεις στην ερώτηση σχετίζονται με την παράμετρο που εξετάζεται.

Με κόκκινο χρώμα επισημαίνονται οι τιμές όπου το p value είναι μικρότερο από την τιμή 0,05, και παρουσιάζεται συσχέτιση της ερώτησης με την παράμετρο που εξετάζεται. Σε αυτές τις περιπτώσεις απορρίπτουμε την μηδενική υπόθεση **H₀** και δεχόμαστε την υπόθεση **H₁**, ότι υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στην ερώτηση και την παράμετρο που εξετάζουμε.

Στην συνέχεια της ενότητας παρατίθενται πιο αναλυτικά με την μορφή ραβδογραμμάτων και πινάκων τα αποτελέσματα των συσχέτισεων μόνο στις περιπτώσεις όπου απορρίπτονται οι μηδενικές υποθέσεις. Τα αποτελέσματα των υπόλοιπων ελέγχων υποθέσεων μπορείτε να τα αναζητήσετε στο *Παράρτημα* της παρούσας μελέτης.

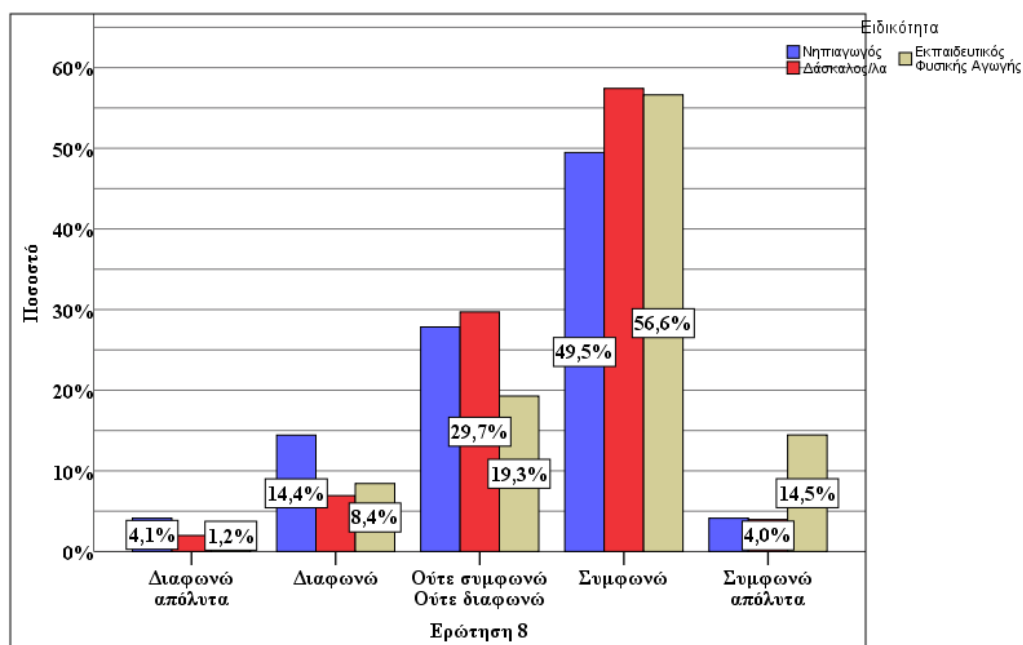
Πίνακας 59: Αποτελέσματα ελέγχου συσχετίσεων των απαντήσεων της Κλίμακας Β με τις παραμέτρους Φύλο, Ηλικία, Χρόνια Υπηρεσίας, Σπουδές, Ειδικότητα και Περιοχή

Ερωτήσεις Κλίμακας Β	p value					
	Φύλο	Ηλικία	Χρ.Υπηρεσίας	Σπουδές	Ειδικότητα	Περιοχή
8. Τα παιδιά εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά κατά την διάρκεια των αθλητ. δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή.	0,259	0,310	0,786	0,119	0,036	0,365
9. Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητ. δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή είναι συχνότερες από την τάξη.	0,876	0,746	0,307	0,732	0,001	0,112
10. Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητ. δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή έχουν επαναλαμβανόμενο και σκόπιμο χαρακτήρα.	0,540	0,857	0,762	0,335	0,142	0,069
11. Κατά την διάρκεια των αθλητ. δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή η σχέση ανάμεσα στον εμπλεκόμενο και στον αποδέκτη χαρακτηρίζεται από ανισότητα δύναμης όπως σωματική διάπλαση.	0,221	0,023	0,019	0,061	0,081	0,797
12. Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητ. δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή προκαλούν δυσάρεστα συναισθήματα στον αποδέκτη.	0,265	0,075	0,023	0,719	0,320	0,265
13. Τα παιδιά που εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά κατά την διάρκεια των αθλητ. δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή στη συνέχεια συμμορφώνονται και μετανιώνουν για την πράξη τους.	0,275	0,633	0,270	0,966	0,634	0,675
14. Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητ. δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή περιέχουν σωματική βία π.χ. (σπρωξίματα, τραβήγματα, τρικλοποδιές, κλωτσιές).	0,796	0,484	0,795	0,748	0,530	0,598

15. Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητ. δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή περιέχουν λεκτική βία π.χ. (κοροϊδία για τις επιδόσεις, πειράγματα).	0,054	0,194	0,367	0,296	0,375	0,005
16. Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητ. δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή παίρνουν την μορφή κοινωνικού αποκλεισμού π.χ. (αποκλεισμός από ομαδικό παιχνίδι/δραστηριότητες).	0,055	0,001	0,038	0,429	0,611	0,086

4.7.1.1. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 8: «Τα παιδιά εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή», με την Ειδικότητα των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 47), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των Νηπιαγωγών δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με 49,5%. Το αντίστοιχο ποσοστό των Δασκάλων είναι υψηλότερο και φθάνει το 57,4%, ενώ το ποσοστό των Εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής είναι 56,6%. Τέλος, ένα ποσοστό 27,8% των Νηπιαγωγών δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση, το αντίστοιχο ποσοστό των Δασκάλων αγγίζει το 29,7%, ενώ το ποσοστό των Εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής είναι χαμηλότερο και φθάνει το 19,3%.

Σχήμα 47: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 8 ως προς την Ειδικότητα

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 8 με την Ειδικότητα των ερωτώμενων, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(8) = 16,465$, $p = 0,036 < 0,05$. (Πίνακας 60)

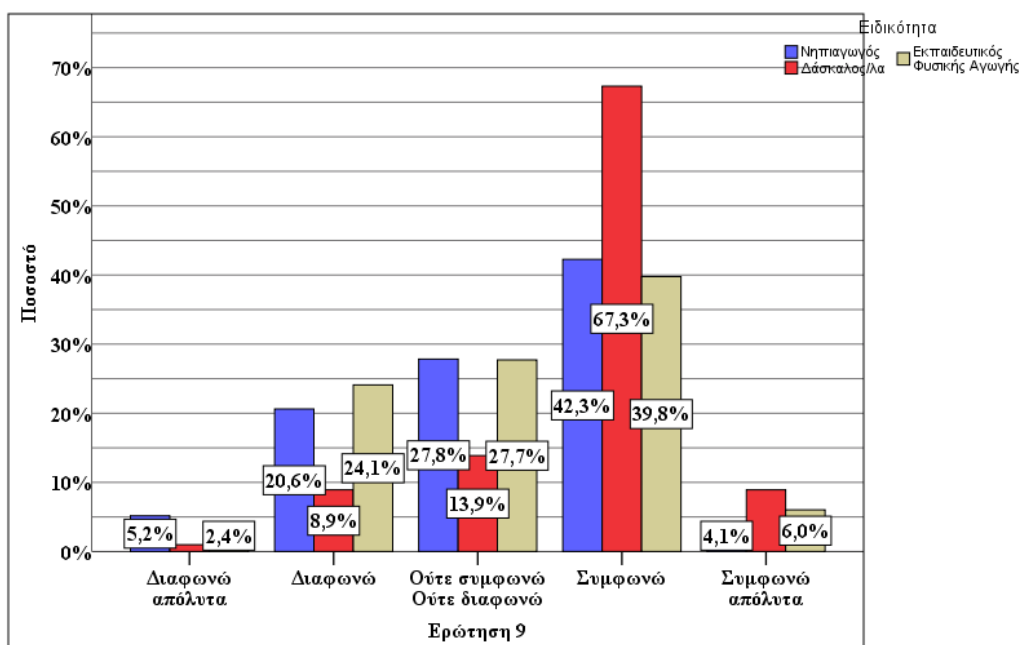
Πίνακας 60: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 8 με την Ειδικότητα

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	16,465 ^a	8	,036
Likelihood Ratio	15,474	8	,051
Linear-by-Linear Association	9,480	1	,002
N of Valid Cases	281		

a. 3 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,07.

4.7.1.2. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 9: «Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή είναι συχνότερες από την τάξη», με την Ειδικότητα των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 48), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των Νηπιαγωγών δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με 42,3%. Το αντίστοιχο ποσοστό των Δασκάλων είναι κατά πολύ υψηλότερο και φθάνει το 67,3%, ενώ το ποσοστό των Εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής είναι 39,8%. Τέλος, ένα ποσοστό 27,8% των Νηπιαγωγών δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση, το αντίστοιχο ποσοστό των Δασκάλων είναι αρκετά χαμηλότερο και αγγίζει το 13,9%, ενώ το ποσοστό των Εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής είναι 27,7%.

Σχήμα 48: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 9 ως προς την Ειδικότητα

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 9 με την Ειδικότητα των ερωτώμενων, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(8) = 26,131$, $p = 0,001 < 0,05$. (Πίνακας 61)

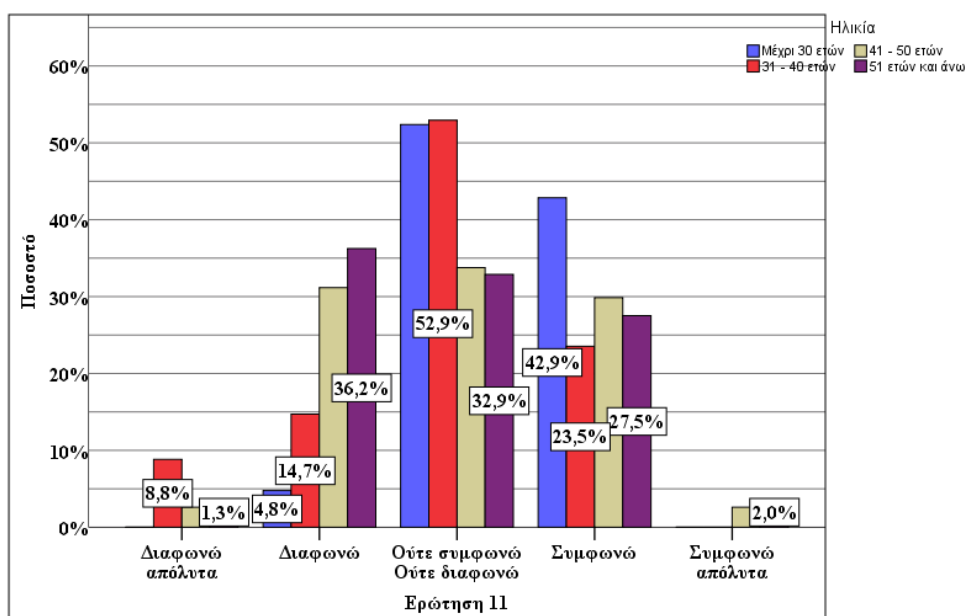
Πίνακας 61: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 9 με την Ειδικότητα

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	26,131 ^a	8	,001
Likelihood Ratio	27,012	8	,001
Linear-by-Linear Association	,198	1	,656
N of Valid Cases	281		

a. 3 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,36.

4.7.1.3. Αποτέλεσμα Συνσχέτισης της Ερώτησης 11: «Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή η σχέση ανάμεσα στον εμπλεκόμενο και στον αποδέκτη χαρακτηρίζεται από ανισότητα δύναμης όπως σωματική διάπλαση», με την Ηλικία των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 49), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών Ηλικίας μέχρι 30 ετών δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 52,4%. Το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών Ηλικίας 31 έως 40 ετών φθάνει το 52,9%, το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών Ηλικίας 41 έως 50 ετών αγγίζει το 33,8%, ενώ το ποσοστό των εκπαιδευτικών Ηλικίας 51 ετών και άνω φθάνει το 32,9%. Τέλος, παρατηρούμαι παρατηρούμαι ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό της τάξεως του 42,9% των εκπαιδευτικών Ηλικίας μέχρι 30 Ετών να συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση.

Σχήμα 49: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 11 ως προς την Ηλικία

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 11 με την Ηλικία των ερωτώμενων, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(12) = 23,673$, $p = 0,023 < 0,05$. (Πίνακας 62)

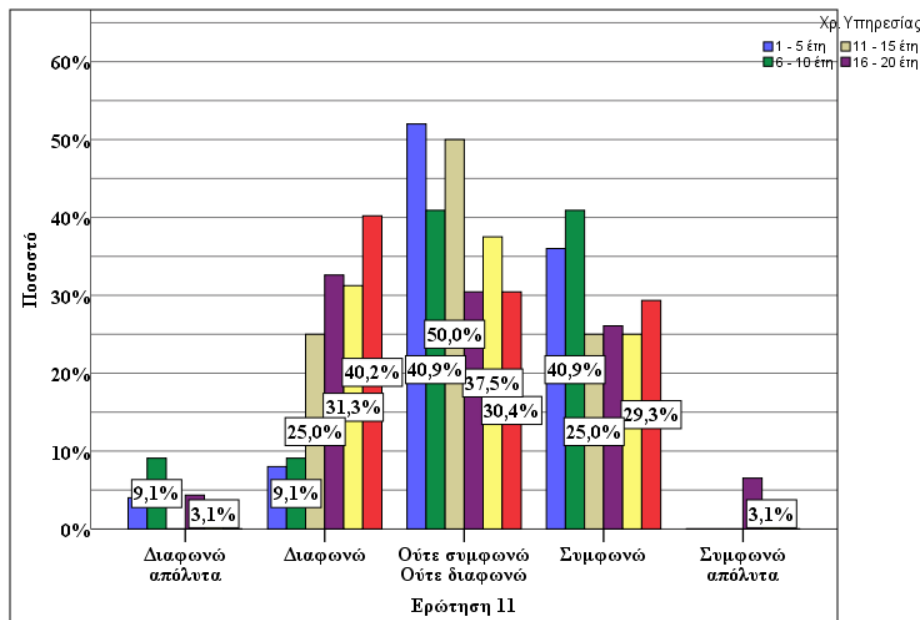
Πίνακας 62: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 11 με την Ηλικία

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	23,673 ^a	12	,023
Likelihood Ratio	25,468	12	,013
Linear-by-Linear Association	2,610	1	,106
N of Valid Cases	281		

a. 8 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,37.

4.7.1.4. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 11: «Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή η σχέση ανάμεσα στον εμπλεκόμενο και στον αποδέκτη χαρακτηρίζεται από ανισότητα δύναμης όπως σωματική διάπλαση», με τα Χρόνια Υπηρεσίας των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 50), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών με 1 έως 5 έτη Υπηρεσίας δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση με 52,0%. Το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών με 6 έως 10 έτη είναι 40,9%, το ποσοστό των εκπαιδευτικών με 11 έως 15 έτη φτάνει το 50,0%, το ποσοστό των εκπαιδευτικών με 16 έως 20 έτη πέφτει κατακόρυφα στο 30,4%, ενώ το ποσοστό των εκπαιδευτικών με 21 έως 25 έτη φθάνει στο 37,5%. Τέλος, παρατηρούμαι μια μικρή πτώση του ποσοστού των εκπαιδευτικών με 26 και άνω έτη υπηρεσίας καθώς αγγίζει το 30,4%.

Σχήμα 50: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 11 ως προς τα Χρόνια Υπηρεσίας

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 11 με τα Χρόνια Υπηρεσίας των ερωτώμενων, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(20) = 35,155$, $p = 0,019 < 0,05$. (Πίνακας 63)

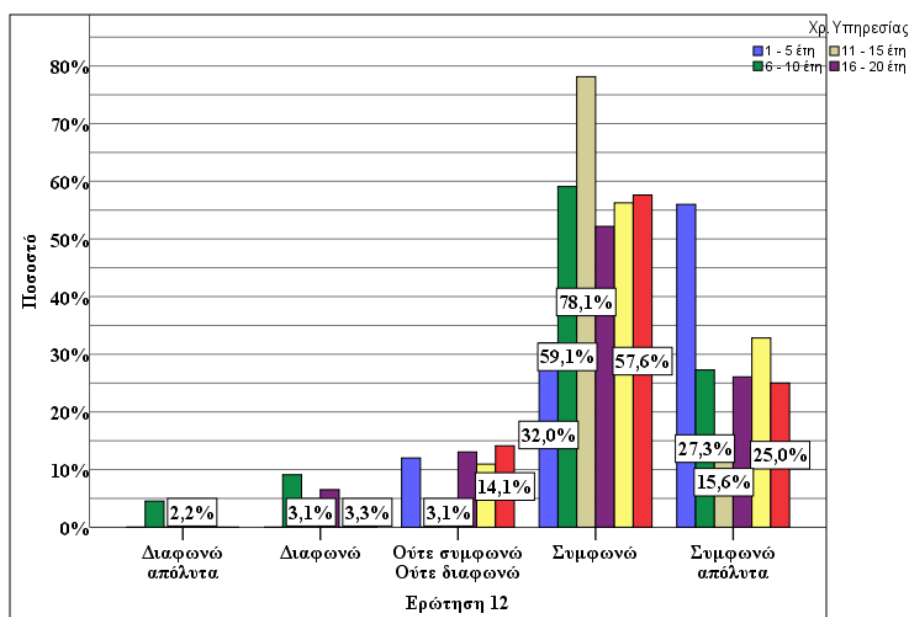
Πίνακας 63: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 11 με τα Χρόνια Υπηρεσίας

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	35,155 ^a	20	,019
Likelihood Ratio	39,258	20	,006
Linear-by-Linear Association	3,209	1	,073
N of Valid Cases	281		

a. 12 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,39.

4.7.1.5. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 12: «Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή προκαλούν δυσάρεστα συναισθήματα στον αποδέκτη», με τα Χρόνια Υπηρεσίας των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 51), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών με 1 έως 5 έτη Υπηρεσίας δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα με την παραπάνω πρόταση με 56,0%. Το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών με 6 έως 10 έτη δήλωσε ότι συμφωνεί με 59,1%, το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών με 11 έως 15 έτη φτάνει το 78,1%, το ποσοστό των εκπαιδευτικών με 16 έως 20 έτη πέφτει κατακόρυφα στο 52,2%, ενώ το ποσοστό των εκπαιδευτικών με 21 έως 25 έτη φθάνει στο 56,3%. Τέλος, παρατηρούμαι μια μικρή αύξηση του ποσοστού των εκπαιδευτικών με 26 και άνω έτη υπηρεσίας καθώς αγγίζει το 57,6%.

Σχήμα 51: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 12 ως προς τα Χρόνια Υπηρεσίας

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 12 με τα Χρόνια Υπηρεσίας των ερωτώμενων, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(20) = 34,421$, $p = 0,023 < 0,05$. (Πίνακας 64)

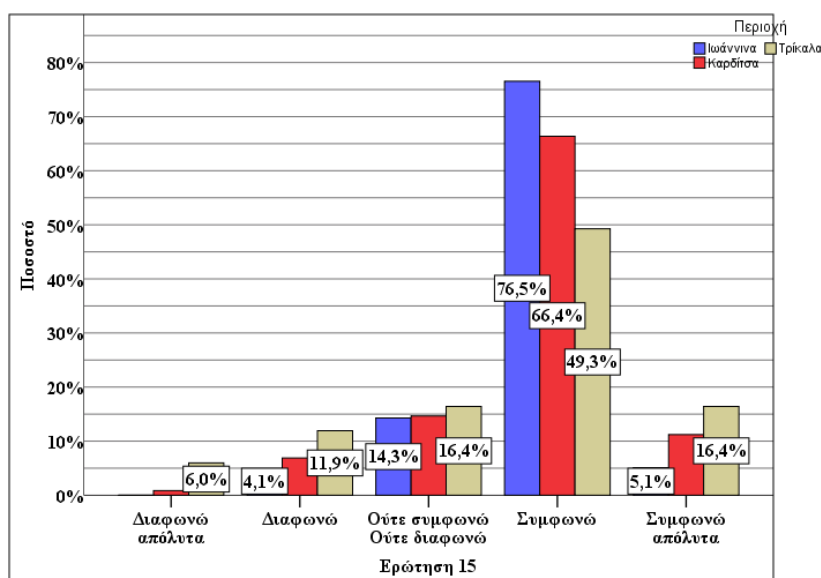
Πίνακας 64: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 12 με τα Χρόνια Υπηρεσίας

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	34,421 ^a	20	,023
Likelihood Ratio	36,735	20	,013
Linear-by-Linear Association	,957	1	,328
N of Valid Cases	281		

a. 16 cells (53,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,16.

4.7.1.6. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 15: «Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή περιέχουν λεκτική βία π.χ. (κοροϊδία για τις επιδόσεις, πειράγματα)», με την Περιοχή των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 52), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή των Ιωαννίνων δήλωσε συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 76,5%. Το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή της Καρδίτσας είναι χαμηλότερο και φθάνει το 66,4%, ενώ το ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή των Τρικάλων είναι 49,3%. Τέλος, ένα ποσοστό 5,1% των εκπαιδευτικών από την περιοχή των Ιωαννίνων δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα με την παραπάνω πρόταση, το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή της Καρδίτσας αγγίζει το 11,2%, ενώ αυτό των εκπαιδευτικών των Τρικάλων είναι υψηλότερο και φθάνει το 16,4%.

Σχήμα 52: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 15 ως προς την Περιοχή

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 15 με την παράμετρο Περιοχή του ερωτώμενου, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(8) = 22,098$, $p = 0,005 < 0,05$. (Πίνακας 65)

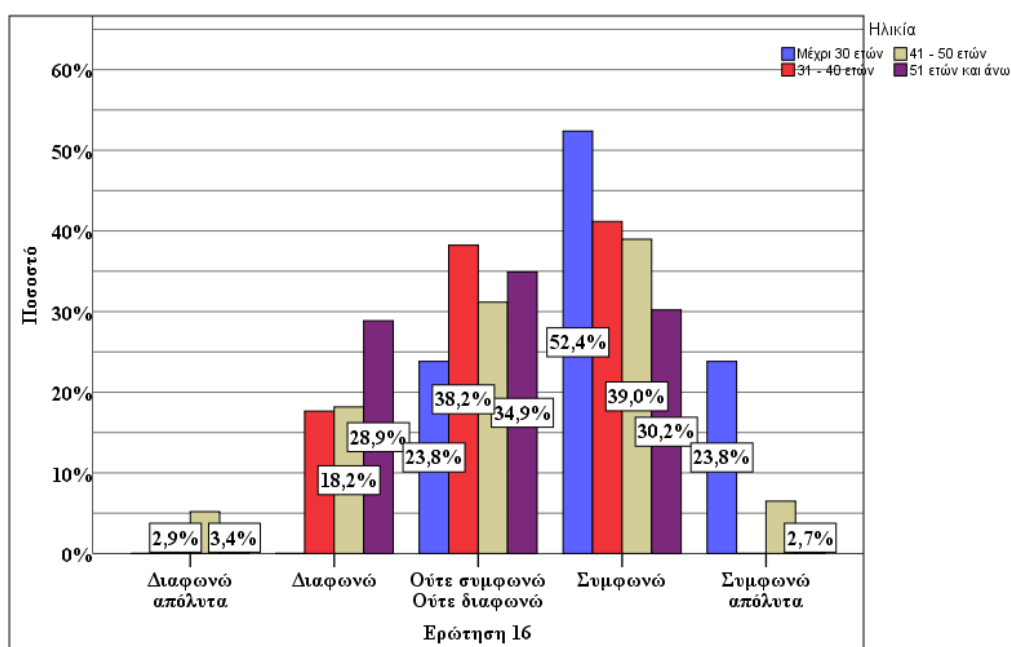
Πίνακας 65: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 15 με την Περιοχή

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	22,098 ^a	8	,005
Likelihood Ratio	21,692	8	,006
Linear-by-Linear Association	3,304	1	,069
N of Valid Cases	281		

a. 4 cells (26,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,19.

4.7.1.7. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 16: «Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή παίρνουν την μορφή κοινωνικού αποκλεισμού π.χ. (αποκλεισμός από ομαδικό παιχνίδι/δραστηριότητες)», με την Ηλικία των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 53), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών Ηλικίας μέχρι 30 ετών δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 52,4%. Το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών Ηλικίας 31 έως 40 ετών είναι χαμηλότερο και φθάνει το 41,2%, το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών Ηλικίας 41 έως 50 ετών αγγίζει το 39,0%. Τέλος, παρατηρούμαι μια μείωση του ποσοστού των εκπαιδευτικών Ηλικίας 51 ετών και άνω καθώς φθάνει το 30,2%.

Σχήμα 53: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 16 ως προς την Ηλικία

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 16 με την παράμετρο Ηλικία του ερωτώμενου, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(12) = 32,826$, $p = 0,001 < 0,05$. (Πίνακας 66)

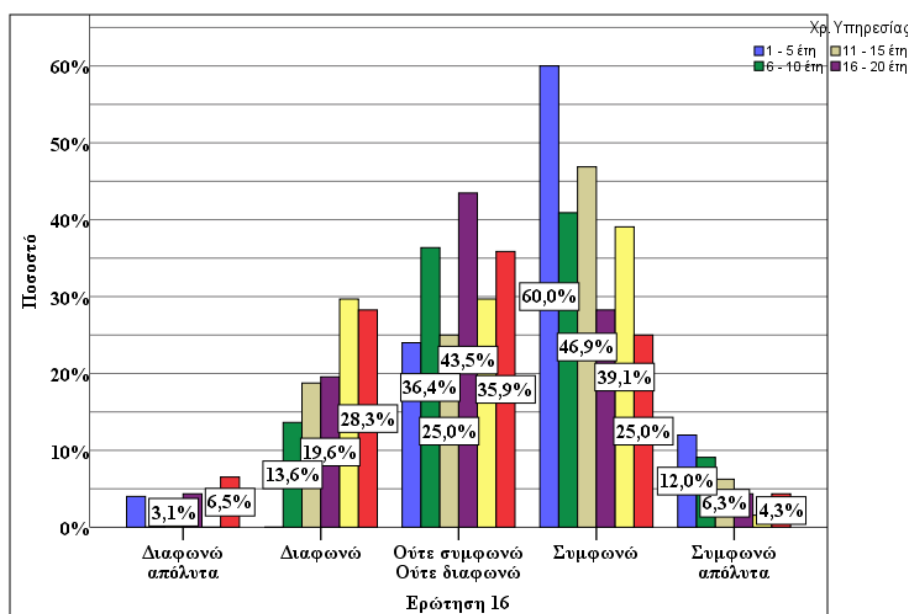
Πίνακας 66: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 16 με την Ηλικία

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	32,826 ^a	12	,001
Likelihood Ratio	32,717	12	,001
Linear-by-Linear Association	15,974	1	,000
N of Valid Cases	281		

a. 7 cells (35,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,75.

4.7.1.8. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 16: «Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή παίρνουν την μορφή κοινωνικού αποκλεισμού π.χ. (αποκλεισμός από ομαδικό παιχνίδι/δραστηριότητες)», με τα Χρόνια Υπηρεσίας των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 54), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών με 1 έως 5 έτη Υπηρεσίας δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 60,0%, το ποσοστό των εκπαιδευτικών με 6 έως 10 έτη αγγίζει το 40,9%, το ποσοστό των εκπαιδευτικών με 11 έως 15 έτη φτάνει το 46,9%, το ποσοστό των εκπαιδευτικών με 16 έως 20 έτη πέφτει κατακόρυφα στο 28,3%, ενώ το ποσοστό των εκπαιδευτικών με 21 έως 25 έτη είναι υψηλότερο και φθάνει στο 39,1%. Τέλος, παρατηρούμαι μια κατακόρυφη μείωση του ποσοστού των εκπαιδευτικών με 26 και άνω έτη υπηρεσίας καθώς αγγίζει το 25,0%.

Σχήμα 54: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 16 ως προς τα Χρόνια Υπηρεσίας

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 16 με την παράμετρο Χρόνια Υπηρεσίας του ερωτώμενου, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(20) = 32,541$, $p = 0,038 < 0,05$. (Πίνακας 67)

Πίνακας 67: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 16 με τα Χρόνια Υπηρεσίας

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	32,541 ^a	20	,038
Likelihood Ratio	39,919	20	,005
Linear-by-Linear Association	17,944	1	,000
N of Valid Cases	281		

a. 13 cells (43,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,78.

4.7.2. Έλεγχος Συσχετίσεων της Κλίμακας Γ με το Φύλο, Ηλικία, Χρόνια Υπηρεσίας, Σπουδές, Ειδικότητα, Περιοχή

Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 68) παρουσιάζονται συνοπτικά τα αποτελέσματα ελέγχου συσχετίσεων των ερωτήσεων της Κλίμακας Γ του ερωτηματολογίου με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square) όπου γίνεται ο έλεγχος των εξής υποθέσεων:

H₀: Οι απαντήσεις στην ερώτηση δε σχετίζονται με την παράμετρο που εξετάζεται.

H₁: Οι απαντήσεις στην ερώτηση σχετίζονται με την παράμετρο που εξετάζεται.

Με κόκκινο χρώμα επισημαίνονται οι τιμές όπου το p value είναι μικρότερο από την τιμή 0,05, και παρουσιάζεται συσχέτιση της ερώτησης με την παράμετρο που εξετάζεται. Σε αυτές τις περιπτώσεις απορρίπτουμε την μηδενική υπόθεση **H₀** και δεχόμαστε την υπόθεση **H₁**, ότι υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στην ερώτηση και την παράμετρο που εξετάζουμε.

Στην συνέχεια της ενότητας παρατίθενται πιο αναλυτικά με την μορφή ραβδογραμμάτων και πινάκων τα αποτελέσματα των συσχετίσεων μόνο στις περιπτώσεις όπου απορρίπτονται οι μηδενικές υποθέσεις. Τα αποτελέσματα των υπόλοιπων ελέγχων υποθέσεων μπορείτε να τα αναζητήσετε στο *Παράρτημα* της παρούσας μελέτης.

Πίνακας 68: Αποτελέσματα ελέγχου συσχετίσεων των απαντήσεων της Κλίμακας Γ με τις παραμέτρους Φύλο, Ηλικία, Χρόνια Υπηρεσίας, Σπουδές, Ειδικότητα και Περιοχή

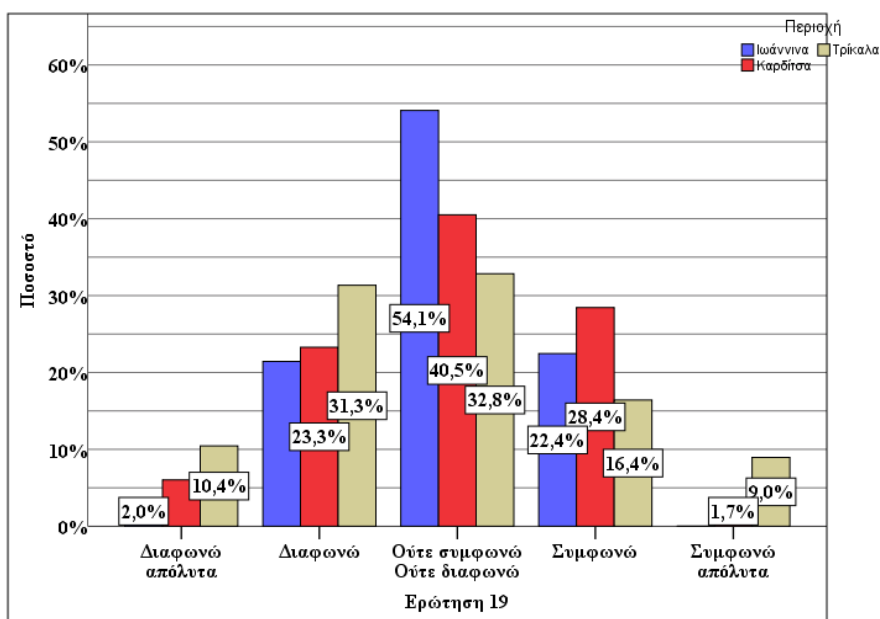
Ερωτήσεις Κλίμακας Γ	p value					
	Φύλο	Ηλικία	Χρ.Υπηρεσίας	Σπουδές	Ειδικότητα	Περιοχή
17. Τα αγόρια εμφανίζουν επιθετική συμπεριφορά κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή.	0,990	0,778	0,194	0,561	0,660	0,205
18. Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά αγόρια προς αγόρια.	0,383	0,762	0,533	0,761	0,421	0,165

19. Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά αγόρια προς κορίτσια.	0,175	0,124	0,885	0,154	0,624	0,001
20. Τα κορίτσια εμφανίζουν επιθετική συμπεριφορά κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή.	0,001	0,064	0,211	0,270	0,411	0,005
21. Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά κορίτσια προς κορίτσια.	0,010	0,542	0,954	0,389	0,120	0,001
22. Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά κορίτσια προς αγόρια.	0,207	0,079	0,453	0,109	0,210	0,000
23. Τα παιδιά με μειωμένο επίπεδο κινητικών δεξιοτήτων κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή δέχονται επιθετική συμπεριφορά περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά π.χ. (αποκλεισμός από ομαδικό παιχνίδι, κοροϊδία, πειράγματα).	0,026	0,047	0,232	0,087	0,665	0,879
24. Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή τα παχύσαρκα παιδιά αποτελούν αντικείμενο πειραγμάτων και αρνητικών σχολίων περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά.	0,041	0,193	0,206	0,109	0,096	0,721
25. Τα παιδιά με διαταραχή	0,017	0,461	0,888	0,043	0,136	0,540

ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητα κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή δέχονται επιθετική συμπεριφορά περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά π.χ. (αποκλεισμός από ομαδικό παιχνίδι, κοροϊδία, πειράγματα).						
26. Τα παιδιά με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή δέχονται επιθετική συμπεριφορά περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά.	0,805	0,730	0,557	0,080	0,025	0,016
27. Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή τα παιδιά με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά.	0,016	0,881	0,522	0,038	0,144	0,384

4.7.2.1. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 19: «Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά αγόρια προς κορίτσια», με την Περιοχή των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 55), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή των Ιωαννίνων δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 54,1%. Το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή της Καρδίτσας είναι χαμηλότερο και φθάνει το 40,5%, ενώ το ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή των Τρικάλων είναι 32,8%. Τέλος, ένα ποσοστό 21,4% των εκπαιδευτικών από την περιοχή των Ιωαννίνων δήλωσε ότι διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση, το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή της Καρδίτσας αγγίζει το 23,3%, ενώ αυτό των εκπαιδευτικών των Τρικάλων είναι υψηλότερο και φθάνει το 31,3%.

Σχήμα 55: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 19 ως προς την Περιοχή

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 19 με την παράμετρο Περιοχή του ερωτώμενου, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(8) = 25,995$, $p = 0,001 < 0,05$. (Πίνακας 69)

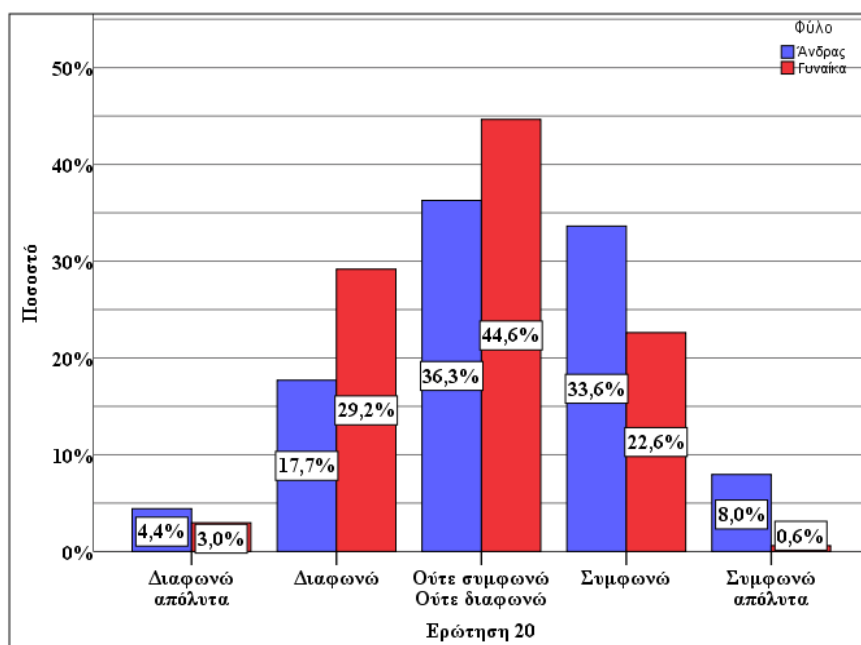
Πίνακας 69: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 19 με την Περιοχή

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	25,995 ^a	8	,001
Likelihood Ratio	25,870	8	,001
Linear-by-Linear Association	,929	1	,335
N of Valid Cases	281		

a. 4 cells (26,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,91.

4.7.2.2. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 20: «Τα κορίτσια εμφανίζουν επιθετική συμπεριφορά κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή», με το Φύλο των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 56), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των Ανδρών ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 36,3%. Το αντίστοιχο ποσοστό των Γυναικών που έδωσε αυτή την απάντηση είναι υψηλότερο και αγγίζει το 44,6%. Το ποσοστό των Γυναικών που απάντησε ότι διαφωνεί φθάνει το 29,2%, ενώ των Ανδρών είναι χαμηλότερο και αγγίζει το 17,7%. Τέλος, ένα ποσοστό 33,6% των Ανδρών απάντησε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των Γυναικών είναι χαμηλότερο και αγγίζει το 19,6%.

Σχήμα 56: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 20 ως προς το Φύλο

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 20 με την παράμετρο Φύλο του ερωτώμενου, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 18,497$, $p = 0,001 < 0,05$. (Πίνακας 70)

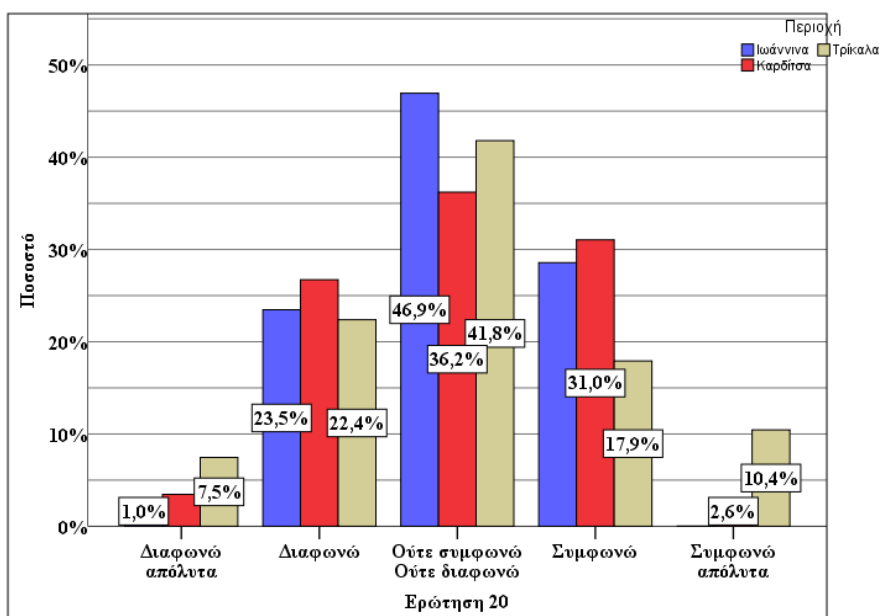
Πίνακας 70: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 20 με το Φύλο

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	18,497 ^a	4	,001
Likelihood Ratio	19,215	4	,001
Linear-by-Linear Association	9,909	1	,002
N of Valid Cases	281		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,02.

4.7.2.3. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 20: «Τα κορίτσια εμφανίζουν επιθετική συμπεριφορά κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή», με την Περιοχή των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 57), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή των Ιωαννίνων δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 46,9%. Το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή της Καρδίτσας είναι χαμηλότερο και φθάνει το 36,2%, ενώ το ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή των Τρικάλων είναι 41,8%. Τέλος, ένα ποσοστό 28,6% των εκπαιδευτικών από την περιοχή των Ιωαννίνων δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση, το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή της Καρδίτσας αγγίζει το 31,0%, ενώ αυτό των εκπαιδευτικών των Τρικάλων είναι χαμηλότερο και φθάνει το 17,9%.

Σχήμα 57: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 20 ως προς την Περιοχή

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 20 με την Περιοχή του ερωτώμενου έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(8) = 22,098$, $p = 0,005 < 0,05$. (Πίνακας 71)

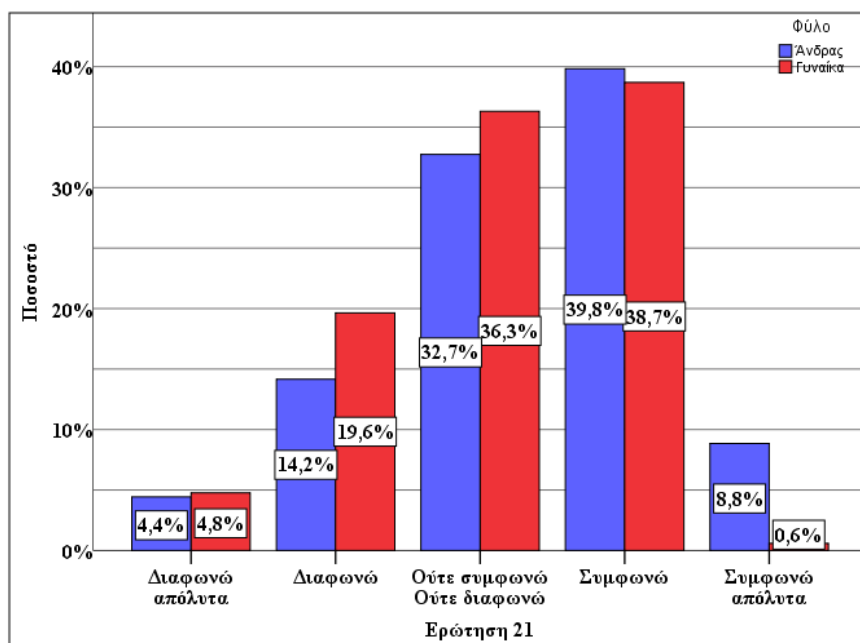
Πίνακας 71: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 20 με την Περιοχή

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	22,098 ^a	8	,005
Likelihood Ratio	22,783	8	,004
Linear-by-Linear Association	,012	1	,914
N of Valid Cases	281		

a. 6 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,38.

4.7.2.4. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 21: «Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά κορίτσια προς κορίτσια», με το Φύλο των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 58), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των Ανδρών συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 39,8%. Το αντίστοιχο ποσοστό των Γυναικών που έδωσε αυτή την απάντηση αγγίζει το 38,7%. Το ποσοστό των Γυναικών που απάντησε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί φθάνει το 36,3%, ενώ των Ανδρών είναι χαμηλότερο και αγγίζει το 32,7%. Τέλος, ένα ποσοστό 14,2% των Ανδρών απάντησε ότι διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των Γυναικών είναι υψηλότερο και αγγίζει το 19,6%.

Σχήμα 58: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 21 ως προς το Φύλο

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 21 με το Φύλο του ερωτώμενου έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 13,209$, $p = 0,010 < 0,05$. (Πίνακας 72)

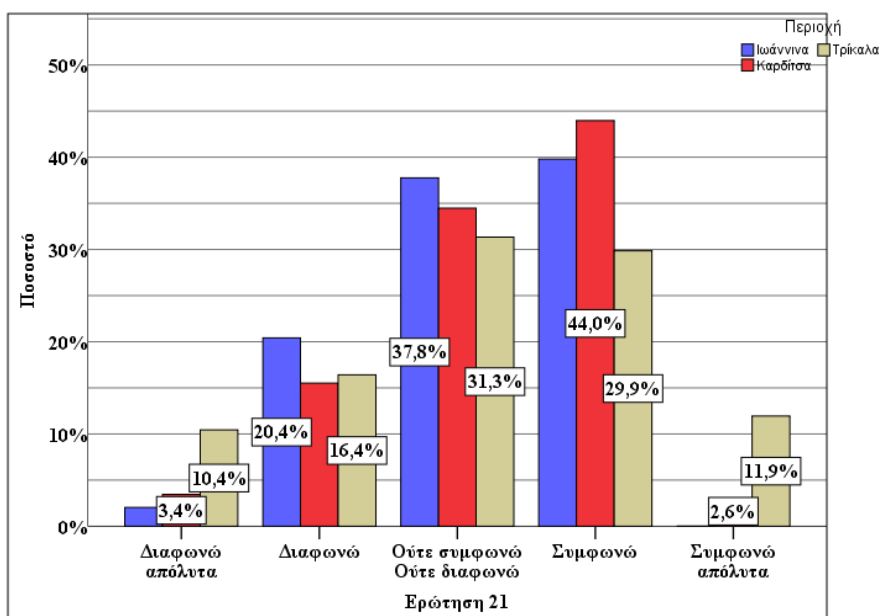
Πίνακας 72: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 21 με το Φύλο

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	13,209 ^a	4	,010
Likelihood Ratio	14,028	4	,007
Linear-by-Linear Association	4,401	1	,036
N of Valid Cases	281		

a. 1 cells (10,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,42.

4.7.2.5. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 21: «Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά κορίτσια προς κορίτσια», με την Περιοχή των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 59), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή των Ιωαννίνων δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 39,8%. Το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή της Καρδίτσας είναι 44,0%, ενώ το ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή των Τρικάλων είναι χαμηλότερο και φθάνει το 29,9%. Τέλος, ένα ποσοστό 37,8% των εκπαιδευτικών από την περιοχή των Ιωαννίνων δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση, το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή της Καρδίτσας είναι χαμηλότερο και αγγίζει το 34,5%, ενώ αυτό των εκπαιδευτικών των Τρικάλων φθάνει το 31,3%.

Σχήμα 59: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 21 ως προς την Περιοχή

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 21 με την Περιοχή του ερωτώμενου έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(8) = 25,492$, $p = 0,001 < 0,05$. (Πίνακας 73)

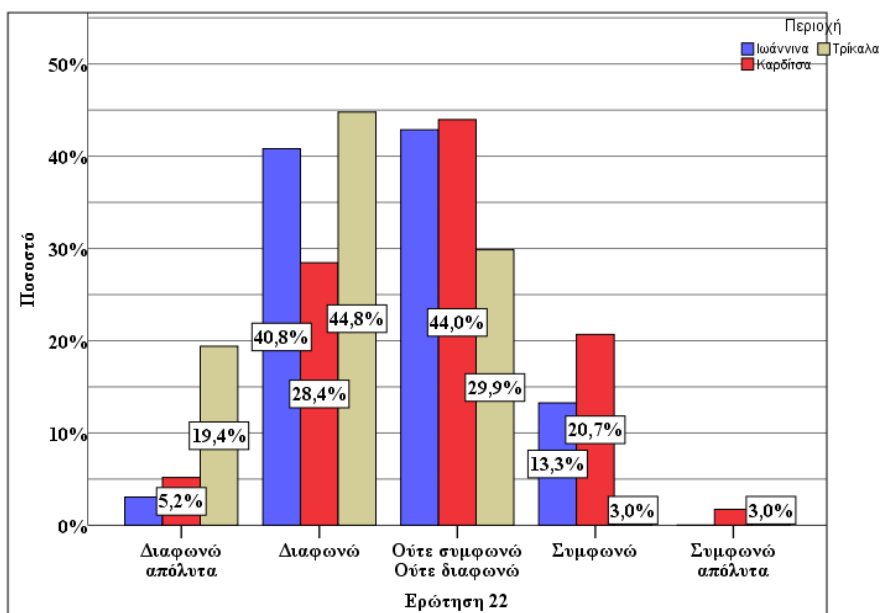
Πίνακας 73: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 21 με την Περιοχή

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	25,492 ^a	8	,001
Likelihood Ratio	24,666	8	,002
Linear-by-Linear Association	,037	1	,847
N of Valid Cases	281		

a. 5 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,62.

4.7.2.6. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 22: «Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά κορίτσια προς αγόρια», με την Περιοχή των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 60), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή των Ιωαννίνων δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 42,9%. Το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή της Καρδίτσας είναι 44,0%, ενώ το ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή των Τρικάλων είναι χαμηλότερο και φθάνει το 29,9%. Τέλος, ένα ποσοστό 40,8% των εκπαιδευτικών από την περιοχή των Ιωαννίνων δήλωσε ότι διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση, το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή της Καρδίτσας είναι χαμηλότερο και αγγίζει το 28,4%, ενώ αυτό των εκπαιδευτικών των Τρικάλων φθάνει το 44,8%.

Σχήμα 60: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 22 ως προς την Περιοχή

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 22 με την Περιοχή του ερωτώμενου, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(8) = 33,769$, $p = 0,000 < 0,05$. (Πίνακας 74)

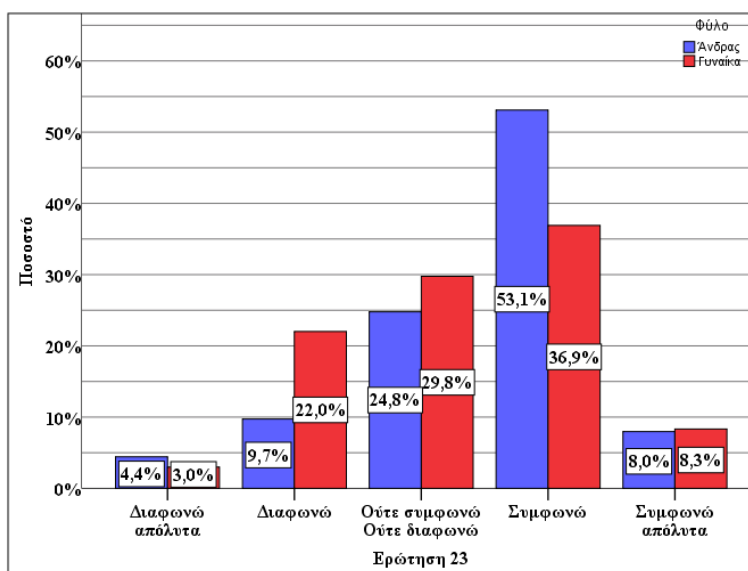
Πίνακας 74: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 22 με την Περιοχή

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	33,769 ^a	8	,000
Likelihood Ratio	34,968	8	,000
Linear-by-Linear Association	6,472	1	,011
N of Valid Cases	281		

a. 3 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,95.

4.7.2.7. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 23: «Τα παιδιά με μειωμένο επίπεδο κινητικών δεξιοτήτων κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή δέχονται επιθετική συμπεριφορά περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά π.χ. (αποκλεισμός από ομαδικό παιχνίδι, κοροϊδία, πειράγματα)», με το Φύλο των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 61), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των Ανδρών συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 53,1%. Το αντίστοιχο ποσοστό των Γυναικών που έδωσε αυτή την απάντηση είναι χαμηλότερο και αγγίζει το 36,9%. Το ποσοστό των Γυναικών που απάντησε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί φθάνει το 29,8%, ενώ των Ανδρών είναι χαμηλότερο και αγγίζει το 24,8%. Τέλος, ένα ποσοστό 9,7% των Ανδρών απάντησε ότι διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των Γυναικών είναι υψηλότερο και αγγίζει το 22,0%.

Σχήμα 61: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 23 ως προς το Φύλο

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 23 με το Φύλο του ερωτώμενου, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 11,067$, $p = 0,026 < 0,05$. (Πίνακας 75)

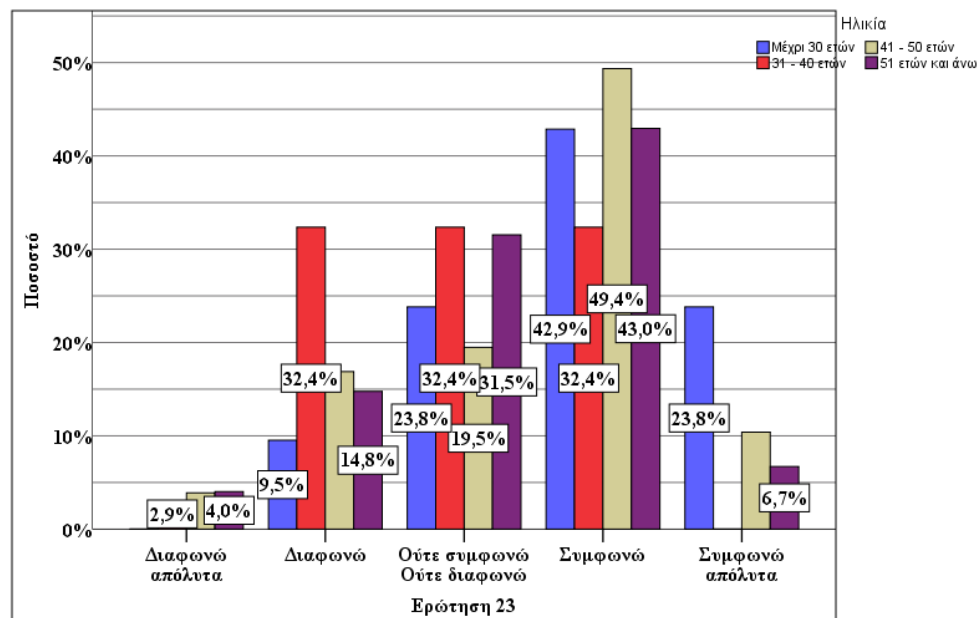
Πίνακας 75: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 23 με το Φύλο

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	11,067 ^a	4	,026
Likelihood Ratio	11,452	4	,022
Linear-by-Linear Association	4,384	1	,036
N of Valid Cases	281		

a. 1 cells (10,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,02.

4.7.2.8. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 23: «Τα παιδιά με μειωμένο επίπεδο κινητικών δεξιοτήτων κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή δέχονται επιθετική συμπεριφορά περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά π.χ. (αποκλεισμός από ομαδικό παιχνίδι, κοροϊδία, πειράγματα)», με την *Ηλικία των Ερωτώμενων*.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 62), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών Ηλικίας μέχρι 30 ετών δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 42,9%. Το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών Ηλικίας 31 έως 40 ετών είναι χαμηλότερο και φθάνει το 32,4%, το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών Ηλικίας 41 έως 50 ετών είναι κατά πολύ υψηλότερο και αγγίζει το 49,4%. Τέλος, παρατηρούμαι μια μικρή μείωση του ποσοστού των εκπαιδευτικών Ηλικίας 51 ετών και άνω καθώς φθάνει το 43,0%.

Σχήμα 62: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 23 ως προς την Ηλικία

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 23 με την Ηλικία του ερωτώμενου έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(12) = 21,251$, $p = 0,047 < 0,05$. (Πίνακας 76)

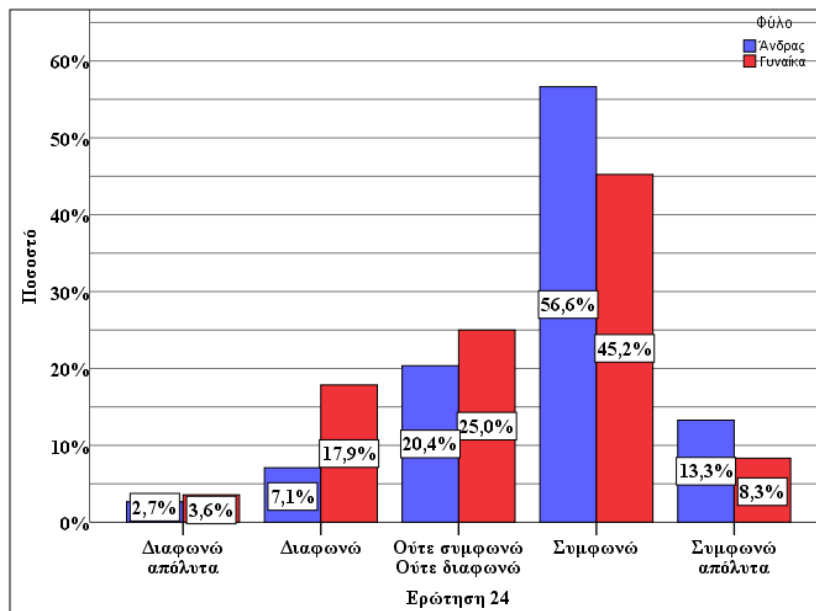
Πίνακας 76: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 23 με την Ηλικία

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	21,251 ^a	12	,047
Likelihood Ratio	22,055	12	,037
Linear-by-Linear Association	,270	1	,604
N of Valid Cases	281		

a. 6 cells (30,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,75.

4.7.2.9. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 24: «Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή τα παχύσαρκα παιδιά αποτελούν αντικείμενο πειραγμάτων και αρνητικών σχολίων περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά», με το Φύλο των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 63), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των Ανδρών συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 56,6%. Το αντίστοιχο ποσοστό των Γυναικών που έδωσε αυτή την απάντηση είναι χαμηλότερο και αγγίζει το 45,2%. Το ποσοστό των Γυναικών που απάντησε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί φθάνει το 25,0%, ενώ των Ανδρών είναι χαμηλότερο και αγγίζει το 20,4%. Τέλος, ένα ποσοστό 7,1% των Ανδρών απάντησε ότι διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των Γυναικών είναι υψηλότερο και αγγίζει το 17,9%.

Σχήμα 63: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 24 ως προς το Φύλο

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 24 με το Φύλο του ερωτώμενου έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 9,971$, $p = 0,041 < 0,05$. (Πίνακας 77)

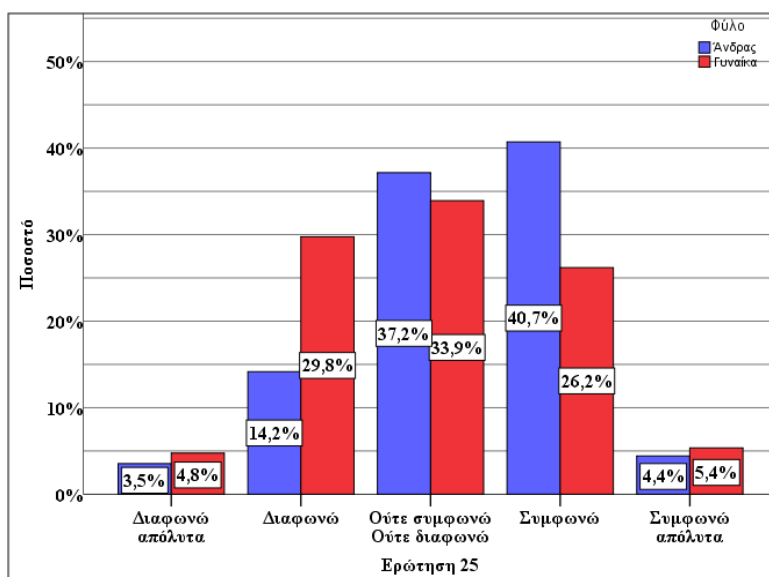
Πίνακας 77: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 24 με το Φύλο

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9,971 ^a	4	,041
Likelihood Ratio	10,450	4	,033
Linear-by-Linear Association	8,414	1	,004
N of Valid Cases	281		

a. 1 cells (10,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,62.

4.7.2.10. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 25: «Τα παιδιά με διαταραχή ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητα κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή δέχονται επιθετική συμπεριφορά περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά π.χ. (αποκλεισμός από ομαδικό παιχνίδι, κοροϊδία, πειράγματα)», με το Φύλο των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 64), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των Ανδρών συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 40,7%. Το αντίστοιχο ποσοστό των Γυναικών που έδωσε αυτή την απάντηση είναι κατά πολύ χαμηλότερο και αγγίζει το 26,2%. Το ποσοστό των Γυναικών που απάντησε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί φθάνει το 33,9%, ενώ των Ανδρών είναι υψηλότερο και αγγίζει το 37,2%. Τέλος, ένα ποσοστό 14,2% των Ανδρών απάντησε ότι διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των Γυναικών είναι σχεδόν διπλάσιο και αγγίζει το 29,8%.

Σχήμα 64: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 25 ως προς το Φύλο

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 25 με το Φύλο του ερωτώμενου έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 12,003$, $p = 0,017 < 0,05$. (Πίνακας 78)

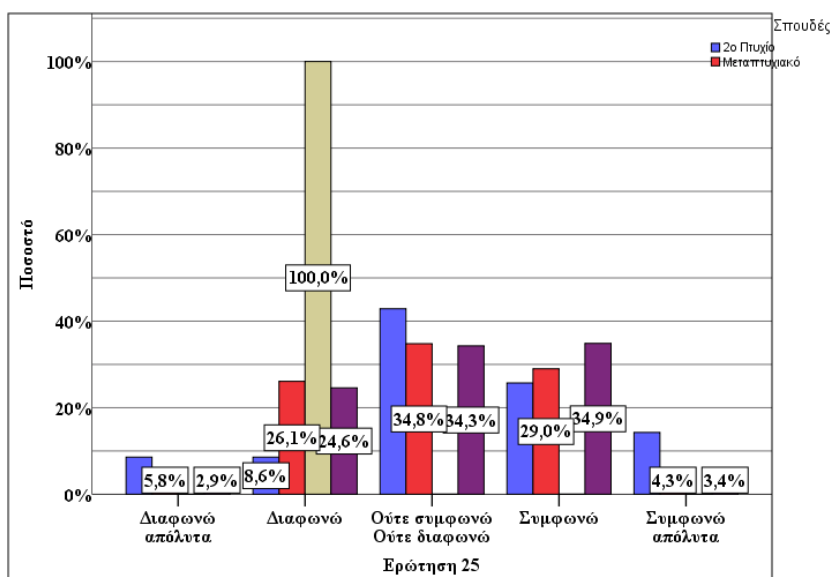
Πίνακας 78: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 25 με το Φύλο

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	12,003 ^a	4	,017
Likelihood Ratio	12,395	4	,015
Linear-by-Linear Association	6,931	1	,008
N of Valid Cases	281		

a. 1 cells (10,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,83.

4.7.2.11. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 25: «Τα παιδιά με διαταραχή ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητα κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή δέχονται επιθετική συμπεριφορά περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά π.χ. (αποκλεισμός από ομαδικό παιχνίδι, κοροϊδία, πειράγματα)», με τις Σπουδές των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 65), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών με Βασικό Τίτλο Σπουδών δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με 34,9%. Το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών που κατέχουν 2^ο Πτυχίο δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί με 42,9%. Το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών με Μεταπτυχιακό Τίτλο Σπουδών δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί με 34,8%. Επίσης, ένα σημαντικό ποσοστό της τάξεως του 29,0% των εκπαιδευτικών που κατέχουν Μεταπτυχιακό Τίτλο Σπουδών δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση.

Σχήμα 65: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 25 ως προς τις Σπουδές

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 25 με τις Σπουδές του ερωτώμενου έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(12) = 21,510$, $p = 0,043 < 0,05$. (Πίνακας 79)

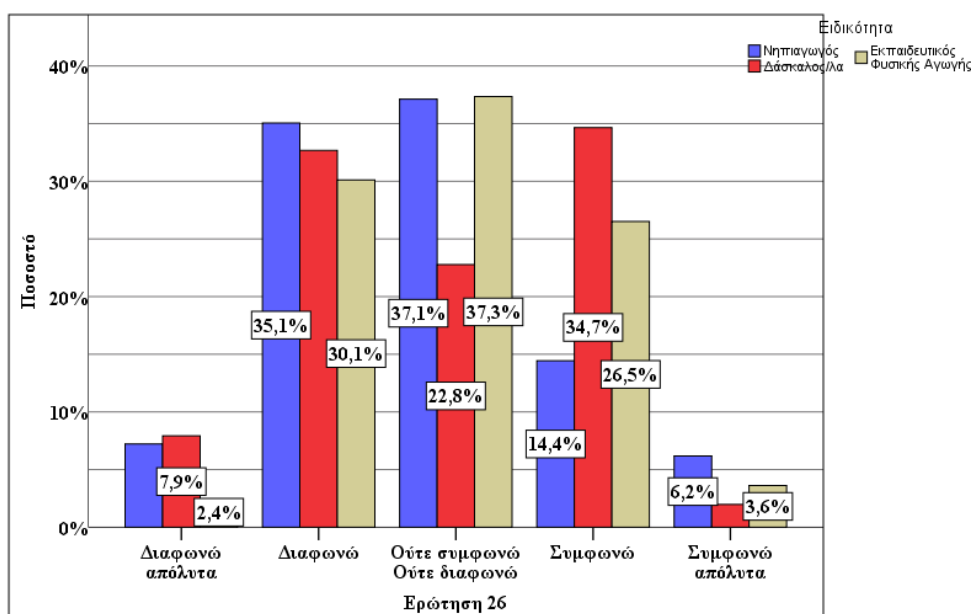
Πίνακας 79: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 25 με τις Σπουδές

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	21,510 ^a	12	,043
Likelihood Ratio	19,621	12	,075
Linear-by-Linear Association	,037	1	,848
N of Valid Cases	281		

a. 9 cells (45,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,09.

4.7.2.12. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 26: «Τα παιδιά με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή δέχονται επιθετική συμπεριφορά περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά», με την Ειδικότητα των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 66), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των Νηπιαγωγών δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση με 37,1%. Το αντίστοιχο ποσοστό των Δασκάλων είναι χαμηλότερο και φθάνει το 22,8%, ενώ το ποσοστό των Εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής είναι 37,3%. Τέλος, ένα ποσοστό 35,1% των Νηπιαγωγών δήλωσε ότι διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση, το αντίστοιχο ποσοστό των Δασκάλων είναι λίγο χαμηλότερο και αγγίζει το 32,7%, ενώ το ποσοστό των Εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής που δήλωσε ότι διαφωνεί είναι 30,1%.

Σχήμα 66: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 26 ως προς την Ειδικότητα

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 26 με την Ειδικότητα του ερωτώμενου, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(8) = 17,512$, $p = 0,025 < 0,05$. (Πίνακας 80)

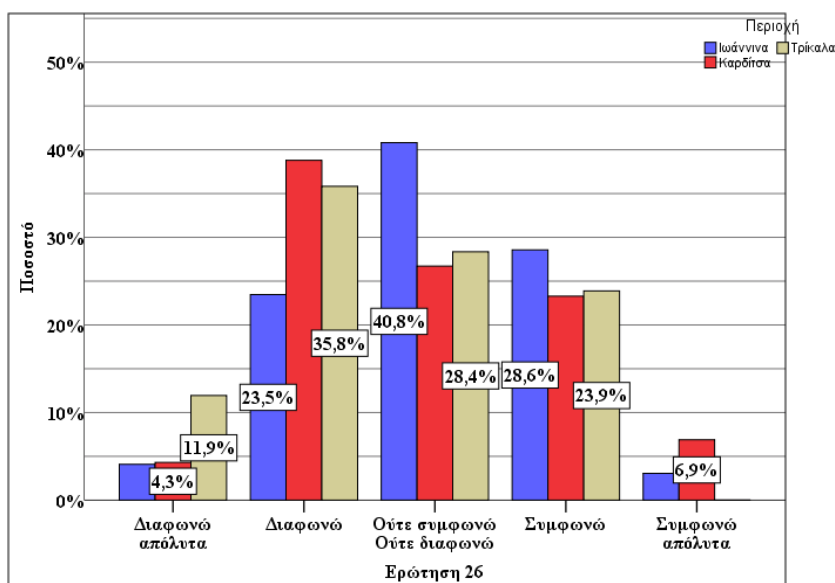
Πίνακας 80: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 26 με την Ειδικότητα

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	17,512 ^a	8	,025
Likelihood Ratio	18,706	8	,017
Linear-by-Linear Association	2,158	1	,142
N of Valid Cases	281		

a. 3 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,25.

4.7.2.13. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 26: «Τα παιδιά με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή δέχονται επιθετική συμπεριφορά περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά», με την Περιοχή των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 67), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή των Ιωαννίνων δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 40,8%. Το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή της Καρδίτσας είναι χαμηλότερο και αγγίζει το 26,7%, ενώ το ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή των Τρικάλων φθάνει το 28,4%. Τέλος, ένα ποσοστό 23,5% των εκπαιδευτικών από την περιοχή των Ιωαννίνων δήλωσε ότι διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση με 23,5%, το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή της Καρδίτσας είναι αρκετά υψηλό και αγγίζει το 38,8%, ενώ αυτό των εκπαιδευτικών των Τρικάλων φθάνει το 35,8%.

Σχήμα 67: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 26 ως προς την Περιοχή

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 26 με την Περιοχή του ερωτώμενου, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(8) = 18,876$, $p = 0,016 < 0,05$. (Πίνακας 81)

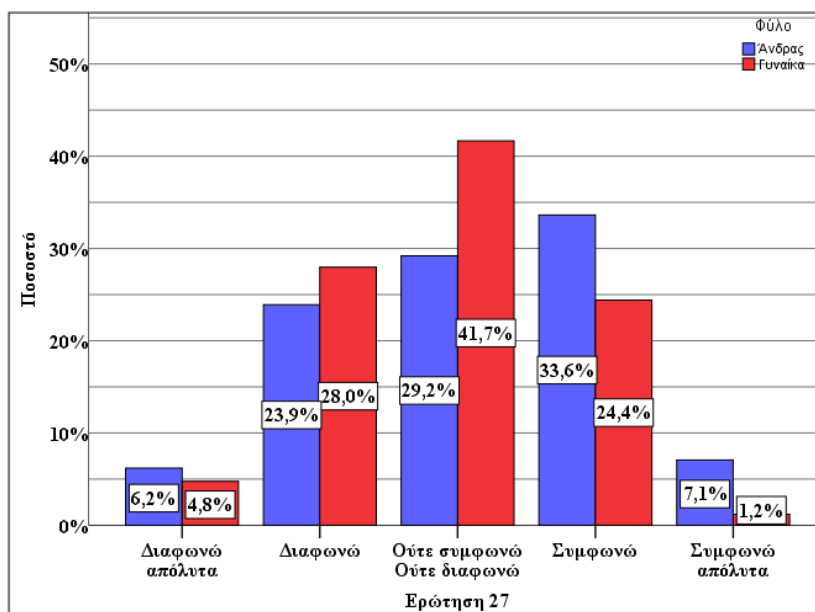
Πίνακας 81: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 26 με την Περιοχή

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	18,876 ^a	8	,016
Likelihood Ratio	20,387	8	,009
Linear-by-Linear Association	6,001	1	,014
N of Valid Cases	281		

a. 4 cells (26,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,62.

4.7.2.14. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 27: «Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή τα παιδιά με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά», με το Φύλο των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 68), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των Ανδρών συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 33,6%. Το αντίστοιχο ποσοστό των Γυναικών που έδωσε αυτή την απάντηση είναι χαμηλότερο και αγγίζει το 24,4%. Το ποσοστό των Γυναικών που απάντησε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί είναι αρκετά υψηλό και φθάνει το 41,7%, ενώ των Ανδρών είναι χαμηλότερο και φθάνει το 29,2%. Τέλος, ένα ποσοστό 23,9% των Ανδρών απάντησε ότι διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των Γυναικών είναι υψηλότερο και αγγίζει το 28,0%.

Σχήμα 68: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 27 ως προς το Φύλο

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 27 με το Φύλο του ερωτώμενου, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 12,179$, $p = 0,016 < 0,05$. (Πίνακας 82)

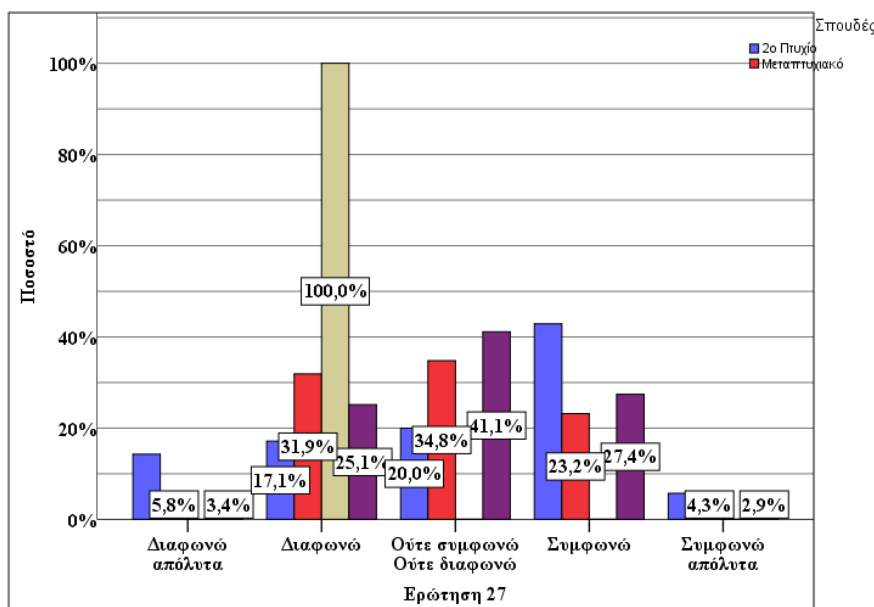
Πίνακας 82: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 27 με το Φύλο

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	12,179 ^a	4	,016
Likelihood Ratio	12,267	4	,015
Linear-by-Linear Association	3,692	1	,055
N of Valid Cases	281		

a. 1 cells (10,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,02.

4.7.2.15. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 27: «Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή τα παιδιά με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά», με τις Σπουδές των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 69), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών με Βασικό Τίτλο Σπουδών δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση με 41,1%. Το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών που κατέχουν 2^ο Πτυχίο δήλωσε ότι συμφωνεί με 42,9%. Το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών με Μεταπτυχιακό Τίτλο Σπουδών δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί με 34,8%. Τέλος, ένα σημαντικό ποσοστό της τάξεως του 31,9% των εκπαιδευτικών που κατέχουν Μεταπτυχιακό Τίτλο Σπουδών δήλωσε ότι διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση.

Σχήμα 69: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 27 ως προς τις Σπουδές

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 27 με τις Σπουδές του ερωτώμενου, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(12) = 21,917$, $p = 0,038 < 0,05$. (Πίνακας 83)

Πίνακας 83: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 27 με τις Σπουδές

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	21,917 ^a	12	,038
Likelihood Ratio	20,366	12	,060
Linear-by-Linear Association	,063	1	,802
N of Valid Cases	281		

a. 9 cells (45,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,07.

4.7.3. Έλεγχος Συσχετίσεων της Κλίμακας Δ με το Φύλο, Ηλικία, Χρόνια Υπηρεσίας, Σπουδές, Ειδικότητα, Περιοχή

Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 84) παρουσιάζονται συνοπτικά τα αποτελέσματα ελέγχου συσχετίσεων των ερωτήσεων της Κλίμακας Δ με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square) όπου γίνεται ο έλεγχος των εξής υποθέσεων:

H₀: Οι απαντήσεις στην ερώτηση δε σχετίζονται με την παράμετρο που εξετάζεται.

H₁: Οι απαντήσεις στην ερώτηση σχετίζονται με την παράμετρο που εξετάζεται.

Με κόκκινο χρώμα επισημαίνονται οι τιμές όπου το p value είναι μικρότερο από την τιμή 0,05. και παρουσιάζεται συσχέτιση της ερώτησης με την παράμετρο που εξετάζεται. Σε αυτές τις περιπτώσεις απορρίπτουμε την μηδενική υπόθεση **H₀** και δεχόμαστε την υπόθεση **H₁**, ότι υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στην ερώτηση και την παράμετρο που εξετάζουμε.

Στην συνέχεια της ενότητας παρατίθενται πιο αναλυτικά με την μορφή ραβδογραμμάτων και πινάκων τα αποτελέσματα των συσχετίσεων μόνο στις περιπτώσεις όπου απορρίπτονται οι μηδενικές υποθέσεις. Τα αποτελέσματα των υπόλοιπων ελέγχων υποθέσεων μπορείτε να τα αναζητήσετε στο *Παράρτημα* της παρούσας μελέτης.

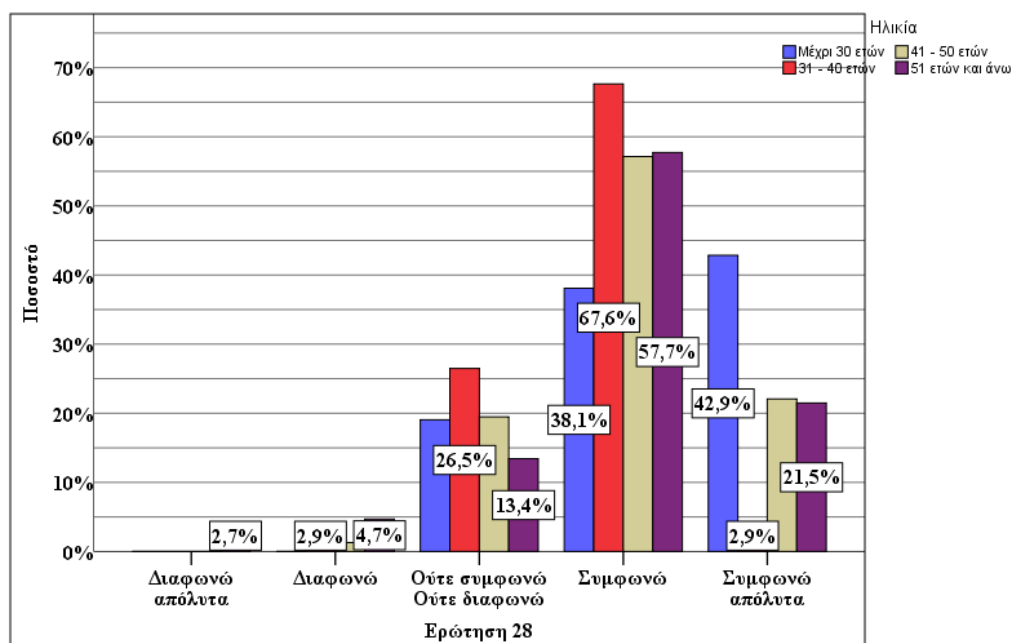
Πίνακας 84: Αποτελέσματα ελέγχου συσχετίσεων των απαντήσεων της Κλίμακας Δ με τις παραμέτρους Φύλο, Ηλικία, Χρόνια Υπηρεσίας, Σπουδές, Ειδικότητα και Περιοχή

Ερωτήσεις Κλίμακας Δ	p value					
	Φύλο	Ηλικία	Χρ.Υπηρεσίας	Σπουδές	Ειδικότητα	Περιοχή
28. Η επιλογή παιχνιδιών/δραστηριοτήτων που δεν βασίζονται στον ανταγωνισμό και στην αθλητική ικανότητα των παιδιών μπορούν να μειώσουν τα κρούσματα επιθετικής συμπεριφοράς.	0,066	0,044	0,804	0,956	0,626	0,534
29. Η υιοθέτηση συγκεκριμένων κανόνων συμπεριφοράς όπως υπευθυνότητα, σεβασμός του άλλου, τίμιο και δίκαιο παιχνίδι και η τήρηση αυτών από τα παιδιά μπορεί να μειώσει τα κρούσματα επιθετικότητας.	0,258	0,441	0,058	0,341	0,289	0,002

30. Η διεξαγωγή των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού σε κλειστό χώρο μπορεί να περιορίσει τα κρούσματα επιθετικότητας.	0,041	0,169	0,206	0,327	0,749	0,141
31. Δραστηριότητες/παιχνίδια που προάγουν τις κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες των παιδιών λειτουργούν αποτρεπτικά στην εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς.	0,441	0,613	0,145	0,214	0,097	0,462
32. Η συνεργασία εκπαιδευτικών και γονέων οδηγεί στην επιτυχή διαχείριση των περιστατικών επιθετικότητας.	0,002	0,463	0,573	0,587	0,009	0,480
33. Η υιοθέτηση αυταρχικών συμπεριφορών από την πλευρά των εκπαιδευτικών μπορεί να αυξήσει τα κρούσματα επιθετικότητας.	0,001	0,014	0,065	0,019	0,010	0,269
34. Η ενεργός εποπτεία του εκπαιδευτικού συμβάλλει στην πρόληψη εμφάνισης επιθετικών συμπεριφορών ή στην ειρηνική επίλυση συγκρούσεων.	0,305	0,675	0,695	0,289	0,612	0,282
35. Οι καλές διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ εκπαιδευτικών και παιδιών συμβάλλουν στην αποφυγή επιθετικών συμπεριφορών.	0,144	0,149	0,039	0,487	0,179	0,202
36. Μια σχολική αυλή με επιδαπέδια παιχνίδια (κουτσό, φιδάκι) και κατάλληλα διαμορφωμένους χώρους άθλησης μπορεί να περιορίσει τα κρούσματα επιθετικότητας.	0,420	0,437	0,010	0,620	0,001	0,032
37. Δίνω χρόνο στα παιδιά να διευθετήσουν μόνοι τις διαφορές τους.	0,000	0,081	0,121	0,014	0,000	0,229
38. Παροτρύνω τα παιδιά να ενημερώνουν τους εκπαιδευτικούς όταν δέχονται ή παρατηρούν επιθετική συμπεριφορά.	0,114	0,488	0,193	0,474	0,153	0,068

4.7.3.1. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 28: «Η επιλογή παιχνιδιών/δραστηριοτήτων που δεν βασίζονται στον ανταγωνισμό και στην αθλητική ικανότητα των παιδιών μπορούν να μειώσουν τα κρούσματα επιθετικής συμπεριφοράς», με την Ηλικία των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 70), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών Ηλικίας μέχρι 30 ετών δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 42,9%. Το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών Ηλικίας 31 έως 40 ετών δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με 67,6%, το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών Ηλικίας 41 έως 50 ετών είναι χαμηλότερο και αγγίζει το 57,1%. Τέλος, παρατηρούμαι μια μικρή αύξηση του ποσοστού των εκπαιδευτικών Ηλικίας 51 ετών και άνω καθώς φθάνει το 57,7%.

Σχήμα 70: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 28 ως προς την Ηλικία

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 28 με την παράμετρο Ηλικία των ερωτώμενων, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(12) = 21,474$, $p = 0,044 < 0,05$. (Πίνακας 85)

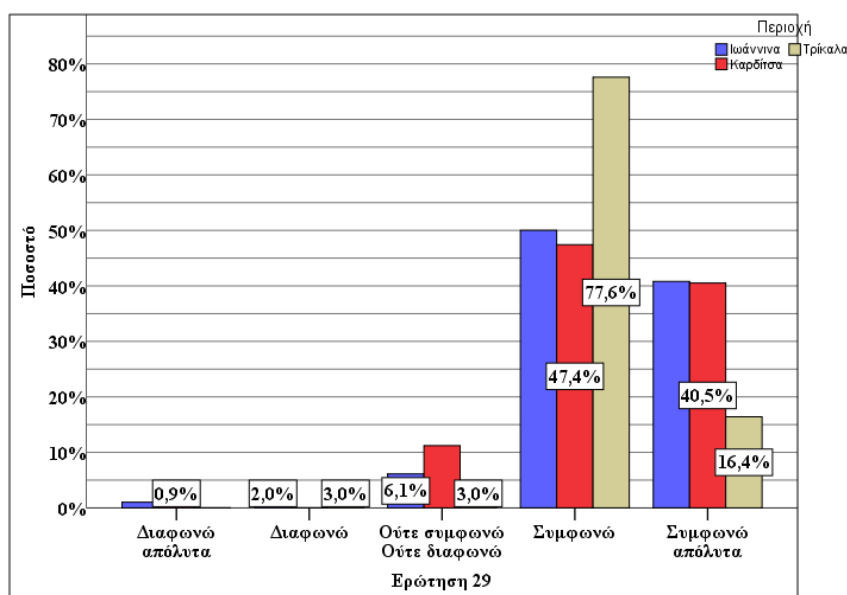
Πίνακας 85: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 28 με την Ηλικία

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	21,474 ^a	12	,044
Likelihood Ratio	25,724	12	,012
Linear-by-Linear Association	,522	1	,470
N of Valid Cases	281		

a. 10 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,30.

4.7.3.2. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 29: «Η υιοθέτηση συγκεκριμένων κανόνων συμπεριφοράς όπως υπευθυνότητα, σεβασμός του άλλου, τίμιο και δίκαιο παιχνίδι και η τήρηση αυτών από τα παιδιά μπορεί να μειώσει τα κρούσματα επιθετικότητας», με την Περιοχή των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 71), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή των Ιωαννίνων δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 50,0%. Το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή της Καρδίτσας αγγίζει το 47,4%, ενώ το ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή των Τρικάλων είναι κατά πολύ μεγαλύτερο και φθάνει το 77,6%. Τέλος, ένα ποσοστό 40,8% των εκπαιδευτικών από την περιοχή των Ιωαννίνων δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα με την παραπάνω πρόταση, το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών της περιοχής της Καρδίτσας είναι 40,5%, ενώ αυτό των εκπαιδευτικών των Τρικάλων είναι κατά πολύ χαμηλότερο και φθάνει το 16,4%.

Σχήμα 71: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 29 ως προς την Περιοχή

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 29 με την παράμετρο Περιοχή των ερωτώμενων, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(8) = 24,312$, $p = 0,002 < 0,05$. (Πίνακας 86)

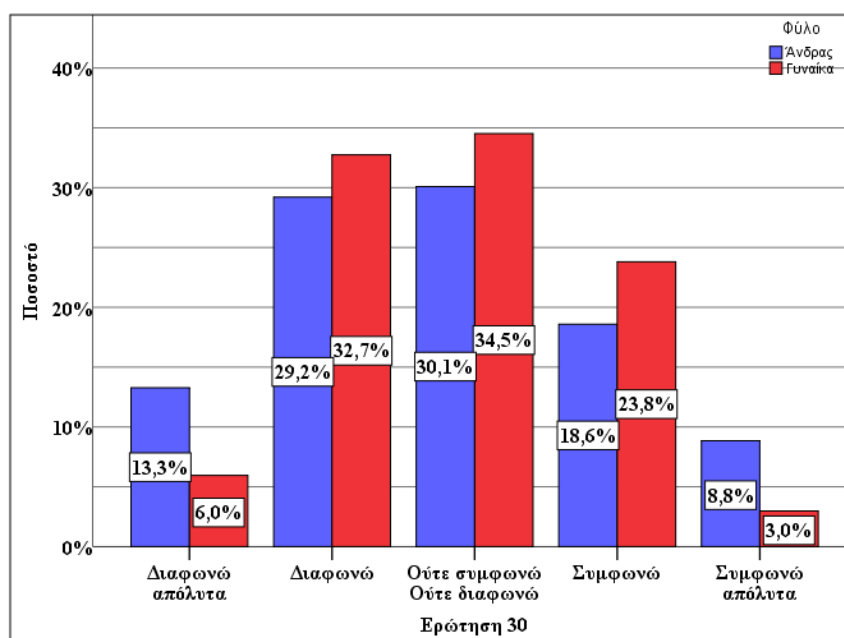
Πίνακας 86: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 29 με την Περιοχή

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	24,312 ^a	8	,002
Likelihood Ratio	27,318	8	,001
Linear-by-Linear Association	2,826	1	,093
N of Valid Cases	281		

a. 6 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,48.

4.7.3.3. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 30: «Η διεξαγωγή των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού σε κλειστό χώρο μπορεί να περιορίσει τα κρούσματα επιθετικότητας», με το Φύλο των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 72), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των Ανδρών ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 30,1%. Το αντίστοιχο ποσοστό των Γυναικών που έδωσε αυτή την απάντηση είναι υψηλότερο και αγγίζει το 34,5%. Το ποσοστό των Γυναικών που απάντησε ότι διαφωνεί είναι αρκετά υψηλό και φθάνει το 32,7%, ενώ των Ανδρών είναι λίγο χαμηλότερο και φθάνει το 29,2%. Τέλος, ένα ποσοστό 18,6% των Ανδρών απάντησε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των Γυναικών είναι υψηλότερο και αγγίζει το 23,8%.

Σχήμα 72: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 30 ως προς το Φύλο

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 30 με την παράμετρο Φύλο των ερωτώμενων, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 9,962$, $p = 0,041 < 0,05$. (Πίνακας 87)

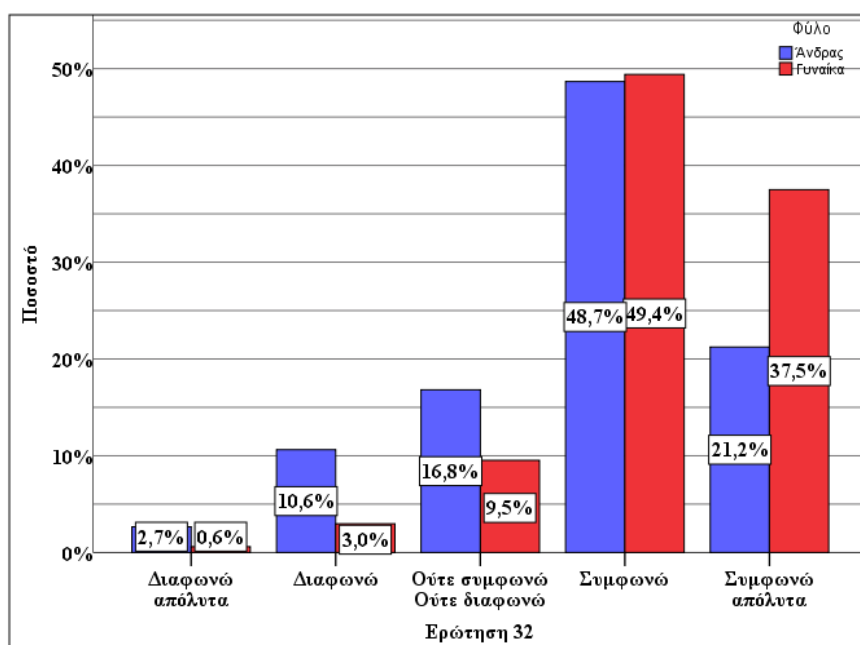
Πίνακας 87: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 30 με το Φύλο

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9,962 ^a	4	,041
Likelihood Ratio	9,781	4	,044
Linear-by-Linear Association	,132	1	,716
N of Valid Cases	281		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 6,03.

4.7.3.4. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 32: «Η συνεργασία εκπαιδευτικών και γονέων οδηγεί στην επιτυχή διαχείριση των περιστατικών επιθετικότητας», με το Φύλο των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 73), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των Ανδρών συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 48,7%. Το αντίστοιχο ποσοστό των Γυναικών που έδωσε αυτή την απάντηση είναι 49,4%. Το ποσοστό των Γυναικών που απάντησε ότι συμφωνεί απόλυτα είναι 37,5%, ενώ των Ανδρών είναι χαμηλότερο και φθάνει το 21,2%. Τέλος, ένα ποσοστό 16,8% των Ανδρών απάντησε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των Γυναικών είναι άκρως χαμηλότερο και αγγίζει το 9,5%.

Σχήμα 73: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 32 ως προς το Φύλο

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 32 με την παράμετρο Φύλο των ερωτώμενων, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 17,197$, $p = 0,002 < 0,05$. (Πίνακας 88)

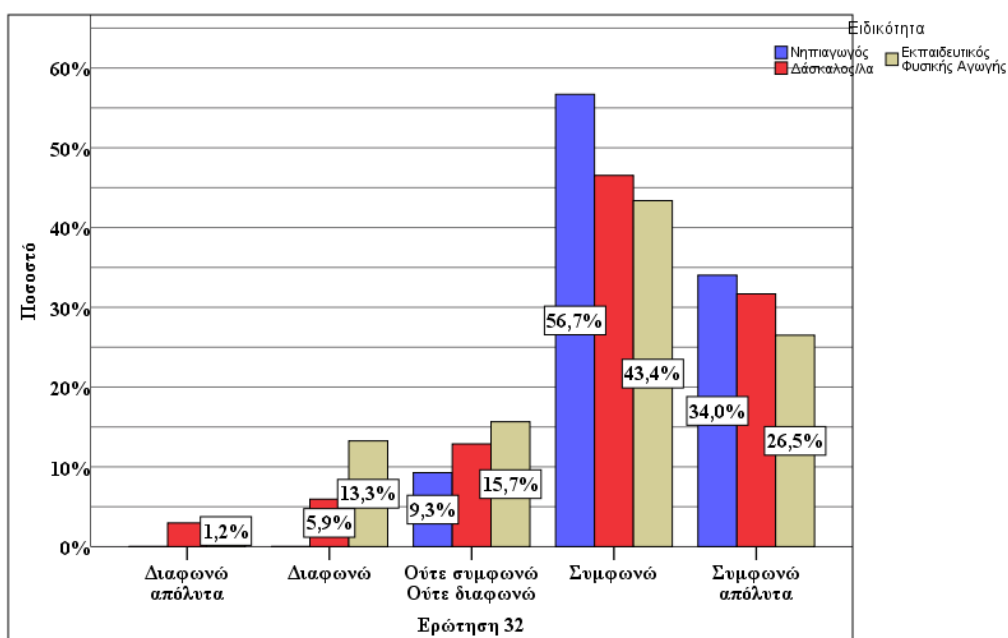
Πίνακας 88: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 32 με το Φύλο

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	17,197 ^a	4	,002
Likelihood Ratio	17,281	4	,002
Linear-by-Linear Association	16,972	1	,000
N of Valid Cases	281		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,61.

4.7.3.5. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 32: «Η συνεργασία εκπαιδευτικών και γονέων οδηγεί στην επιτυχή διαχείριση των περιστατικών επιθετικότητας», με την Ειδικότητα των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 74), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των Νηπιαγωγών δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 56,7%. Το αντίστοιχο ποσοστό των Δασκάλων είναι χαμηλότερο και φθάνει το 46,5%, ενώ το ποσοστό των Εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής που δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση είναι 43,4%. Τέλος, ένα ποσοστό 13,3% των Εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής δήλωσε ότι διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση, το αντίστοιχο ποσοστό των Δασκάλων είναι πολύ χαμηλότερο καθώς αγγίζει το 5,9%, ενώ το ποσοστό των Νηπιαγωγών είναι μηδενικό σε αυτήν την απάντηση.

Σχήμα 74: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 32 ως προς την Ειδικότητα

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 32 με την παράμετρο Ειδικότητα των ερωτώμενων, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(8) = 20,254$, $p = 0,009 < 0,05$. (Πίνακας 89)

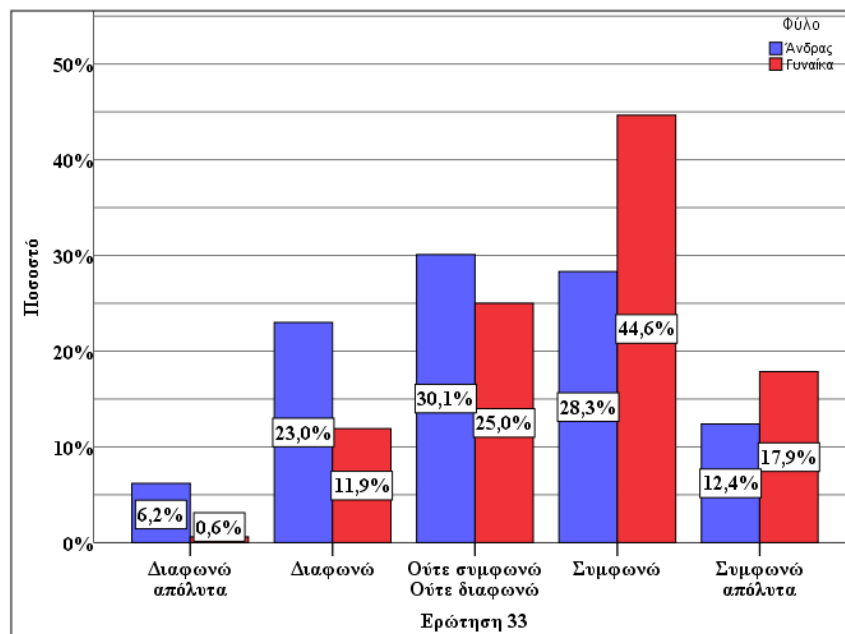
Πίνακας 89: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 32 με την Ειδικότητα

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	20,254 ^a	8	,009
Likelihood Ratio	25,286	8	,001
Linear-by-Linear Association	10,897	1	,001
N of Valid Cases	281		

a. 3 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,18.

4.7.3.6. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 33: «Η υιοθέτηση αυταρχικών συμπεριφορών από την πλευρά των εκπαιδευτικών μπορεί να αυξήσει τα κρούσματα επιθετικότητας», με το Φύλο των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 75), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των Ανδρών ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 30,1%. Το αντίστοιχο ποσοστό των Γυναικών που έδωσε αυτή την απάντηση είναι 25,0%. Το ποσοστό των Γυναικών που απάντησε ότι συμφωνεί είναι αρκετά υψηλό και αγγίζει το 44,6%, ενώ των Ανδρών είναι χαμηλότερο και φθάνει το 28,3%. Τέλος, ένα ποσοστό 23,0% των Ανδρών απάντησε ότι διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των Γυναικών είναι άκρως χαμηλότερο και αγγίζει το 11,9%.

Σχήμα 75: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 33 ως προς το Φύλο

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 33 με την παράμετρο Φύλο των ερωτώμενων, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 19,193$, $p = 0,001 < 0,05$. (Πίνακας 90)

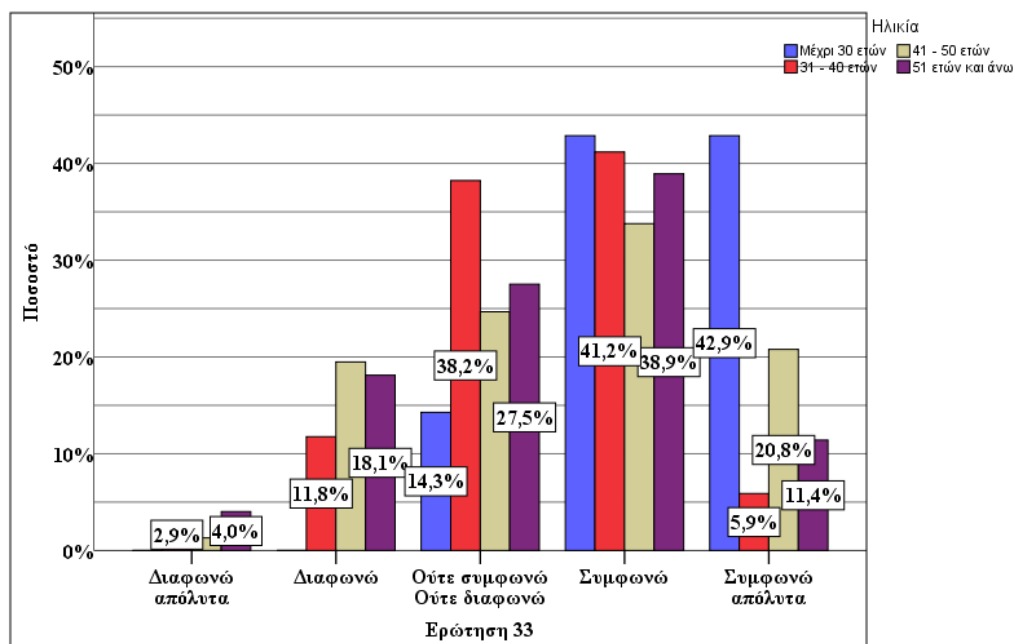
Πίνακας 90: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 33 με το Φύλο

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	19,193 ^a	4	,001
Likelihood Ratio	19,588	4	,001
Linear-by-Linear Association	15,591	1	,000
N of Valid Cases	281		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,22.

4.7.3.7. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 33: «Η υιοθέτηση αυταρχικών συμπεριφορών από την πλευρά των εκπαιδευτικών μπορεί να αυξήσει τα κρούσματα επιθετικότητας», με την Ηλικία των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 76), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών Ηλικίας μέχρι 30 ετών δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 42,9%, το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών Ηλικίας 31 έως 40 ετών κυμαίνεται στα ίδια επίπεδα με 41,2%, το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών Ηλικίας 41 έως 50 ετών είναι χαμηλότερο και αγγίζει το 33,8%. Τέλος, παρατηρούμαι μια αύξηση του ποσοστού των εκπαιδευτικών Ηλικίας μέχρι 51 ετών και άνω καθώς φθάνει το 38,9%.

Σχήμα 76: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 33 ως προς την Ηλικία

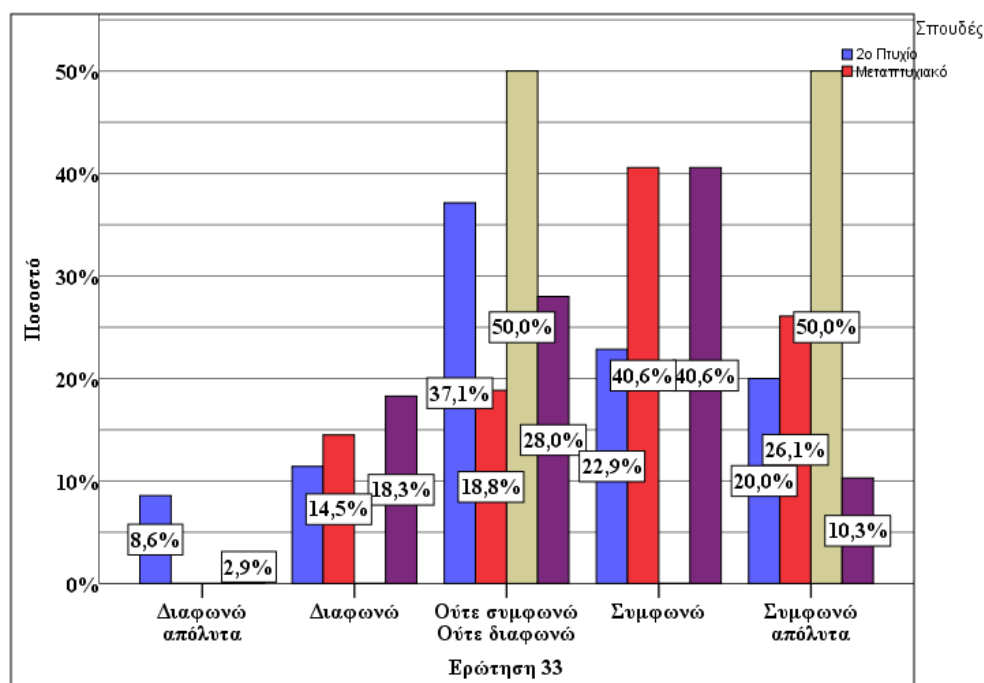
Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 33 με την παράμετρο Ηλικία των ερωτώμενων, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(12) = 25,218$, $p = 0,014 < 0,05$. (Πίνακας 91)

Πίνακας 91: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 33 με την Ηλικία			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	25,218 ^a	12	,014
Likelihood Ratio	26,940	12	,008
Linear-by-Linear Association	8,564	1	,003
N of Valid Cases	281		

a. 6 cells (30,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,60.

4.7.3.8. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 33: «Η υιοθέτηση αυταρχικών συμπεριφορών από την πλευρά των εκπαιδευτικών μπορεί να αυξήσει τα κρούσματα επιθετικότητας», με τις Σπουδές των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 77), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών με Βασικό Τίτλο Σπουδών δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 40,6%. Το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών που κατέχουν 2^ο Πτυχίο είναι χαμηλότερο και αγγίζει 22,9%, το ποσοστό των εκπαιδευτικών με Μεταπτυχιακό Τίτλο Σπουδών είναι 40,6%. Τέλος, ένα σημαντικό ποσοστό της τάξεως του 37,1% των εκπαιδευτικών που κατέχουν 2^ο Πτυχίο δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση.

Σχήμα 77: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 33 ως προς τις Σπουδές

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 33 με την παράμετρο Σπουδές των ερωτώμενων, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(12) = 24,162$, $p = 0,019 < 0,05$. (Πίνακας 92)

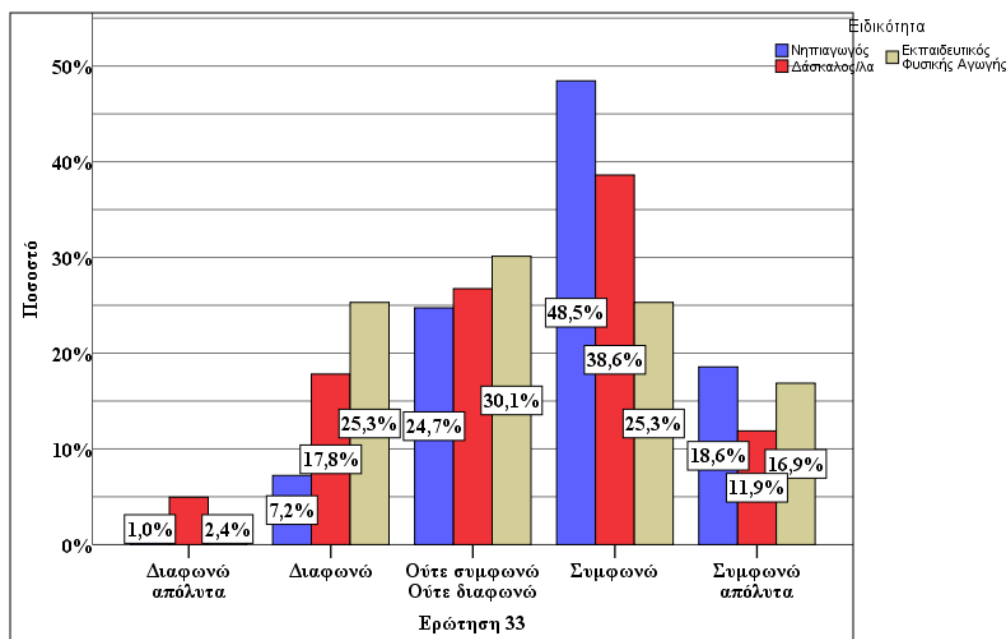
Πίνακας 92: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 33 με τις Σπουδές

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	24,162 ^a	12	,019
Likelihood Ratio	25,291	12	,014
Linear-by-Linear Association	2,234	1	,135
N of Valid Cases	281		

a. 8 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,06.

4.7.3.9. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 33: «Η υιοθέτηση αυταρχικών συμπεριφορών από την πλευρά των εκπαιδευτικών μπορεί να αυξήσει τα κρούσματα επιθετικότητας», με την Ειδικότητα των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 78), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των Νηπιαγωγών δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 48,5%. Το αντίστοιχο ποσοστό των Δασκάλων είναι χαμηλότερο και φθάνει το 38,6%, ενώ το ποσοστό των Εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής που δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση είναι μόλις 25,3%. Τέλος, ένα σημαντικό ποσοστό 25,3% των Εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής δήλωσε ότι διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση, το αντίστοιχο ποσοστό των Δασκάλων είναι πέφτει στο 17,8%, ενώ το ποσοστό των Νηπιαγωγών είναι κατά πολύ χαμηλότερο καθώς αγγίζει το 7,2%.

Σχήμα 78: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 33 ως προς την Ειδικότητα

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 33 με την παράμετρο Ειδικότητα των ερωτώμενων, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(8) = 20,199$, $p = 0,010 < 0,05$. (Πίνακας 93)

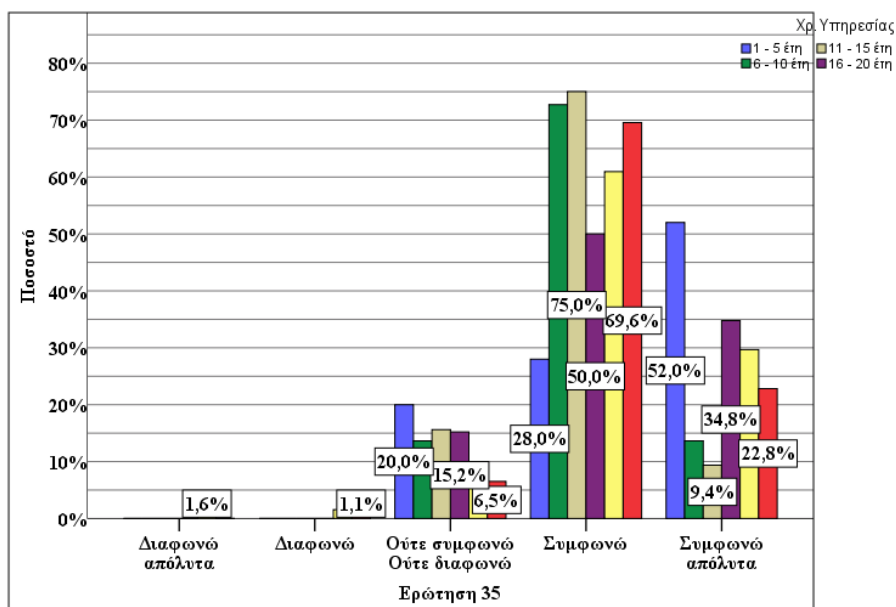
Πίνακας 93: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 33 με την Ειδικότητα

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	20,199 ^a	8	,010
Likelihood Ratio	21,333	8	,006
Linear-by-Linear Association	9,857	1	,002
N of Valid Cases	281		

a. 3 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,36.

4.7.3.10. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 35: «Οι καλές διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ εκπαιδευτικών και παιδιών συμβάλλουν στην αποφυγή επιθετικών συμπεριφορών», με τα Χρόνια Υπηρεσίας των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 79), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών με 1 έως 5 έτη Υπηρεσίας δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα με την παραπάνω πρόταση με 52,0%. Το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών με 6 έως 10 έτη δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση 72,7%, το ποσοστό των εκπαιδευτικών με 11 έως 15 έτη είναι λίγο υψηλότερο και φθάνει το 75,0%, το ποσοστό των εκπαιδευτικών με 16 έως 20 έτη πέφτει στο 50,0%, ενώ το ποσοστό των εκπαιδευτικών με 21 έως 25 έτη είναι στο 60,9%. Τέλος, παρατηρούμαι μια σταδιακή αύξηση του ποσοστού των εκπαιδευτικών με 26 και άνω έτη υπηρεσίας καθώς αγγίζει το 69,6%.

Σχήμα 79: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 35 ως προς τα Χρόνια Υπηρεσίας

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 35 με την παράμετρο Χρόνια Υπηρεσίας των ερωτώμενων, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(20) = 32,390$, $p = 0,039 < 0,05$. (Πίνακας 94)

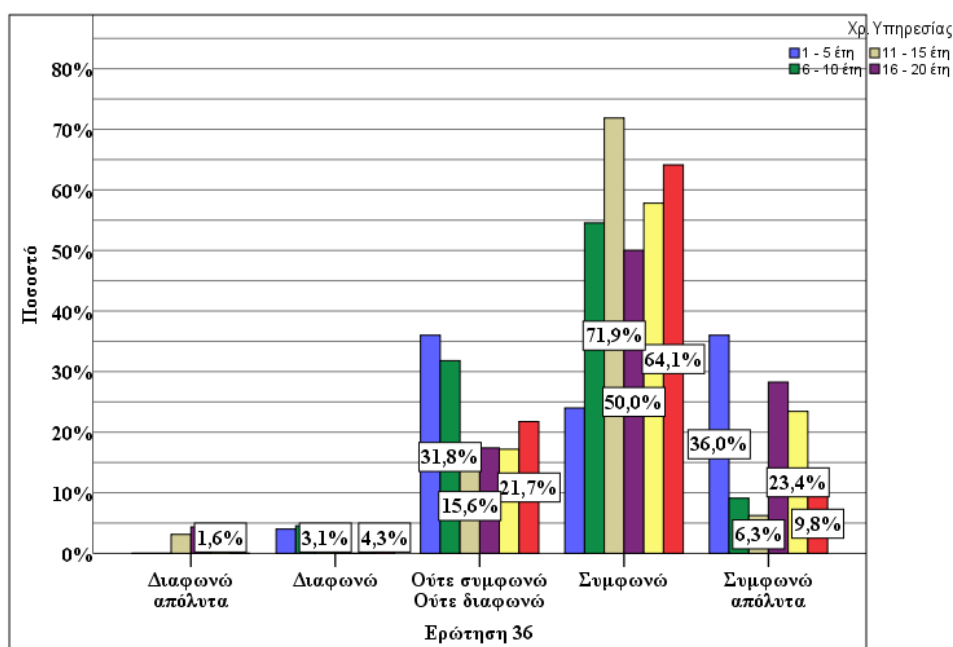
Πίνακας 94: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 35 με τα Χρόνια Υπηρεσίας

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	32,390 ^a	20	,039
Likelihood Ratio	33,719	20	,028
Linear-by-Linear Association	,003	1	,960
N of Valid Cases	281		

a. 16 cells (53,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,08.

4.7.3.11. Αποτέλεσμα Συνσχέτισης της Ερώτησης 36: «Μια σχολική αυλή με επιδαπέδια παιχνίδια (κουτσό, φιδάκι) και κατάλληλα διαμορφωμένους χώρους άθλησης μπορεί να περιορίσει τα κρούσματα επιθετικότητας», με τα Χρόνια Υπηρεσίας των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 80), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών με 1 έως 5 έτη Υπηρεσίας δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 24,0%, το ποσοστό των εκπαιδευτικών με 6 έως 10 έτη είναι διπλάσιο καθώς αγγίζει το 54,5%, το ποσοστό των εκπαιδευτικών με 11 έως 15 έτη πολύ υψηλότερο και φθάνει το 71,9%, το ποσοστό των εκπαιδευτικών με 16 έως 20 έτη αγγίζει το 50,0%, ενώ το ποσοστό των εκπαιδευτικών με 21 έως 25 έτη είναι στο 57,8%. Τέλος, παρατηρούμαι μια σταδιακή αύξηση του ποσοστού των εκπαιδευτικών με 26 και άνω έτη υπηρεσίας καθώς αγγίζει το 64,1%.

Σχήμα 80: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 36 ως προς τα Χρόνια Υπηρεσίας

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 36 με την παράμετρο Χρόνια Υπηρεσίας των ερωτώμενων, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(20) = 37,624$, $p = 0,010 < 0,05$. (Πίνακας 95)

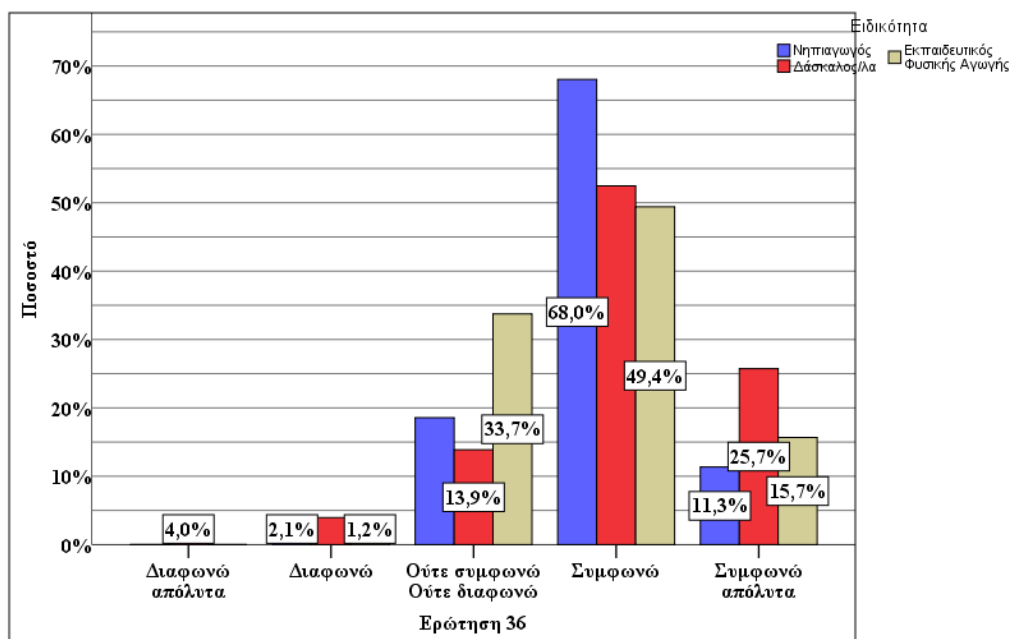
Πίνακας 95: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 36 με τα Χρόνια Υπηρεσίας

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	37,624 ^a	20	,010
Likelihood Ratio	41,646	20	,003
Linear-by-Linear Association	,026	1	,872
N of Valid Cases	281		

a. 15 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,31.

4.7.3.12. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 36: «Μια σχολική αυλή με επιδαπέδια παιχνίδια (κουτσό, φιδάκι) και κατάλληλα διαμορφωμένους χώρους άθλησης μπορεί να περιορίσει τα κρούσματα επιθετικότητας», με την Ειδικότητα των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 81), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των Νηπιαγωγών δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 68,0%. Το αντίστοιχο ποσοστό των Δασκάλων είναι χαμηλότερο και φθάνει το 52,5%, ενώ το ποσοστό των Εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής που δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση κυμαίνεται στα ίδια επίπεδα καθώς αγγίζει το 49,4%. Τέλος, ένα ποσοστό 33,7% των Εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση, ενώ σημαντικό είναι και το ποσοστό των Δασκάλων στην απάντηση συμφωνώ απόλυτα καθώς αγγίζει το 25,7%.

Σχήμα 81: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 36 ως προς την Ειδικότητα

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 36 με την παράμετρο Ειδικότητα των ερωτώμενων, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(8) = 26,947$, $p = 0,001 < 0,05$. (Πίνακας 96)

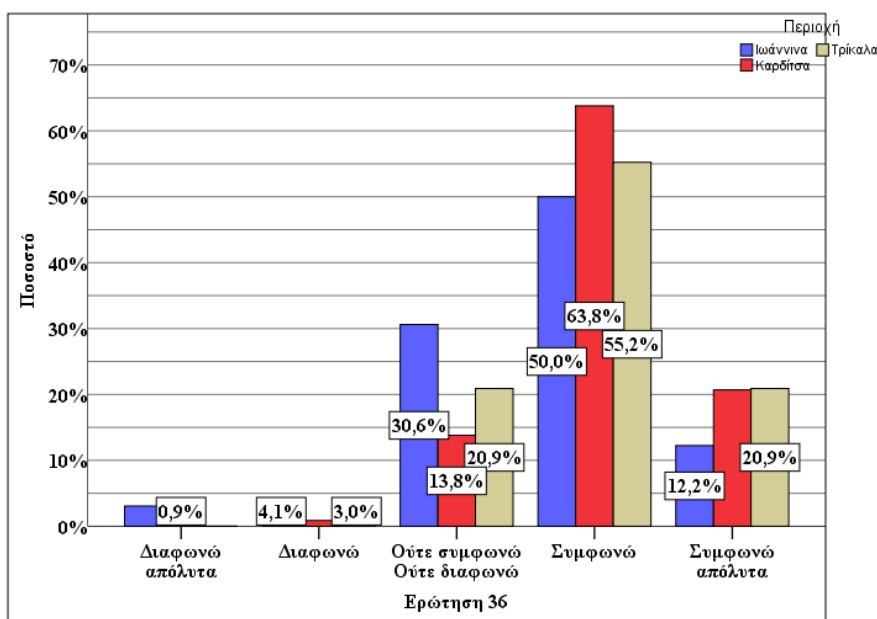
Πίνακας 96: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 36 με την Ειδικότητα

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	26,947 ^a	8	,001
Likelihood Ratio	27,333	8	,001
Linear-by-Linear Association	,560	1	,454
N of Valid Cases	281		

a. 6 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,18.

4.7.3.13. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 36: «Μια σχολική αυλή με επιδαπέδια παιχνίδια (κουτσό, φιδάκι) και κατάλληλα διαμορφωμένους χώρους άθλησης μπορεί να περιορίσει τα κρούσματα επιθετικότητας», με την Περιοχή των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 82), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή των Ιωαννίνων δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 50,0%. Το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή της Καρδίτσας είναι αρκετά μεγαλύτερο και αγγίζει το 63,8%, ενώ το ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή των Τρικάλων φθάνει το 55,2%. Τέλος, ένα ποσοστό της τάξεως του 30,6% των εκπαιδευτικών από την περιοχή της Καρδίτσας δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση, το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών της περιοχής των Τρικάλων είναι 20,9%, ενώ αυτό των εκπαιδευτικών των Ιωαννίνων είναι μόλις 13,8%.

Σχήμα 82: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 36 ως προς την Περιοχή

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 36 με την παράμετρο Περιοχή των ερωτώμενων, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(8) = 16,825$, $p = 0,032 < 0,05$. (Πίνακας 97)

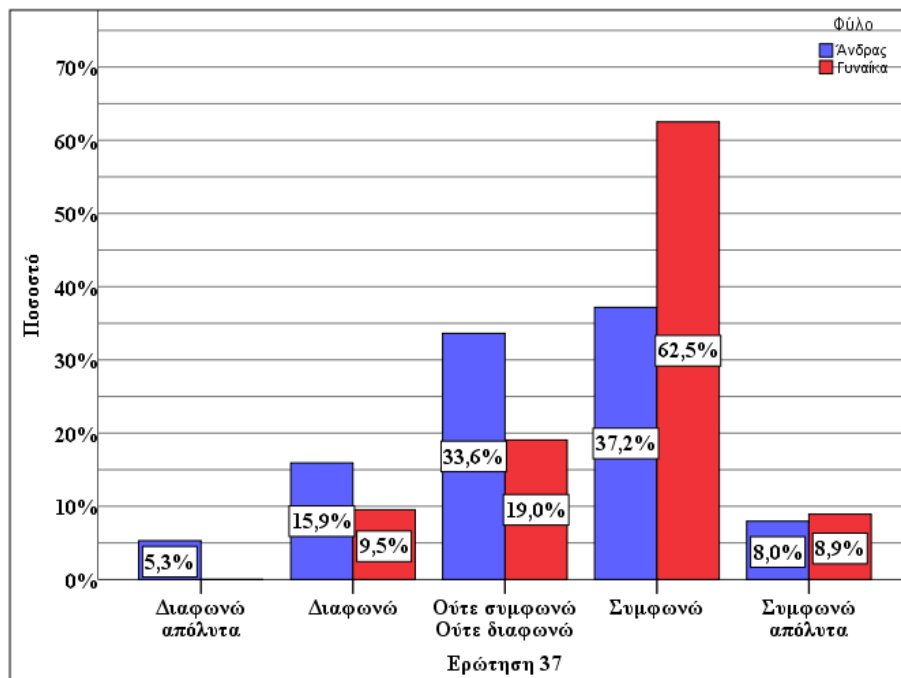
Πίνακας 97: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 36 με την Περιοχή

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	16,825 ^a	8	,032
Likelihood Ratio	17,756	8	,023
Linear-by-Linear Association	7,474	1	,006
N of Valid Cases	281		

a. 6 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,95.

4.7.3.14. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 37: «Δίνω χρόνο στα παιδιά να διευθετήσουν μόνα τις διαφορές τους», με το Φύλο των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 83), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των Ανδρών συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 37,2%. Το αντίστοιχο ποσοστό των Γυναικών που έδωσε αυτή την απάντηση είναι σχεδόν διπλάσιο και φτάνει το 62,5%. Το ποσοστό των Γυναικών που απάντησε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί αγγίζει το 19,0%, ενώ των Ανδρών είναι μεγαλύτερο και φθάνει το 33,6%. Τέλος, ένα ποσοστό 15,9% των Ανδρών απάντησε ότι διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των Γυναικών είναι άκρως χαμηλότερο και αγγίζει το 9,5%.

Σχήμα 83: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 37 ως προς το Φύλο

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 37 με την παράμετρο Φύλο των ερωτώμενων, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 25,337$, $p = 0,000 < 0,05$. (Πίνακας 98)

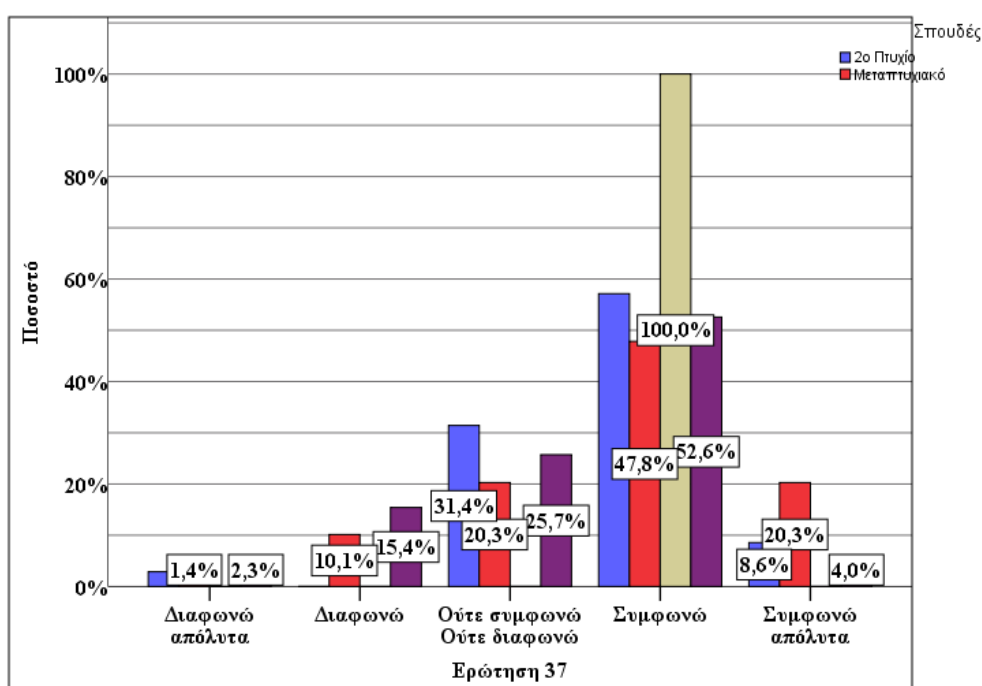
Πίνακας 98: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 37 με το Φύλο

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	25,337 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	27,526	4	,000
Linear-by-Linear Association	16,711	1	,000
N of Valid Cases	281		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,41.

4.7.3.15. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 37: «Δίνω χρόνο στα παιδιά να διευθετήσουν μόνα τις διαφορές τους», με τις Σπουδές των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 84), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών με Βασικό Τίτλο Σπουδών δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 52,6%. Το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών που κατέχουν 2^ο Πτυχίο είναι λίγο μεγαλύτερο και αγγίζει 57,1%, το ποσοστό των εκπαιδευτικών με Μεταπτυχιακό Τίτλο Σπουδών είναι 47,8%, ενώ το ποσοστό των εκπαιδευτικών που κατέχουν Διδακτορικό και δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση είναι διπλάσιο καθώς αγγίζει το 100,0%.

Σχήμα 84: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 37 ως προς τις Σπουδές

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 37 με την παράμετρο Σπουδές των ερωτώμενων, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(12) = 25,169$, $p = 0,014 < 0,05$. (Πίνακας 99)

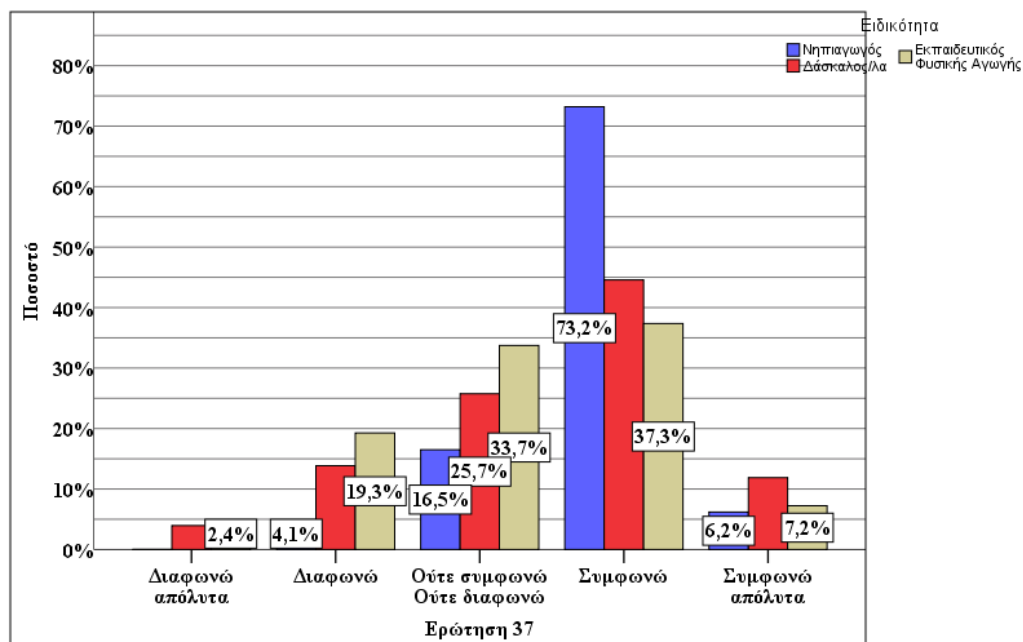
Πίνακας 99: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 37 με τις Σπουδές

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	25,169 ^a	12	,014
Likelihood Ratio	27,974	12	,006
Linear-by-Linear Association	7,688	1	,006
N of Valid Cases	281		

a. 10 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,04.

4.7.3.16. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 37: «Δίνω χρόνο στα παιδιά να διευθετήσουν μόνα τις διαφορές τους», με την Ειδικότητα των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 85), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των Νηπιαγωγών δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 73,2%. Το αντίστοιχο ποσοστό των Δασκάλων είναι αρκετά χαμηλότερο και φθάνει το 44,6%, ενώ το ποσοστό των Εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής που δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση αγγίζει το 37,3%. Τέλος, ένα ποσοστό 33,7% των Εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση, επίσης σημαντικό είναι και το ποσοστό στην απάντηση διαφωνώ καθώς αγγίζει το 19,3%.

Σχήμα 85: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 37 ως προς την Ειδικότητα

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 37 με την παράμετρο Ειδικότητα των ερωτώμενων, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(8) = 32,867$, $p = 0,000 < 0,05$. (Πίνακας 100)

Πίνακας 100: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 37 με την Ειδικότητα

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	32,867 ^a	8	,000
Likelihood Ratio	35,427	8	,000
Linear-by-Linear Association	16,599	1	,000
N of Valid Cases	281		

a. 3 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,77.

4.7.4. Έλεγχος Συσχετίσεων της Κλίμακας Ε με το Φύλο, Ηλικία, Χρόνια Υπηρεσίας, Σπουδές, Ειδικότητα, Περιοχή

Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 90) παρουσιάζονται συνοπτικά τα αποτελέσματα ελέγχου συσχετίσεων των ερωτήσεων της Κλίμακας Ε με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square) όπου γίνεται ο έλεγχος των εξής υποθέσεων:

H₀: Οι απαντήσεις στην ερώτηση δε σχετίζονται με την παράμετρο που εξετάζεται.

H₁: Οι απαντήσεις στην ερώτηση σχετίζονται με την παράμετρο που εξετάζεται.

Με κόκκινο χρώμα επισημαίνονται οι τιμές όπου το p value είναι μικρότερο από την τιμή 0,05, και παρουσιάζεται συσχέτιση της ερώτησης με την παράμετρο που εξετάζεται. Σε αυτές τις περιπτώσεις απορρίπτουμε την μηδενική υπόθεση **H₀** και δεχόμαστε την υπόθεση **H₁**, ότι υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στην ερώτηση και την παράμετρο που εξετάζουμε.

Στην συνέχεια της ενότητας παρατίθενται πιο αναλυτικά με την μορφή ραβδογραμμάτων και πινάκων τα αποτελέσματα των συσχετίσεων μόνο στις περιπτώσεις όπου απορρίπτονται οι μηδενικές υποθέσεις. Τα αποτελέσματα των υπόλοιπων ελέγχων υποθέσεων μπορείτε να τα αναζητήσετε στο *Παράρτημα* της παρούσας μελέτης.

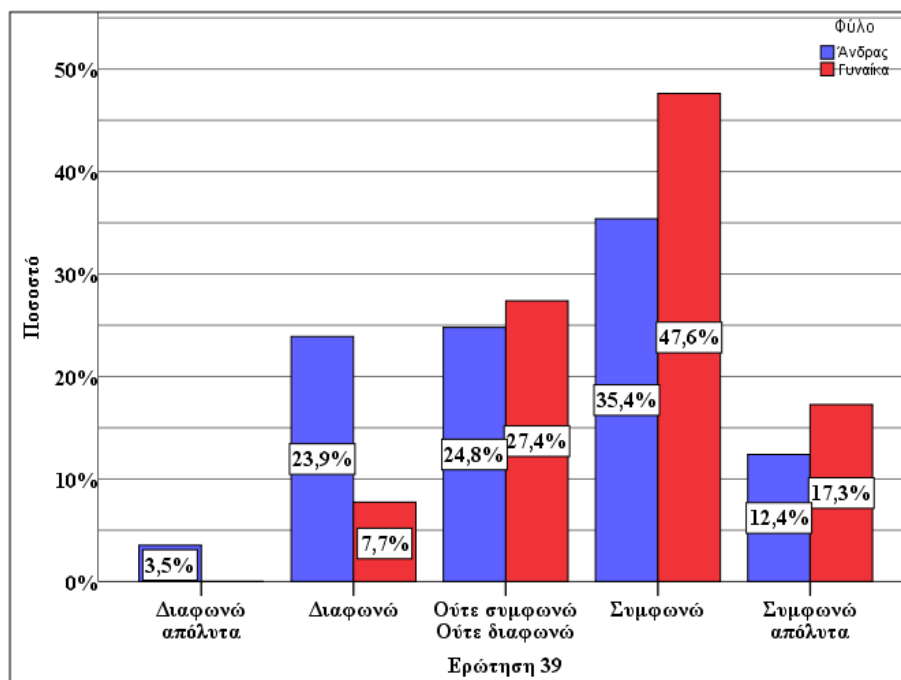
Πίνακας 101: Αποτελέσματα ελέγχου συσχετίσεων των απαντήσεων της Κλίμακας Ε με τις παραμέτρους Φύλο, Ηλικία, Χρόνια Υπηρεσίας, Σπουδές, Ειδικότητα, Περιοχή

Ερωτήσεις Κλίμακας Ε	p value					
	Φύλο	Ηλικία	Χρ.Υπηρεσίας	Σπουδές	Ειδικότητα	Περιοχή
39. Γνωρίζω πρακτικές για την πρόληψη του φαινομένου της επιθετικότητας	0,000	0,150	0,318	0,288	0,161	0,004
40. Γνωρίζω πώς να διαχειριστώ τους μαθητές (θύτες) που εμφανίζουν επιθετική συμπεριφορά	0,004	0,618	0,094	0,348	0,094	0,281
41. Γνωρίζω πως να υποστηρίξω τα παιδιά (θύματα) που δέχονται επιθετική συμπεριφορά	0,012	0,566	0,133	0,385	0,040	0,062
42. Αισθάνομαι ότι μπορώ να παρέμβω και να διευθετήσω περιστατικά επιθετικότητας	0,050	0,165	0,122	0,245	0,017	0,363

43. Αισθάνομαι ότι μπορώ να αξιολογήσω τη βαρύτητα ενός περιστατικού επιθετικότητας	0,023	0,434	0,361	0,050	0,636	0,302
44. Μου προκαλεί άγχος η αντιμετώπιση της επιθετικής συμπεριφοράς των παιδιών	0,252	0,037	0,554	0,038	0,218	0,171
45. Θα ήθελα να συμμετάσχω σε ένα σεμινάριο σχετικό με την πρόληψη και αντιμετώπιση επιθετικών συμπεριφορών στα σχολεία	0,027	0,279	0,043	0,005	0,029	0,068

4.7.4.1. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 39: «Γνωρίζω πρακτικές για την πρόληψη του φαινομένου της επιθετικότητας», με το Φύλο των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 86), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των Ανδρών συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 35,4%. Το αντίστοιχο ποσοστό των Γυναικών που έδωσε αυτή την απάντηση είναι υψηλότερο και φτάνει το 47,6%. Το ποσοστό των Γυναικών που απάντησε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί αγγίζει το 27,4%, ενώ των Ανδρών είναι μικρότερο και φθάνει το 24,8%. Τέλος, ένα ποσοστό 23,9% των Ανδρών απάντησε ότι διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των Γυναικών είναι άκρως χαμηλότερο και αγγίζει το 7,7%.

Σχήμα 86: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 39 ως προς το Φύλο

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 39 με την παράμετρο Φύλο των ερωτώμενων εκπαιδευτικών, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 21,919$, $p = 0,000 < 0,05$. (Πίνακας 102)

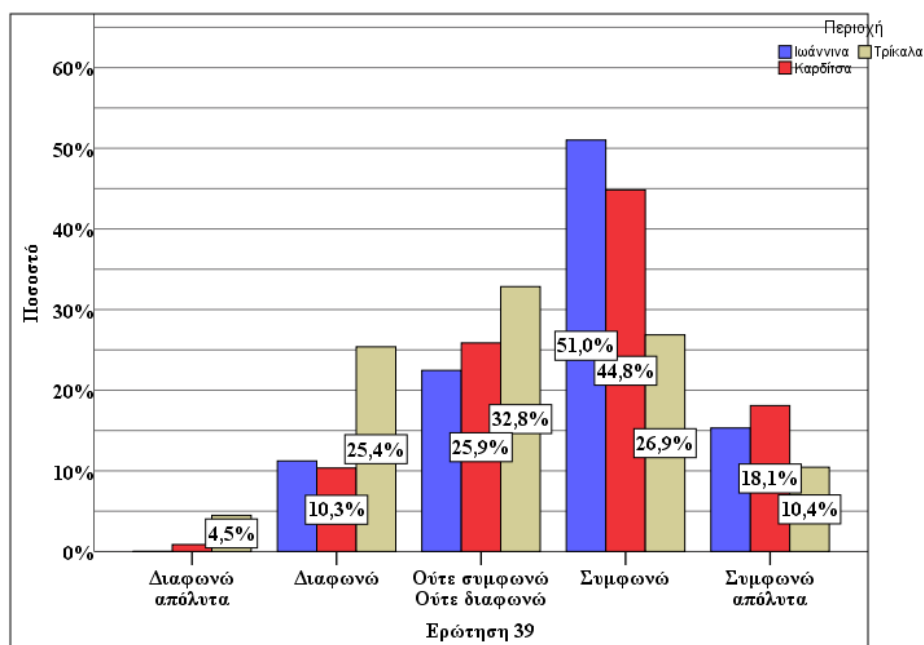
Πίνακας 102: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 39 με το Φύλο

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	21,919 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	23,074	4	,000
Linear-by-Linear Association	14,913	1	,000
N of Valid Cases	281		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,61.

4.7.4.2. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 39: «Γνωρίζω πρακτικές για την πρόληψη του φαινομένου της επιθετικότητας», με την Περιοχή των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 87), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή των Ιωαννίνων δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 51,0%. Το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή της Καρδίτσας είναι 44,8%, ενώ το ποσοστό των εκπαιδευτικών από την περιοχή των Τρικάλων είναι άκρως χαμηλότερο και φθάνει το 26,9%. Τέλος, ένα ποσοστό της τάξεως του 25,9% των εκπαιδευτικών από την περιοχή της Καρδίτσας δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση, ενώ ένα ποσοστό 25,4% των εκπαιδευτικών της περιοχής των Τρικάλων δήλωσε ότι διαφωνεί.

Σχήμα 87: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 39 ως προς την Περιοχή

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 39 με την παράμετρο Περιοχή των ερωτώμενων εκπαιδευτικών, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(8) = 22,657$, $p = 0,004 < 0,05$. (Πίνακας 103)

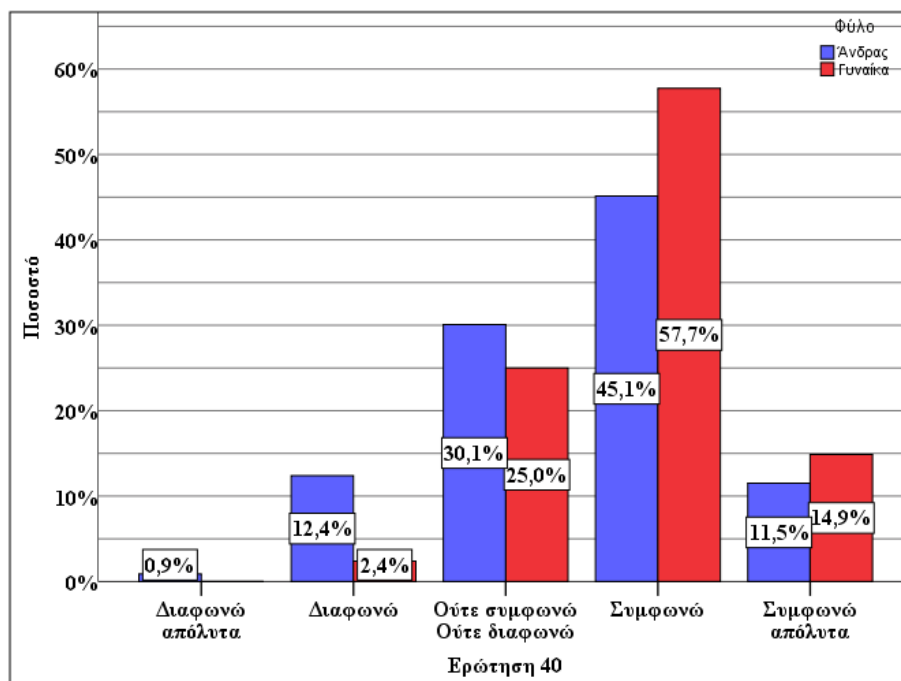
Πίνακας 103: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 39 με την Περιοχή

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	22,657 ^a	8	,004
Likelihood Ratio	22,112	8	,005
Linear-by-Linear Association	12,117	1	,000
N of Valid Cases	281		

a. 3 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,95.

4.7.4.3. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 40: «Γνωρίζω πώς να διαχειριστώ τους μαθητές (θύτες) που εμφανίζουν επιθετική συμπεριφορά», με το Φύλο των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 88), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των Ανδρών συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 45,1%. Το αντίστοιχο ποσοστό των Γυναικών που έδωσε αυτή την απάντηση είναι υψηλότερο και φτάνει το 57,7%. Το ποσοστό των Ανδρών που απάντησε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί αγγίζει το 30,1%, ενώ των Γυναικών είναι μικρότερο και φθάνει το 25,0%. Τέλος, ένα ποσοστό 12,4% των Ανδρών απάντησε ότι διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των Γυναικών είναι μόλις 2,4%.

Σχήμα 88: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 40 ως προς το Φύλο

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 40 με την παράμετρο Φύλο των ερωτώμενων εκπαιδευτικών, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 15,306$, $p = 0,004 < 0,05$. (Πίνακας 104)

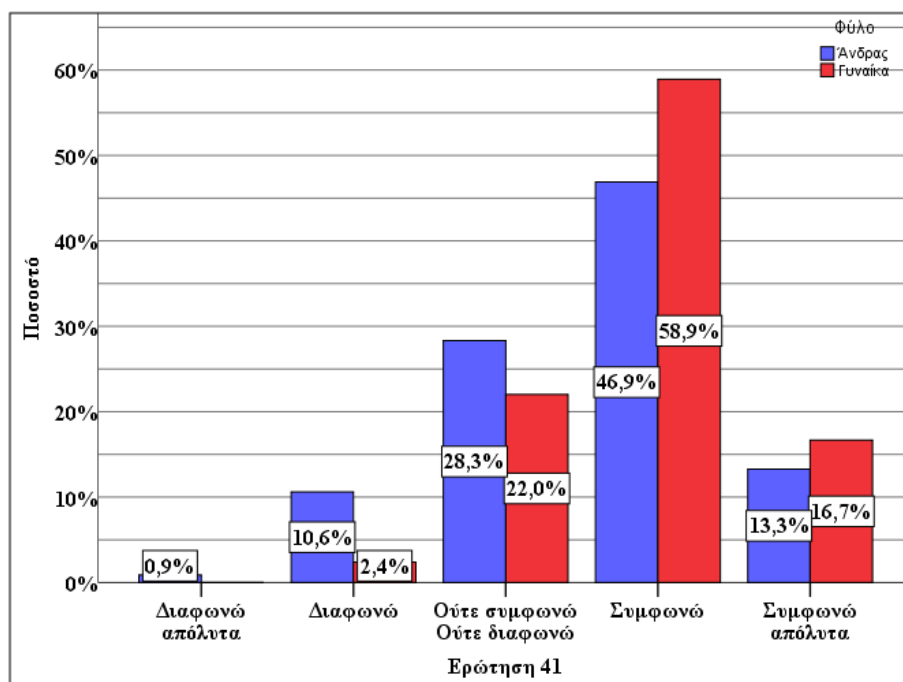
Πίνακας 104: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 40 με το Φύλο

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	15,306 ^a	4	,004
Likelihood Ratio	15,671	4	,003
Linear-by-Linear Association	10,546	1	,001
N of Valid Cases	281		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,40.

4.7.4.4. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 41: «Γνωρίζω πως να υποστηρίξω τα παιδιά (θύματα) που δέχονται επιθετική συμπεριφορά», με το Φύλο των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 89), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των Ανδρών συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 46,9%. Το αντίστοιχο ποσοστό των Γυναικών που έδωσε αυτή την απάντηση είναι υψηλότερο και φτάνει το 58,9%. Το ποσοστό των Ανδρών που απάντησε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί αγγίζει το 28,3%, ενώ των Γυναικών είναι μικρότερο και φθάνει το 22,0%. Τέλος, ένα ποσοστό 10,6% των Ανδρών απάντησε ότι διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των Γυναικών είναι μόλις 2,4%.

Σχήμα 89: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 41 ως προς το Φύλο

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 41 με την παράμετρο Φύλο των ερωτώμενων εκπαιδευτικών, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 12,944$, $p = 0,012 < 0,05$. (Πίνακας 105)

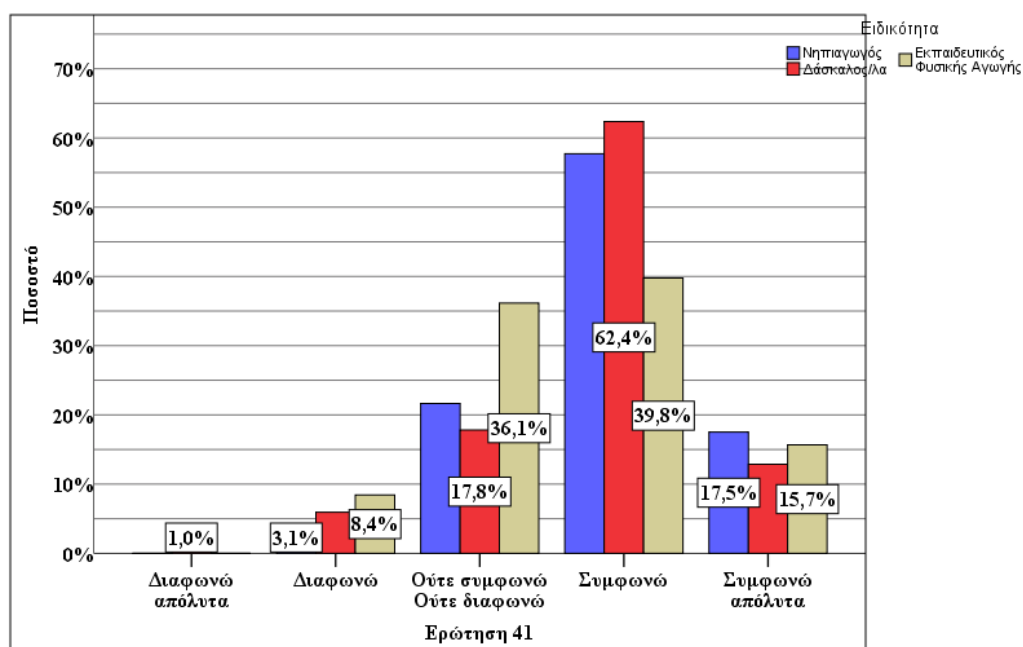
Πίνακας 105: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 41 με το Φύλο

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	12,944 ^a	4	,012
Likelihood Ratio	13,234	4	,010
Linear-by-Linear Association	9,147	1	,002
N of Valid Cases	281		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,40.

4.7.4.5. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 41: «Γνωρίζω πως να υποστηρίξω τα παιδιά (θύματα) που δέχονται επιθετική συμπεριφορά», με την Ειδικότητα των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 90), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των Νηπιαγωγών δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 57,7%. Το αντίστοιχο ποσοστό των Δασκάλων είναι μεγαλύτερο και φθάνει το 62,4%, ενώ το ποσοστό των Εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής που δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση είναι αρκετά χαμηλότερο και αγγίζει το 39,8%. Τέλος, ένα ποσοστό 36,1% των Εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής δήλωσε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση, ενώ σημαντικό είναι και το ποσοστό των Νηπιαγωγών καθώς αγγίζει το 21,6%.

Σχήμα 90: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 41 ως προς την Ειδικότητα

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 41 με την παράμετρο Ειδικότητα των ερωτώμενων εκπαιδευτικών, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(8) = 16,160$, $p = 0,040 < 0,05$. (Πίνακας 106)

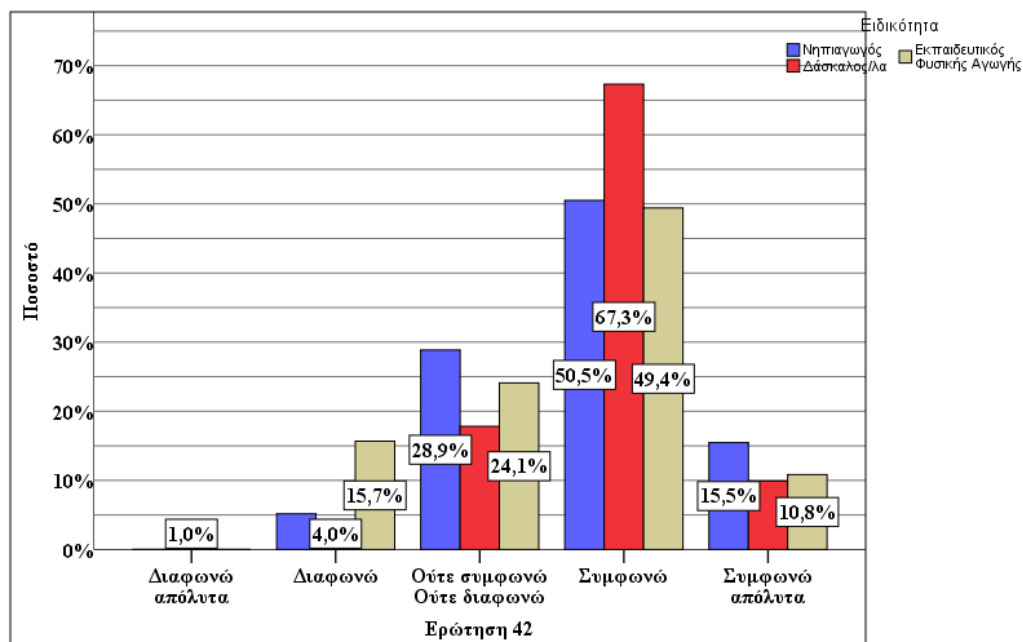
Πίνακας 106: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 41 με την Ειδικότητα

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	16,160 ^a	8	,040
Likelihood Ratio	16,408	8	,037
Linear-by-Linear Association	5,254	1	,022
N of Valid Cases	281		

a. 4 cells (26,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,30.

4.7.4.6. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 42: «Αισθάνομαι ότι μπορώ να παρέμβω και να διευθετήσω περιστατικά επιθετικότητας», με την Ειδικότητα των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 91), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των Νηπιαγωγών δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 50,5%. Το αντίστοιχο ποσοστό των Δασκάλων είναι αρκετά μεγαλύτερο και αγγίζει το 67,3%, ενώ το ποσοστό των Εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής που δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση φθάνει το 49,4%. Τέλος, ένα ποσοστό 28,9% των Νηπιαγωγών δήλωσε ότι ούτε συμφωνώ αλλά ούτε και διαφωνώ με την παραπάνω πρόταση, ενώ ένα ποσοστό της τάξεως του 15,7% των Εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής δήλωσε ότι διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση.

Σχήμα 91: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 42 ως προς την Ειδικότητα

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 42 με την παράμετρο Ειδικότητα των ερωτώμενων εκπαιδευτικών, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(8) = 18,576$, $p = 0,017 < 0,05$. (Πίνακας 107)

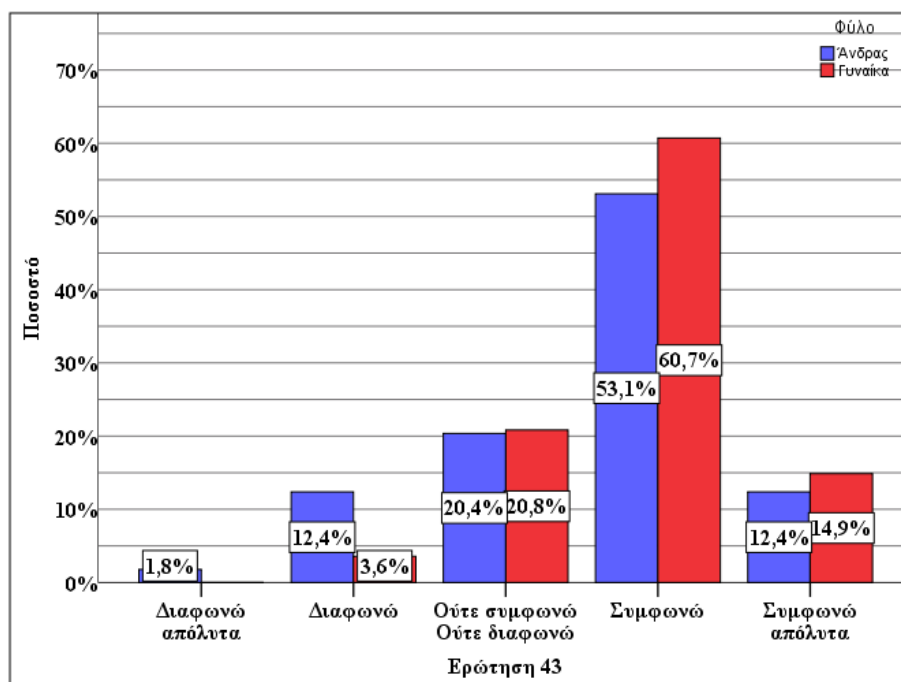
Πίνακας 107: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 42 με την Ειδικότητα

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	18,576 ^a	8	,017
Likelihood Ratio	17,834	8	,023
Linear-by-Linear Association	2,874	1	,090
N of Valid Cases	281		

a. 3 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,30.

4.7.4.7. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 43: «Αισθάνομαι ότι μπορώ να αξιολογήσω τη βαρύτητα ενός περιστατικού επιθετικότητας», με το Φύλο των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 92), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των Ανδρών συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 53,1%. Το αντίστοιχο ποσοστό των Γυναικών που έδωσε αυτή την απάντηση είναι υψηλότερο και φτάνει το 60,7%. Το ποσοστό των Γυναικών που απάντησε ότι διαφωνεί αγγίζει το 3,6%, ενώ των Ανδρών είναι μεγαλύτερο και φθάνει το 12,4%.

Σχήμα 92: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 43 ως προς το Φύλο

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 43 με την παράμετρο Φύλο των ερωτώμενων εκπαιδευτικών, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 11,344$, $p = 0,023 < 0,05$. (Πίνακας 108)

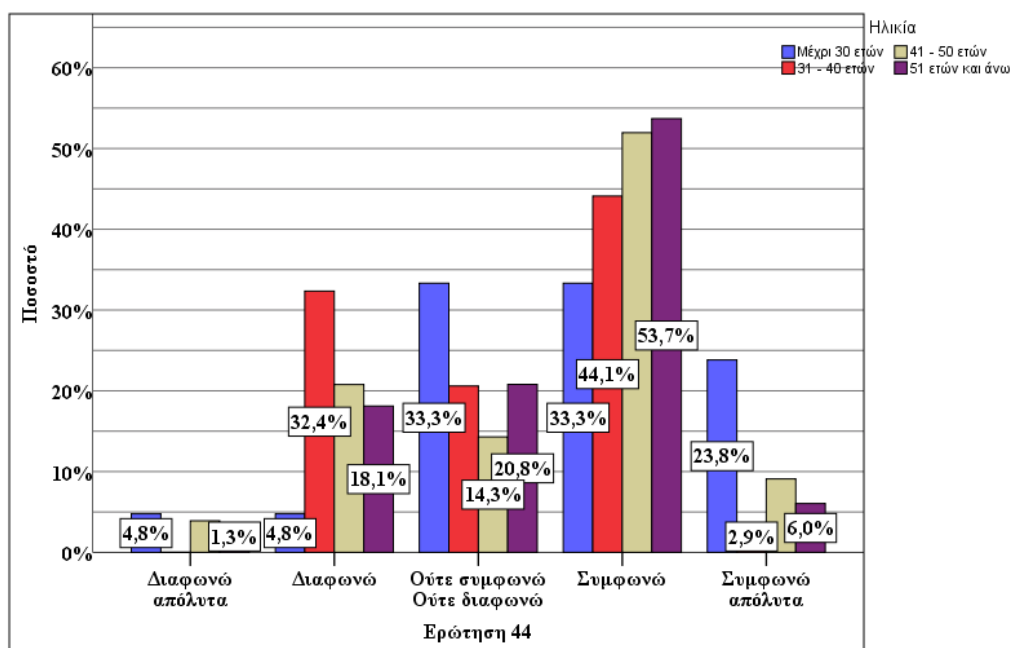
Πίνακας 108: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 43 με το Φύλο

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	11,344 ^a	4	,023
Likelihood Ratio	11,889	4	,018
Linear-by-Linear Association	6,547	1	,011
N of Valid Cases	281		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,80.

4.7.4.8. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 44: «Μου προκαλεί άγχος η αντιμετώπιση της επιθετικής συμπεριφοράς των παιδιών», με την Ηλικία των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 93), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών Ηλικίας 51 ετών και άνω δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 53,7%, ακολουθούν οι εκπαιδευτικοί Ηλικίας 41 έως 50 ετών με ποσοστό 51,9%, το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών Ηλικίας 31 έως 40 ετών αγγίζει το 44,1%. Τέλος, παρατηρούμαι μια σημαντική μείωση του ποσοστού των εκπαιδευτικών Ηλικίας μέχρι 30 ετών καθώς φθάνει το 33,3%.

Σχήμα 93: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 44 ως προς την Ηλικία

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 44 με την παράμετρο Ηλικία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(12) = 22,042$, $p = 0,037 < 0,05$. (Πίνακας 109)

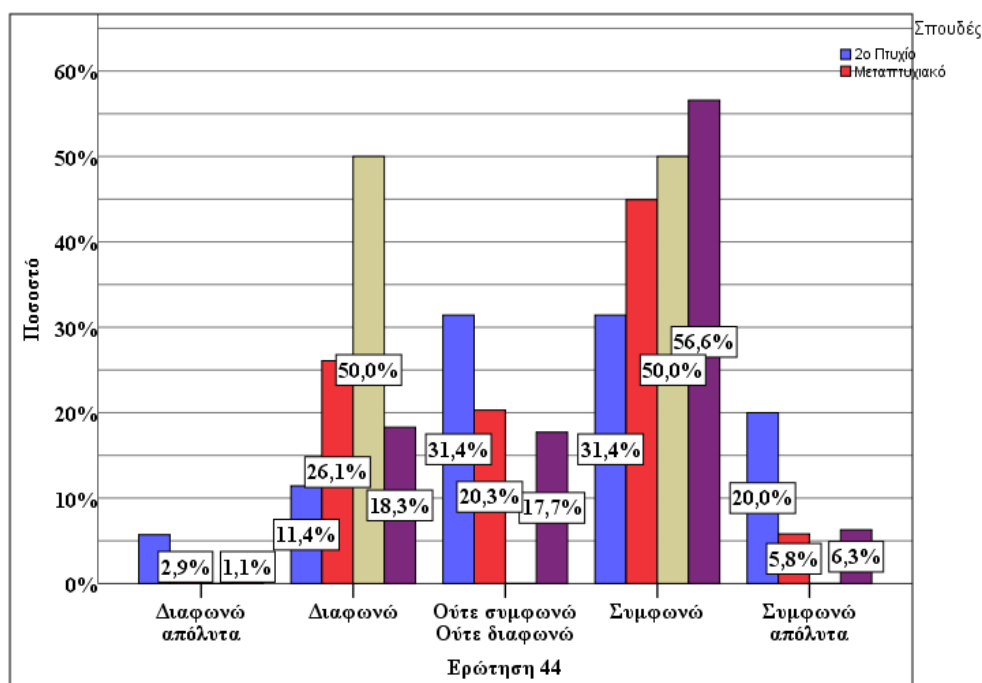
Πίνακας 109: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 44 με την Ηλικία

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	22,042 ^a	12	,037
Likelihood Ratio	20,931	12	,051
Linear-by-Linear Association	,019	1	,890
N of Valid Cases	281		

a. 8 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,45.

4.7.4.9. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 44: «Μου προκαλεί άγχος η αντιμετώπιση της επιθετικής συμπεριφοράς των παιδιών», με τις Σπουδές των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 94), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών με Βασικό Τίτλο Σπουδών δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 56,6%. Το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών με Μεταπτυχιακό Τίτλο Σπουδών είναι 44,9%, ενώ το ποσοστό των εκπαιδευτικών που κατέχουν 2^ο Πτυχίο και δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση είναι αρκετά χαμηλότερο καθώς αγγίζει το 31,4%.

Σχήμα 94: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 44 ως προς τις Σπουδές

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 44 με την παράμετρο Σπουδές των ερωτώμενων εκπαιδευτικών, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(12) = 21,965$, $p = 0,038 < 0,05$. (Πίνακας 110)

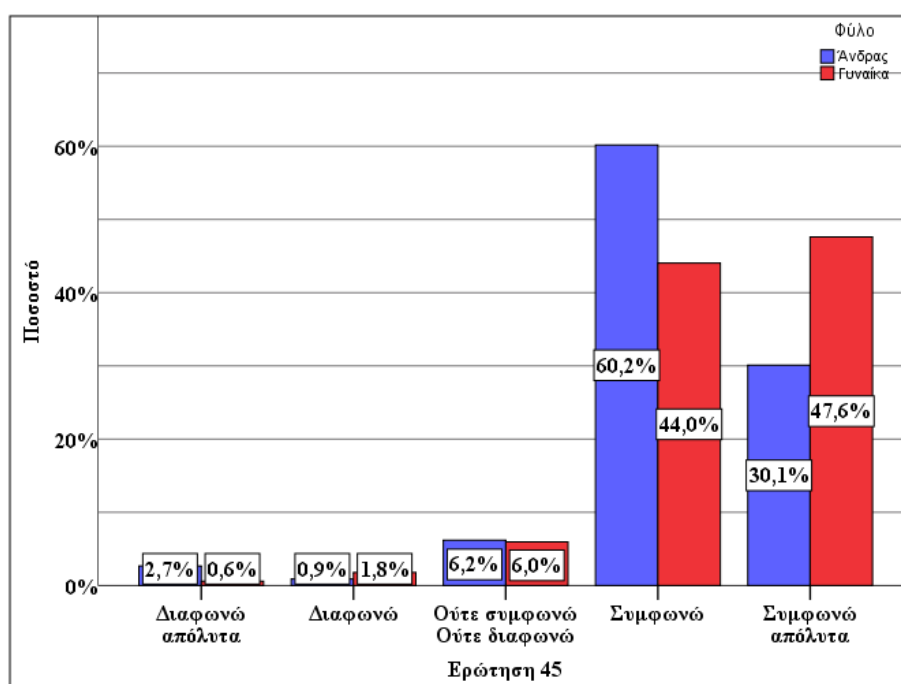
Πίνακας 110: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 44 με τις Σπουδές

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	21,965 ^a	12	,038
Likelihood Ratio	19,923	12	,069
Linear-by-Linear Association	1,004	1	,316
N of Valid Cases	281		

a. 9 cells (45,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,04.

4.7.4.10. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 45: «Θα ήθελα να συμμετάσχω σε ένα σεμινάριο σχετικό με την πρόληψη και αντιμετώπιση επιθετικών συμπεριφορών στα σχολεία», με το Φύλο των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 95), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των Ανδρών δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 60,2%. Το αντίστοιχο ποσοστό των γυναικών αγγίζει το 44,0%. Το υψηλότερο ποσοστό των γυναικών δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 47,6%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των ανδρών είναι μικρότερο και αγγίζει το 30,1%.

Σχήμα 95: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 45 ως προς το Φύλο

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 45 με την παράμετρο Φύλο των ερωτώμενων εκπαιδευτικών, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 11,001$, $p = 0,027 < 0,05$. (Πίνακας 111)

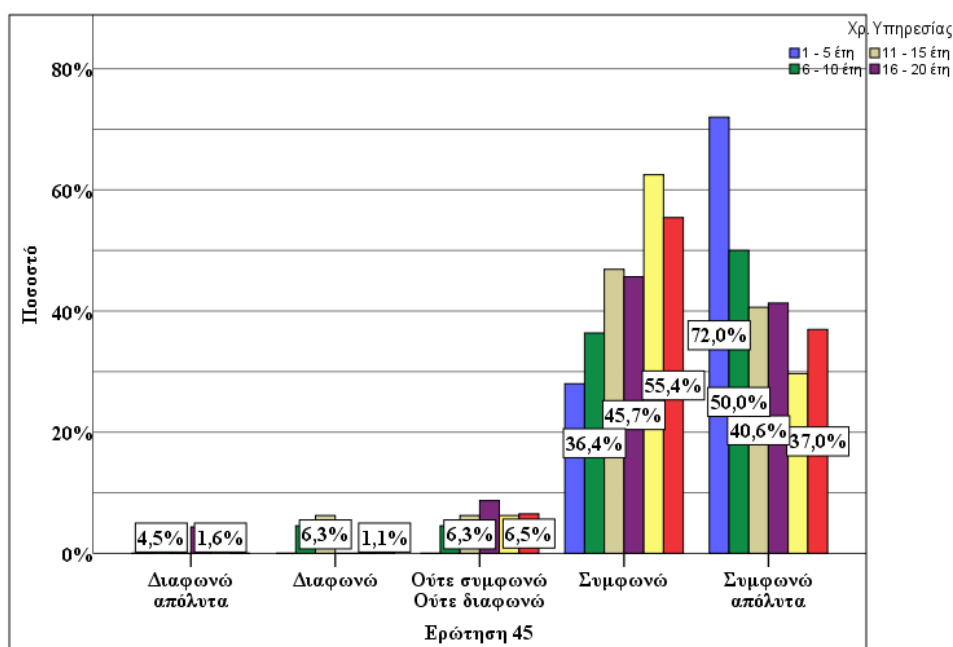
Πίνακας 111: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 45 με το Φύλο

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	11,001 ^a	4	,027
Likelihood Ratio	11,145	4	,025
Linear-by-Linear Association	5,733	1	,017
N of Valid Cases	281		

a. 4 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,61.

4.7.4.11. Αποτέλεσμα Συνσχέτισης της Ερώτησης 45: «Θα ήθελα να συμμετάσχω σε ένα σεμινάριο σχετικό με την πρόληψη και αντιμετώπιση επιθετικών συμπεριφορών στα σχολεία», με τα Χρόνια Υπηρεσίας των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 96), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών με 1 έως 5 έτη Υπηρεσίας δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 72,0%, το ποσοστό των εκπαιδευτικών με 6 έως 10 έτη αγγίζει το 50%, το ποσοστό των εκπαιδευτικών με 11 έως 15 έτη φτάνει το 40,6%, το ποσοστό των εκπαιδευτικών με 16 έως 20 έτη αγγίζει το 41,3%, ενώ το ποσοστό των εκπαιδευτικών με 21 έως 25 έτη πέφτει κατακόρυφα στο 29,7%. Τέλος, παρατηρούμαι μια σταδιακή αύξηση του ποσοστού των εκπαιδευτικών με 26 και άνω έτη υπηρεσίας καθώς αγγίζει το 37,0%.

Σχήμα 96: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 45 ως προς τα Χρόνια Υπηρεσίας

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 45 με την παράμετρο Χρόνια Υπηρεσίας των ερωτώμενων εκπαιδευτικών, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(20) = 31,984$, $p = 0,043 < 0,05$. (Πίνακας 112)

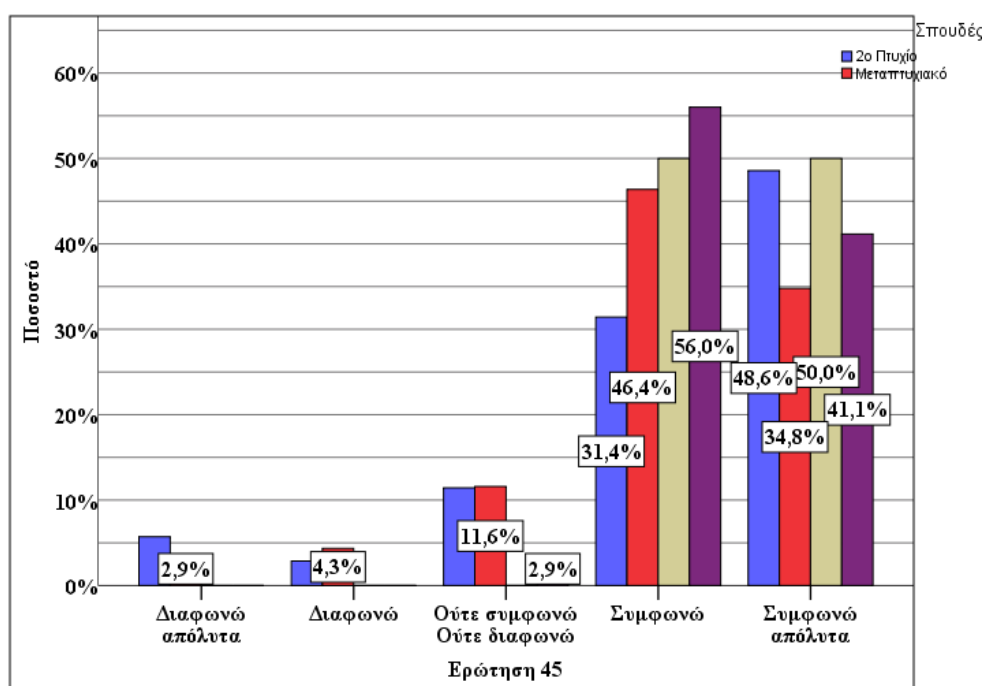
Πίνακας 112: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 45 με τα Χρόνια Υπηρεσίας

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	31,984 ^a	20	,043
Likelihood Ratio	32,446	20	,039
Linear-by-Linear Association	2,623	1	,105
N of Valid Cases	281		

a. 17 cells (56,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,31.

4.7.4.12. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 45: «Θα ήθελα να συμμετάσχω σε ένα σεμινάριο σχετικό με την πρόληψη και αντιμετώπιση επιθετικών συμπεριφορών στα σχολεία», με τις Σπουδές των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 97), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών με Βασικό Τίτλο Σπουδών δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 56,0%. Το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών με Μεταπτυχιακό Τίτλο είναι χαμηλότερο και αγγίζει το 46,4%, ενώ το ποσοστό των εκπαιδευτικών με 2^ο Πτυχίο που δήλωσε ότι συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση είναι 31,4%.

Σχήμα 97: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 45 ως προς τις Σπουδές

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 45 με την παράμετρο Σπουδές των ερωτώμενων εκπαιδευτικών, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(12) = 28,499$, $p = 0,005 < 0,05$. (Πίνακας 113)

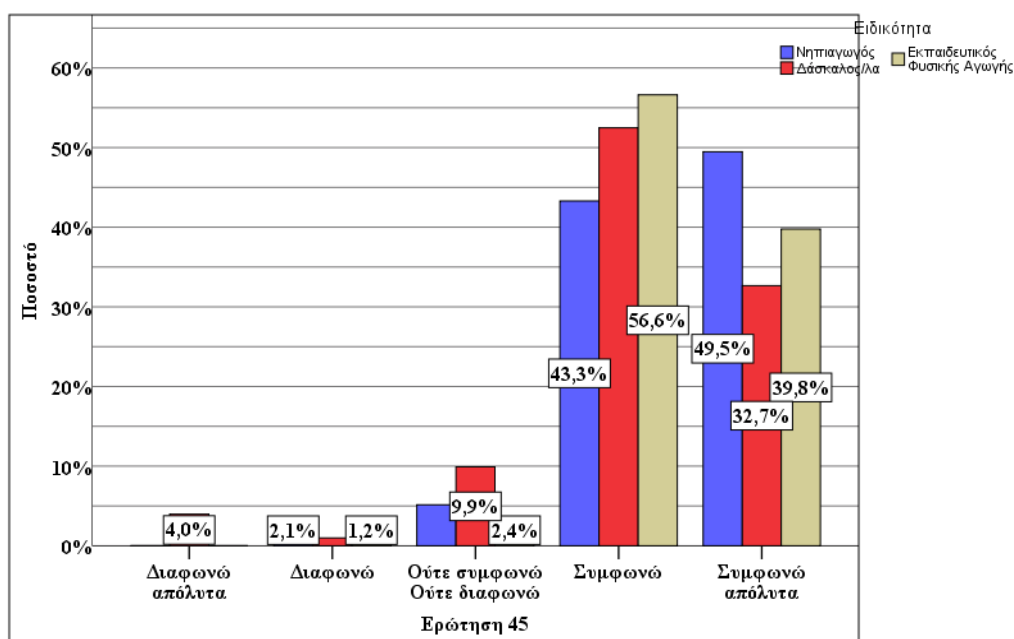
Πίνακας 113: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 45 με τις Σπουδές

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	28,499 ^a	12	,005
Likelihood Ratio	29,831	12	,003
Linear-by-Linear Association	8,482	1	,004
N of Valid Cases	281		

a. 13 cells (65,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,03.

4.7.4.13. Αποτέλεσμα Συσχέτισης της Ερώτησης 45: «Θα ήθελα να συμμετάσχω σε ένα σεμινάριο σχετικό με την πρόληψη και αντιμετώπιση επιθετικών συμπεριφορών στα σχολεία», με την Ειδικότητα των Ερωτώμενων.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 98), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των Νηπιαγωγών δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 49,5%. Το αντίστοιχο ποσοστό των Δασκάλων είναι 32,7%, ενώ το ποσοστό των Εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής που δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα με την παραπάνω πρόταση αγγίζει το 39,8%.

Σχήμα 98: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 45 ως προς την Ειδικότητα

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 45 με την παράμετρο Ειδικότητα των ερωτώμενων εκπαιδευτικών, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(8) = 17,146$, $p = 0,029 < 0,05$. (Πίνακας 114)

Πίνακας 114: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 45 με την Ειδικότητα

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	17,146 ^a	8	,029
Likelihood Ratio	18,346	8	,019
Linear-by-Linear Association	,366	1	,545
N of Valid Cases	281		

a. 6 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,18.

4.8. Έλεγχος Συσχέτισης των Ερωτήσεων με την Επιμόρφωση και το Μάθημα Επιθετικότητας.

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα του έλεγχου συσχέτισεων με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου, με τις παραμέτρους, παρακολούθηση ή όχι κάποιου Επιμορφωτικού σεμιναρίου και την παρακολούθηση ή όχι κάποιου μαθήματος πρόληψης και διαχείρισης Επιθετικών συμπεριφορών από τους ερωτώμενους εκπαιδευτικού που έλαβαν μέρος στην έρευνα.

4.8.1. Έλεγχος Συσχετίσεων της Κλίμακας Β με την Επιμόρφωση και το Μάθημα Επιθετικότητας.

Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 115) παρουσιάζονται συνοπτικά τα αποτελέσματα ελέγχου συσχέτισεων των ερωτήσεων της Κλίμακας Β με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square) όπου γίνεται ο έλεγχος των εξής υποθέσεων:

H₀: *Οι απαντήσεις στην ερώτηση δε σχετίζονται με την παράμετρο που εξετάζεται.*

H₁: *Οι απαντήσεις στην ερώτηση σχετίζονται με την παράμετρο που εξετάζεται.*

Με κόκκινο χρώμα επισημαίνονται οι τιμές όπου το p value είναι μικρότερο από την τιμή 0,05, και παρουσιάζεται συσχέτιση της ερώτησης με την παράμετρο που εξετάζεται. Σε αυτές τις περιπτώσεις απορρίπτουμε την μηδενική υπόθεση **H₀** και δεχόμαστε την υπόθεση **H₁**, ότι υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στην ερώτηση και την παράμετρο που εξετάζουμε.

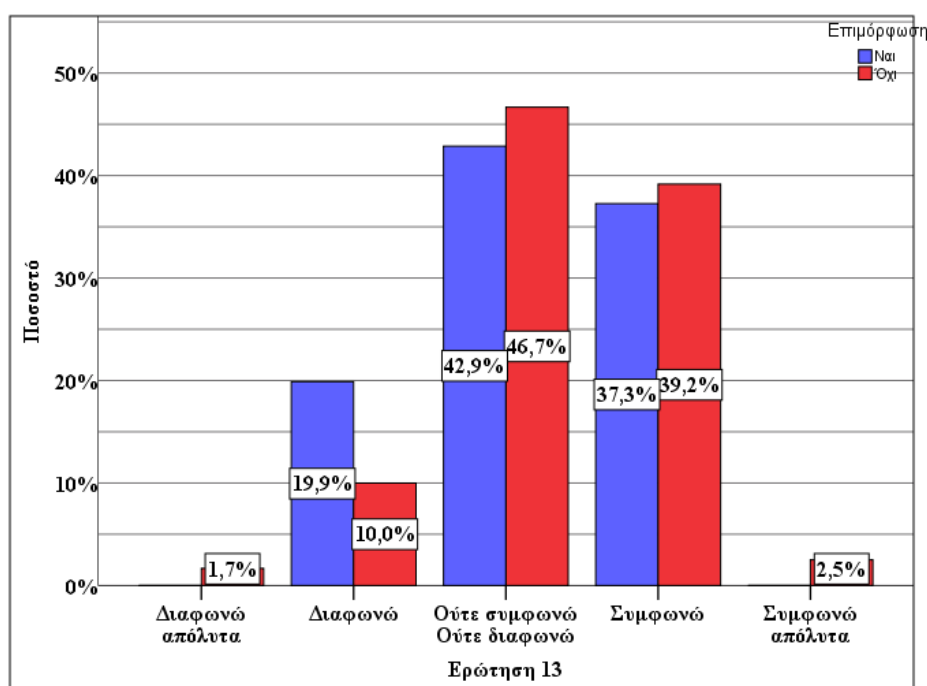
Στην συνέχεια της ενότητας παρατίθενται πιο αναλυτικά με την μορφή ραβδογραμμάτων και πινάκων τα αποτελέσματα των συσχέτισεων μόνο στις περιπτώσεις όπου απορρίπτονται οι μηδενικές υποθέσεις. Τα αποτελέσματα των υπόλοιπων ελέγχων υποθέσεων μπορείτε να τα αναζητήσετε στο *Παράρτημα* της παρούσας μελέτης.

Πίνακας 115: Αποτελέσματα ελέγχου συσχετίσεων των απαντήσεων της Κλίμακας Β με τις παραμέτρους Επιμορφωτικά Σεμινάρια και Μάθημα Επιθετικότητας

Ερωτήσεις Κλίμακας Β	p value	
	Επιμορφωτικό Σεμινάριο	Μάθημα Επιθετικότητας
8. Τα παιδιά εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή.	0,564	0,074
9. Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή είναι συχνότερες από την τάξη.	0,965	0,346
10. Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή έχουν επαναλαμβανόμενο και σκόπιμο χαρακτήρα.	0,411	0,497
11. Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή η σχέση ανάμεσα στον εμπλεκόμενο και στον αποδέκτη χαρακτηρίζεται από ανισότητα δύναμης όπως σωματική διάπλαση.	0,061	0,260
12. Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή προκαλούν δυσάρεστα συναισθήματα στον αποδέκτη.	0,083	0,143
13. Τα παιδιά που εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή στη συνέχεια συμμορφώνονται και μετανιώνουν για την πράξη τους.	0,024	0,254
14. Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή περιέχουν σωματική βία π.χ. (σπρωξίματα, τραβήγματα, τρικλοποδιές, κλωτσιές).	0,512	0,204
15. Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή περιέχουν λεκτική βία π.χ. (κοροϊδία για τις επιδόσεις, πειράγματα).	0,042	0,519
16. Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή παίρνουν την μορφή κοινωνικού αποκλεισμού π.χ. (αποκλεισμός από ομαδικό παιχνίδι/δραστηριότητες).	0,029	0,652

4.8.1.1. Αποτέλεσμα συσχέτισης της Ερώτησης 13: «Τα παιδιά που εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή στη συνέχεια συμμορφώνονται και μετανιώνουν για την πράξη τους», με την Επιμόρφωση.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 99), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών που δεν έχει παρακολουθήσει Επιμορφωτικά Σεμινάρια ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 46,7%. Το αντίστοιχο ποσοστό αυτών που έχουν παρακολουθήσει και έδωσαν αυτή την απάντηση είναι 42,9%. Το ποσοστό αυτών που έχουν παρακολουθήσει και απάντησε ότι διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση είναι 19,9%, ενώ αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει είναι 10,0%.

Σχήμα 99: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 13 ως προς την Επιμόρφωση

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 13 με την παράμετρο Επιμορφωτικά Σεμινάρια, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 11,280$, $p = 0,024 < 0,05$. (Πίνακας 116)

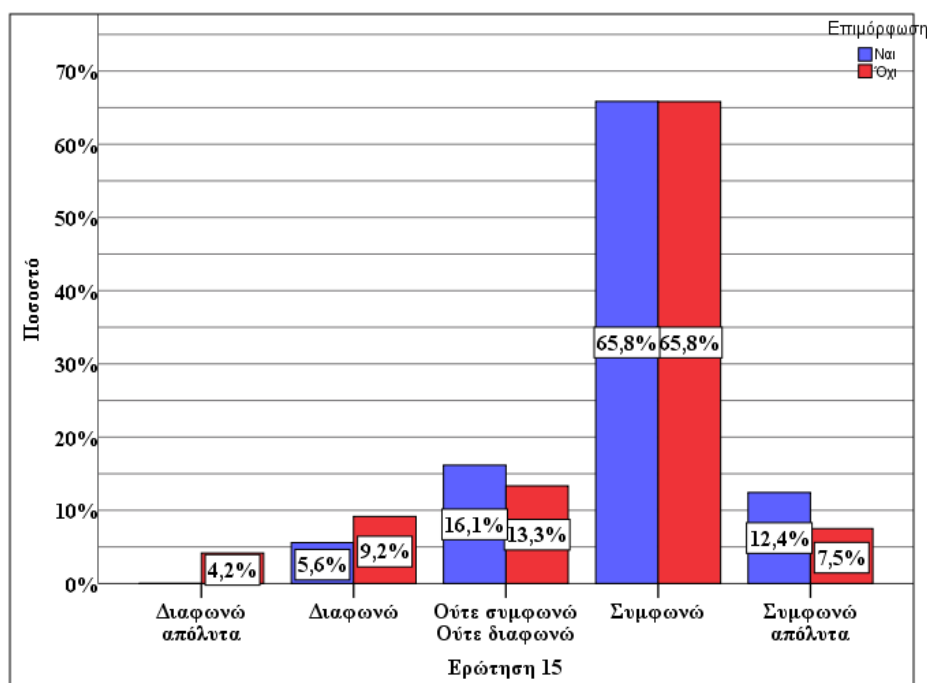
Πίνακας 116: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 13 με την Επιμόρφωση

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	11,280 ^a	4	,024
Likelihood Ratio	13,299	4	,010
Linear-by-Linear Association	2,230	1	,135
N of Valid Cases	281		

a. 4 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,85.

4.8.1.2. Αποτέλεσμα συσχέτισης της Ερώτησης 15: «Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή περιέχουν λεκτική βία π.χ. (κοροϊδία για τις επιδόσεις, πειράγματα)», με την Επιμόρφωση.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 100), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών που έχει παρακολουθήσει Επιμορφωτικά Σεμινάρια συμφωνεί απόλυτα με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 12,4%. Το αντίστοιχο ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και έδωσαν αυτή την απάντηση είναι μόλις 7,5%. Το ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και απάντησε ότι διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση είναι 9,2%, ενώ αυτών που έχουν παρακολουθήσει είναι 5,6%.

Σχήμα 100: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτούμενων στην Ερώτηση 15 ως προς την Επιμόρφωση

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 15 με την παράμετρο Επιμορφωτικά Σεμινάρια, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 9,923$, $p = 0,042 < 0,05$. (Πίνακας 117)

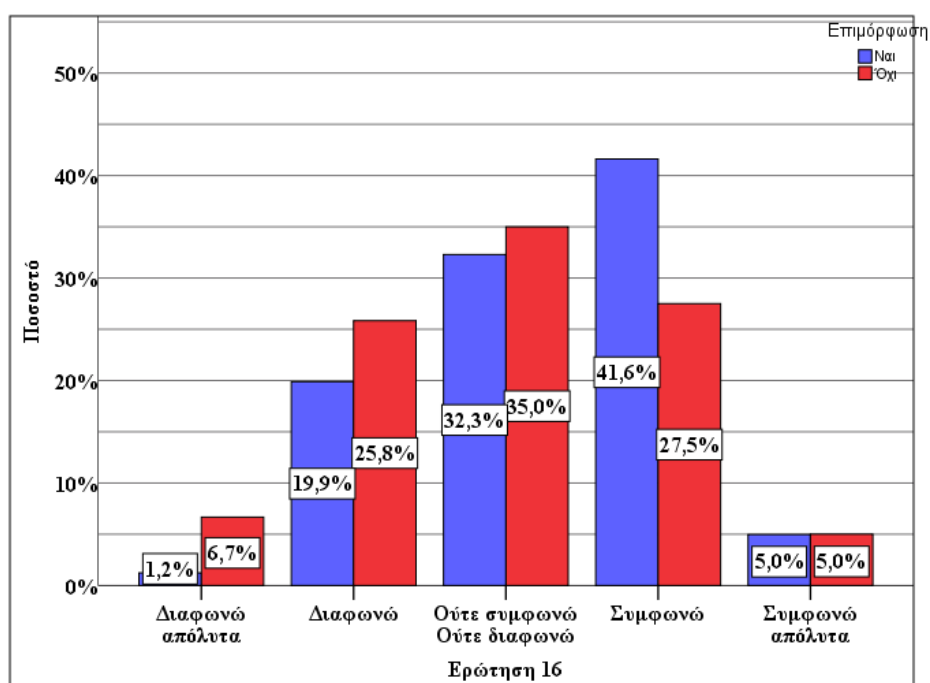
Πίνακας 117: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 15 με την Επιμόρφωση

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9,923 ^a	4	,042
Likelihood Ratio	11,766	4	,019
Linear-by-Linear Association	5,077	1	,024
N of Valid Cases	281		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,14.

4.8.1.3. Αποτέλεσμα συσχέτισης της Ερώτησης 16: «Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή παίρνουν την μορφή κοινωνικού αποκλεισμού π.χ. (αποκλεισμός από ομαδικό παιχνίδι/δραστηριότητες)», με την Επιμόρφωση.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 101), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών που έχει παρακολουθήσει Επιμορφωτικά Σεμινάρια συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 41,6%. Το αντίστοιχο ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και έδωσαν αυτή την απάντηση είναι μόλις 27,5%. Το ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και απάντησε ότι διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση είναι 25,8%, ενώ αυτών που έχουν παρακολουθήσει είναι 19,9%.

Σχήμα 101: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 16 ως προς την Επιμόρφωση

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 16 με την παράμετρο Επιμορφωτικά Σεμινάρια, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 10,773$, $p = 0,029 < 0,05$. (Πίνακας 118)

Πίνακας 118: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 16 με την Επιμόρφωση

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,773 ^a	4	,029
Likelihood Ratio	11,013	4	,026
Linear-by-Linear Association	7,281	1	,007
N of Valid Cases	281		

a. 1 cells (10,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,27.

4.8.2. Έλεγχος Συσχετίσεων της Κλίμακας Γ με την Επιμόρφωση και το Μάθημα Επιθετικότητας.

Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 119) παρουσιάζονται συνοπτικά τα αποτελέσματα ελέγχου συσχετίσεων της Κλίμακας Γ με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square) όπου γίνεται ο έλεγχος των εξής υποθέσεων:

H₀: Οι απαντήσεις στην ερώτηση δε σχετίζονται με την παράμετρο που εξετάζεται.

H₁: Οι απαντήσεις στην ερώτηση σχετίζονται με την παράμετρο που εξετάζεται.

Με κόκκινο χρώμα επισημαίνονται οι τιμές όπου το p value είναι μικρότερο από την τιμή 0,05, και παρουσιάζεται συσχέτιση της ερώτησης με την παράμετρο που εξετάζεται. Σε αυτές τις περιπτώσεις απορρίπτουμε την μηδενική υπόθεση **H₀** και δεχόμαστε την υπόθεση **H₁**, ότι υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στην ερώτηση και την παράμετρο που εξετάζουμε.

Στην συνέχεια της ενότητας παρατίθενται πιο αναλυτικά με την μορφή ραβδογραμμάτων και πινάκων τα αποτελέσματα των συσχετίσεων μόνο στις περιπτώσεις όπου απορρίπτονται οι μηδενικές υποθέσεις. Τα αποτελέσματα των υπολοίπων ελέγχων υποθέσεων μπορείτε να τα αναζητήσετε στο Παράρτημα της παρούσας μελέτη.

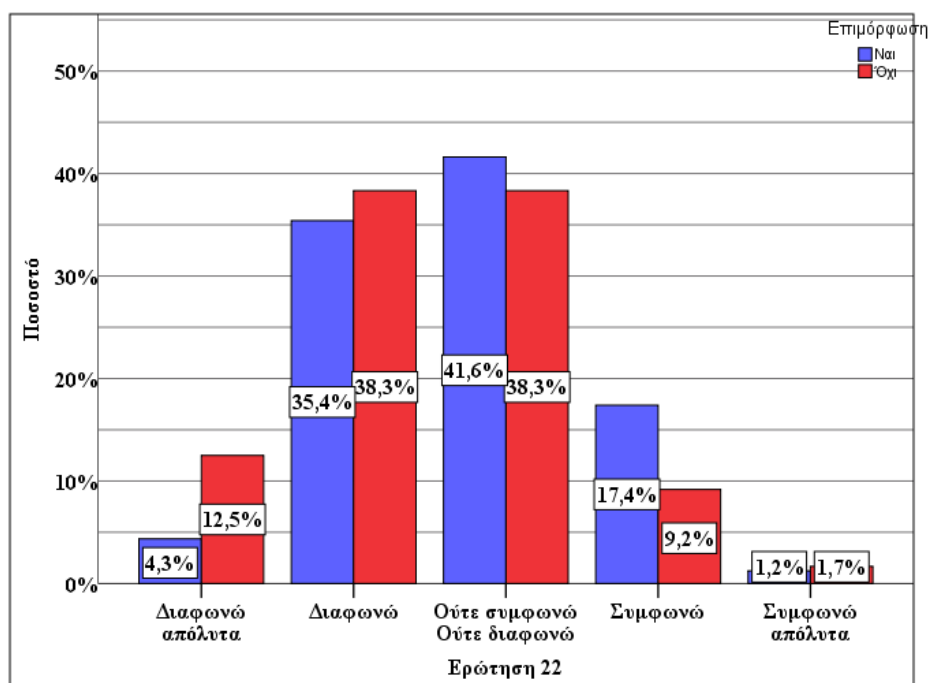
Πίνακας 119: Αποτελέσματα ελέγχου συσχετίσεων Κλίμακας Γ με τις παραμέτρους Επιμορφωτικά Σεμινάρια και Μάθημα Επιθετικότητας

Ερωτήσεις Κλίμακας Γ	p value	
	Επιμορφωτικό Σεμινάριο	Μάθημα Επιθετικότητας
17. Τα αγόρια εμφανίζουν επιθετική συμπεριφορά κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή.	0,123	0,138
18. Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά αγόρια προς αγόρια.	0,741	0,422
19. Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά αγόρια προς κορίτσια.	0,138	0,964
20. Τα κορίτσια εμφανίζουν επιθετική συμπεριφορά κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή.	0,166	0,263

21. Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά κορίτσια προς κορίτσια.	0,072	0,105
22. Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά κορίτσια προς αγόρια.	0,047	0,719
23. Τα παιδιά με μειωμένο επίπεδο κινητικών δεξιοτήτων κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή δέχονται επιθετική συμπεριφορά περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά π.χ. (αποκλεισμός από ομαδικό παιχνίδι, κοροϊδία, πειράγματα).	0,764	0,142
24. Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή τα παχύσαρκα παιδιά αποτελούν αντικείμενο πειραγμάτων και αρνητικών σχολίων περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά.	0,140	0,769
25. Τα παιδιά με διαταραχή ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητα κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή δέχονται επιθετική συμπεριφορά περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά π.χ. (αποκλεισμός από ομαδικό παιχνίδι, κοροϊδία, πειράγματα).	0,461	0,130
26. Τα παιδιά με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή δέχονται επιθετική συμπεριφορά περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά.	0,029	0,377
27. Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή τα παιδιά με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά.	0,144	0,189

4.8.2.1. Αποτέλεσμα συσχέτισης της Ερώτησης 22: «Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά κορίτσια προς αγόρια», με την Επιμόρφωση.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 102), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών που έχουν παρακολουθήσει Επιμορφωτικά Σεμινάρια συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 17,4%. Το αντίστοιχο ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και έδωσαν αυτή την απάντηση είναι 9,2%. Το ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και απάντησε ότι διαφωνεί απόλυτα με την παραπάνω πρόταση είναι 12,5%, ενώ αυτών που έχουν παρακολουθήσει είναι 4,3%.

Σχήμα 102: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτούμενων στην Ερώτηση 22 ως προς την Επιμόρφωση

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 22 με την παράμετρο Επιμορφωτικά Σεμινάρια, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 9,619$, $p = 0,047 < 0,05$. (Πίνακας 120)

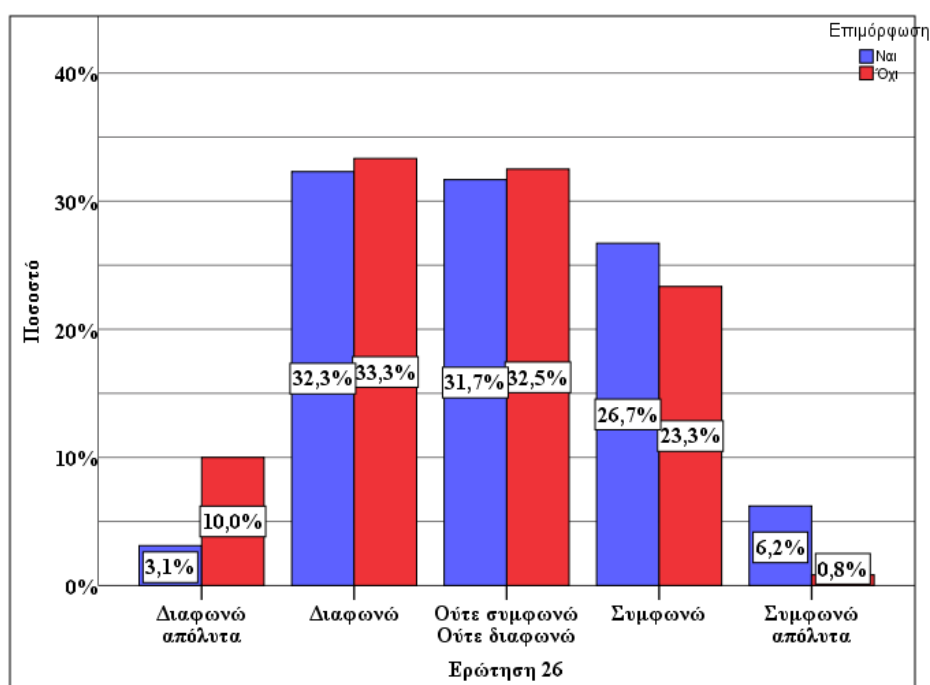
Πίνακας 120: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 22 με την Επιμόρφωση

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9,619 ^a	4	,047
Likelihood Ratio	9,740	4	,045
Linear-by-Linear Association	6,478	1	,011
N of Valid Cases	281		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,71.

4.8.2.2. Αποτέλεσμα συσχέτισης της Ερώτησης 26: «Τα παιδιά με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή δέχονται επιθετική συμπεριφορά περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά», με την Επιμόρφωση.

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 103), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών που έχουν παρακολουθήσει Επιμορφωτικά Σεμινάρια συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 26,7%. Το αντίστοιχο ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και έδωσαν αυτή την απάντηση είναι 23,3%. Το ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και απάντησε ότι διαφωνεί απόλυτα με την παραπάνω πρόταση είναι 10,0%, ενώ αυτών που έχουν παρακολουθήσει είναι 3,1%.

Σχήμα 103: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 26 ως προς την Επιμόρφωση

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 26 με την παράμετρο Επιμορφωτικά Σεμινάρια, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 10,829$, $p = 0,029 < 0,05$. (Πίνακας 121)

Πίνακας 121: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 26 με την Επιμόρφωση

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,829 ^a	4	,029
Likelihood Ratio	11,881	4	,018
Linear-by-Linear Association	5,953	1	,015
N of Valid Cases	281		

a. 1 cells (10,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,70.

4.8.3. Έλεγχος Συσχετίσεων της Κλίμακας Δ με την Επιμόρφωση και το Μάθημα Επιθετικότητας

Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 122) παρουσιάζονται συνοπτικά τα αποτελέσματα ελέγχου συσχετίσεων των ερωτήσεων της Κλίμακας Δ του ερωτηματολογίου με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square) όπου γίνεται ο έλεγχος των εξής υποθέσεων:

H₀: Οι απαντήσεις στην ερώτηση δε σχετίζονται με την παράμετρο που εξετάζεται.

H₁: Οι απαντήσεις στην ερώτηση σχετίζονται με την παράμετρο που εξετάζεται.

Με κόκκινο χρώμα επισημαίνονται οι τιμές όπου το p value είναι μικρότερο από την τιμή 0,05, και παρουσιάζεται συσχέτιση της ερώτησης με την παράμετρο που εξετάζεται. Σε αυτές τις περιπτώσεις απορρίπτουμε την μηδενική υπόθεση **H₀** και δεχόμαστε την υπόθεση **H₁**, ότι υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στην ερώτηση και την παράμετρο που εξετάζουμε.

Στην συνέχεια της ενότητας παρατίθενται πιο αναλυτικά με την μορφή ραβδογραμμάτων και πινάκων τα αποτελέσματα των συσχετίσεων μονό στις περιπτώσεις όπου απορρίπτονται οι μηδενικές υποθέσεις. Τα αποτελέσματα των υπόλοιπων ελέγχων υποθέσεων μπορείτε να τα αναζητήσετε στο Παράρτημα της παρούσας μελέτης.

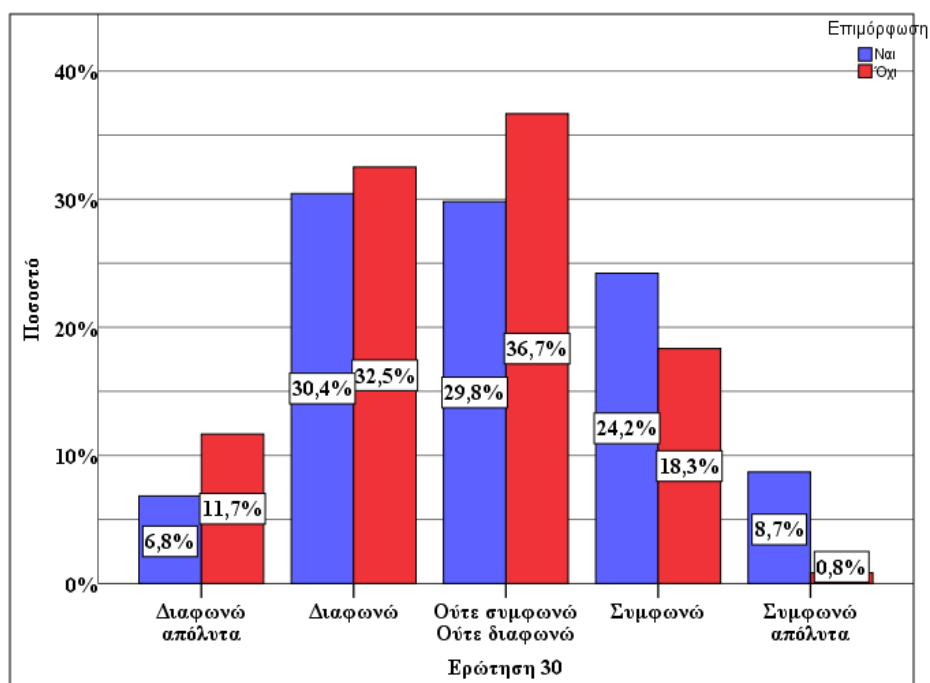
Πίνακας 122: Αποτελέσματα ελέγχου συσχετίσεων της Κλίμακας Δ με τις παραμέτρους Επιμορφωτικά Σεμινάρια και Μάθημα Επιθετικότητας

Ερωτήσεις Κλίμακας Δ	p value	
	Επιμορφωτικό Σεμινάριο	Μάθημα Επιθετικότητας
28. Η επιλογή παιχνιδιών/δραστηριοτήτων που δεν βασίζονται στον ανταγωνισμό και στην αθλητική ικανότητα των παιδιών μπορούν να μειώσουν τα κρούσματα επιθετικής συμπεριφοράς.	0,956	0,440
29. Η υιοθέτηση συγκεκριμένων κανόνων συμπεριφοράς όπως υπευθυνότητα, σεβασμός του άλλου, τίμιο και δίκαιο παιχνίδι και η τήρηση αυτών από τα παιδιά μπορεί να μειώσει τα κρούσματα επιθετικότητας.	0,390	0,230

30. Η διεξαγωγή των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού σε κλειστό χώρο μπορεί να περιορίσει τα κρούσματα επιθετικότητας.	0,018	0,221
31. Δραστηριότητες/παιχνίδια που προάγουν τις κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες των παιδιών λειτουργούν αποτρεπτικά στην εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς.	0,240	0,073
32. Η συνεργασία εκπαιδευτικών και γονέων οδηγεί στην επιτυχή διαχείριση των περιστατικών επιθετικότητας.	0,002	0,068
33. Η υιοθέτηση αυταρχικών συμπεριφορών από την πλευρά των εκπαιδευτικών μπορεί να αυξήσει τα κρούσματα επιθετικότητας.	0,165	0,004
34. Η ενεργός εποπτεία του εκπαιδευτικού συμβάλλει στην πρόληψη εμφάνισης επιθετικών συμπεριφορών ή στην ειρηνική επίλυση συγκρούσεων.	0,170	0,155
35. Οι καλές διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ εκπαιδευτικών και παιδιών συμβάλλουν στην αποφυγή επιθετικών συμπεριφορών.	0,047	0,062
36. Μια σχολική αυλή με επιδαπέδια παιχνίδια (κουτσό, φιδάκι) και κατάλληλα διαμορφωμένους χώρους άθλησης μπορεί να περιορίσει τα κρούσματα επιθετικότητας.	0,046	0,136
37. Δίνω χρόνο στα παιδιά να διευθετήσουν μόνα τις διαφορές τους.	0,014	0,005
38. Παροτρύνω τα παιδιά να ενημερώνουν τους εκπαιδευτικούς όταν δέχονται ή παρατηρούν επιθετική συμπεριφορά.	0,019	0,263

4.8.3.1. Αποτέλεσμα συσχέτισης της Ερώτησης 30: «Η διεξαγωγή των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού σε κλειστό χώρο μπορεί να περιορίσει τα κρούσματα επιθετικότητας», με την Επιμόρφωση

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 104), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών που έχουν παρακολουθήσει Επιμορφωτικά Σεμινάρια συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 24,2%. Το αντίστοιχο ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και έδωσαν αυτή την απάντηση είναι 18,3%. Το ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και απάντησε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση είναι 36,7%, ενώ αυτών που έχουν παρακολουθήσει είναι 29,8%.

Σχήμα 104: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτούμενων στην Ερώτηση 30 ως προς την Επιμόρφωση

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 30 με την παράμετρο Επιμορφωτικά Σεμινάρια, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 11,947$, $p = 0,018 < 0,05$. (Πίνακας 123)

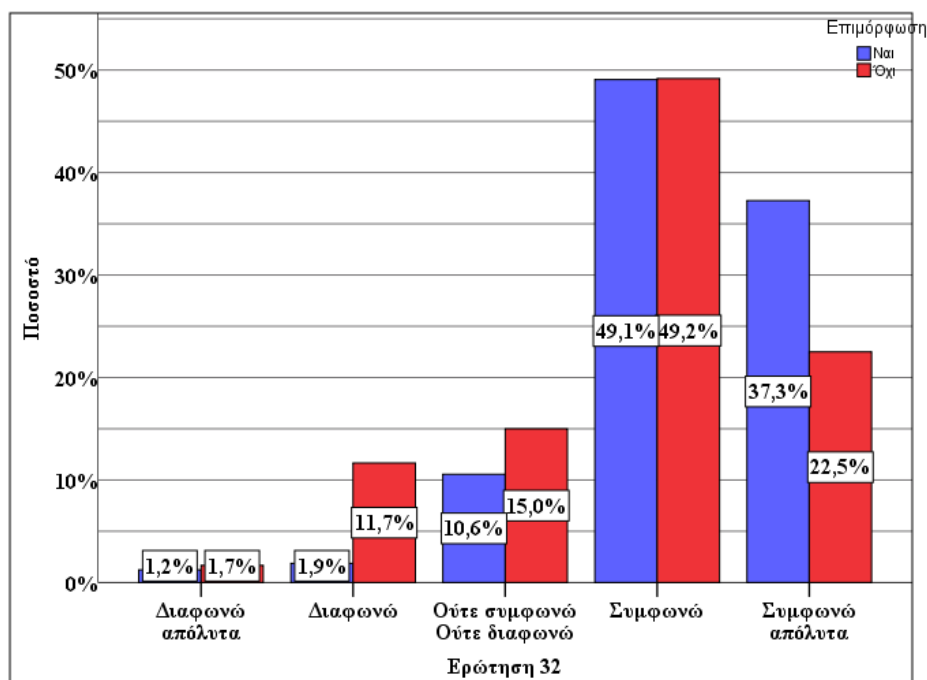
Πίνακας 123: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 30 με την Επιμόρφωση

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	11,947 ^a	4	,018
Likelihood Ratio	13,918	4	,008
Linear-by-Linear Association	7,110	1	,008
N of Valid Cases	281		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 6,41.

4.8.3.2. Αποτέλεσμα συσχέτισης της Ερώτησης 32: «Η συνεργασία εκπαιδευτικών και γονέων οδηγεί στην επιτυχή διαχείριση των περιστατικών επιθετικότητας», με την Επιμόρφωση

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 105), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών που έχουν παρακολουθήσει Επιμορφωτικά Σεμινάρια συμφωνεί απόλυτα με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 37,3%. Το αντίστοιχο ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και έδωσαν αυτή την απάντηση είναι 22,5%. Το ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και απάντησε ότι διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση είναι 11,7%, ενώ αυτών που έχουν παρακολουθήσει είναι 1,9%.

Σχήμα 105: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 32 ως προς την Επιμόρφωση

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 32 με την παράμετρο Επιμορφωτικά Σεμινάρια, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 16,940$, $p = 0,002 < 0,05$. (Πίνακας 124)

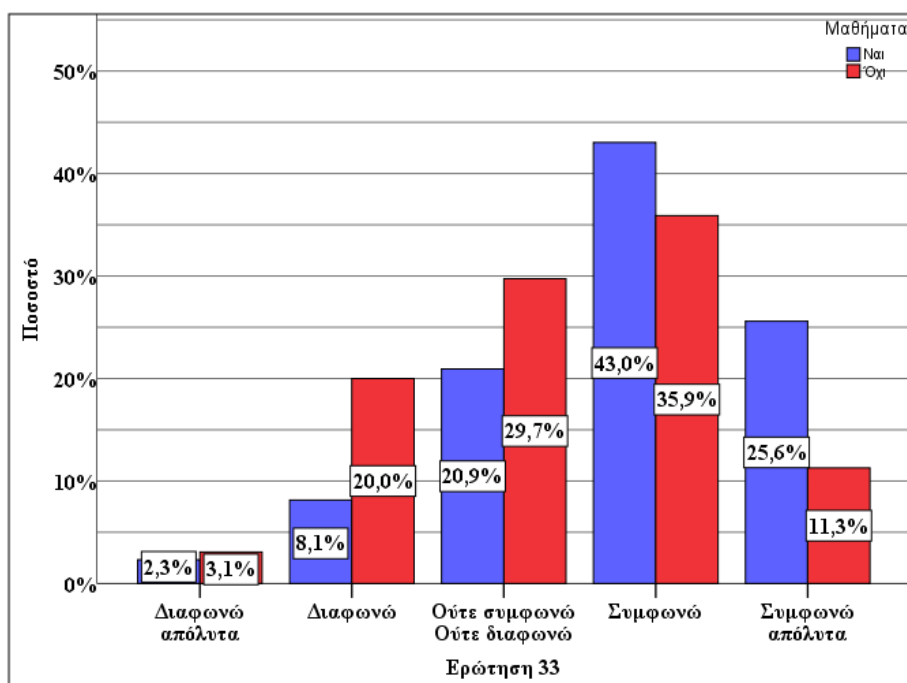
Πίνακας 124: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 32 με την Επιμόρφωση

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	16,940 ^a	4	,002
Likelihood Ratio	17,493	4	,002
Linear-by-Linear Association	13,697	1	,000
N of Valid Cases	281		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,71.

4.8.3.3. Αποτέλεσμα συσχέτισης της Ερώτησης 33: «Η υιοθέτηση ανταρχικών συμπεριφορών από την πλευρά των εκπαιδευτικών μπορεί να αυξήσει τα κρούσματα επιθετικότητας», με το μάθημα της Επιθετικότητας

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 106), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών που έχει παρακολουθήσει Μάθημα Επιθετικότητας, συμφωνεί απόλυτα με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 25,6%. Το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών που δεν έχει παρακολουθήσει Μάθημα Επιθετικότητας σε αυτή την απάντηση είναι 11,3%. Το ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει τέτοιου είδους μάθημα και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση είναι 20,0% ενώ αυτών που έχουν παρακολουθήσει είναι πολύ χαμηλότερο και αγγίζει το 8,1%.

Σχήμα 106: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 33 ως προς το Μάθημα Επιθετικότητας

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 33 με την παράμετρο Μάθημα Επιθετικότητας, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 15,550$, $p = 0,004 < 0,05$. (Πίνακας 125)

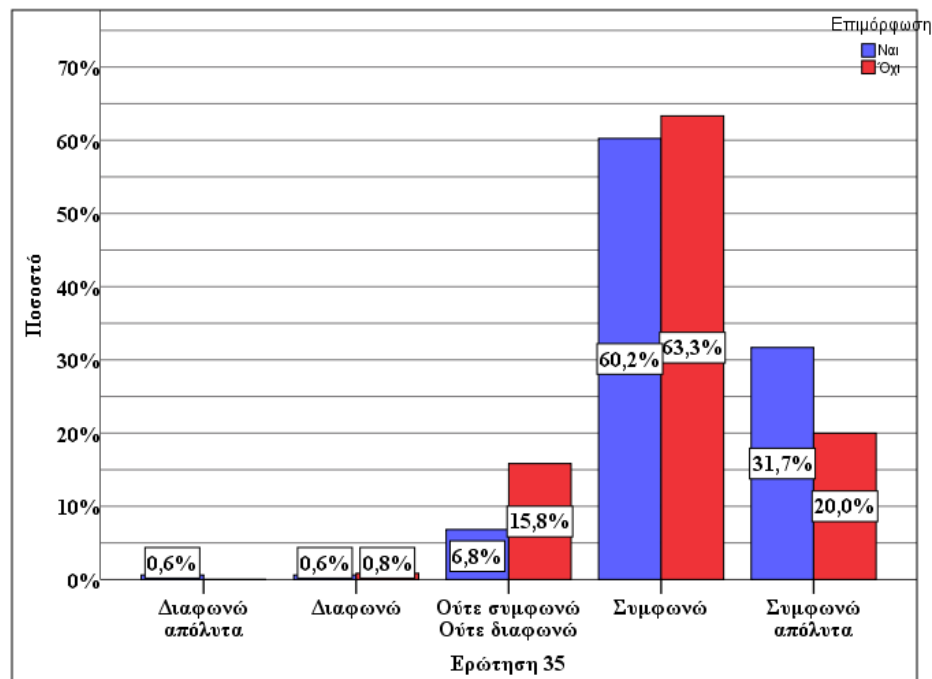
Πίνακας 125: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 33 με το Μάθημα Επιθετικότητας

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	15,550 ^a	4	,004
Likelihood Ratio	15,714	4	,003
Linear-by-Linear Association	13,510	1	,000
N of Valid Cases	281		

a. 1 cells (10,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,45.

4.8.3.4. Αποτέλεσμα συσχέτισης της Ερώτησης 35: «Οι καλές διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ εκπαιδευτικών και παιδιών συμβάλλουν στην αποφυγή επιθετικών συμπεριφορών», με την Επιμόρφωση

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 107), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών που έχουν παρακολουθήσει Επιμορφωτικά Σεμινάρια συμφωνεί απόλυτα με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 31,7%. Το αντίστοιχο ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και έδωσαν αυτή την απάντηση είναι 20,0%. Το ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και απάντησε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση είναι 15,8%, ενώ αυτών που έχουν παρακολουθήσει είναι 6,8%.

Σχήμα 107: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτούμενων στην Ερώτηση 35 ως προς την Επιμόρφωση

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 35 με την παράμετρο Επιμορφωτικά Σεμινάρια, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 9,625$, $p = 0,047 < 0,05$. (Πίνακας 126)

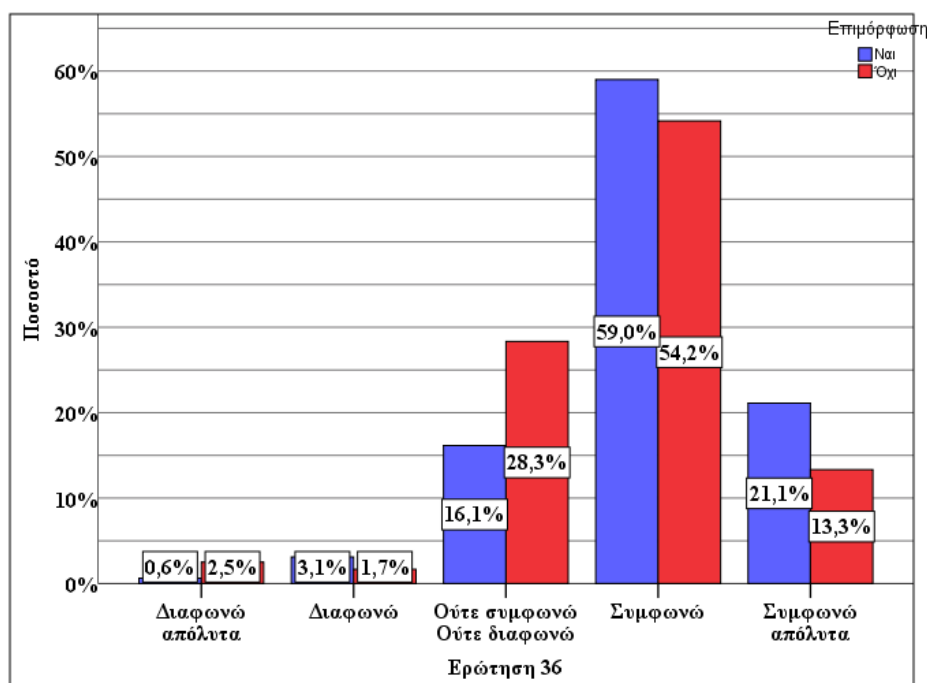
Πίνακας 126: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 35 με την Επιμόρφωση

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9,625 ^a	4	,047
Likelihood Ratio	10,039	4	,040
Linear-by-Linear Association	6,098	1	,014
N of Valid Cases	281		

a. 4 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,43.

4.8.3.5. Αποτέλεσμα συσχέτισης της Ερώτησης 36: «Μια σχολική αυλή με επιδαπέδια παιχνίδια (κουτσό, φιδάκι) και κατάλληλα διαμορφωμένους χώρους άθλησης μπορεί να περιορίσει τα κρούσματα επιθετικότητας», με την Επιμόρφωση

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 108), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών που έχουν παρακολουθήσει Επιμορφωτικά Σεμινάρια συμφωνεί απόλυτα με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 21,1%. Το αντίστοιχο ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και έδωσαν αυτή την απάντηση είναι 13,3%. Το ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και απάντησε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση είναι 28,3%, ενώ αυτών που έχουν παρακολουθήσει είναι 16,1%.

Σχήμα 108: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτούμενων στην Ερώτηση 36 ως προς την Επιμόρφωση

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 36 με την παράμετρο Επιμορφωτικά Σεμινάρια, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 9,681$, $p = 0,046 < 0,05$. (Πίνακας 127)

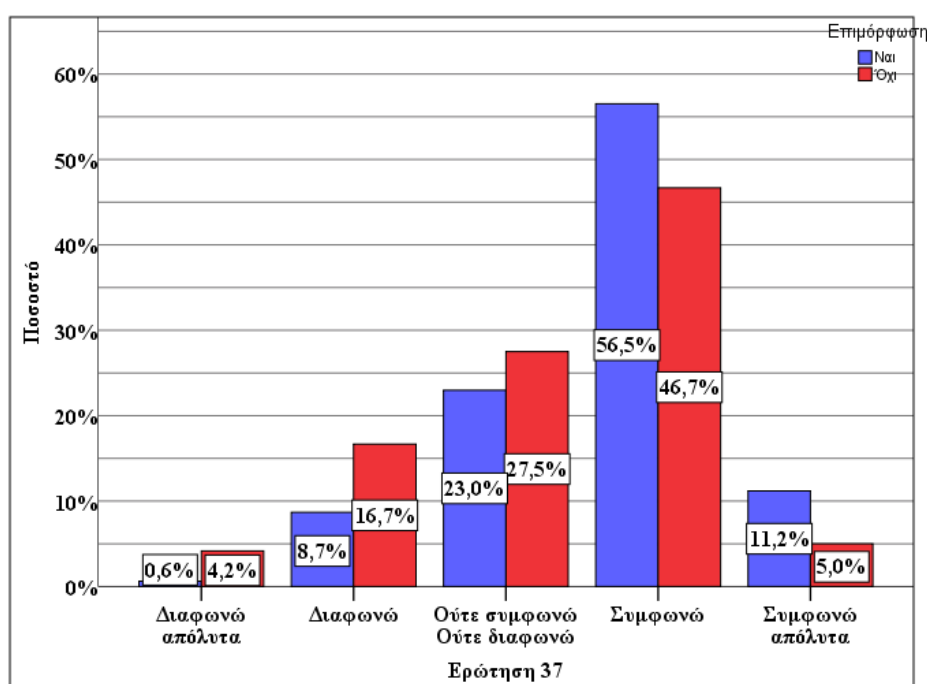
Πίνακας 127: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 36 με την Επιμόρφωση

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9,681 ^a	4	,046
Likelihood Ratio	9,727	4	,045
Linear-by-Linear Association	5,871	1	,015
N of Valid Cases	281		

a. 4 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,71.

4.8.3.6. Αποτέλεσμα συσχέτισης της Ερώτησης 37: «Δίνω χρόνο στα παιδιά να διευθετήσουν μόνα τις διαφορές τους», με την Επιμόρφωση

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 109), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών που έχουν παρακολουθήσει Επιμορφωτικά Σεμινάρια συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 56,5%. Το αντίστοιχο ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και έδωσαν αυτή την απάντηση είναι 46,7%. Το ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και απάντησε ότι διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση είναι 16,7%, ενώ αυτών που έχουν παρακολουθήσει είναι 8,7%.

Σχήμα 109: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτούμενων στην Ερώτηση 37 ως προς την Επιμόρφωση

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 37 με την παράμετρο Επιμορφωτικά Σεμινάρια, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 12,573$, $p = 0,014 < 0,05$. (Πίνακας 128)

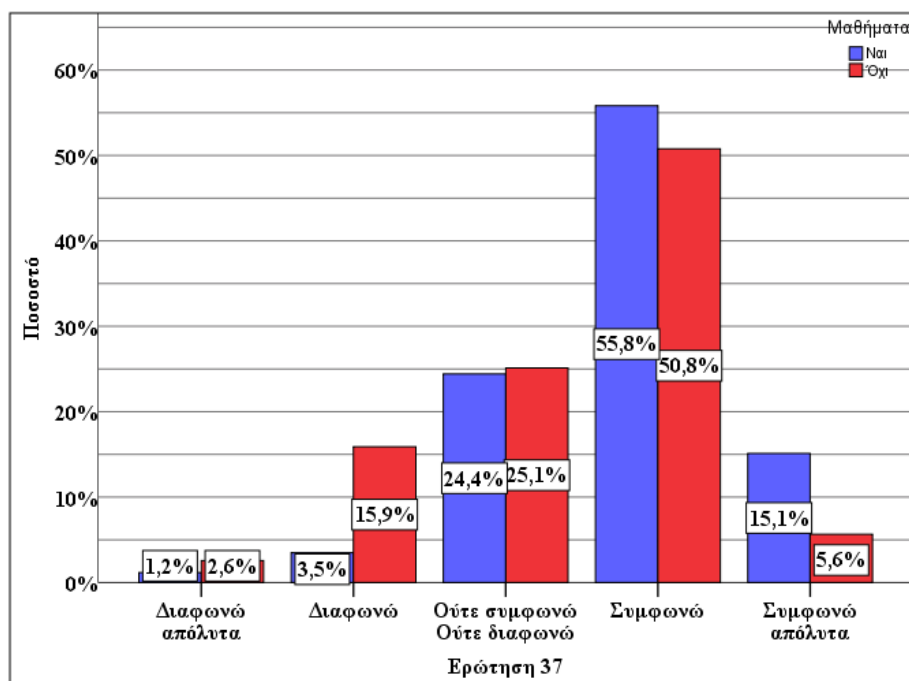
Πίνακας 128: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 37 με την Επιμόρφωση

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	12,573 ^a	4	,014
Likelihood Ratio	12,893	4	,012
Linear-by-Linear Association	12,051	1	,001
N of Valid Cases	281		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,56.

4.8.3.7. Αποτέλεσμα συσχέτισης της Ερώτησης 37: «Δίνω χρόνο στα παιδιά να διευθετήσουν μόνα τις διαφορές τους», με το μάθημα της Επιθετικότητας

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 110), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών που έχει παρακολουθήσει Μάθημα Επιθετικότητας, συμφωνεί απόλυτα με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 15,1%. Το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών που δεν έχει παρακολουθήσει Μάθημα Επιθετικότητας σε αυτή την απάντηση είναι 5,6%. Το ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει τέτοιου είδους μάθημα και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση είναι 15,9% ενώ αυτών που έχουν παρακολουθήσει είναι αρκετά χαμηλότερο και αγγίζει το 3,5%.

Σχήμα 110: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 37 ως προς το Μάθημα Επιθετικότητας

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 37 με την παράμετρο Μάθημα Επιθετικότητας, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 14,720$, $p = 0,005 < 0,05$. (Πίνακας 129)

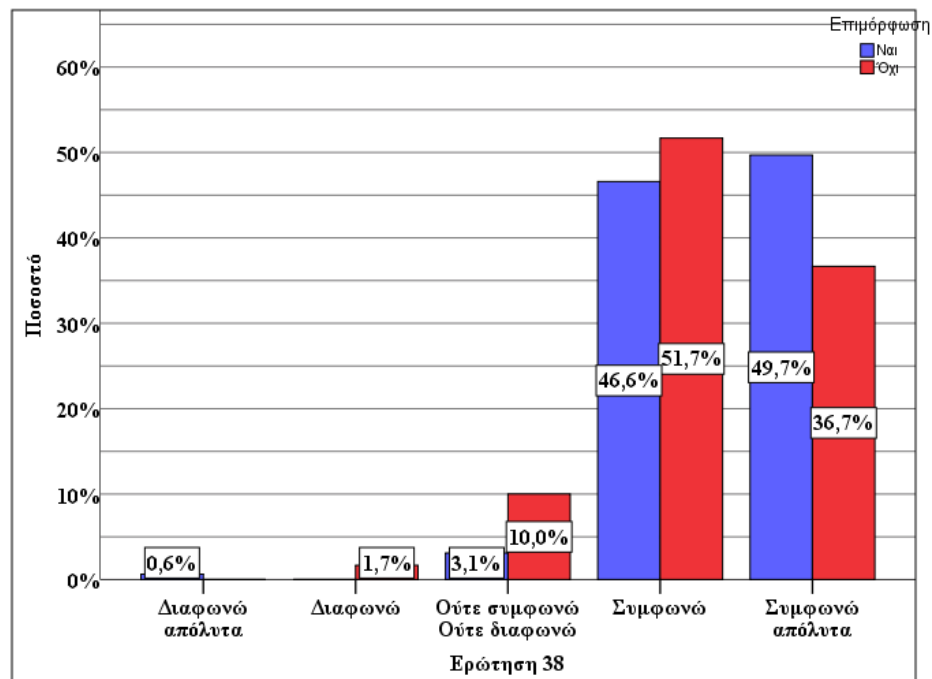
Πίνακας 129: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 37 με το Μάθημα Επιθετικότητας

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	14,720 ^a	4	,005
Likelihood Ratio	16,094	4	,003
Linear-by-Linear Association	11,571	1	,001
N of Valid Cases	281		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,84.

4.8.3.8. Αποτέλεσμα συσχέτισης της Ερώτησης 38: «Παροτρύνω τα παιδιά να ενημερώνουν τους εκπαιδευτικούς όταν δέχονται ή παρατηρούν επιθετική συμπεριφορά», με την Επιμόρφωση

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 111), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών που έχουν παρακολουθήσει Επιμορφωτικά Σεμινάρια συμφωνεί απόλυτα με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 49,7%. Το αντίστοιχο ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και έδωσαν αυτή την απάντηση είναι 36,7%. Το ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και απάντησε ότι ούτε συμφωνεί άλλα ούτε και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση είναι 10,0% ενώ αυτών που έχουν παρακολουθήσει είναι 3,1%.

Σχήμα 111: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτούμενων στην Ερώτηση 38 ως προς την Επιμόρφωση

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 38 με την παράμετρο Επιμορφωτικά Σεμινάρια, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 11,837$, $p = 0,019 < 0,05$. (Πίνακας 130)

Πίνακας 130: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 38 με την Επιμόρφωση

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	11,837 ^a	4	,019
Likelihood Ratio	12,964	4	,011
Linear-by-Linear Association	7,193	1	,007
N of Valid Cases	281		

a. 4 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,43.

4.8.4. Έλεγχος Συσχετίσεων της Κλίμακας Ε με την Επιμόρφωση και το Μάθημα Επιθετικότητας

Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 131) παρουσιάζονται συνοπτικά τα αποτελέσματα ελέγχου συσχετίσεων των ερωτήσεων της Κλίμακας Ε του ερωτηματολογίου, με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square) όπου γίνεται ο έλεγχος των εξής υποθέσεων:

H₀: Οι απαντήσεις στην ερώτηση δε σχετίζονται με την παράμετρο που εξετάζεται.

H₁: Οι απαντήσεις στην ερώτηση σχετίζονται με την παράμετρο που εξετάζεται.

Με κόκκινο χρώμα επισημαίνονται οι τιμές όπου το p value είναι μικρότερο από την τιμή 0,05, και παρουσιάζεται συσχέτιση της ερώτησης με την παράμετρο που εξετάζεται. Σε αυτές τις περιπτώσεις απορρίπτουμε την μηδενική υπόθεση **H₀** και δεχόμαστε την υπόθεση **H₁**, ότι υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στην ερώτηση και την παράμετρο που εξετάζουμε.

Στην συνέχεια της ενότητας παρατίθενται πιο αναλυτικά με την μορφή ραβδογραμμάτων και πινάκων τα αποτελέσματα των συσχετίσεων μονό στις περιπτώσεις όπου απορρίπτονται οι μηδενικές υποθέσεις. Τα αποτελέσματα των υπόλοιπων ελέγχων υποθέσεων μπορείτε να τα αναζητήσετε στο Παράρτημα της παρούσας μελέτης.

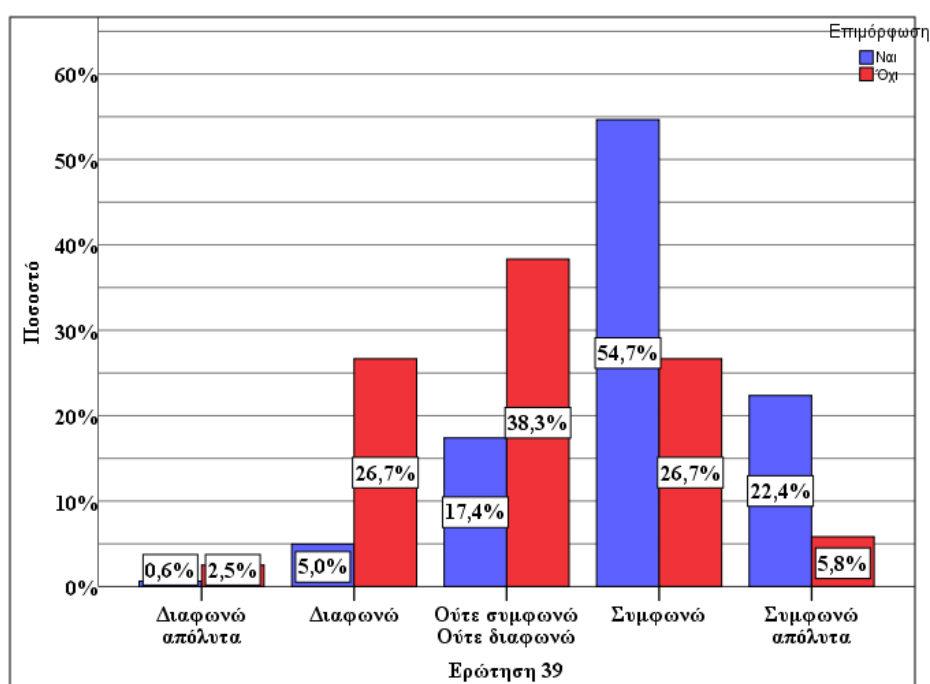
Πίνακας 131: Αποτελέσματα ελέγχου συσχετίσεων των απαντήσεων της Κλίμακας Ε με τις παραμέτρους Επιμορφωτικά Σεμινάρια και Μάθημα Επιθετικότητας

Ερωτήσεις Κλίμακας Ε	p value	
	Επιμορφωτικό Σεμινάριο	Μαθήματα Επιθετικότητας
39. Γνωρίζω πρακτικές για την πρόληψη του φαινομένου της επιθετικότητας.	0,000	0,002
40. Γνωρίζω πώς να διαχειριστώ τους μαθητές (θύτες) που εμφανίζουν επιθετική συμπεριφορά.	0,000	0,011
41. Γνωρίζω πως να υποστηρίξω τα παιδιά (θύματα) που δέχονται επιθετική συμπεριφορά.	0,000	0,042
42. Αισθάνομαι ότι μπορώ να παρέμβω και να διευθετήσω περιστατικά επιθετικότητας.	0,000	0,002

43. Αισθάνομαι ότι μπορώ να αξιολογήσω τη βαρύτητα ενός περιστατικού επιθετικότητας.	0,000	0,008
44. Μου προκαλεί άγχος η αντιμετώπιση της επιθετικής συμπεριφοράς των παιδιών.	0,000	0,013
45. Θα ήθελα να συμμετάσχω σε ένα σεμινάριο σχετικό με την πρόληψη και αντιμετώπιση επιθετικών συμπεριφορών στα σχολεία.	0,000	0,001

4.8.4.1. Αποτέλεσμα συσχέτισης της Ερώτησης 39: «Γνωρίζω πρακτικές για την πρόληψη του φαινομένου της επιθετικότητας», με την Επιμόρφωση

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 112), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών που έχουν παρακολουθήσει Επιμορφωτικά Σεμινάρια συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 54,7%. Το αντίστοιχο ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και έδωσαν αυτή την απάντηση είναι 26,7%. Το ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και απάντησε ότι διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση είναι 26,7% ενώ αυτών που έχει παρακολουθήσει είναι 5,0%.

Σχήμα 112: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 39 ως προς την Επιμόρφωση

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 39 με την παράμετρο Επιμορφωτικά Σεμινάρια, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 60,782$, $p = 0,000 < 0,05$. (Πίνακας 132)

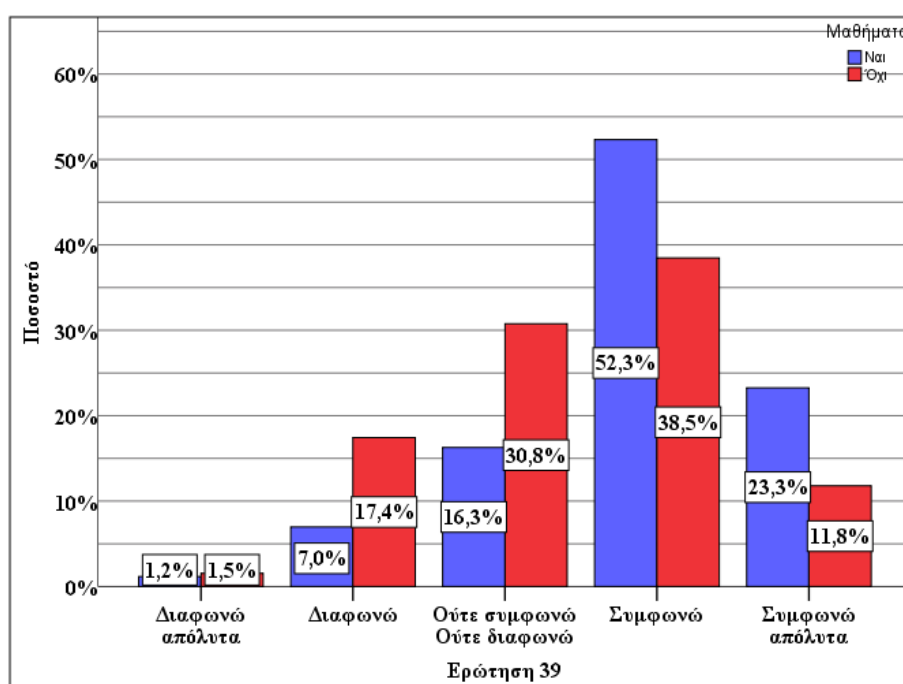
Πίνακας 132: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 39 με την Επιμόρφωση

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	60,782 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	63,464	4	,000
Linear-by-Linear Association	55,582	1	,000
N of Valid Cases	281		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,71.

4.8.4.2. Αποτέλεσμα συσχέτισης της Ερώτησης 39: «Γνωρίζω πρακτικές για την πρόληψη του φαινομένου της επιθετικότητας», με το Μάθημα Επιθετικότητας

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 113), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών που έχει παρακολουθήσει Μάθημα Επιθετικότητας, συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 52,3%. Το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών που δεν έχει παρακολουθήσει Μάθημα Επιθετικότητας σε αυτή την απάντηση είναι 38,5%. Το ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει τέτοιου είδους μάθημα και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση είναι 17,4% ενώ αυτών που έχουν παρακολουθήσει είναι 7,0%.

Σχήμα 113: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 39 ως προς το Μάθημα Επιθετικότητας

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 39 με την παράμετρο Μάθημα Επιθετικότητας, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 17,213$, $p = 0,002 < 0,05$. (Πίνακας 133)

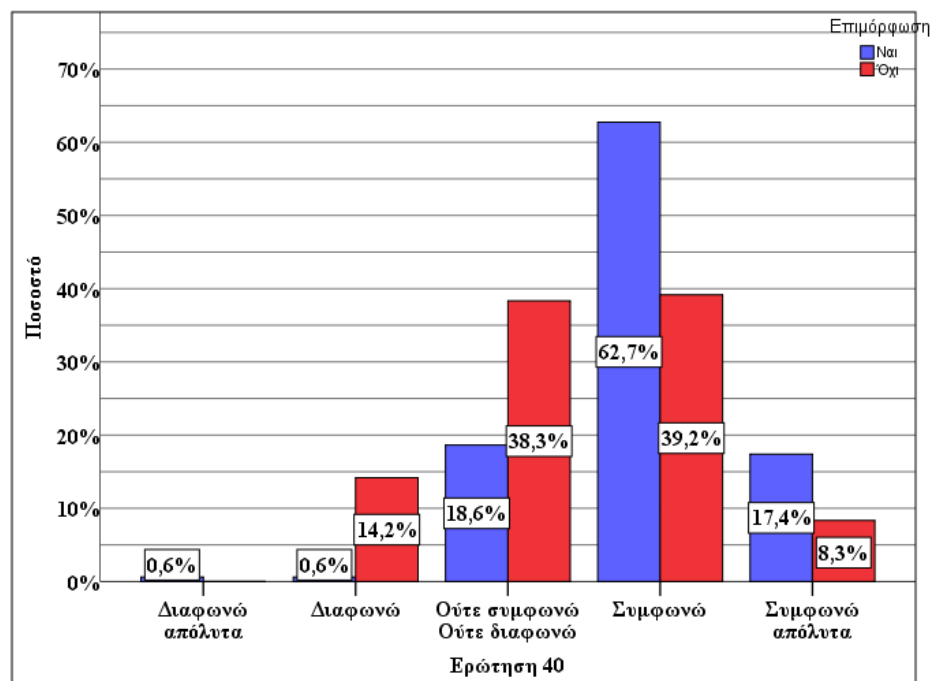
Πίνακας 133: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 39 με το Μάθημα Επιθετικότητας

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	17,213 ^a	4	,002
Likelihood Ratio	17,859	4	,001
Linear-by-Linear Association	14,854	1	,000
N of Valid Cases	281		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,22.

4.8.4.3. Αποτέλεσμα συσχέτισης της Ερώτησης 40: «Γνωρίζω πώς να διαχειριστώ τους μαθητές (θύτες) που εμφανίζουν επιθετική συμπεριφορά», με την Επιμόρφωση

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 114), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών που έχουν παρακολουθήσει Επιμορφωτικά Σεμινάρια συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 62,7%. Το αντίστοιχο ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και έδωσαν αυτή την απάντηση είναι 39,2%. Το ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και απάντησε ότι διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση είναι 14,2% ενώ αυτών που έχει παρακολουθήσει είναι 0,6%.

Σχήμα 114: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 40 ως προς την Επιμόρφωση

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 40 με την παράμετρο Επιμορφωτικά Σεμινάρια, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 41,726$, $p = 0,000 < 0,05$. (Πίνακας 134)

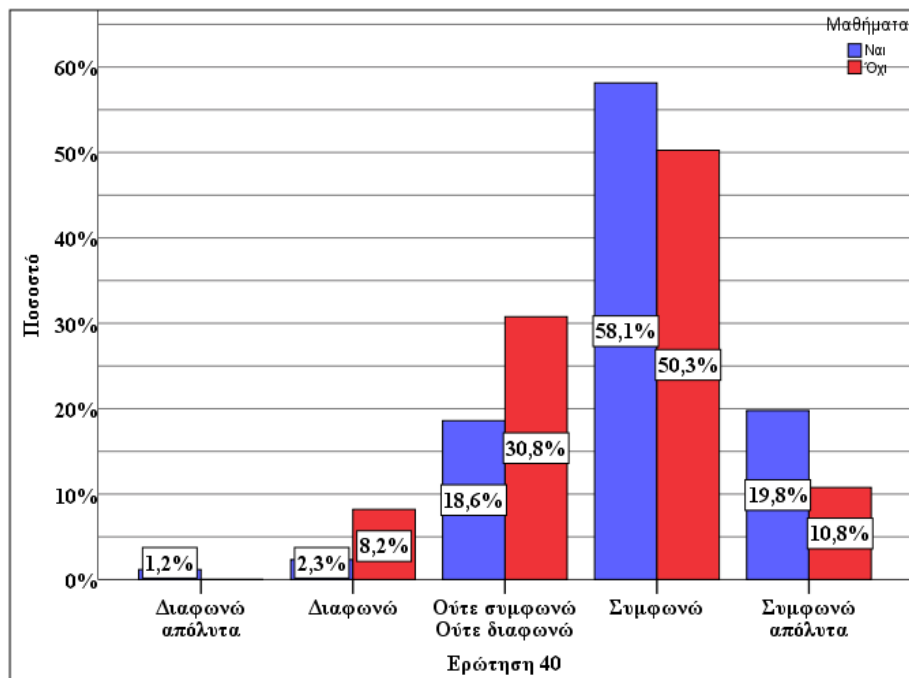
Πίνακας 134: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 40 με την Επιμόρφωση

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	41,726 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	45,048	4	,000
Linear-by-Linear Association	32,264	1	,000
N of Valid Cases	281		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,43.

4.8.4.4. Αποτέλεσμα συσχέτισης της Ερώτησης 40: «Γνωρίζω πώς να διαχειριστώ τους μαθητές (θύτες) που εμφανίζουν επιθετική συμπεριφορά», με το Μάθημα Επιθετικότητας

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 115), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών που έχει παρακολουθήσει Μάθημα Επιθετικότητας, συμφωνεί απόλυτα με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 19,8%. Το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών που δεν έχει παρακολουθήσει Μάθημα Επιθετικότητας σε αυτή την απάντηση είναι 10,8%. Το ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει τέτοιου είδους μάθημα και ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση είναι 30,8% ενώ αυτών που έχουν παρακολουθήσει είναι 18,6%.

Σχήμα 115: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 40 ως προς το Μάθημα Επιθετικότητας

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 40 με την παράμετρο Μάθημα Επιθετικότητας, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 13,031$, $p = 0,011 < 0,05$. (Πίνακας 135)

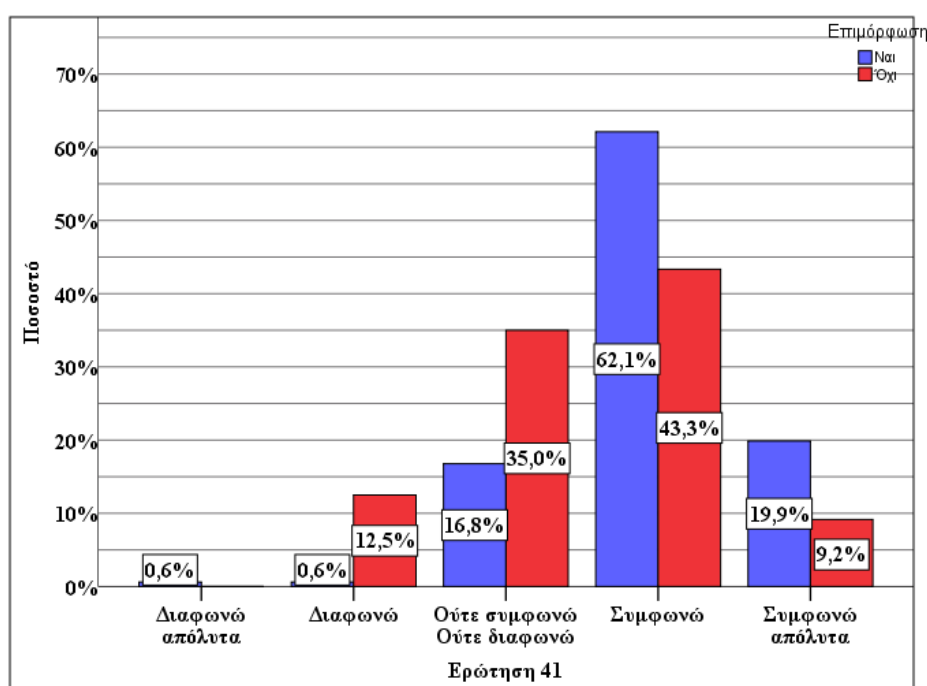
Πίνακας 135: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 40 με το Μάθημα Επιθετικότητας

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	13,031 ^a	4	,011
Likelihood Ratio	13,776	4	,008
Linear-by-Linear Association	8,325	1	,004
N of Valid Cases	281		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,31.

4.8.4.5. Αποτέλεσμα συσχέτισης της Ερώτησης 41: «Γνωρίζω πως να υποστηρίξω τα παιδιά (θύματα) που δέχονται επιθετική συμπεριφορά», με την Επιμόρφωση

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 116), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών που έχουν παρακολουθήσει Επιμορφωτικά Σεμινάρια συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 62,1%. Το αντίστοιχο ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και έδωσαν αυτή την απάντηση είναι 43,3%. Το ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και απάντησε ότι διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση είναι 12,5% ενώ αυτών που έχει παρακολουθήσει είναι 0,6%.

Σχήμα 116: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτούμενων στην Ερώτηση 41 ως προς την Επιμόρφωση

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 41 με την παράμετρο Επιμορφωτικά Σεμινάρια, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 36,724$, $p = 0,000 < 0,05$. (Πίνακας 136)

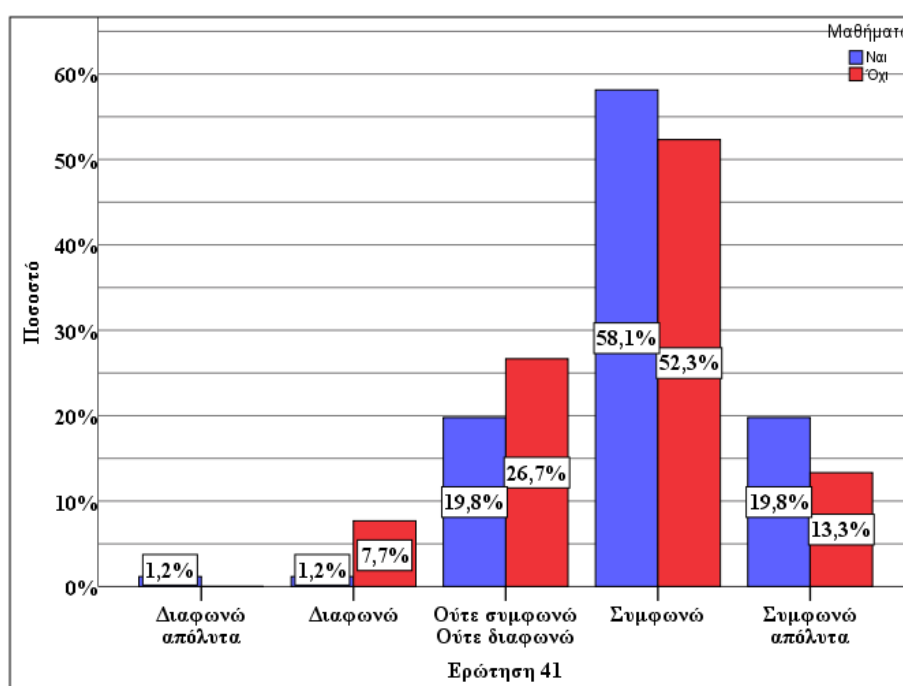
Πίνακας 136: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 41 με την Επιμόρφωση

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	36,724 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	39,498	4	,000
Linear-by-Linear Association	28,963	1	,000
N of Valid Cases	281		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,43.

4.8.4.6. Αποτέλεσμα συσχέτισης της Ερώτησης 41: «Γνωρίζω πως να υποστηρίξω τα παιδιά (θύματα) που δέχονται επιθετική συμπεριφορά», με το Μάθημα Επιθετικότητας

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 117), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών που έχει παρακολουθήσει Μάθημα Επιθετικότητας, συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 58,1%. Το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών που δεν έχει παρακολουθήσει Μάθημα Επιθετικότητας σε αυτή την απάντηση είναι 52,3%. Το ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει τέτοιου είδους μάθημα και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση είναι 7,7% ενώ αυτών που έχουν παρακολουθήσει είναι 1,2%.

Σχήμα 117: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 41 ως προς το Μάθημα Επιθετικότητας

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 41 με την παράμετρο Μάθημα Επιθετικότητας, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 9,883$, $p = 0,042 < 0,05$. (Πίνακας 137)

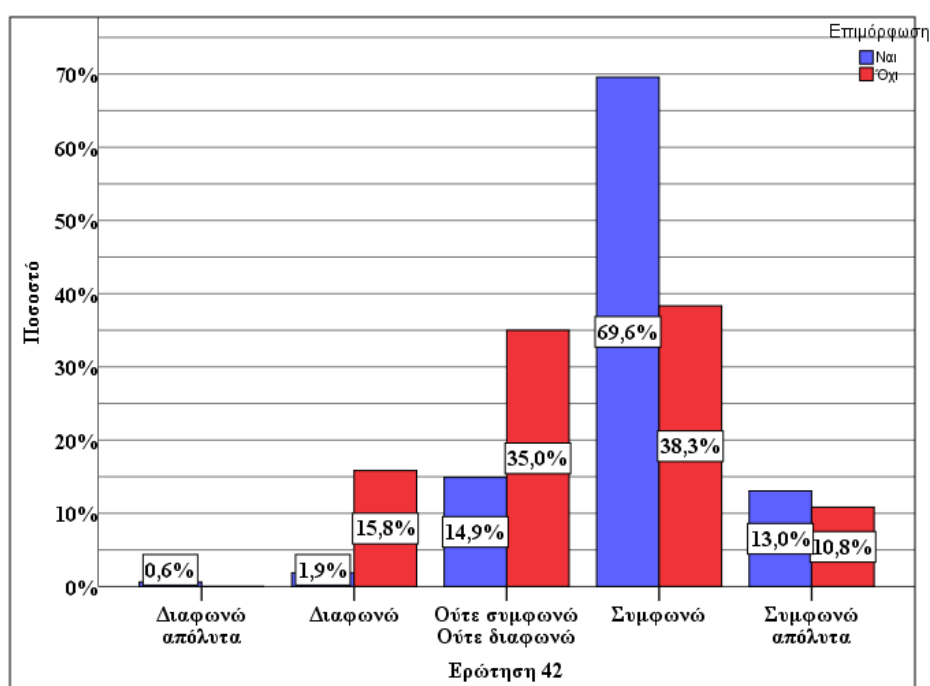
Πίνακας 137: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 41 με το Μάθημα Επιθετικότητας

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9,883 ^a	4	,042
Likelihood Ratio	11,332	4	,023
Linear-by-Linear Association	5,104	1	,024
N of Valid Cases	281		

a. 3 cells (30,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,31.

4.8.4.7. Αποτέλεσμα συσχέτισης της Ερώτησης 42: «Αισθάνομαι ότι μπορώ να παρέμβω και να διευθετήσω περιστατικά επιθετικότητας», με την Επιμόρφωση

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 118), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών που έχουν παρακολουθήσει Επιμορφωτικά Σεμινάρια συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 69,6%. Το αντίστοιχο ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και έδωσαν αυτή την απάντηση είναι 38,3%. Το ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και απάντησε ότι διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση είναι 15,8% ενώ αυτών που έχει παρακολουθήσει είναι 1,9%.

Σχήμα 118: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτούμενων στην Ερώτηση 42 ως προς την Επιμόρφωση

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 42 με την παράμετρο Επιμορφωτικά Σεμινάρια, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 41,907$, $p = 0,000 < 0,05$. (Πίνακας 138)

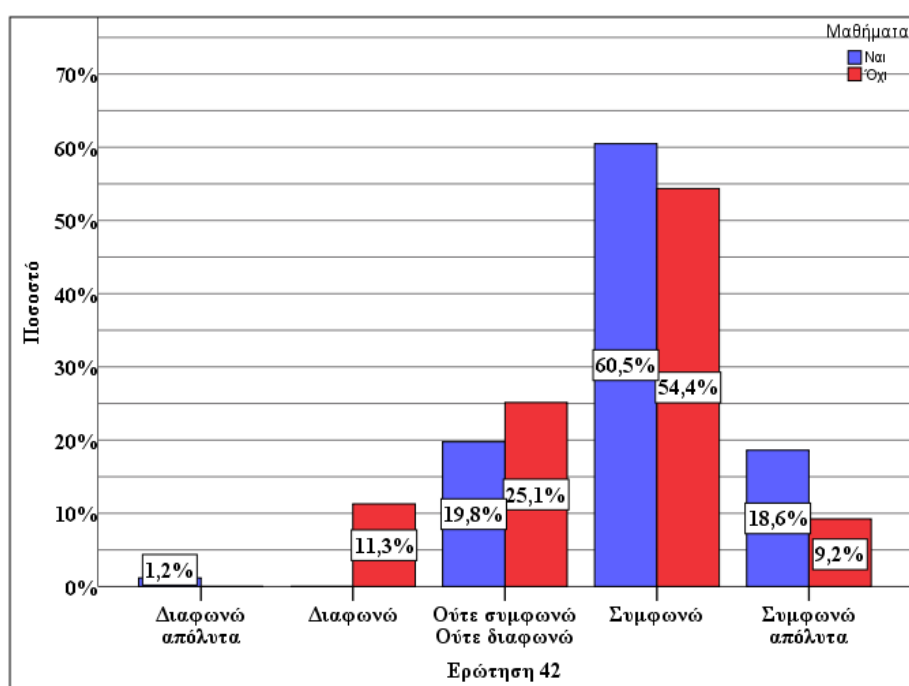
Πίνακας 138: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 42 με την Επιμόρφωση

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	41,907 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	43,661	4	,000
Linear-by-Linear Association	25,779	1	,000
N of Valid Cases	281		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,43.

4.8.4.8. Αποτέλεσμα συσχέτισης της Ερώτησης 42: «Αισθάνομαι ότι μπορώ να παρέμβω και να διευθετήσω περιστατικά επιθετικότητας», με το Μάθημα Επιθετικότητας

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 119), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών που έχει παρακολουθήσει Μάθημα Επιθετικότητας, συμφωνεί απόλυτα με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 18,6%. Το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών που δεν έχει παρακολουθήσει Μάθημα Επιθετικότητας σε αυτή την απάντηση είναι 9,2%. Το ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει τέτοιου είδους μάθημα και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση είναι 11,3% ενώ αυτών που έχουν παρακολουθήσει είναι μηδενικό.

Σχήμα 119: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 42 ως προς το Μάθημα Επιθετικότητας

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 42 με την παράμετρο Μάθημα Επιθετικότητας, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 17,430$, $p = 0,002 < 0,05$. (Πίνακας 139)

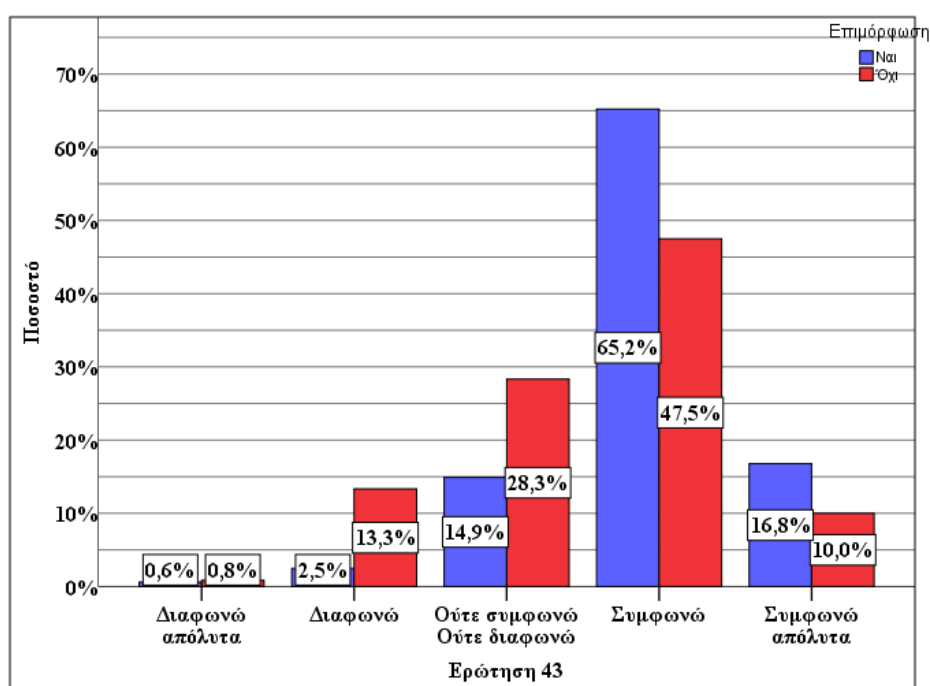
Πίνακας 139: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 42 με το Μάθημα Επιθετικότητας

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	17,430 ^a	4	,002
Likelihood Ratio	23,613	4	,000
Linear-by-Linear Association	10,929	1	,001
N of Valid Cases	281		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,31.

4.8.4.9. Αποτέλεσμα συσχέτισης της Ερώτησης 43: «Αισθάνομαι ότι μπορώ να αξιολογήσω τη βαρύτητα ενός περιστατικού επιθετικότητας», με την Επιμόρφωση

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 120), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών που έχουν παρακολουθήσει Επιμορφωτικά Σεμινάρια συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 65,2%. Το αντίστοιχο ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και έδωσαν αυτή την απάντηση είναι 47,5%. Το ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και απάντησε ότι διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση είναι 13,3% ενώ αυτών που έχει παρακολουθήσει είναι 2,5%.

Σχήμα 120: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 43 ως προς την Επιμόρφωση

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 43 με την παράμετρο Επιμορφωτικά Σεμινάρια, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 23,432$, $p = 0,000 < 0,05$. (Πίνακας 140)

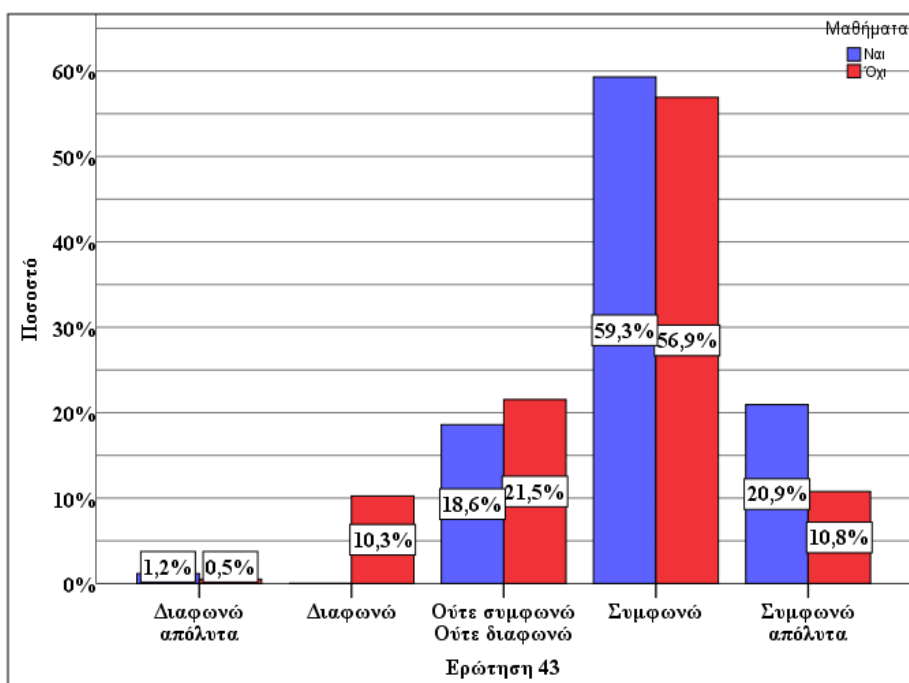
Πίνακας 140: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 43 με την Επιμόρφωση

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	23,432 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	23,798	4	,000
Linear-by-Linear Association	19,350	1	,000
N of Valid Cases	281		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,85.

4.8.4.10. Αποτέλεσμα συσχέτισης της Ερώτησης 43: «Αισθάνομαι ότι μπορώ να αξιολογήσω τη βαρύτητα ενός περιστατικού επιθετικότητας», με το Μάθημα Επιθετικότητας

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 121), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών που έχει παρακολουθήσει Μάθημα Επιθετικότητας, συμφωνεί απόλυτα με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 20,9%. Το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών που δεν έχει παρακολουθήσει Μάθημα Επιθετικότητας σε αυτή την απάντηση είναι 10,8%. Το ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει τέτοιου είδους μάθημα και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση είναι 10,3% ενώ αυτών που έχουν παρακολουθήσει είναι μηδενικό.

Σχήμα 121: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 43 ως προς το Μάθημα Επιθετικότητας

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 43 με την παράμετρο Μάθημα Επιθετικότητας, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 13,922$, $p = 0,008 < 0,05$. (Πίνακας 141)

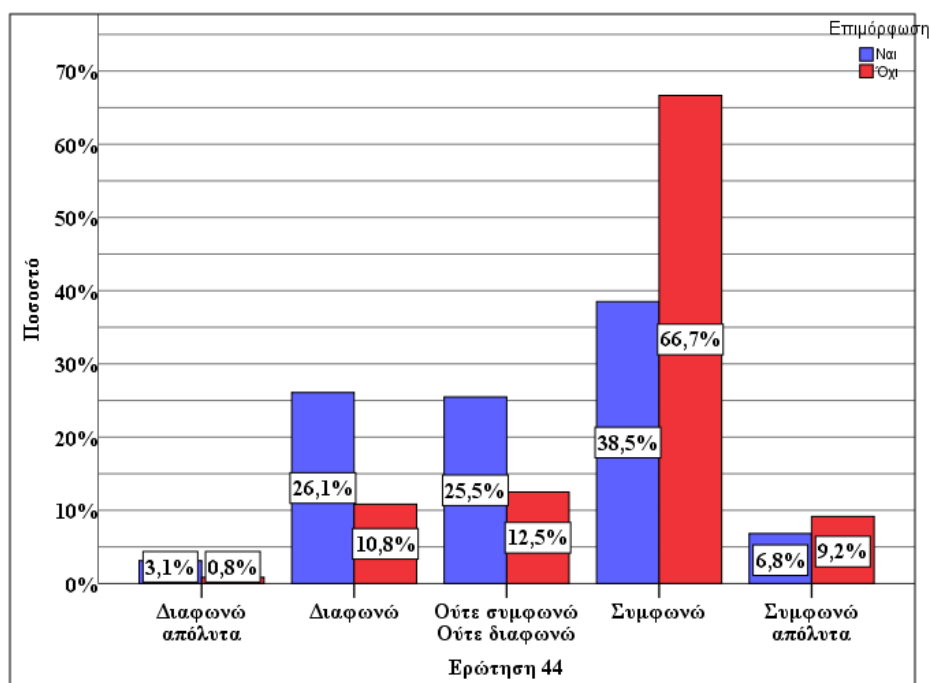
Πίνακας 141: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 43 με το Μάθημα Επιθετικότητας

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	13,922 ^a	4	,008
Likelihood Ratio	19,387	4	,001
Linear-by-Linear Association	9,306	1	,002
N of Valid Cases	281		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,61.

4.8.4.11. Αποτέλεσμα συσχέτισης της Ερώτησης 44: «Μου προκαλεί άγχος η αντιμετώπιση της επιθετικής συμπεριφοράς των παιδιών», με την Επιμόρφωση

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 122), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών που δεν έχουν παρακολουθήσει Επιμορφωτικά Σεμινάρια συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 66,7%. Το αντίστοιχο ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και έδωσαν αυτή την απάντηση είναι 38,5%. Το ποσοστό αυτών που έχουν παρακολουθήσει και απάντησε ότι διαφωνεί είναι 26,1% ενώ αυτών που δεν έχει παρακολουθήσει είναι 10,8%.

Σχήμα 122: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 44 ως προς την Επιμόρφωση

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 44 με την παράμετρο Επιμορφωτικά Σεμινάρια, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 26,901$, $p = 0,000 < 0,05$. (Πίνακας 142)

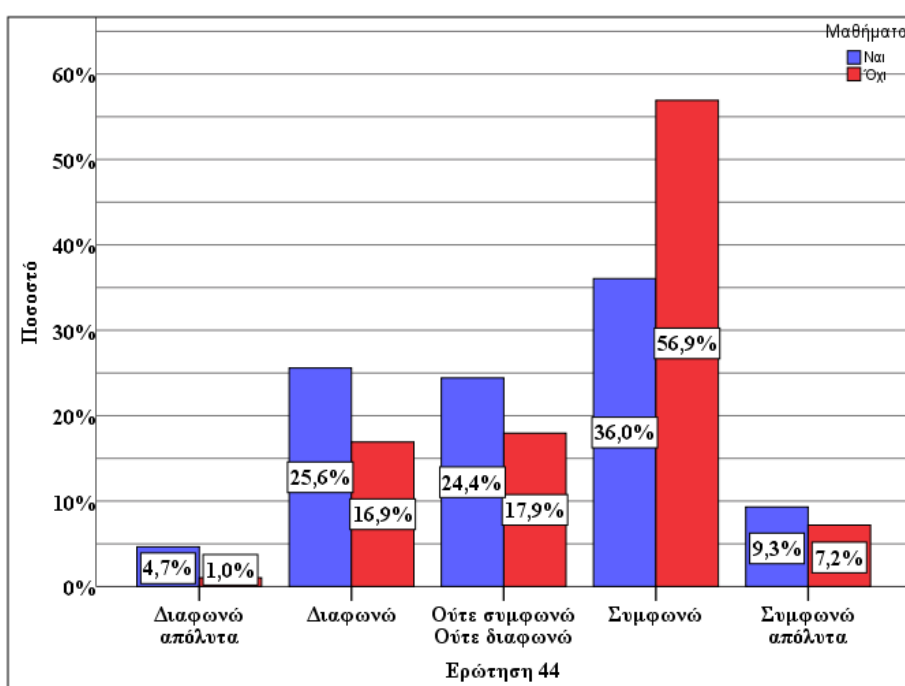
Πίνακας 142: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 44 με την Επιμόρφωση

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	26,901 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	27,835	4	,000
Linear-by-Linear Association	20,615	1	,000
N of Valid Cases	281		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,56.

4.8.4.12. Αποτέλεσμα συσχέτισης της Ερώτησης 44: «Μου προκαλεί άγχος η αντιμετώπιση της επιθετικής συμπεριφοράς των παιδιών», με το Μάθημα Επιθετικότητας

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 123), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών που δεν έχει παρακολουθήσει Μάθημα Επιθετικότητας και συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 56,9%. Το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών που έχει παρακολουθήσει Μάθημα Επιθετικότητας σε αυτή την απάντηση είναι 36,0%. Το ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει τέτοιου είδους μάθημα και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση είναι 16,9% ενώ αυτών που έχουν παρακολουθήσει είναι 25,6%.

Σχήμα 123: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 44 ως προς το Μάθημα Επιθετικότητας

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 44 με την παράμετρο Μάθημα Επιθετικότητας, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 12,704$, $p = 0,013 < 0,05$. (Πίνακας 143)

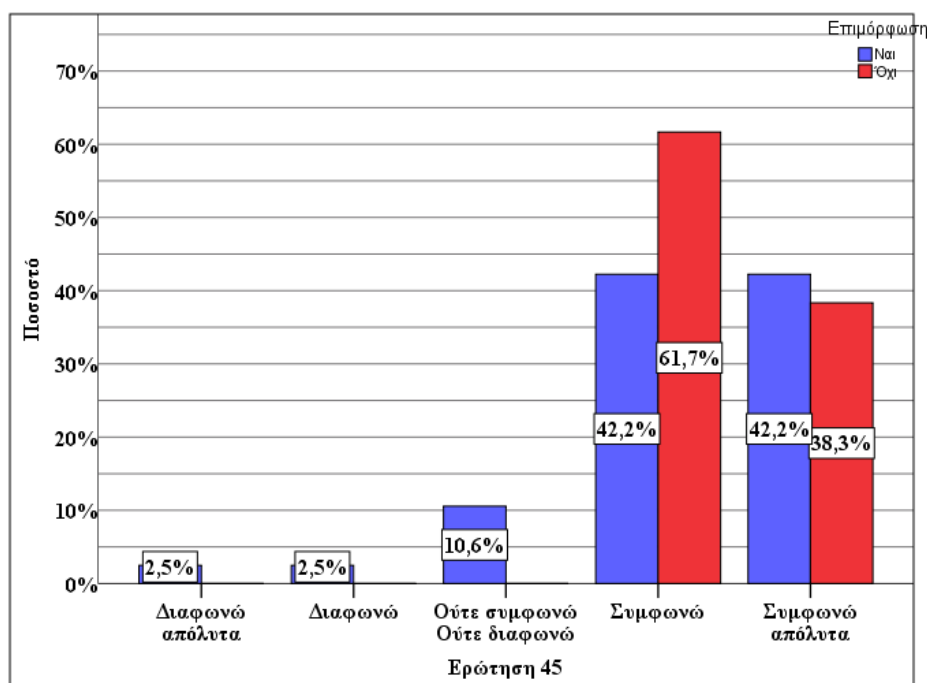
Πίνακας 143: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 44 με το Μάθημα Επιθετικότητας

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	12,704 ^a	4	,013
Likelihood Ratio	12,500	4	,014
Linear-by-Linear Association	6,842	1	,009
N of Valid Cases	281		

a. 2 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,84.

4.8.4.13. Αποτέλεσμα συσχέτισης της Ερώτησης 45: «Θα ήθελα να συμμετάσχω σε ένα σεμινάριο σχετικό με την πρόληψη και αντιμετώπιση επιθετικών συμπεριφορών στα σχολεία», με την Επιμόρφωση

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 124), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών που δεν έχουν παρακολουθήσει Επιμορφωτικά Σεμινάρια συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 61,7%. Το αντίστοιχο ποσοστό αυτών που έχουν παρακολουθήσει και έδωσαν αυτή την απάντηση είναι 42,2%. Το ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει και απάντησε ότι ούτε συμφωνεί αλλά ούτε και διαφωνεί με την παραπάνω πρόταση είναι μηδενικό ενώ αυτών που έχει παρακολουθήσει είναι 10,6%.

Σχήμα 124: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτούμενων στην Ερώτηση 45 ως προς την Επιμόρφωση

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 45 με την παράμετρο Επιμορφωτικά Σεμινάρια, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 24,028$, $p = 0,000 < 0,05$. (Πίνακας 144)

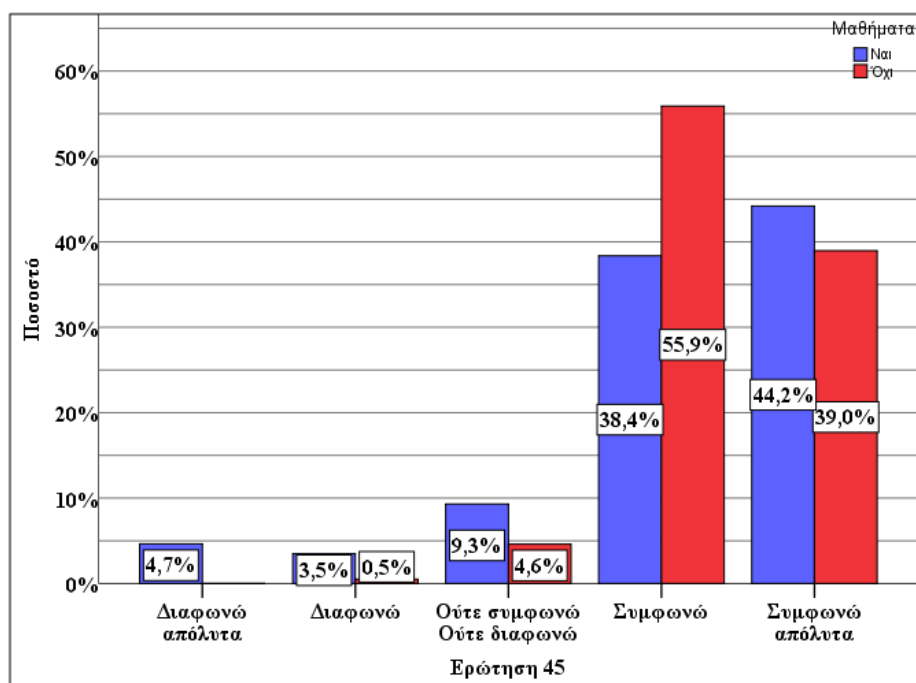
Πίνακας 144: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 45 με την Επιμόρφωση

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	24,028 ^a	4	,000
Likelihood Ratio	33,180	4	,000
Linear-by-Linear Association	4,328	1	,037
N of Valid Cases	281		

a. 4 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,71.

4.8.4.14. Αποτέλεσμα συσχέτισης της Ερώτησης 45: «Θα ήθελα να συμμετάσχω σε ένα σεμινάριο σχετικό με την πρόληψη και αντιμετώπιση επιθετικών συμπεριφορών στα σχολεία», με το Μάθημα Επιθετικότητα

Από το παρακάτω ραβδόγραμμα (Σχήμα 125), διαπιστώνουμε ότι το υψηλότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών που δεν έχει παρακολουθήσει Μάθημα Επιθετικότητας και συμφωνεί με την παραπάνω πρόταση με ποσοστό 55,9%. Το αντίστοιχο ποσοστό των εκπαιδευτικών που έχει παρακολουθήσει Μάθημα Επιθετικότητας σε αυτή την απάντηση είναι 38,4%. Το ποσοστό αυτών που δεν έχουν παρακολουθήσει τέτοιου είδους μάθημα και συμφωνεί απόλυτα με την παραπάνω πρόταση είναι 39,0% ενώ αυτών που έχουν παρακολουθήσει είναι 44,2%.

Σχήμα 125: Η κατανομή των απαντήσεων των ερωτώμενων στην Ερώτηση 45 ως προς το Μάθημα Επιθετικότητας

Ο έλεγχος συσχέτισης με το κριτήριο χ^2 test (Pearson chi-square), μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν στην Ερώτηση 45 με την παράμετρο Μάθημα Επιθετικότητας, έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση με $\chi^2(4) = 18,976$, $p = 0,001 < 0,05$. (Πίνακας 145)

Πίνακας 145: Αποτελέσματα χ^2 - Τεστ Ερώτησης 45 με το Μάθημα Επιθετικότητας

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	18,976 ^a	4	,001
Likelihood Ratio	19,034	4	,001
Linear-by-Linear Association	3,876	1	,049
N of Valid Cases	281		

a. 4 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,22.

4.9 Έλεγχος Υποθέσεων της Έρευνας

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζεται συγκεντρωτικά ο έλεγχος των υποθέσεων της έρευνας, μετά και από την στατιστική επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων που πραγματοποιήθηκε σε προηγούμενη ενότητα (βλ. Κεφάλαιο 4.6). Στις περιπτώσεις που η τιμή του p ήταν μικρότερη από 0,05 απορρίπτουμε την μηδενική υπόθεση και δεχόμαστε την εναλλακτική υπόθεση ενώ όταν η τιμή του p ήταν μεγαλύτερη από 0,05 δεχόμαστε την μηδενική υπόθεση και απορρίπτουμε την εναλλακτική.

4.9.1.1. Σε ότι αφορά τις ερευνητικές υποθέσεις ως προς τις απόψεις για την ύπαρξη επιθετικότητας αλλά και τις μορφές που παίρνει (κατηγορία ερωτήσεων Β. 8 έως 16):

Μηδενική Υπόθεση 1 (M.Y.1): Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές δεν σχετίζονται με το φύλο.

~~**Εναλλακτική Υπόθεση 1 (E.Y.1):** Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές σχετίζονται με το φύλο.~~

~~**Μηδενική Υπόθεση 2 (M.Y.2):** Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές δεν σχετίζονται με την ηλικία.~~

Εναλλακτική Υπόθεση 2 (E.Y.2): Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές σχετίζονται με την ηλικία.

~~**Μηδενική Υπόθεση 3 (M.Y.3):** Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές δεν σχετίζονται με τα χρόνια υπηρεσίας.~~

Εναλλακτική Υπόθεση 3 (E.Y.3): Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές σχετίζονται με τα χρόνια υπηρεσίας.

Μηδενική Υπόθεση 4 (M.Y.4): Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές δεν σχετίζονται με τις πρόσθετες σπουδές.

~~**Εναλλακτική Υπόθεση 4 (E.Y.4):** Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές σχετίζονται με τις πρόσθετες σπουδές.~~

Μηδενική Υπόθεση 5 (M.Y.5): Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές δεν σχετίζονται με την ειδικότητα.

~~**Εναλλακτική Υπόθεση 5 (E.Y.5):** Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές σχετίζονται με την ειδικότητα.~~

Μηδενική Υπόθεση 6 (M.Y.6): Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές δεν σχετίζονται με την περιοχή.

~~**Εναλλακτική Υπόθεση 6 (E.Y.6):** Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές σχετίζονται με την περιοχή.~~

Μηδενική Υπόθεση 7 (M.Y.7): Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές δεν σχετίζονται με την παρακολούθηση Επιμορφωτικού σεμιναρίου.

~~**Εναλλακτική Υπόθεση 7 (E.Y.7):** Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές σχετίζονται με την παρακολούθηση Επιμορφωτικού σεμιναρίου.~~

Μηδενική Υπόθεση 8 (M.Y.8): Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές δεν σχετίζονται με την παρακολούθηση μαθήματος επιθετικότητας.

~~**Εναλλακτική Υπόθεση 8 (E.Y.8):** Οι απόψεις για την επιθετικότητα και τις μορφές σχετίζονται με την παρακολούθηση μαθήματος επιθετικότητας.~~

4.9.1.2. Σε ότι αφορά τις ερευνητικές υποθέσεις ως προς το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών που δέχονται και εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά (κατηγορία ερωτήσεων Γ. 17 έως 27):

~~**Μηδενική Υπόθεση 9 (M.Y.9):** Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών δεν σχετίζονται με το φύλο.~~

Εναλλακτική Υπόθεση 9 (E.Y.9): Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών σχετίζονται με το φύλο.

~~**Μηδενική Υπόθεση 10 (Μ.Υ.10):** Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών δεν σχετίζονται με την ηλικία.~~

Εναλλακτική Υπόθεση 10 (Ε.Υ.10): Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών σχετίζονται με την ηλικία.

Μηδενική Υπόθεση 11 (Μ.Υ.11): Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών δεν σχετίζονται με τα χρόνια υπηρεσίας.

~~**Εναλλακτική Υπόθεση 11 (Ε.Υ.11):** Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών σχετίζονται με τα χρόνια υπηρεσίας.~~

Μηδενική Υπόθεση 12 (Μ.Υ.12): Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών δεν σχετίζονται με τις πρόσθετες σπουδές.

~~**Εναλλακτική Υπόθεση 12 (Ε.Υ.12):** Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών σχετίζονται με τις πρόσθετες σπουδές.~~

Μηδενική Υπόθεση 13 (Μ.Υ.13): Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών δεν σχετίζονται με την ειδικότητα.

~~**Εναλλακτική Υπόθεση 13 (Ε.Υ.13):** Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών σχετίζονται με την ειδικότητα.~~

Μηδενική Υπόθεση 14 (Μ.Υ.14): Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών δεν σχετίζονται με την περιοχή.

~~**Εναλλακτική Υπόθεση 14 (Ε.Υ.14):** Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών σχετίζονται με την περιοχή.~~

Μηδενική Υπόθεση 15 (Μ.Υ.15): Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών δεν σχετίζονται με την παρακολούθηση Επιμορφωτικού σεμιναρίου.

~~**Εναλλακτική Υπόθεση 15 (Ε.Υ.15):** Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών σχετίζονται με την παρακολούθηση Επιμορφωτικού σεμιναρίου.~~

Μηδενική Υπόθεση 16 (M.Y.16): Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών δεν σχετίζονται με την παρακολούθηση μαθήματος επιθετικότητας.

~~**Εναλλακτική Υπόθεση 16 (E.Y.16):** Οι απόψεις για το φύλο και τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών σχετίζονται με την παρακολούθηση μαθήματος επιθετικότητας.~~

4.9.1.3. Σε ότι αφορά τις ερευνητικές υποθέσεις ως προς τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης που επιλέγουν οι εκπαιδευτικοί για να εξαλείψουν το φαινόμενο της επιθετικότητας (κατηγορία ερωτήσεων Δ. 28 έως 38):

~~**Μηδενική Υπόθεση 17 (M.Y.17):** Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας δεν σχετίζονται με το φύλο.~~

Εναλλακτική Υπόθεση 17 (E.Y.17): Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας σχετίζονται με το φύλο.

~~**Μηδενική Υπόθεση 18 (M.Y.18):** Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας δεν σχετίζονται με την ηλικία.~~

Εναλλακτική Υπόθεση 18 (E.Y.18): Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας σχετίζονται με την ηλικία.

Μηδενική Υπόθεση 19 (M.Y.19): Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας δεν σχετίζονται με τα χρόνια υπηρεσίας.

~~**Εναλλακτική Υπόθεση 19 (E.Y.19):** Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας σχετίζονται με τα χρόνια υπηρεσίας.~~

Μηδενική Υπόθεση 20 (M.Y.20): Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας δεν σχετίζονται με τις πρόσθετες σπουδές.

~~**Εναλλακτική Υπόθεση 20 (E.Y.20):** Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας σχετίζονται με τις πρόσθετες σπουδές.~~

Μηδενική Υπόθεση 21 (M.Y.21): Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας δεν σχετίζονται με την ειδικότητα.

~~**Εναλλακτική Υπόθεση 21 (Ε.Υ.21):** Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας σχετίζονται με την ειδικότητα.~~

~~**Μηδενική Υπόθεση 22 (Μ.Υ.22):** Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας δεν σχετίζονται με την περιοχή.~~

Εναλλακτική Υπόθεση 22 (Ε.Υ.22): Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας σχετίζονται με την περιοχή.

~~**Μηδενική Υπόθεση 23 (Μ.Υ.23):** Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας δεν σχετίζονται με την παρακολούθηση Επιμορφωτικού σεμιναρίου.~~

Εναλλακτική Υπόθεση 23 (Ε.Υ.23): Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας σχετίζονται με την παρακολούθηση Επιμορφωτικού σεμιναρίου.

~~**Μηδενική Υπόθεση 24 (Μ.Υ.24):** Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας δεν σχετίζονται με την παρακολούθηση μαθήματος επιθετικότητας.~~

Εναλλακτική Υπόθεση 24 (Ε.Υ.24): Οι απόψεις για τις πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας σχετίζονται με την παρακολούθηση μαθήματος επιθετικότητας.

4.9.1.4. Σε ότι αφορά τις ερευνητικές υποθέσεις ως προς την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών όσον αφορά την πρόληψη και διαχείριση επιθετικών συμπεριφορών (κατηγορία ερωτήσεων Ε. 39 έως 45):

~~**Μηδενική Υπόθεση 25 (Μ.Υ.25):** Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών δεν σχετίζονται με το φύλο.~~

Εναλλακτική Υπόθεση 25 (Ε.Υ.25): Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών σχετίζονται με το φύλο.

~~**Μηδενική Υπόθεση 26 (Μ.Υ.26):** Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών δεν σχετίζονται με την ηλικία.~~

Εναλλακτική Υπόθεση 26 (E.Y.26): Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών σχετίζονται με την ηλικία.

~~**Μηδενική Υπόθεση 27 (M.Y.27):** Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών δεν σχετίζονται με τα χρόνια υπηρεσίας.~~

Εναλλακτική Υπόθεση 27 (E.Y.27): Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών σχετίζονται με τα χρόνια υπηρεσίας.

Μηδενική Υπόθεση 28 (M.Y.28): Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών δεν σχετίζονται με τις πρόσθετες σπουδές.

~~**Εναλλακτική Υπόθεση 28 (E.Y.28):** Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών σχετίζονται με τις πρόσθετες σπουδές.~~

~~**Μηδενική Υπόθεση 29 (M.Y.29):** Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών δεν σχετίζονται με την ειδικότητα.~~

Εναλλακτική Υπόθεση 29 (E.Y.29): Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών σχετίζονται με την ειδικότητα.

~~**Μηδενική Υπόθεση 30 (M.Y.30):** Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών δεν σχετίζονται με την περιοχή.~~

Εναλλακτική Υπόθεση 30 (E.Y.30): Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών σχετίζονται με την περιοχή.

~~**Μηδενική Υπόθεση 31 (M.Y.31):** Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών δεν σχετίζονται με την παρακολούθηση Επιμορφωτικού σεμιναρίου.~~

Εναλλακτική Υπόθεση 31 (E.Y.31): Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών σχετίζονται με την παρακολούθηση Επιμορφωτικού σεμιναρίου.

~~**Μηδενική Υπόθεση 32 (M.Y.32):** Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών δεν σχετίζονται με την παρακολούθηση μαθήματος επιθετικότητας.~~

Εναλλακτική Υπόθεση 32 (E.Y.32): Οι απόψεις για την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών σχετίζονται με την παρακολούθηση μαθήματος επιθετικότητας.

Κεφάλαιο 5^ο: Συμπεράσματα - Συζήτηση - Μελλοντικές Ερευνητικές Προτάσεις

5.1. Συμπεράσματα - Συζήτηση

Με βάση τα αποτελέσματα της ποσοτικής έρευνας που διεξήχθη μπορούμε να καταλήξουμε σε ορισμένα χρήσιμα συμπεράσματα απαντώντας παράλληλα και στα ερευνητικά ερωτήματα που έχουμε θέση. Σαν πρώτη γενική ανάγνωση των αποτελεσμάτων μπορούμε να πούμε ότι οι εκπαιδευτικοί προσχολικής και σχολικής εκπαίδευσης της χώρας μας, δηλώνουν ότι κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή τα παιδιά εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά. Παρόμοια αποτελέσματα παρουσιάζουν και στις έρευνες τους οι (Βρυωνίδης & Αναγνώστου, 2014· Λιάκου, Διγγελίδης, Χατζηγεωργιάδης, & Παπαϊωάννου, 2010), όπου κατέγραψαν επιθετικές συμπεριφορές στα παιδιά σχολικής ηλικίας κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής αλλά και οι (Βλάχου, Μπότσογλου, & Ανδρέου, 2016· Θεοδότου & Ξανθοπούλου, 2011), όπου παρατήρησαν πρώιμες μορφές σχολικής επιθετικότητας σε παιδιά προσχολικής ηλικίας κατά την διάρκεια του παιχνιδιού τους με ομηλικούς. Στην συγκεκριμένη ερώτηση παρατηρείται συσχέτιση με την ειδικότητα των ερωτώμενων εκπαιδευτικών, καθώς οι νηπιαγωγοί σε σχέση με τους δασκάλους και τους εκπαιδευτικούς Φυσικής Αγωγής της έρευνας δηλώνουν σε μικρότερο βαθμό σύμφωνοι ότι υπάρχει επιθετικότητα. Η διαφοροποίηση αυτή στις απόψεις των νηπιαγωγών της έρευνας ίσως οφείλεται ότι στην προσχολική ηλικία τις περισσότερες φορές οι διάφορες αρνητικές πράξεις των παιδιών ερμηνεύονται ως «φυσιολογική» επιθετικότητα, η οποία οφείλεται στο δυναμισμό και στην ενέργεια ζωής που έχουν τα παιδιά αυτού του ηλικιακού φάσματος.

Παρόλο, την ύπαρξη επιθετικότητας που δηλώνουν οι εκπαιδευτικοί της έρευνας ότι υπάρχει στο προσχολικό και σχολικό περιβάλλον, όταν ρωτούνται εάν οι επιθετικές πράξεις των παιδιών έχουν επαναλαμβανόμενο και σκόπιμο χαρακτήρα αλλά και εάν χαρακτηρίζονται από ανισότητα δύναμης ανάμεσα στον εμπλεκόμενο και τον αποδέκτη, φαίνεται ότι η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών, είτε να είναι διστακτικοί είτε να διαφωνούν. Στα ίδια συμπεράσματα κατέληξε και έρευνα των Cameron & Kovacs (2016) στην οποία παρόλο που οι εκπαιδευτικοί της έρευνας δήλωσαν ότι υπάρχει επιθετικότητα στο περιβάλλον του σχολείου, η συντριπτική

πλειονηφία δεν συμφωνούσε ότι οι ενέργειες αυτές των παιδιών είναι σκόπιμες και επαναλαμβάνονται. Αυτό ίσως οφείλεται σε ένα βαθμό και στην μικρή ηλικία των παιδιών, καθώς από έρευνες φαίνεται ότι τα προαναφερθείσα χαρακτηριστικά, που «εντάσσονται» στο όρο σχολικός εκφοβισμός, παρατηρούνται σε μεγαλύτερο βαθμό σε έρευνες όπου το δείγμα τους είναι μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Παπαγιάννη & Γαλανάκη, 2013· Hymel & Swearer, 2015), αλλά και στο ότι κάποιοι εκπαιδευτικοί να μην είναι πλήρως καταρτισμένοι έτσι ώστε να αναγνωρίσουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του σχολικού εκφοβισμού, καθώς όπως έχει αποδειχθεί από έρευνες των (Κουρκούτας & Γεωργιάδη, 2011· Kourkoutas, Georgiadi, & Xatzaki, 2011· Bauman & Del Rio, 2006), οι εκπαιδευτικοί νιώθουν ότι δεν είναι έτοιμοι ή επαρκώς καταρτισμένοι, ώστε να αναγνωρίσουν και να αντιμετωπίσουν τον σχολικό εκφοβισμό που εκδηλώνουν οι μαθητές τους, ειδικά στην προσχολική ηλικία (Alsaker & Nagele, 2008), καθώς πιστεύουν ότι η βασική τους εκπαίδευση δεν τους έχει προετοιμάσει κατάλληλα για τη διαχείριση αυτών των συμπεριφορών στο ευρύτερο σχολικό πλαίσιο. Τέλος, σημαντικό που πρέπει να αναφερθεί είναι ότι οι εκπαιδευτικοί συμφωνούσαν σε μεγαλύτερο βαθμό με την πρόταση ότι τα παιδιά έπειτα συμμορφώνονται και μετανιώνουν για τις πράξεις τους, αυτό ίσως οφείλεται στο γεγονός ότι στην προσχολική αλλά και πρωτοσχολική ηλικία οι επιθετικές πράξεις των παιδιών δεν είναι προμελετημένες και ίσως έχουν ως κύριο σκοπό την αρπαγή κάποιου παιχνιδιού, την διεκδίκηση του χώρου αλλά και γενικότερα την προσπάθεια να κυριαρχήσουν σε κάποια δραστηριότητα/παιχνίδι.

Ενδιαφέρον, επίσης αποτελεί το γεγονός ότι οι εκπαιδευτικοί της έρευνας δηλώνουν ότι οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή είναι συχνότερες από την τάξη. Στο ίδιο συμπέρασμα κατέληξε και διεθνή έρευνα των (Bliding, Holm, & Hägglund, 2002), οι οποία έδειξε ότι περίπου το 85% των περιστατικών επιθετικής συμπεριφοράς συμβαίνουν στον χώρο εκτός της σχολικής αίθουσας και συγκεκριμένα σε μέρη τα οποία προορίζονται για παιχνίδια αδρής κινητικότητας όπως είναι το γήπεδο ποδοσφαίρου αλλά και τα διάφορα υπαίθρια παιχνίδια της σχολικής αυλής. Στην παρούσα ερώτηση εντοπίστηκε και συσχέτιση με την ειδικότητα των ερωτώμενων εκπαιδευτικών, καθώς οι δάσκαλοι συμφωνούσαν σε μεγαλύτερο βαθμό από τους νηπιαγωγούς και τους εκπαιδευτικούς Φυσικής Αγωγής. Το εν λόγω αποτέλεσμα ίσως οφείλεται στο γεγονός ότι οι δάσκαλοι, οι οποίοι παρατηρούν τα παιδιά στον αύλειο χώρο κατά την διάρκεια του διαλλείματος, αντιλαμβάνονται τις

πράξεις των παιδιών ως συγκρουσιακές που έχουν ως στόχο να προξενήσουν βλάβη, ενώ οι εκπαιδευτικοί Φυσικής Αγωγής, οι οποίοι παρατηρούν τα παιδιά στις αθλητικές δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στο μάθημα, ερμηνεύουν αυτές τις πράξεις των παιδιών ως ανταγωνιστικό παιχνίδι το οποίο αποσκοπεί στην διεκδίκηση της μπάλας ή άλλων αντικειμένων που χρησιμοποιούνται στις δραστηριότητες του μαθήματος.

Όσον αφορά τις μορφές που παίρνει η επιθετική συμπεριφορά των παιδιών, οι εκπαιδευτικοί φαίνεται να καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η σωματική βία κυριαρχεί κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού των παιδιών στη σχολική αυλή, ενώ έπεται η λεκτική βία με μικρή διαφορά. Προηγούμενα εμπειρικά δεδομένα πάνω σε αυτό το θέμα οδηγούν σε αντικρουόμενα αποτελέσματα, καθώς σε έρευνα των (Βρυωνίδης & Αναγνώστου, 2014· Symons, O'Sullivan, Borkoles, Andersen, & Polman, 2014), εντοπίστηκε ότι κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής επικρατεί η λεκτική βία. Ωστόσο, υπάρχουν και ερευνητές, όπου κατέγραψαν την σωματική επιθετικότητα ως την πιο διαδεδομένη στο ευρύτερο προσχολικό και σχολικό περιβάλλον (Evans, Frazer, Blossom, & Fite, 2018· Βλάχου, Μπότσογλου, & Ανδρέου, 2016· Pateraki & Houndoumadi, 2001). Τέλος, δεν μπορούμε να παραλείψουμε το γεγονός ότι οι εκπαιδευτικοί νεότερης ηλικίας φαίνεται να εντοπίζουν σε μεγαλύτερο βαθμό την μορφή του κοινωνικού αποκλεισμού σε σχέση με εκπαιδευτικούς μεγαλύτερης ηλικίας. Αυτό ίσως οφείλεται στο ότι οι εκπαιδευτικοί νεότερης ηλικίας είναι πιο ενημερωμένοι και καταρτισμένοι με τις μορφές που μπορεί να πάρει η επιθετική συμπεριφορά ενώ οι εκπαιδευτικοί μεγαλύτερης ηλικίας αναγνωρίζουν μόνο τις «κλασικές» μορφές όπως η σωματική και η λεκτική. Αυτό αποδίδεται και στο γεγονός ότι βρέθηκε συσχέτιση μεταξύ επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και αυξημένη ύπαρξη κοινωνικού αποκλεισμού ως μορφή επιθετικότητας.

Συνεχίζοντας την αναφορά μας στα συμπεράσματα της έρευνας και δίνοντας απάντηση στο δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, διαπιστώνουμε ότι οι πλειοψηφία των εκπαιδευτικών δηλώνουν ότι κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού επιθετική συμπεριφορά εκδηλώνουν περισσότερο τα αγόρια σε σχέση με τα κορίτσια. Σε ανάλογα αποτελέσματα έχουν καταλήξει πολλές επιστημονικές έρευνες ελληνικές και ξένες, στο ευρύτερο προσχολικό (Amca & Kivanç Öztug, 2016· Σολομωνίδου, 2010) αλλά και σχολικό (Λιάκου, Διγγελίδης, Χατζηγεωργιάδης,

& Παπαϊωάννου, 2010· Craig, et al., 2009) περιβάλλον. Εδώ εντοπίζουμε και μια συσχέτιση με το φύλο του ερωτώμενου, καθώς οι γυναίκες εκπαιδευτικοί δεν συμφωνούν σε μεγάλο βαθμό σε σχέση με τους άντρες ότι τα κορίτσια εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά. Το συγκεκριμένο αποτέλεσμα ίσως χρειάζεται περαιτέρω διερεύνηση για να εντοπιστεί ο λόγος για τον οποίο τα δύο φύλα δεν έρχονται σε πλήρη συμφωνία. Ενδιαφέρον, επίσης έχει η άποψη ότι οι εκπαιδευτικοί της έρευνας θεωρούν ότι η επιθετική συμπεριφορά εκδηλώνεται μεταξύ μαθητών του ίδιου φύλου, κάτι που έχει διαπιστωθεί και από άλλες επιστημονικές έρευνες, τόσο για το ευρύτερο προσχολικό (Huitsing, et al., 2019) αλλά και σχολικό (Pellegrini & Long, 2002) περιβάλλον. Σε αυτό το αποτέλεσμα φαίνεται να συμφωνούν και οι άντρες και οι γυναίκες της έρευνας.

Όσον αφορά τα ατομικά χαρακτηριστικά των παιδιών που δέχονται ή εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά, οι εκπαιδευτικοί Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της έρευνας φαίνεται να συμφωνούν ότι κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή τα παιδιά με μειωμένο επίπεδο κινητικών δεξιοτήτων, με παραπανήσια κιλά αλλά και με διαταραχή ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητα δέχονται επιθετική συμπεριφορά σε μεγαλύτερο βαθμό από τα υπόλοιπα παιδιά. Στα ίδια συμπεράσματα έχει καταλήξει πλήθος ερευνών όπως των (Bejerot, Plenty, Humble, & Humble, 2013· Puhl, Peterson, & Luedicke, 2013· Roman & Taylor, 2013· Peterson, Puhl, & Luedicke, 2012· Lumeng, et al., 2010), οι οποίοι εντόπισαν ότι τα παιδιά σχολικής ηλικίας με υπερβολικό βάρος κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων του μαθήματος Φυσικής Αγωγής υφίστανται επιθετικές συμπεριφορές σε μεγαλύτερο βαθμό από τους συνομηλίκους τους. Επίσης, σε έρευνα των (Bejerot, Plenty, Humble, & Humble, 2013· Bejerot, Edgar, & Humble, 2011) εντοπίστηκε ότι τα παιδιά με ελλείμματα στην απόδοση των κινητικών δεξιοτήτων, δέχονταν σε μεγαλύτερο βαθμό επιθετικές συμπεριφορές κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής. Τέλος, διεθνή έρευνα των (Coates & Vickerman, 2010) εντόπισαν ότι παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες όπως παιδιά με αυτισμό, διαταραχή ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητα κ.α. βρέθηκαν σε μεγάλο βαθμό σε καταστάσεις εκφοβισμού κατά την διάρκεια του μαθήματος Φυσικής Αγωγής στο γενικό σχολείο. Επίσης, και σε έρευνες που πραγματοποιήθηκαν σε διάφορα δημοτικά σχολεία της Ελληνικής Επικράτειας αλλά και του εξωτερικού και αφορούσαν το ευρύτερο σχολικό περιβάλλον (Andreou, Didaskalou, & Vlachou, 2013· Blake, Lund, Zhou,

Kwok, & Benz, 2012· Bacchini, Affuso, & Trotta, 2008), εντόπισαν και αυτές ότι παιδιά με ΔΕΠΥ εμφανίζουν υψηλότερο βαθμό έκθεσης σε περιστατικά θυματοποίησης απ' ότι παιδιά χωρίς ΔΕΠΥ. Σημαντικό είναι να αναφέρουμε, ότι στα παραπάνω αποτελέσματα σημειώθηκε συσχέτιση με το φύλο των ερωτώμενων εκπαιδευτικών, καθώς διαπιστώνουμε ότι οι άντρες εκπαιδευτικοί δηλώνουν σε μεγαλύτερο βαθμό σύμφωνοι σε σχέση με τις γυναίκες συναδέλφους τους.

Από την άλλη, οι εκπαιδευτικοί της έρευνας δεν φάνηκε να είναι σε μεγάλο βαθμό σύμφωνοι ότι τα παιδιά με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο δέχονται επιθετική συμπεριφορά κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή. Αυτό το εύρημα είναι σύμφωνο και με άλλες έρευνες (Vitoroulis & Vaillancourt, 2015· Whitney & Smith, 1993). Ωστόσο δεν μπορούμε να αγνοήσουμε το γεγονός ότι σε έρευνες των (Νικολάου, 2013· Von Grünigen, Perren, Nägele, & Alsaker, 2010) έχει εντοπιστεί ότι τα αλλοδαπά παιδιά δέχονται επιθετικές συμπεριφορές και μάλιστα σε σοβαρό βαθμό. Στην συγκεκριμένη πρόταση σημειώθηκε συσχέτιση με την ειδικότητα και την επιμόρφωση του ερωτώμενου, καθώς οι νηπιαγωγοί φαίνεται να συμφωνούν περισσότερο ότι τα αλλοδαπά παιδιά δέχονται επιθετική συμπεριφορά σε σχέση με τους δασκάλους και τους εκπαιδευτικούς Φυσικής Αγωγής. Ενώ όσον αφορά την συσχέτιση με την επιμόρφωση, φάνηκε ότι όσοι εκπαιδευτικοί είχαν παρακολουθήσει κάποιο σχετικό επιμορφωτικό σεμινάριο συμφωνούσαν περισσότερο με την παραπάνω άποψη. Σε δεύτερη ερώτηση όπου αυτή την φορά αφορούσε, αν τα αλλοδαπά παιδιά εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά το ποσοστό των εκπαιδευτικών που συμφώνησαν φάνηκε ότι ανέβηκε, παρόμοια αποτελέσματα εντόπισαν και στην έρευνα τους οι Μαντέλη & Νικολάου (2015), όπου τα στοιχεία ανέδειξαν τους αλλοδαπούς μαθητές ως πιο επιρρεπείς στην πρόκληση σχολικής επιθετικότητας. Τέλος, σημαντικό είναι να σημειώσουμε ότι στην συγκεκριμένη ερώτηση διαπιστώθηκε συσχέτιση με το φύλο του ερωτώμενου, όπου οι άντρες της έρευνας δήλωσαν σε μεγαλύτερο βαθμό ότι συμφωνούν με την συγκεκριμένη πρόταση.

Συνεχίζοντας με το τρίτο ερευνητικό ερώτημα της έρευνας που αφορά της πρακτικές που επιλέγουν οι εκπαιδευτικοί Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για την εξάλειψη του φαινομένου της επιθετικότητας, φαίνεται ότι η συντριπτική πλειοψηφία είτε συμφωνεί είτε συμφωνεί απόλυτα με τις προτάσεις ότι παιχνίδια/δραστηριότητες που δεν βασίζονται στον ανταγωνισμό και στην αθλητική ικανότητα μπορούν να μειώσουν τα κρούσματα επιθετικής συμπεριφοράς αλλά και

δραστηριότητες/παιχνίδια που προάγουν τις κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες των παιδιών λειτουργούν αποτρεπτικά στην εκδήλωση επιθετικότητας. Αυτό έχει αποδειχθεί και από εγχώρια έρευνα, της Παπαδογεωργάκη (2017), η οποία πραγματοποιήθηκε σε εκπαιδευτικούς προσχολικής αγωγής, όπου όλοι οι συμμετέχοντες της έρευνας αναφέρουν ότι μέσω του παιχνιδιού και των δραστηριοτήτων τα παιδιά αποκτούν δεξιότητες επικοινωνίας, μαθαίνουν πώς να ελέγχουν τον εαυτό τους, να αναγνωρίζουν τα συναισθήματα, να μαθαίνουν να εργάζονται σε μια ομάδα και να αντιμετωπίζουν προβλήματα που μπορεί να προκύψουν κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού, μαθαίνουν να συνεργάζονται και τέλος να συζητούν και να γνωστοποιούν τις ανάγκες τους σε άλλους.

Στη συνέχεια, οι εκπαιδευτικοί φαίνεται να συμφωνούν σε μεγάλο βαθμό με τις προτάσεις ότι η υιοθέτηση συγκεκριμένων κανόνων συμπεριφοράς όπως υπευθυνότητα, σεβασμός του άλλου, τίμιο και δίκαιο παιχνίδι και η τήρηση αυτών από τα παιδιά αλλά και η ενεργός εποπτεία του εκπαιδευτικού συμβάλλουν στην πρόληψη εμφάνισης επιθετικών συμπεριφορών και στην ειρηνική επίλυση συγκρούσεων. Αυτό άλλωστε αποδεικνύεται και από άλλες επιστημονικές έρευνες όπως των (Leff, Costigan, & Power, 2004) όπου η ύπαρξη ενεργούς επόπτευσης, δηλαδή άμεσης αντίδρασης και αποτελεσματικής αντιμετώπισης των επιθετικών πράξεων λειτουργεί θετικά αλλά και των (Leff, Power, Costigan, & Manz, 2003) όπου η θεσμοθέτηση κανόνων ορθής συμπεριφοράς ειδικά για τα παιχνίδια της σχολικής αυλής μπορεί να περιορίσει τα κρούσματα επιθετικότητας.

Ωστόσο όταν ρωτούνται εάν η διεξαγωγή των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού σε κλειστό χώρο μπορεί να περιορίσει τα κρούσματα επιθετικότητας η πλειοψηφία φαίνεται είτε να είναι διστακτικοί είτε να διαφωνούν. Παρόμοια αποτελέσματα σε εγχώριες έρευνες και του εξωτερικού δεν εντοπίστηκαν. Στη συγκεκριμένη ερώτηση, παρατηρούμαι και συσχέτιση με το φύλο αλλά και την επιμόρφωση των ερωτώμενων, όπου οι άντρες φαίνεται να είναι πιο επιφυλακτικοί σε σχέση με τις γυναίκες, οι οποίες δηλώνουν σε μεγαλύτερο βαθμό σύμφωνες. Όσον αφορά την επιμόρφωση, παρατηρούμαι ότι εκπαιδευτικοί που έχουν παρακολουθήσει κάποιο σχετικό επιμορφωτικό σεμινάριο δηλώνουν σε μεγαλύτερο βαθμό σύμφωνοι.

Προχωρώντας, με τους τρόπους αντιμετώπισης, οι συντριπτική πλειοψηφία των εκπαιδευτικών φαίνεται είτε να συμφωνεί είτε να συμφωνεί απόλυτα ότι η συνεργασία εκπαιδευτικών και γονέων οδηγεί στην επιτυχή διαχείριση των περιστατικών επιθετικότητας. Αυτό άλλωστε αποδεικνύεται και από έρευνα των

(Alsaker & Nagele, 2008), όπου όλοι οι εκπαιδευτικοί προσχολικής εκπαίδευσης της έρευνας συμφώνησαν ότι είναι σημαντικό να συνεργαστούν με τους γονείς όταν ένα παιδί είναι θύμα ή εκφοβίζει άλλους. Η συσχέτιση που παρατηρήθηκε στην συγκεκριμένη ερώτηση είναι με το φύλο, ειδικότητα αλλά και επιμόρφωση των ερωτώμενων. Οι γυναίκες φαίνεται να είναι περισσότερο σύμφωνες σε σχέση με τους άντρες συναδέλφους τους. Όσον αφορά την ειδικότητα παρατηρούμαι ότι οι νηπιαγωγοί της έρευνας δείχνουν να συμφωνούν σε μεγαλύτερο βαθμό από τους δασκάλους και τους εκπαιδευτικούς Φυσικής Αγωγής. Τέλος, η συσχέτιση που παρατηρήθηκε με την επιμόρφωση, δείχνει ότι οι εκπαιδευτικοί που δεν έχουν παρακολουθήσει κάποιο επιμορφωτικό σεμινάριο διαφωνούν σε μεγαλύτερο βαθμό με την παραπάνω πρόταση.

Στη συνέχεια, ενδιαφέρον έχει η άποψη ότι οι εκπαιδευτικοί δεν θεωρούν σε σημαντικό βαθμό ότι η υιοθέτηση αυταρχικών συμπεριφορών από την πλευρά των εκπαιδευτικών μπορεί να αυξήσει τα κρούσματα επιθετικότητας παράλληλα όμως συμφωνούν σε μεγαλύτερο βαθμό ότι πρέπει να δίνουμε χρόνο στα παιδιά έτσι ώστε να λύνουν μόνα τις διαφορές τους. Στα ίδια αποτελέσματα κατέληξε και έρευνα των Troop-Gordon & Ladd (2015), όπου η επίπληξη των εκπαιδευτικών δεν προέβλεπε αυξημένη επιθετικότητα από τους μαθητές κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς. Ωστόσο σε έρευνα των (Banzon-Librojo, Garabiles, & Alampay, 2017) φάνηκε ότι οι αυταρχικές συμπεριφορές των εκπαιδευτικών ευνοούσαν σε ένα βαθμό στην εκδήλωση επιθετικότητας. Οι συγκεκριμένες ερωτήσεις φαίνεται ότι δίχασαν τους εκπαιδευτικούς της έρευνας καθώς παρατηρήσαμε συσχετίσεις στο φύλο, στην ειδικότητα, στην επιμόρφωση και στο μάθημα επιθετικότητας. Στο φύλο των ερωτώμενων, παρατηρούμε ότι οι γυναίκες εκπαιδευτικοί δηλώνουν σύμφωνες με τις παραπάνω προτάσεις σε μεγαλύτερο βαθμό από τους άντρες. Όσον αφορά την ειδικότητα, εντοπίζουμε ότι οι νηπιαγωγοί συμφωνούν περισσότερο από τους δασκάλους και τους εκπαιδευτικούς Φυσικής Αγωγής. Τέλος, στην συσχέτιση που αφορά την επιμόρφωση και το μάθημα επιθετικότητας, παρατηρούμαι ότι όσοι εκπαιδευτικοί έχουν παρακολουθήσει κάποιο σχετικό επιμορφωτικό σεμινάριο ή σχετικό μάθημα στο πανεπιστήμιο δηλώνουν περισσότερο σύμφωνοι στις παραπάνω προτάσεις.

Προχωρώντας παρακάτω, οι συντριπτική πλειοψηφία των εκπαιδευτικών δηλώνει ότι είτε συμφωνεί είτε συμφωνεί απόλυτα ότι οι καλές διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ εκπαιδευτικών και παιδιών συμβάλλουν στην αποφυγή επιθετικών

συμπεριφορών αλλά και ότι παροτρύνουν τα παιδιά να ενημερώνουν τους εκπαιδευτικούς όταν δέχονται ή παρατηρούν επιθετική συμπεριφορά. Αυτά τα αποτελέσματα συμβαδίζουν και με διεθνείς (McCormick, Turbeville, Barnes, & McClowry, 2014· Gano-Overway, 2013) αλλά και με εγχώριες (Πούλου, 2015) έρευνες, στις οποίες εντοπίστηκε ότι οι θετικές σχέσεις μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητών επηρεάζουν θετικά την προσαρμογή των μαθητών στο σχολείο, τη διαδικασία της μάθησης και εμποδίζουν την ανάπτυξη προβλημάτων συμπεριφοράς. Στις συγκεκριμένες ερωτήσεις παρατηρούμαι και συσχέτιση με την επιμόρφωση των ερωτώμενων όπου όσοι εκπαιδευτικοί έχουν συμμετάσχει σε επιμορφωτικό σεμινάριο δηλώνουν σε μεγαλύτερο βαθμό σύμφωνοι.

Τελειώνοντας με τις πρακτικές που θα βοηθούσαν στην αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου της επιθετικότητας, παρατηρούμαι ότι οι εκπαιδευτικοί δηλώνουν σύμφωνοι με την πρόταση ότι μια σχολική αυλή με επιдаπέδια παιχνίδια και κατάλληλα διαμορφωμένους χώρους άθλησης μπορεί να περιορίσει τα κρούσματα επιθετικότητας. Αυτό άλλωστε αποδεικνύεται και από έρευνα της (Λυκιαρδοπούλου, 2010), όπου οι πλειοψηφία των εκπαιδευτικών προσχολικής αγωγής της έρευνας τονίζουν τους μικρούς και ακατάλληλους χώρους και αυλές ως παράγοντες που ευνοεί στην εκδήλωση επιθετικότητας. Στην συγκεκριμένη ερώτηση εντοπίζουμε και συσχετίσεις με την ειδικότητα και την επιμόρφωση των ερωτώμενων όπου οι νηπιαγωγοί δηλώνουν περισσότερο σύμφωνοι με την παραπάνω πρόταση, ενώ οι εκπαιδευτικοί Φυσικής Αγωγής που είναι πιο άμεσα εμπλεκόμενοι φαίνεται να είναι περισσότερο διχασμένοι από τους νηπιαγωγούς και τους δασκάλους. Όσον αφορά την επιμόρφωση όσοι εκπαιδευτικοί παρακολούθησαν κάποιο σχετικό επιμορφωτικό σεμινάριο φάνηκε να είναι σε μεγαλύτερο βαθμό σύμφωνοι.

Κλείνοντας, με το τέταρτο ερευνητικό ερώτημα της έρευνας που αφορά την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών διαπιστώνουμε, μέσα από μια σειρά ερωτήσεων, ότι οι μισοί εκπαιδευτικοί της έρευνας δηλώνουν πως γνωρίζουν πρακτικές πρόληψης, πώς να διαχειριστούν τους μαθητές θύτες και θύματα, αισθάνονται ότι μπορούν να παρέμβουν και να διευθετήσουν περιστατικά επιθετικότητας αλλά και να αξιολογήσουν την βαρύτητα ενός περιστατικού επιθετικότητας. Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων στο ερευνητικό αυτό ερώτημα παρουσιάστηκε ισχυρή συσχέτιση ανάμεσα στην ετοιμότητα που νιώθουν και στο εάν έχουν ενημερωθεί ή εκπαιδευτεί για την πρόληψη και διαχείριση της επιθετικότητας. Αυτό το εύρημα συνάδει και με έρευνες των (De Luca, Nocentini, & Menesini, 2019· Goryl, Neilsen-Hewett, &

Sweller, 2013· Alsaker, 2004), όπου εντοπίστηκε ότι οι εκπαιδευτικοί που έχουν πιο εκτεταμένη γνώση του φαινομένου είναι πιο αποτελεσματικοί στη διαχείριση των προβλημάτων, έχουν πιο υποστηρικτική στάση απέναντι στα θύματα, θεωρούνται πιο αποτελεσματικοί και έχουν αυτοπεποίθηση στο χειρισμό επεισοδίων σχολικής επιθετικότητας. Στις συγκεκριμένες ερωτήσεις παρατηρούμαι και συσχετίσεις με το φύλο, την ειδικότητα, την επιμόρφωση αλλά και το μάθημα επιθετικότητας. Στο φύλο παρατηρούμαι ότι οι γυναίκες νιώθουν πιο έτοιμες να επέμβουν και να αντιμετωπίσουν περιστατικά επιθετικότητας αλλά και να υποστηρίξουν τα θύματα. Όσον αφορά την ειδικότητα, οι νηπιαγωγοί και οι δάσκαλοι φαίνεται να είναι πιο ενημερωμένοι και έτοιμοι να υποστηρίξουν τα θύματα αλλά και να παρέμβουν και να διευθετήσουν περιστατικά επιθετικότητας. Τέλος, όσοι εκπαιδευτικοί δεν είχαν παρακολουθήσει κάποιο μάθημα επιθετικότητας στο πανεπιστήμιο ή κάποιο επιμορφωτικό πρόγραμμα ή σεμινάριο, ένιωθαν σημαντικά λιγότερο ικανοί σε σχέση με αυτούς που είχαν παρακολουθήσει.

Ωστόσο, όταν ρωτούνται αν τους προκαλεί άγχος η αντιμετώπιση της επιθετικής συμπεριφοράς των παιδιών παρατηρούμαι ότι ένα σημαντικό ποσοστό δηλώνει σύμφωνο. Αυτό το εύρημα συνάδει και με έρευνες των (Kourkoutas, Georgiadi, & Xatzaki, 2011· Thanos, Kourkoutas, & Vitalaki, 2006· Antoniou, Polychroni, & Vlachakis, 2006), οι οποίοι εντόπισαν ότι οι δάσκαλοι αισθάνονται ανασφαλείς και αγχωμένοι κάθε φορά που προσπαθούν να αντιμετωπίσουν τα παιδιά που εκδηλώνουν προβλήματα συμπεριφοράς. Αυτό ίσως μπορεί να αποδοθεί και στο γεγονός ότι παρόλο που σε προγενέστερες ερωτήσεις οι εκπαιδευτικοί δήλωσαν ότι μπορούν να παρέμβουν, να διευθετήσουν αλλά και να χρησιμοποιήσουν πρακτικές για την αντιμετώπιση της επιθετικότητας, όταν καλούνται να τα εφαρμόσουν στην πράξη δυσκολεύονται με αποτέλεσμα αυτό να τους δημιουργεί άγχος. Πέρα από τα σεμινάρια αλλά και τα μαθήματα που έχουν παρακολουθήσει μεμονομένα η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών, ίσως μια συντονισμένη προσπάθεια από την πολιτεία, όπου όλοι οι εκπαιδευτικοί της χώρας θα επιμορφώνονταν περαιτέρω στην πρόληψη και διαχείριση της σχολικής επιθετικότητας, θα βοηθούσε τους εκπαιδευτικούς να νιώθουν πιο έτοιμοι και να αποβάλλουν το άγχος που τους διακατέχει. Στην συγκεκριμένη ερώτηση παρατηρούμαι συσχέτιση με την ηλικία και τις σπουδές των ερωτώμενων. Οι εκπαιδευτικοί μεγαλύτερης ηλικίας έχουν περισσότερο άγχος σε σχέση με τους νεότερους συναδέλφους τους. Επίσης, όσοι εκπαιδευτικοί είχαν μόνο το βασικό τίτλο σπουδών ένιωθαν περισσότερο άγχος σε

σχέση με συναδέλφους τους που κατείχαν δεύτερο πτυχίο ή μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών.

Τέλος, η συντριπτική πλειοψηφία των εκπαιδευτικών δηλώνουν πως θα ήθελαν να συμμετάσχουν σε ένα σεμινάριο σχετικό με την πρόληψη και αντιμετώπιση επιθετικών συμπεριφορών. Το συγκεκριμένο αποτέλεσμα μπορεί να δώσει το έναυσμα στους αρμόδιους φορείς να πράξουν καταλλήλως, όπως προαναφέρθηκε και παραπάνω, ώστε όλοι οι εκπαιδευτικοί της χώρας να έχουν την δυνατότητα να κατανοήσουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της σχολικής επιθετικότητας και να μπορέσουν να διευθετήσουν με τον σωστό τρόπο τυχόν περιστατικά που θα συμβούν στη σχολική μονάδα που υπηρετούν. Στην συγκεκριμένη ερώτηση επίσης παρατηρούμαι συσχέτιση με το φύλο αλλά και με τα χρόνια προϋπηρεσίας των ερωτώμενων, όπου οι άντρες δηλώνουν σε μεγαλύτερο βαθμό σύμφωνοι αλλά και οι εκπαιδευτικοί με πολλά χρόνια προϋπηρεσίας.

5.2. Μελλοντικές Ερευνητικές Προτάσεις

Από την βιβλιογραφική ανασκόπηση συμπεραίνουμε ότι η επιθετικότητα αποτελεί ένα διεθνές ζήτημα, το οποίο καλούνται οι εκπαιδευτικοί αλλά και γενικότερα η κοινωνία να φέρει εις πέρας. Παρόλο που υπάρχει πλήθος ερευνών όσον αφορά τις στάσεις και απόψεις των εκπαιδευτικών για το φαινόμενο της επιθετικότητας. Λίγες είναι εκείνες οι έρευνες που επικεντρώνονται στο φαινόμενο της επιθετικότητας κατά την διάρκεια του παιχνιδιού και των αθλητικών δραστηριοτήτων. Μια πρόταση για μελλοντική έρευνα θα ήταν η διερεύνηση των στάσεων και απόψεων και των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, όλων των ειδικοτήτων, έτσι ώστε να έχουμε μια πιο ευρύτερη άποψη επί του θέματος. Αυτό φυσικά, θα πρέπει να γίνει και σε μεγαλύτερο πλήθος εκπαιδευτικών αλλά και σε περισσότερες πόλεις της Ελλάδας έτσι ώστε τα αποτελέσματα μας να είναι πιο αξιόπιστα.

Μια ακόμη πρόταση προς μελέτη είναι ο συνδυασμός μεθόδων έρευνας, δηλαδή πέρα από τα ερωτηματολόγια σε εκπαιδευτικούς, θα μπορούσαν να δοθούν και ερωτηματολόγια σε παιδιά ή να γίνουν ορισμένες συνεντεύξεις στις οποίες τα παιδιά ή οι εκπαιδευτικοί θα εξέφραζαν πιο αναλυτικά τις απόψεις τους για το φαινόμενο της σχολικής επιθετικότητας. Επίσης, και η παρατήρηση θα ήταν ένα χρήσιμο εργαλείο το οποίο θα μας έδινε πιο αξιόπιστα αποτελέσματα διότι ερχόμαστε σε άμεση επαφή με το περιβάλλον του σχολείου και δεν παίρνουμε αποτελέσματα από τρίτους.

Τέλος, η αδυναμία που νιώθουν οι εκπαιδευτικοί που δεν είχαν παρακολουθήσει κάποιο μάθημα στη διάρκεια των βασικών τους σπουδών στο πανεπιστήμιο, θα μπορούσε να αποτελέσει μια πρόταση για μελλοντική έρευνα. Ο σχεδιασμός δράσεων, δραστηριοτήτων και προγραμμάτων, που σκοπό θα έχουν την επιμόρφωση των φοιτητών στο πλαίσιο των σπουδών τους στο πανεπιστήμιο έτσι ώστε να μπορούν να διαχειριστούν κατάλληλα το επικίνδυνο αυτό φαινόμενο της σχολικής επιθετικότητας στην μετέπειτα πορεία τους ως εκπαιδευτικοί.

Βιβλιογραφία

- Addai-Tuffour, P., Abieraba, R. S., & Opoku, M. (2018). Managing Pupils' Aggression in Physical Education Lessons: The Teachers' Approach. *International Journal of Education, Learning and Development*, 6(12), σσ. 1-22.
- Alink, L. R., Mesman, J., Van Zeijl, J., Stolk, M. N., Juffer, F., Koot, H. M., . . . Van Ijzendoorn, M. H. (2006). The Early Childhood Aggression Curve: Development of Physical Aggression in 10- to 50-Month-Old Children. *Child Development*, 77(4), σσ. 954-966.
- Alsaker, F. D. (2003). *Quälgeister und ihre Opfer: Mobbing unter Kindern - und wie man damit umgeht*. Bern: Huber.
- Alsaker, F. D. (2004). The Bernese program against victimization in kindergarten and elementary school (Be-Prox). Στο P. K. Smith, D. Pepler, & K. Rigby, *Bullying in schools: How successful can interventions be* (σσ. 289-306). Cambridge: University Press.
- Alsaker, F. D., & Nagele, C. (2008). Bullying in kindergarten and prevention. Στο W. Craig, & D. Pepler, *An International Perspective on Understanding and Addressing Bullying* (σσ. 230-252). Kingston, Canada: PREVNet.
- Alsaker, F., & Olweus, D. (2002). Stability and change in global self-esteem and self-related affect. Στο T. M. Brinthaup, & R. P. Lipka, *Understanding early adolescent self and identity: Applications and interventions* (σσ. 193-223). Albany, NY: State University of New York Press.
- Amca, D., & Kivanç Öztug, E. (2016). Examination of the Social Behavior of 4 Age Old Preschool Children According to Teacher Views. *Journal of Computer and Education Research*, 4(7), σσ. 82-102.
- Andreou, E., Didaskalou, E., & Vlachou, A. (2013). Bully/victim problems among Greek pupils with special educational needs: Associations with loneliness and self-efficacy for peer interactions. *Journal of Research in Special Educational Needs*, 15(4), σσ. 1-11.
- Antoniou, A. S., Polychroni, F., & Vlachakis, A. N. (2006). Gender and age differences in occupational stress and professional burnout between primary

- and high-school teachers in Greece. *Journal of Managerial Psychology*, 21(7), σσ. 682-690.
- Archer, J. (2004). Sex Differences in Aggression in Real-World Settings: A Meta-Analytic Review. *Review of General Psychology*, 8(4), σσ. 291-322.
- Association, A. P. (2013). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders* (5η εκδ.). Arlington, VA: American Psychiatric Association.
- Astor, R. A., Meyer, H. A., & Pitner, R. O. (2001). Elementary and Middle School Students' Perceptions of Violence-Prone School Subcontexts. *The Elementary School Journal*, 101(5), σσ. 511-528.
- Bacchini, D., Affuso, G., & Trotta, T. (2008). Temperament, ADHD and Peer Relations Among Schoolchildren: The Mediating Role of School Bullying. *Aggressive Behavior*, 34(5), σσ. 447-459.
- Bandura, A. (1973). *Aggression: A Social Learning Analysis*. Englewood Cliffs, N.J: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall.
- Bandura, A. (1978). Social Learning Theory of Aggression. *Journal of Communication*, 28(3), σσ. 12-29.
- Banzon-Librojo, L. A., Garabiles, M. R., & Alampay, L. P. (2017). Relations between harsh discipline from teachers, perceived teacher support, and bullying victimization among high school students. *Journal of Adolescence*, 57(1), σσ. 18-22.
- Barkley, R. A. (2006). *Attention-Deficit Hyperactivity Disorder: A Handbook for Diagnosis and Treatment* (3η εκδ.). New York: The Guilford Press.
- Baron, R. A. (1977). *Human Aggression*. New York: Plenum Press.
- Bauman, S., & Del Rio, A. (2006). Preservice Teachers' Responses to Bullying Scenarios: Comparing Physical, Verbal, and Relational Bullying. *Journal of Educational Psychology*, 98(1), σσ. 219-231.
- Becker, S. P., Mehari, K. R., Langberg, J. M., & Evans, S. W. (2017). Rates of Peer Victimization in Young Adolescents with ADHD and Associations with Internalizing Symptoms and Self-Esteem. *European Child and Adolescent Psychiatry*, 2, σσ. 201-214.

- Bejerot, S., Edgar, J., & Humble, M. B. (2011). Poor Performance in Physical Education - A Risk Factor for Bully Victimization. A Case-Control Study. *Acta Paediatrica, International Journal of Paediatrics*, 100(3), σσ. 413-419.
- Bejerot, S., Plenty, S., Humble, A., & Humble, M. B. (2013). Poor motor skills: A risk marker for bully victimization. *Aggressive Behavior*, 39(6), σσ. 453-461.
- Beltrán-Carrillo, V. J., Devís-Devís, J., Peiró-Velert, C., & Brown, D. H. (2012). When Physical Activity Participation Promotes Inactivity: Negative Experiences of Spanish Adolescents in Physical Education and Sport. *Youth & Society*, 44(1), σσ. 3-27.
- Berkowitz, L. (1989). Frustration-Aggression Hypothesis: Examination and Reformulation. *Psychological Bulletin*, 106(1), σσ. 59-73.
- Björkqvist, K. (1994). Sex differences in physical, verbal, and indirect aggression: A review of recent research. *Sex Roles: A Journal of Research*, 30(3-4), σσ. 177-188.
- Blake, J. J., Lund, E. M., Zhou, Q., Kwok, O.-M., & Benz, M. R. (2012). National prevalence rates of bully victimization among students with disabilities in the United States. *School Psychology Quarterly*, 27(4), σσ. 210-222.
- Bliding, M., Holm, A.-S., & Hägglund, S. (2002). *Kränkande handlingar och informella miljöer. Elevperspektiv på skolans miljöer och sociala klimat*. Stockholm: Skolverket.
- Bodrova, E., & Leong, D. (2015). Vygotskian and Post-Vygotskian Views on Children's Play. *American Journal of Play*, 7(3), σσ. 371-388.
- Bollmer, J. M., Milich, R., Harris, M. J., & Maras, M. A. (2005). A Friend in Need: The Role of Friendship Quality as a Protective Factor in Peer Victimization and Bullying. *Journal of Interpersonal Violence*, 20(6), σσ. 701-712.
- Bouchard, C., & Shephard, R. J. (1994). Physical activity, fitness, and health: The model and key concepts. Στο C. Bouchard, R. J. Shephard, & T. Stephens, *Physical activity, fitness, and health: International proceedings and consensus statement* (σσ. 77-88). Champagne, IL: Human Kinetics.
- Boulton, M. J., & Underwood, K. (1992). Bully/victim problems among middle school children. *British Journal of Educational Psychology*, 62(1), σσ. 73-87.

- Breuer, J., & Elson, M. (2017). Frustration-Aggression Theory. Στο P. Sturme, *The Wiley Handbook of Violence and Aggression* (σσ. 40-52). Chichester, West Sussex: John Wiley & Sons, Ltd.
- Bryman, A. (2017). *Μέθοδοι Κοινωνικής Έρευνας*. (Α. Αϊδίνης, Επιμ., & Π. Σακελλαρίου, Μεταφρ.) Αθήνα: Gutenberg.
- Cameron, D. L., & Kovac, V. B. (2016). An examination of parents' and preschool workers' perspectives on bullying in preschool. *Early Child Development and Care*, 186(12), σσ. 1961-1971.
- Campbell, S. B. (2002). *Behavior Problems in Preschool Children: Clinical and Developmental Issues* (2η Έκδοση εκδ.). New York: The Guilford Press.
- Caravita, S. C., Strohmeier, D., Salmivalli, C., & Di Blasio, P. (2019). Bullying immigrant versus non-immigrant peers: Moral disengagement and participant roles. *Journal of School Psychology*, 1, σσ. 119-133.
- Carney, A. G., & Merrell, K. W. (2001). Bullying in schools: Perspective on understanding and preventing an international problem. *School Psychology International*, 22(3), σσ. 364-382.
- Caspersen, C. J., Powell, K. E., & Christenson, G. M. (1985). Physical activity, exercise, and physical fitness: definitions and distinctions for health-related research. *Public Health Reports*, 100(2), σσ. 126-131.
- Coates, J., & Vickerman, P. (2010). Empowering children with special educational needs to speak up: experiences of inclusive physical education. *Disability and Rehabilitation*, 32(18), σσ. 1517-1526.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2008). *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. (Σ. Κυρανάκης, Μεταφρ.) Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Coie, J. D., Dodge, K. A., & Kupersmidt, J. B. (1990). Peer group behavior and social status. Στο S. R. Asher, & J. D. Coie, *Cambridge studies in social and emotional development. Peer rejection in childhood* (σσ. 17-59). Cambridge: University Press.
- Conroy, D. E., Silva, J. M., Newcomer, R. R., Walker, B. W., & Johnson, M. S. (2001). Personal and Participatory Socializers of the Perceived Legitimacy of Aggressive Behavior in Sport. *Aggressive Behavior*, 27(6), σσ. 405-418.
- Cormier, E. (2008). Attention deficit/hyperactivity disorder: a review and update. *Journal of Pediatric Nursing*, 5, σσ. 345-357.

- Craig, W., Harel-Fisch, Y., Fogel-Grinvald, H., Dostaler, S., Hetland, J., Simons-Morton, B., . . . Group, t. H. (2009). A cross-national profile of bullying and victimization among adolescents in 40 countries. *Int J Public Health*, 54(2), σσ. 216-224.
- Crick, N. R., & Dodge, K. A. (1994). A Review and Reformulation of Social Information-Processing Mechanisms in Children's Social Adjustment. *Psychological Bulletin*, 115(1), σσ. 74-101.
- Crick, N. R., & Dodge, K. A. (1996). Social Information-Processing Mechanisms in Reactive and Proactive Aggression. *Child Development*, 67(3), σσ. 993-1002.
- Crick, N. R., Casas, J., & Ku, H.-C. (1999). Relational and Physical Forms of Peer Victimization in Preschool. *Developmental Psychology*, 35(2), σσ. 376-385.
- Crick, N. R., Casas, J., & Mosher, M. (1997). Relational and Overt Aggression in Preschool. *Developmental Psychology*, 33(4), σσ. 579-588.
- Crick, N. R., Grotpeter, J. K., & Bigbee, M. A. (2002). Relationally and physically aggressive children's intent attributions and feelings of distress for relational and instrumental peer provocations. *Child Development*, 73(4), σσ. 1134-1142.
- Crick, N. R., & Grotpeter, J. K. (1995). Relational aggression, gender, and social-psychological adjustment. *Child Development*, 66(3), σσ. 710-722.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests. *Psychometrika*, 16(3), σσ. 297-334.
- Davis, M. M., Clark, S. J., Singer, D. C., & Butchart, A. T. (2008). C.S. Mott Children's Hospital National Poll on Children's Health: Bullying Worries Parents of Overweight and Obese Children. *Child Health Evaluation and Research Unit*, 4(4), σ. 1.
- De Luca, L., Nocentini, A., & Menesini, E. (2019). The Teacher's Role in Preventing Bullying. *Frontiers in Psychology*, 10(1), σσ. 1-9.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behaviour*. New York: Plenum.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1991). A motivational approach to self: Integration in personality. Στο R. A. Dienstbier, *Current theory and research in motivation*, Vol. 38. *Nebraska Symposium on Motivation* (σσ. 237-288). Lincoln: University of Nebraska Press.

- DeVellis, R. F. (2012). *Scale Development: Theory and Applications* (3η εκδ.). (L. Bickman, & D. J. Rog, Επιμ.) Los Angeles: SAGE Publications.
- Di Stasio, M. R., Savage, R., & Burgos, G. (2016). Social comparison, competition and teacher–student relationships in junior high school classrooms predicts bullying and victimization. *Journal of Adolescence*, 53(1), σσ. 207-216.
- Dodge, K. A., & Coie, J. D. (1987). Social-information-processing factors in reactive and proactive aggression in children's peer groups. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53(6), σσ. 1146-1158.
- Dodge, K. A., & Crick, N. R. (1990). Social Information-Processing Bases of Aggressive Behavior in Children. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 16(1), σσ. 8-22.
- Dollard, J., Miller, N. E., Doob, L. W., Mowrer, O. H., & Sears, R. R. (1939). *Frustration and aggression*. London: Yale University Press.
- Dweck, C. S. (1986). Motivational Processes Affecting Learning. *American Psychologist*, 41(10), σσ. 1040-1048.
- Dweck, C. S., & Leggett, E. L. (1988). A Social-Cognitive Approach to Motivation and Personality. *Psychological Review*, 95(2), σσ. 256-273.
- Elliot, A. J. (1999). Approach and Avoidance Motivation and Achievement Goals. *Educational Psychologist*, 34(3), σσ. 169-189.
- Elliot, A. J., & Church, M. A. (1997). A Hierarchical Model of Approach and Avoidance Achievement Motivation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72(1), σσ. 218-232.
- Elliot, A. J., & McGregor, H. A. (2001). A 2 x 2 Achievement Goal Framework. *Journal of Personality and Social Psychology*, 80(3), σσ. 501-519.
- Elliot, A. J., & Thrash, T. M. (2001). Achievement Goals and the Hierarchical Model of Achievement Motivation. *Educational Psychology Review*, 13(2), σσ. 139-156.
- Erikson, E. H. (1977). *Toys and Reasons: Stages in the Ritualization of Experience*. New York: W. W. Norton.
- Erikson, E. H. (1990). *Η παιδική ηλικία και η κοινωνία*. (Μ. Κουτρομπάκη, Μεταφρ.) Αθήνα: Καστανιώτη.
- Espelage, D. L., Bosworth, K., & Simon, T. R. (2000). Examining the social context of bullying behaviors in early adolescence. *Journal of Counseling & Development*, 78(3), σσ. 326-333.

- Evans, J., & Pellegrini, A. (1997). Surplus Energy Theory: an enduring but inadequate justification for school break-time. *Educational Review*, 49(3), σσ. 229-236.
- Evans, S. C., Frazer, A. L., Blossom, J. B., & Fite, P. J. (2018). Forms and Functions of Aggression in Early Childhood. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, σσ. 1-9.
- Farmer, T. W., McAuliffe Lines, M., & Hamm, J. V. (2011). Revealing the invisible hand: The role of teachers in children's peer experiences. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 32(5), σσ. 247-256.
- Farrell, B. A. (1964). The status of psychoanalytic theory. *Inquiry*, 7(1-4), σσ. 104-123.
- Fekkes, M., Pijpers, F., & Verloove-Vanhorick, S. P. (2005). Bullying: who does what, when and where? Involvement of children, teachers and parents in bullying behavior. *Health Education Research*, 20(1), σσ. 81-91.
- Finkelhor, D., Ormrod, R. K., & Turner, H. A. (2009). The Developmental Epidemiology of Childhood Victimization. *Journal of Interpersonal Violence*, 24(5), σσ. 711-731.
- Freud, S. (2008). *Το Εγώ και το αυτό*. (Δ. Παναγιωτοπούλου, Μεταφρ.) Αθήνα: Πλέθρον.
- Freud, S. (2010). *Εισαγωγή στην ψυχανάλυση* (Τόμ. 1). (Α. Αστρινάκη, Επιμ., & Α. Πάγκαλος, Μεταφρ.) Αθήνα: Το Βήμα.
- Fromm, E. (1977). *Η Ανατομία της Ανθρώπινης Καταστροφικότητας* (Τόμ. Α'). (Τ. Μαστοράκη, Μεταφρ.) Αθήνα: Μπουκουμάνη.
- Fuller, B., Gulbrandson, K., & Herman-Ukasick, B. (2013). Bully Prevention in the Physical Education Classroom. *Strategies: A Journal for Physical and Sport Educators*, 26(6), σσ. 3-8.
- Fuller, B., Herman-Ukasick, B., & Gulbrandson, K. (2011). *Bullying survey middle school/high school*. Milwaukee, WI: Milwaukee Public Schools.
- Gano-Overway, L. A. (2013). Exploring the Connections Between Caring and Social Behaviors in Physical Education. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 84(1), σσ. 104-114.
- Geen, R. G. (2001). *Human Aggression* (2η Έκδοση εκδ.). Philadelphia: Open University Press.

- Gibbone, A., & Manson, M. (2010). Bullying: Proactive Physical Educators' Contribution to School-Wide Prevention. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 81(7), σσ. 20-24.
- Giddens, A. (1964). Notes on the Concepts of Play and Leisure. *The Sociological Review*, 12(1), σσ. 73-89.
- Gilbert, M. A., & Bushman, B. J. (2017). Frustration-Aggression Hypothesis. Στο V. Zeigler-Hill, & T. K. Shackelford, *Encyclopedia of Personality and Individual Differences* (σσ. 816-819). Cham: Springer.
- Goryl, O., Neilsen-Hewett, C., & Sweller, N. (2013). Teacher education, teaching experience and bullying policies: Links with early childhood teachers' perceptions and attitudes to bullying. *Australasian Journal of Early Childhood*, 38(2), σσ. 32-40.
- Green, C. D. (2015). Hall's developmental theory and Haeckel's recapitulationism. *European Journal of Developmental Psychology*, 12(6), σσ. 656-665.
- Griffiths, L. J., Wolke, D., Page, A. S., Horwood, J. P., & Team, T. A. (2006). Obesity and Bullying: Different Effects for Boys and Girls. *Arch Dis Child*, 91(2), σσ. 121-125.
- Hand, K. E. (2016). Creating a Bully-free Environment in Physical Education. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 87(7), σσ. 55-57.
- Hanish, L. D., Kochenderfer-Ladd, B., Fabes, R. A., Martin, C. L., & Denning, D. (2004). "Bullying among young children: The influence of peers and teachers". Στο D. L. Espelage, & S. Swearer, *Bullying in American schools: A social ecological perspective on prevention and intervention* (σσ. 141-160). Mahwah, NJ: Erlbaum Publishers.
- Hasan, R., Drolet, M., & Paquin, M. (2003). Les conduites violentes chez les enfants de 3 à 6 ans : comprendre pour mieux intervenir¹. *Reflets*, 9(1), σσ. 150-177.
- Hawker, D., & Boulton, M. J. (2000). Twenty years' research on peer victimization and psychosocial maladjustment: A meta-analytic review of cross-sectional studies. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 41(4), σσ. 441-455.
- Hawkins, L. D., Pepler, D. J., & Craig, W. M. (2001). Naturalistic Observations of Peer Interventions in Bullying. *Social Development*, 10(4), σσ. 512-527.
- Hinshaw, S. P. (2002). Preadolescent girls with attention-deficit/hyperactivity disorder: Background characteristics, comorbidity, cognitive and social

- functioning, and parenting practices. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 70(5), σσ. 1086-1098.
- Hughes, F. P. (2003). Spontaneous Play in the 21st Century. Στο O. N. Saracho, & B. Spodek, *Contemporary Perspectives on Play in Early Childhood Education* (σ. 183). Greenwich, CT: Information Age Publishing.
- Huitsing, G., Van Duijn, M. A., Snijders, T. A., Alsaker, F. D., Perren, S., & Veenstra, R. (2019). Self, peer, and teacher reports of victim-aggressor networks in kindergartens. *Aggressive Behavior*, 45(3), σσ. 275-286.
- Hurley, V., & Mandigo, J. (2010). Bullying in Physical Education: Its Prevalence and Impact on the Intention to Continue Secondary School Physical Education. *PHENex Journal*, 2(3), σσ. 1-19.
- Hymel, S., & Swearer, S. M. (2015). Four Decades of Research on School Bullying: An Introduction. *American Psychologist*, 70(4), σσ. 293-299.
- Jachyra, P. (2016). Boys, bodies, and bullying in health and physical education class: implications for participation and well-being. *Asia-Pacific Journal of Health, Sport and Physical Education*, 7(2), σσ. 121-138.
- James, D. J., Lawlor, M., Courtney, P., Flynn, A., Henry, B., & Murphy, N. (2008). Bullying behaviour in secondary schools: what roles do teachers play? *Child Abuse Review*, 17(3), σσ. 160-173.
- Jansen, D., Veenstra, R., Ormel, J., Verhulst, F. C., & Reijneveld, S. A. (2011). Early risk factors for being a bully, victim, or bully/victim in late elementary and early secondary education. The longitudinal TRAILS study. *BMC Public Health*, 11(1), σσ. 1-7.
- Jansen, P. W., Verlinden, M., Dommissie-van Berkel, A., Mieloo, C., van der Ende, J., Veenstra, R., . . . Tiemeier, H. (2012). Prevalence of bullying and victimization among children in early elementary school: Do family and school neighbourhood socioeconomic status matter? *BMC Public Health*, 12(1), σσ. 1-10.
- Jiménez-Barbero, J. A., Jiménez-Loaisa, A., González-Cutre, D., Beltrán-Carrillo, V. J., Llor-Zaragoza, L., & Ruiz-Hernández, J. A. (2020). Physical education and school bullying: a systematic review. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 25(1), σσ. 79-100.

- Juvonen, J., Graham, S., & Schuster, M. A. (2003). Bullying Among Young Adolescents: The Strong, the Weak, and the Troubled. *Pediatrics*, 112(6), σσ. 1231-1237.
- Karachaliou, A., & Theodotou, E. (2012). Bullying in Ages 4-7; Teachers & School Environment's Intervention in the Greek context. *Culture Journal*, 1(4), σσ. 3-13.
- Kieff, J. E., & Casbergue, R. M. (2017). *Παιγνιώδης μάθηση & διδακτική: Η ενσωμάτωση του παιχνιδιού στο νηπιαγωγείο και το δημοτικό σχολείο*. (Χ. Κ. Ζάραγκας, Επιμ., & Α. Θ. Αγγελάκη, Μεταφρ.) Αθήνα: Gutenberg.
- Kirves, L., & Sajaniemi, N. (2012). Bullying in early educational settings. *Early Child Development and Care*, 182(3-4), σσ. 383-400.
- Koprowska, J., & Stein, M. (2000). The mental health of looked-after young people. Στο P. Aggleton, J. Hurry, & I. Warwick, *Young People and Mental Health* (σσ. 165-182). London: John Wiley.
- Kourkoutas, E., & Giovazolias, T. (2015). School-Based Counselling Work With Teachers: An Integrative Model. *The European Journal of Counselling Psychology*, 3(2), σσ. 137-158.
- Kourkoutas, E., Georgiadi, M., & Xatzaki, M. (2011). Teachers' perceptions of pupils' social dysfunctions: A combined qualitative and quantitative approach. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 15(1), σσ. 3870-3880.
- Kowalski, R. M. (2003). *Complaining, teasing, and other annoying behaviors*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Leff, S. S., Costigan, T., & Power, T. J. (2004). Using participatory research to develop a playground-based prevention program. *Journal of School Psychology*, 42(1), σσ. 3-21.
- Leff, S. S., Power, T. J., Costigan, T. E., & Manz, P. H. (2003). Assessing the Climate of the Playground and Lunchroom: Implications for Bullying Prevention Programming. *School Psychology Review*, 32(3), σσ. 418-430.
- Li, W., & Rukavina, P. (2012). The Nature, Occurring Contexts, and Psychological Implications of Weight-Related Teasing in Urban Physical Education Programs. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 83(2), σσ. 308-317.
- Lingam, R., Jongmans, M. J., Ellis, M., Hunt, L. P., Golding, J., & Emond, A. (2012). Mental Health Difficulties in Children With Developmental Coordination Disorder. *Pediatrics*, 129(4), σσ. 882-891.

- Lorenz, K. (1978). *Επιθετικότητα*. (Ι. Δ. Χατζηνικολή, Μεταφρ.) Αθήνα: Χατζηνικολή.
- Lumeng, J. C., Forrest, P., Appugliese, D. P., Kaciroti, N., Corwyn, R. F., & Bradley, R. H. (2010). Weight Status as a Predictor of Being Bullied in Third Through Sixth Grades. *Pediatrics*, 125(6), σσ. 1301-1307.
- Ma, X. (2004). Who are the victims? Στο C. E. Sanders, & G. D. Phye, *Bullying: Implications for the classroom* (σσ. 20-31). San Diego: Elsevier Academic Press.
- Maehr, M. L., & Zusho, A. (2009). Achievement Goal Theory: The past, present, and future. Στο K. R. Wenzel, & A. Wigfield, *Handbook of Motivation in School* (σσ. 76-104). New York: Routledge.
- Maxwell, J. P. (2004). Anger rumination: an antecedent of athlete aggression? *Psychology of Sport and Exercise*, 5(3), σσ. 279-289.
- McCormick, M. P., Turbeville, A. R., Barnes, S. P., & McClowry, S. G. (2014). Challenging Temperament, Teacher–Child Relationships, and Behavior Problems in Urban Low-Income Children: A Longitudinal Examination. *Early Education and Development*, 25(8), σσ. 1198-1218.
- Meckley, A. (2002). *Observing children's play: Mindful methods*. London: Paper Presented to the International Toy Research Association.
- Mellor, A. (1997). Bullying: The Scottish experience. *Irish Journal of Psychology*, 18(2), σσ. 248-257.
- Mellou, E. (1994). Play Theories: A contemporary review. *Early Child Development and Care*, 102(1), σσ. 91-100.
- Mierzwinski, M., Cock, S., & Velija, P. (2019). A Position Statement on Social Justice, Physical Education, and Bullying: A Figurational Sociological Perspective. *Quest*, 71(2), σσ. 215-226.
- Ming Chen, L., Cheng, W., & Ho, H.-C. (2015). Perceived severity of school bullying in elementary schools based on participants' roles. *Educational Psychology*, 35(4), σσ. 484-496.
- Moretti, M., & Odgers, C. (2002). Aggressive and violent girls: Prevalence, profiles and contributing factors. Στο R. R. Corrado, R. Roesch, S. D. Hart, & J. K. Gierowski JK, *Multi-problem violent youth: A foundation for comparative research on needs, interventions and outcomes* (σσ. 116-129). Amsterdam: IOS Press.

- Murray-Harvey, R., & Slee, P. T. (2010). School and Home Relationships and Their Impact on School Bullying. *School Psychology International*, 31(3), σσ. 271-295.
- Nansel, T. R., & Overpeck, M. D. (2003). Operationally Defining "Bullying"—Reply. *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine*, 157(11), σσ. 1135-1136.
- Nansel, T. R., Overpeck, M., Pilla, R. S., Ruan, W. J., Simons-Morton, B., & Scheidt, P. (2001). Bullying Behaviors Among US Youth Prevalence and Association with Psychosocial Adjustment. *Journal of the American Medical Association*, 285(16), σσ. 2094-2100.
- Nicholls, J. G. (1984). Achievement Motivation: Conceptions of Ability, Subjective Experience, Task Choice, and Performance. *Psychological Review*, 91(3), σσ. 328-346.
- Nicholls, J. G. (1989). *The Competitive Ethos and Democratic Education*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric Theory* (3η εκδ.). New York: McGraw-Hill.
- O'Connor, J. A., & Graber, K. C. (2014). Sixth-Grade Physical Education: An Acculturation of Bullying and Fear. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 85(3), σσ. 398-408.
- Olweus, D. (1993). *Bullying at School: What We Know and What We Can Do*. Cambridge, MA: Wiley-Blackwell.
- Olweus, D. (2009). *Εκφοβισμός και Βία στο Σχολείο: Τι Γνωρίζουμε και τι Μπορούμε να Κάνουμε*. (Γ. Τσιαντής, Επιμ., & Έ. Μαρκοζανέ, Μεταφρ.) Αθήνα: ΕΨΥΠΕ.
- Owens, L. D., & MacMullin, C. E. (1995). Gender Differences in Aggression in Children and Adolescents in South Australian Schools. *International Journal of Adolescence and Youth*, 6(1), σσ. 21-35.
- Parrish, A.-M., Yeatman, H., Iverson, D., & Russell, K. (2012). Using Interviews and Peer Pairs to Better Understand How School Environments Affect Young Children's Playground Physical Activity Levels: A Qualitative Study. *Health Education Research*, 27(2), σσ. 269-280.
- Pateraki, L., & Houndoumadi, A. (2001). Bullying Among Primary School Children in Athens, Greece. *Educational Psychology*, 21(2), σσ. 167-175.

- Pedder, J. (1992). Psychoanalytic views of aggression: Some theoretical problems. *British Journal of Medical Psychology*, 65, σσ. 95-106.
- Pellegrini, A. D., & Bartini, M. (2000). An empirical comparison of sampling aggression and victimization in school settings. *Journal of Educational Psychology*, 92(2), σσ. 360-366.
- Pellegrini, A. D., & Long, J. D. (2002). A longitudinal study of bullying, dominance, and victimization during the transition from primary school through secondary school. *British Journal of Developmental Psychology*, 20(2), σσ. 259-280.
- Peterson, J. L., Puhl, R. M., & Luedicke, J. (2012). An experimental investigation of physical education teachers' and coaches' reactions to weight-based victimization in youth. *Psychology of Sport and Exercise*, 13(2), σσ. 177-185.
- Piaget, J. (1962). *Play, dreams and imitation in childhood*. (G. Gattengo, & F. M. Hodgson, Μεταφρ.) London: Routledge & Kegan Paul LTD.
- Piaget, J. (1964). Part I: Cognitive development in children: Piaget development and learning. *Journal of Research in Science Teaching*, 2(3), σσ. 176-186.
- Piaget, J. (1990). *Η ψυχολογία του παιδιού*. (Κ. Ι. Κίτσος, Μεταφρ.) Αθήνα: Ζαχαρόπουλος.
- Puhl, R. M., Peterson, J. L., & Luedicke, J. (2013). Strategies to Address Weight-Based Victimization: Youths' Preferred Support Interventions From Classmates, Teachers, and Parents. *Journal of Youth and Adolescence*, 42(3), σσ. 315-327.
- Rigby, K. (2002). *New Perspectives on Bullying*. London: Jessica Kingsley Publishers.
- Rigby, K. (2003). Consequences of Bullying in Schools. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 48(9), σσ. 583-590.
- Rigby, K. (2007). *Children and Bullying: How Parents and Educators Can Reduce Bullying at School*. Boston: Wiley-Blackwell.
- Rigby, K. (2010). *Bullying Interventions in Schools: Six basic approaches*. Camberwell, Victoria: ACER Press.
- Roman, C. G., & Taylor, C. J. (2013). A Multilevel Assessment of School Climate, Bullying Victimization, and Physical Activity. *Journal of School Health*, 83(6), σσ. 400-407.

- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2002). An Overview of Self-Determination Theory: An Organismic-Dialectical Perspective. Στο E. L. Deci, & R. M. Ryan, *Handbook of Self-Determination Research* (σσ. 3-36). New York: The University of Rochester Press.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2017). *Self-Determination Theory: Basic Psychological Needs in Motivation, Development, and Wellness*. New York: The Guilford Press.
- Sapouna, M. (2008). Bullying in Greek Primary and Secondary Schools. *School Psychology International*, 29(2), σσ. 199-213.
- Shaw, D. S., Owens, E. B., Vondra, J. I., Keenan, K., & Winslow, E. B. (1996). Early risk factors and pathways in the development of early disruptive behavior problems. *Development and Psychopathology*, 8(4), σσ. 679-699.
- Smith, P. K. (2016). Bullying: Definition, Types, Causes, Consequences and Intervention. *Social and Personality Psychology Compass*, 10(9), σσ. 519-532.
- Smith, P. K., & Ananiadou, K. (2003). The Nature of School Bullying and the Effectiveness of School-Based Interventions. *Journal of Applied Psychoanalytic Studies*, 5(1), σσ. 189-209.
- Smith, P. K., Morita, Y., Junger-Tas, J., Olweus, D., Catalano, R., & Slee, P. (1999). *The Nature of School Bullying: A Cross-National Perspective* (1st Edition εκδ.). London: Routledge.
- Smith, P. K., Talamelli, L., Cowie, H., Naylor, P., & Chauhan, P. (2004). Profiles of non-victims, escaped victims, continuing victims and new victims of school bullying. *British Journal of Educational Psychology*, 74(4), σσ. 565-581.
- Stanley, R. M., Boshoff, K., & Dollman, J. (2012). Voices in the Playground: A Qualitative Exploration of the Barriers and Facilitators of Lunchtime Play. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 15(1), σσ. 44-51.
- Stassen-Berger, K. (2007). Update on bullying at school: Science forgotten? *Developmental Review*, 27(1), σσ. 90-126.
- Stepansky, P. (1977). *A history of aggression in freud*. New York: International Universities Press.
- Sullivan, K., Cleary, M., & Sullivan, G. (2004). *Bullying in Secondary Schools: What It Looks Like and How To Manage It*. London: SAGE Publications Ltd .

- Swearer-Napolitano, S. M., Espelage, D. L., Vaillancourt, T., & Hymel, S. (2010). What Can Be Done About School Bullying? Linking Research to Educational Practice. *Educational Researcher*, 39(1), σσ. 38-47.
- Sweeting, H., & West, P. (2001). Being different: correlates of the experience of teasing and bullying at age 11. *Research Papers in Education*, 16(3), σσ. 225-246.
- Symons, C., O'Sullivan, G., Borkoles, E., Andersen, M. B., & Polman, R. C. (2014). *The Impact of Homophobic Bullying during Sport and Physical Education Participation on Same-Sex-Attracted and Gender-Diverse Young Australians' Depression and Anxiety Levels*. Melbourne: Victoria University.
- Tanrikulu, I. (2020). Teacher reports on early childhood bullying: how often, who, what, when and where. *Early Child Development and Care*, 190(4), σσ. 489-501.
- Thanos, T., Kourkoutas, I., & Vitalaki, E. (2006). *Burnout reactions and stressful situations of Greek teachers within mainstream school settings*. Rethymno: International Conference of the Stress and Anxiety Research Society, 13th - 15th July.
- Tremblay, R. E., Nagin, D. S., Séguin, J. R., Zoccolillo, M., Zelazo, P. D., Boivin, M., . . . Japel, C. (2004). Physical Aggression During Early Childhood: Trajectories and Predictors. *Pediatrics*, 114(1), σσ. 43-50.
- Troop-Gordon, W., & Ladd, G. W. (2015). Teachers' victimization-related beliefs and strategies: associations with students' aggressive behavior and peer victimization. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 43(1), σσ. 45-60.
- Ttofi, M., & Farrington, D. (2009). What works in preventing bullying: effective elements of anti-bullying programmes. *Journal of Aggression, Conflict and Peace Research*, 1(1), σσ. 13-24.
- Twyman, K. A., Saylor, C. F., Saia, D., Macias, M. M., Taylor, L. A., & Spratt, E. (2010). Bullying and ostracism experiences in children with special health care needs. *Journal of Developmental and Behavioral Pediatrics*, 31(1), σσ. 1-8.
- Vaillancourt, T., Hymel, S., & McDougall, P. (2003). Bullying Is Power: Implications for School-Based Intervention Strategies. *Journal of Applied School Psychology*, 19(2), σσ. 157-176.

- Vallerand, R. J. (1997). Toward A Hierarchical Model of Intrinsic and Extrinsic Motivation. *Advances in Experimental Social Psychology*, 29(1), σσ. 271-360.
- Vallerand, R. J., & Lalande, D. R. (2011). The MPIC Model: The Perspective of the Hierarchical Model of Intrinsic and Extrinsic Motivation. *Psychological Inquiry*, 22(1), σσ. 45-51.
- Vallerand, R. J., Pelletier, L. J., Blais, M. R., Brière, N. M., Senecal, C., & Vallieres, E. F. (1992). The Academic Motivation Scale: A measure of intrinsic, extrinsic, and amotivation in education. *Educational and Psychological Measurement*, 52(4), σσ. 1003-1017.
- Vitoroulis, I., & Georgiades, K. (2017). Bullying among immigrant and non-immigrant early adolescents: School- and student-level effects. *Journal of Adolescence*, 61(1), σσ. 141-151.
- Vitoroulis, I., & Vaillancourt, T. (2015). Meta-analytic results of ethnic group differences in peer victimization. *Aggressive Behavior*, 41(2), σσ. 149-170.
- Volk, A. A., Dane, A. V., & Marini, Z. A. (2014). What is bullying? A theoretical redefinition. *Developmental Review*, 34(4), σσ. 327-343.
- Volk, A. A., Veenstra, R., & Espelage, D. L. (2017). So you want to study bullying? Recommendations to enhance the validity, transparency, and compatibility of bullying research. *Aggression and Violent Behavior*, 36(1), σσ. 34-43.
- Von Grünigen, R., Perren, S., Nägele, C., & Alsaker, F. D. (2010). Immigrant children's peer acceptance and victimization in kindergarten: The role of local language competence. *British Journal of Developmental Psychology*, 28(3), σσ. 679-697.
- Vreeman, R. C., & Carroll, A. E. (2007). A Systematic Review of School-Based Interventions to Prevent Bullying. *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine*, 161(1), σσ. 78-88.
- Vygotsky, L. S. (1967). Play and Its Role in the Mental Development of the Child. *Soviet Psychology*, 5(3), σσ. 6-18.
- Vygotsky, L. S. (1997). *Νους στην κοινωνία : η ανάπτυξη των ανώτερων ψυχολογικών διαδικασιών*. (Σ. Βοσνιάδου, Επιμ., Α. Μπίμπου, & Σ. Βοσνιάδου, Μεταφρ.) Αθήνα: Gutenberg.
- Wang, J., Iannotti, R. J., & Nansel, T. R. (2009). School Bullying Among Adolescents in the United States: Physical, Verbal, Relational, and Cyber. *Journal of Adolescent Health*, 45(4), σσ. 368-375.

- Wang, J., Iannotti, R. J., & Nansel, T. R. (2009). School Bullying Among US Adolescents: Physical, Verbal, Relational and Cyber. *Journal of Adolescent Health, 45*(4), σσ. 368-375.
- Whitney, I., & Smith, P. K. (1993). A survey of the nature and extent of bullying in junior/middle and secondary schools. *Educational Research, 35*(1), σσ. 3-25.
- Whitney, I., & Smith, P. K. (1993). A survey of the nature and extent of bullying in junior/middle and secondary schools. *Educational Research, 35*(1), σσ. 3-25.
- Wiener, J., & Mak, M. (2009). Peer victimization in children with attention-deficit/hyperactivity disorder. *Psychology in the Schools, 46*(2), σσ. 116-131.
- Wiersma, L. D., & Sherman, C. P. (2008). The Responsible Use of Youth Fitness Testing to Enhance Student Motivation, Enjoyment, and Performance. *Measurement in Physical Education and Exercise Science, 12*(3), σσ. 167-183.
- Wolke, D., Woods, S., Stanford, K., & Schulz, H. (2001). Bullying and Victimization of Primary School Children in England and Germany: Prevalence and School Factors. *British Journal of Psychology, 92*(4), σσ. 673-696.
- Wood, E., & Bennett, N. (1998). Teachers' Theories of Play: Constructivist or Social Constructivist? *Early Child Development and Care, 140*(1), σσ. 17-30.
- Αρτινοπούλου, Β. (2001). *Βία στο Σχολείο: Έρευνες και Πολιτικές στην Ευρώπη*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Αρτινοπούλου, Β. (2010). *Η Σχολική Διαμεσολάβηση: Εκπαιδύοντας τους μαθητές στη διαχείριση της βίας και του εκφοβισμού*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Αυγητίδου, Σ. (2001). *Το παιχνίδι: Σύγχρονες ερευνητικές και διδακτικές προσεγγίσεις*. (Α. Γολέμη, Μεταφρ.) Αθήνα: Τυπωθητώ.
- Βλάχου, Μ., Μπότσογλου, Κ., & Ανδρέου, Ε. (2016). Πρώιμες μορφές σχολικού εκφοβισμού σε παιδιά προσχολικής ηλικίας. *Έρευνα στην Εκπαίδευση, 5*(1), σσ. 17-45.
- Βουϊδάσκης, Β. (1987). *Η Επιθετικότητα σαν κοινωνικό πρόβλημα στην οικογένεια και στο σχολείο : συμβολή στην κοινωνιολογία της εκπαίδευσης*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Βρυωνίδης, Σ., & Αναγνώστου, Γ. (2014). Μορφές θυματοποίησης και βίας στο μάθημα της φυσικής αγωγής. *Πρακτικά 13ου Παγκόπριου Συνεδρίου της Π.Ε.Κ. "Μπροστά στις Εκπαιδευτικές Προ(σ)κλήσεις: Από τη θέση και την αντίθεση στη σύνθεση"* (σσ. 752-761). Λευκωσία: Πανεπιστήμιο Κύπρου.
- Ζάραγκας, Χ. (2012). Διερεύνηση της σχέσης μεταξύ του βαθμού κινητικής μάθησης και της κοινωνικής δράσης μέσα από ομαδικές κινητικές δραστηριότητες στο

- νηπιαγωγείο. *Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών*, 5(1), σσ. 5-30.
- Θάνος, Θ. (2012). *Αποκλίνουσα και παραβατική συμπεριφορά των μαθητών στο σχολείο*. Θεσσαλονίκη: Αδελφοί Κυριακίδη.
- Θάνος, Θ. (2017). *Σχολική Διαμεσολάβηση: Θεωρία/Εφαρμογή/Αξιολόγηση*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδη.
- Θεοδότου, Ε., & Ξανθοπούλου, Δ. (2011). Η κοινωνική συμπεριφορά και οι παράγοντες που επηρεάζουν την επιθετικότητα στην προσχολική ηλικία. *5ο Πανελλήνιο Συνέδριο για την Αντιμετώπιση της Σεξουαλικής Κακοποίησης με Διεθνή Συμμετοχή «Νέες Μορφές Παιδικής και Εφηβικής Κακοποίησης: Δυνατότητες Αντιμετώπισης και πρόληψης»*, Ελληνική-Αμερικανική Ένωση: 16-18 Μαΐου (σσ. 1-18). Αθήνα: ΕλληνοΑμερικάνικο Πανεπιστήμιο.
- Κοκκιάδη, Μ., & Κουρκούτας, Η. (2016). Ενδοσχολικός Εκφοβισμός/Θυματοποίηση, Αυτοεκτίμηση και Συναισθηματικές Δυσκολίες σε παιδιά με και χωρίς ΕΕΑ. *Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*, 9(1), σσ. 88-128.
- Κουρκούτας, Η. (2008). Θυματοποίηση στην παιδική ηλικία: ολιστικές παρεμβάσεις για την ένταξη στο πλαίσιο του σχολείου των παιδιών-θυμάτων βίας και κοινωνικού αποκλεισμού. Στο Η. Ε. Κουρκούτας, & J. P. Chartier, *Παιδιά και έφηβοι με ψυχοκοινωνικές και μαθησιακές διαταραχές. Στρατηγικές παρέμβασης* (2η εκδ., σσ. 303-341). Αθήνα: Τόπος.
- Κουρκούτας, Η. (2011). *Προβλήματα συμπεριφοράς στα παιδιά: Παρεμβάσεις στο πλαίσιο της οικογένειας και του σχολείου*. Αθήνα: Τόπος.
- Κουρκούτας, Η., & Γεωργιάδη, Μ. (2011). Πιλοτικό πρόγραμμα παρέμβασης σε εκπαιδευτικούς για τη διαχείριση παιδιών με συμπεριφορικές διαταραχές. Στο Α. Κορνηλλάκη, Γ. Μανωλίτσης, & Μ. Κυπριωτάκη, *Πρώιμη Παρέμβαση. Διεπιστημονική Προσέγγιση* (σσ. 235-259). Αθήνα: Πεδίο.
- Κουρκούτας, Η., & Κοκκιάδη, Μ. (2015). Από τη σχολική βία και τον ενδοσχολικό εκφοβισμό στο «ενταξιακό σχολείο». *Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*, 8(1), σσ. 56-89.
- Κούτρας, Β., & Γιαννοπούλου, Μ. (2004). Μορφές βίαιης συμπεριφοράς μεταξύ των παιδιών στο χώρο του σχολείου: Παρεμβάσεις για την αντιμετώπισή της. *Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*, 3(1), σσ. 63-72.

- Κυριακίδης, Σ. (2007). Θύτες και θύματα: Ερευνητικά δεδομένα και τρόποι αντιμετώπισης της θυματοποίησης στο σχολείο. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 122(1), σσ. 93-106.
- Λιάκου, Ε., Διγγελίδης, Ν., Χατζηγεωργιάδης, Α., & Παπαϊωάννου, Α. (2010). Αυτοαντίληψη, Στόχοι Επίτευξης, Εκφοβισμός και Συστηματική Θυματοποίηση (bullying) στη Φυσική Αγωγή. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον Αθλητισμό*, 8(1), σσ. 1-13.
- Λυκιαρδοπούλου, Σ. (2010). Μια έρευνα για την επιθετικότητα στο νηπιαγωγείο. *ΠΡΑΚΤΙΚΑ 2ου Διεθνούς Συνεδρίου Προσχολικής Αγωγής (22, 23 και 24 Οκτωβρίου 2010)* (σσ. 452-467). Ιωάννινα: Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.
- Λύχγου, Κ., & Αντωνοπούλου, Α. (2016). Οι ρόλοι που υιοθετούν οι μαθητές/τριες όταν γίνονται μάρτυρες εκφοβισμού στο σχολείο και η σχέση τους με τις πεποιθήσεις ενσυναίσθησης και αυτεπάρκειας. *Προσχολική & Σχολική Εκπαίδευση*, 4(2), σσ. 291-304.
- Μαντέλη, Α., & Νικολάου, Γ. (2015). Η Εθνοπολιτισμική Ετερότητα ως γενεσιουργός αιτία του Σχολικού Εκφοβισμού. *Πρακτικά 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης: Η Έρευνα στην Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης Παρόν και Προοπτικές* (σσ. 418-428). Ιωάννινα: Gutenberg.
- Μόττη-Στεφανίδη, Φ., & Τσέργκας, Ν. (2000). *Όταν τα πράγματα στο σχολείο...αγριεύουν!* Αθήνα: ΥΠΕΠΘ.
- Μπογιατζή, Α. (2005). *Η Σχέση της Επιθετικότητας, των Προσωπικών Προσανατολισμών και της Εσωτερικής-Εξωτερικής Παρακίνησης των Μαθητών στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής*. Κομοτηνή: Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.
- Νικολάου, Γ. (2013). Σχολικός εκφοβισμός και εθνοπολιτισμική ετερότητα. Στο Η. Ε. Κουρκούτας, & Θ. Β. Θάνος, *Σχολική Βία και Παραβατικότητα: Ψυχολογικές, κοινωνιολογικές, παιδαγωγικές διαστάσεις - ενταξιακές προσεγγίσεις και παρεμβάσεις* (σσ. 51-78). Αθήνα: Τόπος.
- Παπαγιάννη, Ε., & Γαλανάκη, Ε. (2013). Σχολικός εκφοβισμός και θυματοποίηση σε μαθητές γυμνασίου: συχνότητα και διαφορές ηλικίας, φύλου και τόπου διαμονής. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 56(1).
- Παπαδογεωργάκη, Μ. (2017). Ο ρόλος του παιχνιδιού στην απόκτηση κοινωνικών δεξιοτήτων των παιδιών: Απόψεις εκπαιδευτικών και πρακτικές. 7ο

- Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης: Εκπαίδευση Χαρισματικών Ατόμων στην Ελλάδα, 15-18 Ιουνίου 2017* (σσ. 993-1001). Αθήνα: ΕΚΠΑ.
- Παπαδόπουλος, Ν. (1999). *Επιθετικότητα: Κλασικές θεωρίες και πειραματικές διαπιστώσεις*. Στο Ι. Ν. Νέστορος, *Η επιθετικότητα στην οικογένεια, στο σχολείο και στην κοινωνία* (σ. 328). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Παπαναστασίου, Κ., & Παπαναστασίου, Έ. Κ. (2016). *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Λευκωσία: Ιδιωτική.
- Παπανικολάου, Μ. (2013). *Η Σχέση της Αντιλαμβανόμενης Επάρκειας με την Εκδήλωση Επιθετικής Συμπεριφοράς στο Μάθημα της Φυσικής Αγωγής στο Δημοτικό Σχολείο*. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Πούλου, Μ. Σ. (2015). Κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες εκπαιδευτικών, σχέσεις εκπαιδευτικών - μαθητών και μαθητική συμπεριφορά: αντιλήψεις εκπαιδευτικών. *Hellenic Journal of Psychology*, 12(2), σσ. 129-155.
- Σακελλαρίου, Μ., & Μπέση, Μ. (2014). Η Σημασία των Κοινωνικών Δεξιοτήτων για την Ομαλή Μετάβαση των από το Νηπιαγωγείο στο Δημοτικό Σχολείο: Μια Ερευνητική Προσέγγιση. *Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού*, 12(1), σσ. 453-463.
- Σολομωνίδου, Ο. (2010). Σχολικός εκφοβισμός στο νηπιαγωγείο: μια εμπειρική μελέτη. *ΠΡΑΚΤΙΚΑ 2ου Διεθνούς Συνεδρίου Προσχολικής Αγωγής* (22, 23 και 24 Οκτωβρίου 2010). Α', σσ. 438-451. Ιωάννινα: Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.
- Ταρατόρη, Ε., & Χατζηδήμου, Δ. (1997). *Εκτιμήσεις μαθητών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για την επιθετικότητα των εκπαιδευτικών, των γονιών και των ιδίων. Μια εμπειρική προσέγγιση. Ψυχοκοινωνικά Προβλήματα*. Κομοτηνή: Εταιρεία Παιδαγωγικών Επιστημών Κομοτηνής.
- Τσιαντούλα, Ε. (2011). *Διερεύνηση του Σχολικού Εκφοβισμού στην Σχολική Αυλή και κατά τον Ελεύθερο Χρόνο*. Κομοτηνή: Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.
- Χήνας, Π., & Χρυσafίδης, Κ. (2000). *Επιθετικότητα στο σχολείο: Προτάσεις για πρόληψη και αντιμετώπιση*. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Παραρτήματα

Παράρτημα Ι: Ερωτηματολόγιο της Έρευνας

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

«Η Επιθετικότητα των παιδιών προσχολικής και σχολικής ηλικίας κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή»

Οδηγίες συμπλήρωσης ερωτηματολογίου

- Κυκλώστε μια απάντηση, σύμφωνα με την κλίμακα Likert
1. Διαφωνώ απόλυτα 2. Διαφωνώ 3. Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ 4. Συμφωνώ 5. Συμφωνώ απόλυτα

A.

1. Φύλο: Άνδρας ☐ Γυναίκα ☐
2. Ηλικία: Μέχρι 30 ετών ☐ 31- 40 ετών ☐ 41 – 50 ετών ☐ 51 ετών και άνω ☐
3. Χρόνια υπηρεσίας: 1 – 5 ☐ 6 – 10 ☐ 11 – 15 ☐ 16 – 20 ☐ 21 – 25 ☐ 26 και άνω ☐
4. Πρόσθετες σπουδές: 2^ο πτυχίο ☐ Μεταπτυχιακό ☐ Διδακτορικό ☐
5. Ειδικότητα: Νηπιαγωγός ☐ Δάσκαλος/λα ☐ Εκπαιδευτικός Φυσικής Αγωγής ☐
6. Έχετε συμμετάσχει σε επιμορφωτικά σεμινάρια σχετικά με την σχολική επιθετικότητα: Ναι ☐ Όχι ☐
7. Έχετε παρακολουθήσει μαθήματα σχετικά με την σχολική επιθετικότητα κατά την διάρκεια των σπουδών σας στο πανεπιστήμιο: Ναι ☐ Όχι ☐

B.

8. Τα παιδιά εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

9. Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή είναι συχνότερες από την τάξη.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

10. Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή έχουν επαναλαμβανόμενο και σκόπιμο χαρακτήρα.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

11. Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή η σχέση ανάμεσα στον εμπλεκόμενο και στον αποδέκτη χαρακτηρίζεται από ανισότητα δύναμης όπως σωματική διάπλαση.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

12. Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή προκαλούν δυσάρεστα συναισθήματα στον αποδέκτη.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

13. Τα παιδιά που εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή στη συνέχεια συμμορφώνονται και μετανιώνουν για την πράξη τους.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

14. Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή περιέχουν σωματική βία π.χ. (σπρωξίματα, τραβήγματα, τρικλοποδιές, κλωτσιές).

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

15. Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή περιέχουν λεκτική βία π.χ. (κοροϊδία για τις επιδόσεις, πειράγματα).

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

16. Οι επιθετικές πράξεις των παιδιών κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή παίρνουν την μορφή κοινωνικού αποκλεισμού π.χ. (αποκλεισμός από ομαδικό παιχνίδι/δραστηριότητες).

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

Γ.

17. Τα αγόρια εμφανίζουν επιθετική συμπεριφορά κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

18. Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά αγόρια προς αγόρια.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

19. Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά αγόρια προς κορίτσια.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

20. Τα κορίτσια εμφανίζουν επιθετική συμπεριφορά κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

21. Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά κορίτσια προς κορίτσια.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

22. Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά κορίτσια προς αγόρια.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

23. Τα παιδιά με μειωμένο επίπεδο κινητικών δεξιοτήτων (δηλαδή, σχετικά με την ομαλότητα της κίνησης, τον συντονισμό, τις δεξιότητες μπάλας) κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή δέχονται επιθετική συμπεριφορά περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά π.χ. (αποκλεισμός από ομαδικό παιχνίδι, κοροϊδία, πειράγματα).

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

24. Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή τα παχύσαρκα παιδιά αποτελούν αντικείμενο πειραγμάτων και αρνητικών σχολίων περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

25. Τα παιδιά με διαταραχή ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητα κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή δέχονται επιθετική συμπεριφορά περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά π.χ. (αποκλεισμός από ομαδικό παιχνίδι, κοροϊδία, πειράγματα).

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

26. Τα παιδιά με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή δέχονται επιθετική συμπεριφορά περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

27. Κατά την διάρκεια των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού στη σχολική αυλή τα παιδιά με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

Δ.

28. Η επιλογή παιχνιδιών/δραστηριοτήτων που δεν βασίζονται στον ανταγωνισμό και στην αθλητική ικανότητα των παιδιών μπορούν να μειώσουν τα κρούσματα επιθετικής συμπεριφοράς.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

29. Η υιοθέτηση συγκεκριμένων κανόνων συμπεριφοράς όπως υπευθυνότητα, σεβασμός του άλλου, τίμιο και δίκαιο παιχνίδι και η τήρηση αυτών από τα παιδιά μπορεί να μειώσει τα κρούσματα επιθετικότητας.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

30. Η διεξαγωγή των αθλητικών δραστηριοτήτων και του παιχνιδιού σε κλειστό χώρο μπορεί να περιορίσει τα κρούσματα επιθετικότητας.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

31. Δραστηριότητες/παιχνίδια που προάγουν τις κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες των παιδιών λειτουργούν αποτρεπτικά στην εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

32. Η συνεργασία εκπαιδευτικών και γονέων οδηγεί στην επιτυχή διαχείριση των περιστατικών επιθετικότητας.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

33. Η υιοθέτηση αυταρχικών συμπεριφορών από την πλευρά των εκπαιδευτικών μπορεί να αυξήσει τα κρούσματα επιθετικότητας.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

34. Η ενεργός εποπτεία του εκπαιδευτικού συμβάλλει στην πρόληψη εμφάνισης επιθετικών συμπεριφορών ή στην ειρηνική επίλυση συγκρούσεων.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

35. Οι καλές διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ εκπαιδευτικών και παιδιών συμβάλλουν στην αποφυγή επιθετικών συμπεριφορών.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

36. Μια σχολική αυλή με επιδαπέδια παιχνίδια (κουτσό, φιδάκι) και κατάλληλα διαμορφωμένους χώρους άθλησης μπορεί να περιορίσει τα κρούσματα επιθετικότητας.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

37. Δίνω χρόνο στα παιδιά να διευθετήσουν μόνα τις διαφορές τους.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

38. Παροτρύνω τα παιδιά να ενημερώνουν τους εκπαιδευτικούς όταν δέχονται ή παρατηρούν επιθετική συμπεριφορά.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

E.

39. Γνωρίζω πρακτικές για την πρόληψη του φαινομένου της επιθετικότητας.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

40. Γνωρίζω πώς να διαχειριστώ τους μαθητές (θύτες) που εμφανίζουν επιθετική συμπεριφορά.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

41. Γνωρίζω πως να υποστηρίξω τα παιδιά (θύματα) που δέχονται επιθετική συμπεριφορά.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

42. Αισθάνομαι ότι μπορώ να παρέμβω και να διευθετήσω περιστατικά επιθετικότητας.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

43. Αισθάνομαι ότι μπορώ να αξιολογήσω τη βαρύτητα ενός περιστατικού επιθετικότητας.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

44. Μου προκαλεί άγχος η αντιμετώπιση της επιθετικής συμπεριφοράς των παιδιών.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

45. Θα ήθελα να συμμετάσχω σε ένα σεμινάριο σχετικό με την πρόληψη και αντιμετώπιση επιθετικών συμπεριφορών στα σχολεία.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5

